

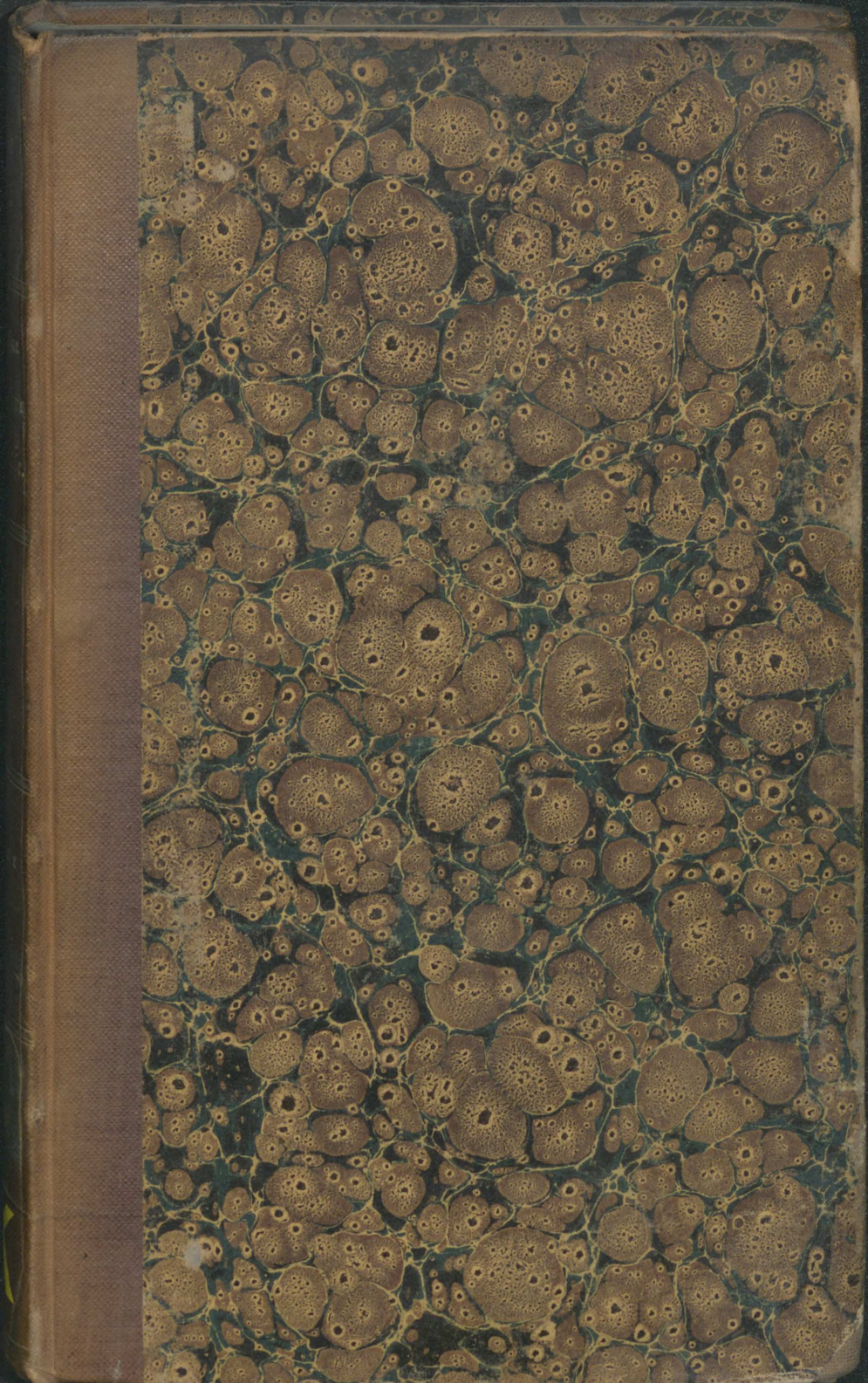
Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Order 32. 14.

-268

T B 908 (489) Bid

1840.

Bd. 14.

84-1-14.

Bidrag

til

Kundskab om de danske Provindsers nærværende Tilstand

i

oeconomisk Henseende.

Foranstaltet, efter Kgl. Befaling, ved Landhuusholdningselskabet.

Fjortende Stykke,

Sorø Amt.

Ved

P. Duns,

Sognepræst for Bommelov Pastorat.

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

1840.

84-1-14.

Bildung

III

Handbuch der hessischen Provinzialverwaltung
Landesverwaltungsamt

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

Verordnung des Landesverwaltungsamts

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

Sorø Amt.

Beskrevet,

efter Opfordring af det Kgl. Landhuusholdnings-Selskab,

af

P. Duns,

Sognepræst for Bimmelov Pastorat.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Oxist, Bog- og Bodestrykker,

Badstuestræde Nr. 124.

1840.

Corporation

Jefferson

The Corporation of the City of Jefferson

City

Jefferson, Louisiana

Also known as

The City of Jefferson

Jefferson, La.

1880

Forerindring.

Nærværende Beskrivelse over Sorø Amt er, ligesom alle foregaaende Amtsbeskrivelser, forfattet ifølge Opfordring af det Kongelige Landhuusholdningselskab. Saasnart jeg havde modtaget dette mig betroede hæderlige Hverv, søgte jeg, ved en nøiagtig anstillet Reflexion over de til Besvarelse fremsatte Spørgsmaal, at gjøre mig ret fortrolig med den Hovedtendents, som Selskabet vilde opnaae ved disse Amtsbeskrivelser; thi klart stod det for mig, at man her søgte et troe Billede af Landoeconomiens nærværende Tilstand i ethvert Amt. Men for at en saadan Fremstilling kunde fremtræde i sin fulde Betydning, ansaae jeg det nødvendigt, at samle alle de Data, der ikke alene kunde udbrede et almindeligt Lys over hele Amtets landoconomiske Tilstand, men tillige henvise til de forskjellige Aarsager, hvorfor der ei, i denne Henseende, gif en Eenhed gennem alle Sogne. Saaledes vil, med Hensyn hertil, Hartkornets Forhold til Arealet, sammenlignet med For-

dernes Bonitet og Tært, vise, at flere Sogne have lavt Hartkorn med et stort Areal og gode Jorder, naar derimod det Modsatte ofte er Tilfældet med andre Sogne. Ligeledes vil det anførte Skovareal oplyse, hvorfor der i Skovegnene findes langt flere Tdr. Land paa 1 Tde. Hartkorn end i andre Sogne, endsskjønt Blandingen af Jordernes Grundbestanddele er ligesaa gunstig, og det dyrkede Jordsmon ligesaa muldrigt her, som i andre Sogne, der ikke ligge i Skoveggen. Fremdeles kunne Bankbestelsens og Communeafgiaternes Størrelse, ligesom ogsaa det angivne Antal af Selveiere, Arvesæstere, hoveriefri og hoveriegiørende Fæstere i ethvert Sogn give et Bink om den større eller mindre Gyde Bonden har til med Kraft at kunne dyrke sine Jorder. At Bekjendtskab med Folkemængdens Størrelse samt Forholdet af Kreaturerens Antal til Arealen ogsaa kan her være til Nytte, vil let indsees.

En stor Deel af disse Data, jeg saaledes har samlet, er hentet fra det Statistiske Tabelværks første og andet Hefte, og de Efterretninger, som fra Kjøbstæderne og Landet ere indsendte til Commissionen for Tabelværket, til Brug ved Udarbejdelsen af Bde Hefte, og som bemeldte Commission, paa min Anmodning, godhedsfuld har laant mig til Afbenyttelse.

Andre af disse Data ere bleve mig til Deel ved den Tilladelse, som det Kongelige Rentekammer gunstigt

havde meddeelt mig til paa visse Betingelser at benytte de nye Matriculsprotocoller.

Alle øvrige Dplysninger har jeg indsamlet paa mine Reiser i Amtet, ved at gjøre mig bekendt med Jordernes Bestaaffenhed og Stedernes Localiteter, saavelsom ved den Redebonhed, hvormed Godseiere, Præster og andre Landmænd meddeelte, ikke alene mundtlig, men tillige skriftlig, alle de Dplysninger jeg ønskede. For hvilken Godhed og Velvillie jeg herved aflægger de ærede Herrer min ærbødigste Taksigelse.

Her maa jeg ogsaa bemærke, at jeg tillige har tiladt mig at benytte Hr. Generalkrigscommissair Dr. Neergaards statistisk-oeconomiske Beskrivelse over Østerflakkebjerg Herred, og navnlig hans findrige Bemærkninger over Dvægets Sommerstaldsfodring og hans interessante Forsøg med Dyndgjødelse.

Naar det af mig for ethvert Sogn anførte Hartkorn ikke altid stemmer med det i Tabelværket opgivne Hartkorn, saa har denne Forskjel sin Grund deri, at Tabelværket undertiden har anført en Hovedgaards hele Hartkorn i det Sogn, hvori Gaarden ligger, endsskjøndt en Deel af Hartkornet med dets Areal ligger i et fremmed Sogn; hvorimod jeg af flere Grunde har troet at burde lade ethvert Sogn beholde det hele Hartkorn, der ifølge Matriculsprotocollerne tilhørte det.

Til Slutning maa jeg endnu bemærke, at i alle Beregninger med Hensyn til Hartfornets, Folkemængdens og Kreaturantallets Forhold til Arealet, har jeg bortkastet alle Brøker, der vare under en Halv, og derimod anseet enhver Brøk, der udgjorde en Halv eller derover, for et heelt Tal.

I n d h o l d.

	Side.
Almindelig Oversigt over Amtet	1.
1. Hvorledes ere Jorderne beskafne? saavel Jordsmon som Underlag? jevne eller bakkebe? lide Jorderne af skadeligt Vand? kunde Bandingsenge anlægges?	5.
2. Findes Kilder og Indsøer? Er Vandmassen i disse i de senere Aar betydeligen aftagen? Hvad menes Aarsagen hertil at være? Har man udtørret Søer og Moser?	11.
3. Hvorledes er Klimatet? tørt, fugtigt, koldt, luunt etc.?	13.
4. Hvorledes er Udskiftningen? Ere Jorderne meget udparcellerede? hvilke Følger har det havt? i Henseende til Folkemængde, Dykning, Tillæg af Kreaturer etc? ,	13.
5. Hvilken er den almindelige og meest gängse Dykningsmaade? hvilke Afvigelser gives derfra? Bruger man Robbedrivt med reen Brak eller Bexeldrivt med Brakfrugter? hvad dommes derom? Er nogen betydelig Deel af Jorder udlagt til varigt Græsland?	20.
6. Gjør Commerstatbsfødring Fremgang? hvilke Indvendinger gjøres derimod?	20.
7. Anvendes Kalk, Dynd, Mergel eller kunstige Gjødningsmidler? Har man gjort Forsøg med at brænde Grønsværen, saavel paa	

- Agre som Enge? Virkningen deraf? hvorledes var det Jordsmon, hvorpaa Brandingen fandt Sted? leret, mergelagtigt, sandet eller tørvagtigt? 22.
8. Bruges Stude til Markarbeide? 23.
9. Hvorledes ere Agerdyrkingsredskaberne? erkjender man Svingplovenes (de saakaldte engelske Ploves) Fortrinlighed? Ere de nyere arbejds sparende Redskaber bekjendte og benyttede? . . . 24.
10. Er der raae eller uopdyrkede Jorder? optages disse til Dyrkning? paa hvad Maade? under hvilken Sædsølge? og med hvad Hæld? Har man, forsaavidt Opdyrkingen have været foretagne, uden at staae i Forbindelse med allerede organiserede Avlsbrug, brugt Heste eller Stude som Arbejdsdyr? og har man til Besætning fornemmelig valgt Hornkvæg eller Faar? 28.
11. Søger Agerdyrkeren at skaffe sig reen og god Saaesæd? . . . 28.
12. Dyrkes mindre almindelige Sædarter, Foder- eller Handelsplanter? 31.
13. Spores Sygdomme hos Kornet? Rust? Brand? har man paa lidelige Erfaringer om Ursagen hertil? 34.
14. Har man nogen bestemt Regel om den Grad af Modenhed Sæden bør have, naar den skal høstes, for at blive bedst Handelsvare 36.
15. Hvorledes ere Kornvarerne beskaffne? sørges der for deres Rensning? er der paataenkt nogen Foranstaltning til deres Tørring og til deres videre Forædling? 38.
16. Er Producternes Afsetning forbundet med Vanskelighed af Mangel paa gode Torve og Udfisningssteder? 39.
17. Opgive Bønderne endnu Kvædet? eller holdes der over Markfred? Reises nyt Hegn og vedligeholdes det gamle? 40.
18. I hvad Tilstand er Dværgavlen? saavel i Henseende til Dvægets Beskaffenhed som Antal, efter Gaardenes Areal? Give Malkekoer eller Fedeqvæg størst Fordeel? 43.
19. Er Hesteavl i Til- eller Aftagende? Ursagerne hertil? . . . 45.

20. Udbreder den flinulbede Faareavl sig? er Faarefoldning i Brug?
 staldfobres Faarene nogetsteds? er den indenlandske Faarestamme
 i Til- eller Aftagende? 46.
21. Udbreder Havedyrkningen sig? hvor store ere de Haver Bønderne
 i Almindelighed anlægge eller have anlagt? 48.
22. Gives der i Egnen Skov, som kan afgive Brændeved og Savn-
 træ? eller nye Skovanlæg? Tørvestjær til egen Forbrug eller
 Salg? Tænkes der paa Plantninger af vilde Træer, saavel
 til Hegn som i sluttede Plantninger paa 2, 3 til 4 Skpr. Land,
 til Savntre og Brændsel? 49.
23. Er Huusfliden i god Fremgang? er dens Frembringelser kun til
 egen Forbrug eller ogsaa til Salg? Hvorledes kunde Huus-
 fliden opmuntres, for at Varene kunne gaae mere i Handelen? 51.
24. Findes der udmærkede Agerdyrkere i Egnen? baade af de større
 Godseiere og mindre Gaardeiere, i og udenfor Bøndestanden,
 og hvad have de udrettet? 54.
25. Er der noget oekonomisk Selskab i Egnen, og hvad virker det? 54.
26. Er Eiendommens Priis i Stigen eller Falden? Findes arbejds-
 løse Menneſker? Hvor stor er Arbejdslønnen? Kunde Beboerne
 have Binaringsveie udenfor Agerbruget, f. Ex. ved Kalkbrud,
 ved Bearbejdning af gode Leersorter til brændte Varer eller deslige? 56.
27. Hvilke Dele af Landbruget fortjene, efter Local- og Tids-
 omſtandigheder, især anbefaling? fortjener den animaliske eller
 vegetabiliske Production Fortrinet? af den første igjen enten
 Dvæg- eller Faareavl eller Hesteopdræt? Hvilke Varter, enten
 til Sad, Foder eller Handel, kunne med meest Fordeel dyrkes? 58.
28. Gives der i Amtet noget særegent, som for andre Egne kunde
 tjene til Efterfølgelse eller Udvarſel? 59.
29. Hvad ansees i Almindelighed for at kunne gavne een eller anden
 Egn i Amtet med fortrinligt Hensyn til dens Localitet? . . 59.

Amtets Beskrivelse sogneviis:

1. Ringsted Herred	60.
2. Ustved Herred	117.
3. Slagelse Herred	148.
4. Vesterflakkebjerg Herred	197.
5. Østerflakkebjerg Herred	248.

Nye Sorø Amt.

Dette Amt, der indeholder forrige Ringsted, Sorø, Antvorskov og Korsør Amter, ligger imellem den $55^{\circ} 10'$ og $55^{\circ} 35'$ nordlige Brede og imellem $32'$ og $1^{\circ} 30'$ Vesten for Kjøbenhavns Meridian.

Grændserne ere mod Nord Holbeks Amt, mod Vest og Syd det store Belt og mod Øst Præstøe og Kjøbenhavns Amter. Amtets Arrondering er ikke den bedste, thi en Deel af Præstøe Amt løber 3 Mile ind imellem Østerflakkebjerg og Ringsted Herreder lige til Alsted Herred.

Efter Justitsraad Bruuns statistiske Tabeller, forfattede efter den af Justitsraad Morville foretagne Beregning, da de af Videnskabernes Selskab besørgede Rorter vare udkomne, indeholder det nuværende Nye Sorø Amt 26,0622 geographiske Kvadratomile, hvoraf

Movland	199,725	Dr. Land.
Mose og Engklær	4,311	— —
Skovplan	41,547	— —
Søeplan	5,355	— —

Imidlertid er Skovplanen i de 62 Aar, som ere henrundne siden Morvilles Beregning blev forfattet, betydelig formindsket; thi ifølge det nylig udkomne 2det Hefte af det statistiske Tabelværk, udgjør nu Amtets Skove kun et Areal af 25,511 Dr. Land. Da det nu med største Rimelighed kan antages, at dette Tab af Areal i Skovplan er, efter Træernes Dprydning, gjort til Agerland, saa vil det af Bruun anførte Ploieland være forøget med 16,036 Dr. L., og altsaa nu udgjøre 215,761 Dr. L. Ligesom det endvidere bør bemærkes: at Ploielandet efter al Sandsynlighed tillige har erholdt en Tilvæxt ved Indsoers, Mosers og Engklærs Udgravning og Ud tørring i ovennævnte lange Række af Aar.

Folkemængden befandtes ved Folketællingen 1801 at være 43,583, men derimod ved Folketællingen i 1834 57,184. Altsaa var Amtets

Folkemængde i det mellemliggende Tidsrum af 33 Aar forøget med noget over 31 pCt. Som Følge heraf levede i Aaret 1801 paa 1 □ Miiil 1672 Mennesker, og i Aaret 1834 paa 1 □ Miiil 2194. Altsaa Forøgelsen fra 1801 til 1834 procentviis 31.22.

Klinterets fulde Matriculæ Sartorn.

	Ager og Eng.			SkovFjld.			MølleFjld.			Matriculeret Konge- tiende-Sartorn.			Matriculeret Riste- tiende-Sartorn.		
	Abr.	Sept.	Oct. Nib.	Abr.	Sept.	Oct. Nib.	Abr.	Sept.	Oct. Nib.	Abr.	Sept.	Oct. Nib.	Abr.	Sept.	Oct. Nib.
Privilegeret Sartorn	4168	1	2	268	5	1	47	4	2	249	2	=	37	2	=
Uprivilegeret Sartorn	20414	4	=	280	4	1	199	4	1	1971	3	1	2275	3	=
Summa	24612	5	2	549	1	2	247	=	3	2220	3	3	2312	3	2

Af det her anførte fulde Matriculs Hartkorn ere offentlige Stiftelser Hartkorn af alle Slags 9390 Tdr. 7 Skpr., hvoraf matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn udgjør 2903 Tdr. 5 Skpr., og Lehn eller Stamhuse ere af alle Slags Hartkorn 4870 Tdr. 5 Skpr., hvoraf 573 Tdr. 1 Skp. udgjør matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn.

Tovrigt høves i det Hele Kongetiende af 21,883 Tdr. 2 Skpr. 2 Alb. Hartkorn; Kirketiende af 21,853 Tdr. 2 Alb. Hartkorn og Præstetiende af 21,876 Tdr. 2 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn.

Det sammenlagte privilegerede og uprilegerede Ager og Engs samt Skovskylbs Hartkorn, der egentlig kun er det Hartkorn, der hviler paa Arealen, efterfølgende ved Møllefylbs- og matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn, hvad der ogsaa er bemærket i Tabelværkets 2det Hefte, alene skylbsættes den Indtægt, som Møllebrug og Tiende-Oppebørsel tilveiebringe, — er fordeelt imellem Hovedgaarde, Selveiergods, Arvefæstegods og Fæstegods saaledes:

	Stedernes Antal.	Hartkornet.		Det hele Hartkorn.	
		Tdr.	Skpr.	Tdr.	Skpr.
1. Hovedgaarde.					
a) Complete Hovedgaarde . .	31	2789	7	=	=
b) Ucomplete — . . .	3	133	7	=	=
c) Uprivilegerede — . . .	8	417	2	3341	=
2. Selveiergods.					
a) Selveiergaarde	644	4305	6	=	=
b) Selveierboelssteder	158	211	2	=	=
c) Huse med Jordlob	329	130	7	4647	7
3. Arvefæstegods.					
a) Arvefæstegaarde	231	1850	3	=	=
b) Arvefæsteboelssteder	46	64	3	=	=
c) Arvefæstehuse med Jordlob	167	64	7	1979	5
4. Fæstegods.					
a) Fæstegaarde	1849	13301	7	=	=
b) Fæsteboelssteder	237	326	4	=	=
c) Fæstehuse med Jordlob . .	2876	917	7	14546	2
Hertil kommer Kjøbstæderne . .	5	647	1	647	1
Summa	6584			25161	7

Hele Amtets Taxation til Bankhæftelsen udgjør i Solv	
for Jorderne	11,320,096 Rbd.
for Tienderne	2,442,402 —
for Bygningerne	2,133,942 —
	15,896,440 Rbd.

Brandassurances-Summen for Bygninger 9,803,030 Rbd. Solv.

Amtet er inddeelt i 5 Herreder, som ere: Ringsted, Alsted, Slagelse, Vesterflakkebjerg og Østerflakkebjerg Herreder.

1. Ringsted Herred har 23 Kirkesogne.
2. Alsted Herred har 14 —
3. Slagelse Herred har 20 —
4. Vesterflakkebjerg Herred har 21 —
5. Østerflakkebjerg Herred har 14 —

I Alt 92 Kirkesogne.

I disse 92 Kirkesogne ligge, foruden Landsbyerne, 5 Kjøbstæder, 2 Grevskaber, 1 Baronie, 1 Frokentloster, 38 Hovedgaarde, 1 Academie og 3 lærde Skoler.

Efterat jeg saaledes, ved de her meddeelte Dplysninger, har givet en foreløbig Oversigt over Amtet, gaaer jeg nu over til Besvarelsen af de forelagte Spørgsmaal.

I denne Besvarelse har jeg anseet for hensigtsmæssigt: først at besvare Spørgsmaalene med Hensyn til Amtet i Almindelighed, og derefter at give en mere detailleret Besvarelse, grundet paa de forskellige Sognes forskellige Localitet, i en speciellere Beskrivelse af ethvert enkelt Sogn.

1.

Hvorledes ere Jorderne beskafne? saavel Jordsmon som Underlag? jevne eller bakkede? lide Jorderne af skadeligt Vand? kunde Vandingsenge anlægges?

Naar man tager i Overveielse, at der neppe i hele Amtet gives nogen Jordlob, hvori Underlagets og Jordsmonnets Grundbestanddele staae i et saa ufordeeligagtigt Forhold til hinanden, at den ei ved Gjødningskraft skulde kunne frembringe en temmelig god Afgrøde og at, hvor uheldig Grundbestanddelenes gjensidige Forhold end ellers paa en saadan høist sjelden Jordlob kan være, der dog stedse paa enkelte Steder i Jordlobden, om end først noget i Dybden, findes den Bestanddeel, hvorpaa Lodden i Almindelighed har Mangel, og altsaa ved at opgraves og føres paa Ageren i det mindste kan forbedre Jordsmonnet, og knyttes endnu til den her fremsatte Reflexion den Overbeviisning, at i intet Sogn har Agerlandet en saa siib Deliggenhed, at jo skadeligt Vand ved tilbørlig Gravning kan afledes, og at ingen Bakke af betydeligt Areal gjør en saa stor Vinkel med Grundfladen, at den ei kan dyrkes, saa fremtræder efter min Anskuelse det Resultat, at Sorø Amts Jorder, under for Næsten nogenledes gunstige Conjuncturer, næsten overalt rigeligen kunne lønne Agerdyrkerens Flid, naar han med den forener Indsigt og nogen pecuniær Kraft. Det Rigtige i denne Anskuelse vil med Klarhed udhøve sig, naar vi med stadigt Hensyn til Besvarelsen af det opgivne Spørgsmaal betragte ethvert Herred og dets Sogne. Vi ville begynde med Ringsted Herred, der udgjør Amtets nordøstlige Deel, og er i det Hele taget tillige den meest høiliggende og meest bakkede Deel af Amtet. See vi nu hen til Jordernes Grundbestanddele, saa har Kalkmergel i Underlaget, hvoraf dog ogsaa Jordsmonnet har sin mindre Andeel, især Overvægt i Ringsted, Beenløse og Allindemagle Sogne. Det samme gælder om Betterløv og Sigersted Sogne og en Deel af Haraldsted, Bigersted og Nørkebye

Sogne. Leret prædominerer derimod i Underlag og Jordsmon i Bringstrup Sogn og en stor Deel af Tersløv, hvor dog i nogle Byer Sandet temmelig meget fremtræder. I Ødeforsløv Sogn har Leret Overvægt i den sydlige Deel og Sandet blandet med Steen i den nordlige. I Anneret Snæslov er Grundbestanddelene leret Sandmergel, saavel i Underlag som Jordsmon. Det samme er Tilfældet med Jydstrup og Valsøelille Sogne, hvor dog selve Byen Jydstrup og Valsøelillegaardene gjøre en Undtagelse, da her Leret og Sandet synes at fremtræde lige stærkt i Underlag og Jordsmon. I Hasle og Frieslev Sogne ere Jorderne ogsaa mere sandede end lerede i Underlag og Jordsmon, især Frieslev Sogn. Imidlertid gjør dog Byen Horstentorp heri en Undtagelse, hvor Jorderne ere mere lerede. I Tøstrup Sogn ere ogsaa Jorderne mere sandede end lerede. I Braaby Sogn har Leret Overvægt i Byerne Braaby og Soterup, hvorimod Hovedgaardene Gisselfeldts og Hæsedes Jorder falde mere sandede. Ligeledes prædominerer Sandet i Nordrup og Farringløse Sogne, hvilket især er Tilfældet i Mulsstrup Byes Jorder, hvor der findes en Lynghede, hvis Areal udgjør over 100 Tdr. Land. Iøvrigt maa med Hensyn til dette Herreds Jorder bemærkes, at baade Leret og Sandet er blandet med Kalk og at de alle, med faa Undtagelser, ere i god Gjødningskraft. Et Overblik af det her Anførte vil altsaa vise, at Ringsted Herreds Jorder kunne classificeres saaledes: den største Deel af disse Jorder bære Præget af stærkmuldet Leermergel, og den øvrige, men mindre Deel, Præget af stærkmuldet Sandmergel.

Vestlig for Ringsted Herred ligger Alsted Herred. I dette Herred divergere de forskjellige Sognes Jorder mere fra hinanden end i forannævnte Herred. Ligesom ogsaa her de lerede Jorder høre til den mindre Deel og de sandede Jorder til den større Deel af Herrebet. Dog staaer Leret ingenlunde i et saa ringe Forhold til Sandet, at det muldrige Jordsmon, som findes ogsaa i de fleste mere sandede Jorder, ikke skulde afgive en Arbeidet lønnende god Afgrøde, især da Sandet i Underlaget er storkornet eller Gruus, der er temmelig vandholdigt og ikke tillader Regnen at nedskylle Gjødningstoffet i synderlig Dybde.

Til de Sogne, der, endsskjøndt mindre i Antal, have lerede Jorder blandede med Kalk, hører Alsted Sogn og navnlig Alsted Bye. Her udgjør Kalkmergel Hovedbestanddelen, saavel i Underlag som Jordsmon. Sandet er i langt mindre Grad tilstede end Leret og Kalken. I de andre Byer indeholde Underlaget deels reen Mergel og deels Leermergel. Dmtrent det Samme gjelder om Jorderne i Anneret Hjennesløv. I Slaglille og Bjernede Sogne udhæver Leret blandet med Kalk sig ligeledes som Hovedbestanddeel, især i Underlaget, og hvor Leret paa enkelte Steder er blandet med Sand er dette storkornet og gruset. Ogsaa i Gyrestinge og Glinterup Sogne har Leret Dvervægt i Underlagets Grundbestanddele. Derimod prædominerer i Almindelighed Sandet i Steenmagle Sogn, saavel i Underlag som Jordsmon. Dog er ogsaa her Sandet storkornet og Jordsmonnet godt forsynet med Muld. Dette Sogn er iøvrigt temmelig belagt med Steen. I Munkebjergbye og især i Anneret Bromme har Sandet betydelig Dvervægt. Imidlertid er Sandet i førstnævnte Sogn storkornet og gruset, hvorved Manglen paa Leret for en Deel afhjælpes, med Hensyn til Underlagets Vandbeholdning. Sorø Landsogn har vel ogsaa en større Deel Sand end Leer i Jordernes Underlag og Jordsmon, men da Borgerne i Sorø, der have disse Jorder i Arvefæste, forsyne dem med en Mængde af Gjødning, saa give de en rigelig Afgrøde. I Pedersborg Sogn og Anneret Kindertofte fremtræder ligeledes Sandet mere end Leret i Jordernes Underlag og Jordsmon, dog ikke saameget i Kindertofte som i Hovedsognet. I Liunge Sogn er Forskjellen af Jordernes Besskaffenhed temmelig betydelig, dog meest i Jordsmonnet, da selv de meget sandede Jordsmon have i Underlaget Sandet blandet med en Deel Leer. Dette er Tilfældet med Byerne Esfildstrup, Steenstrup, Lindeberg og en Deel af Topshøj, hvor Jordsmonnet er meget sandet og belagt med Smaasteen, men Underlaget har Sandet blandet med en god Deel Leer. I Byerne Liunge og Suserup og i Anneret Braaby, der kun bestaaer af Byen Braaby, ere Jorderne mindre sandede end i de fornævnte Byer. Paa enkelte Steder findes ogsaa Mergel i dette Pastorat.

En Classification af dette Herreds Jorder vil henwise til disse tvende Categorier: „sandet Leermergel og leret Sandmergel“, begge Slags godt forsynet i Jordsmonnet med Muldjord.

Mod Vest lænker Alsted Herred sig til Slagelse Herred. I Slagelse Herred gaaer der en paaafaldende Eenhed giennem alle Sognes Jorder i Sammensætningen af Underlagets Grundbestanddele. Leermergel spiller Hovedrollen overalt, om den end paa de forskjellige Steder ligger mere eller mindre dybt og modificeres mere eller mindre af Sandet eller Kalken. Undtagelserne ere meget faa. At denne Eenhed ikke finder Sted i Jordsmonnet er saare naturligt, da dets Besskaffenhed er saa meget afhængig af Culturen, Gjødningens Qvantitet og Qvalitet, selv efterat dens chemiske Virkning er endt og den mechaniske begynder. Efter saaledes at have angivet Underlagets for det meste almeengjældende Særkjende, bliver det især de forskjellige Sognes Jordsmon, hvortil Opmærksomheden bør henvendes. Slagelse Kjøbstads Jorder, der for største Deel ere høiliggende, have Leret nær ved Overfladen. Jordsmonnet er derfor leret, og da de fleste avlsbrugende Borgere, og især de der have Branderier, ikke mangle seed og kraftig Gjødning til deres Jorder, er det tillige muldrigt. Ogsaa Slagelse Landsogns Jorder have leret Jordsmon, der ei heller savne Muldjord. Det Samme gjelder om Heininge Sogns Jorder. Leermergel i Underlaget gjør sig ligeledes overalt gjældende i Bammeløv og Hemmeshøj Sogne, endskjøndt den erholder Modification af Sandet i Førløv, Stude og Erdrup Byers Jorder. En større Forskiel fremtræder med Hensyn til Jordsmonnet, thi det er her, som næsten overalt, mere muldrigt paa Bylodderne end paa Udslytternes Lodder, en Folge af, at forend Udsfistningen bleve kun de Jorder, der laae nærmest Byerne, gjødede; de længere bortliggende Jorder erholdt ingen Gjødning, men bleve derimod udmarvede ved bestandig at besaaes med Havre. Denne stedmoderlige Behandling, fremkaldt i Bondens Slavetid, da han var lens paa Rundskaab i Agerbruget, Penge og Hestekraft, udhæver sig især i Byen Drmisløv. Denne Bye, hvis Byelodder, begunstige med en heldig Jordblanding i Underlaget og forsynede med et saa muldrigt Jordsmon, at de høre til Amtets fortrinligste Jorder, har Udslytterlodder, der vel dele Underlagets Fordele med Bylodderne, men have for det meste en stor

Mangel paa Muld i Jordsmonnet, endskiødt dog over 40 Aar ere henrundne siden Udfæstningen.

Hvad her er anført om Jordernes Bessaffenhed i Bennelev og Hemmehøi Sogne kan i Almindelighed ogsaa anvendes paa Underlag og Jordsmon i Slotsbjergby, Sludstrup, Lundforlund, Boeslunde og Korsøer, Taarnborg og Sønderup Sogne, saavelsom den største Deel af Stillinge Sogn, thi kun Byerne Kongsmark og Kjølstrup, der ligge nær Stranden, have mere Sand i Jordsmonnet og Leret noget dybere i Underlaget. Ligeledes ligger Leret noget dybt i Sorterup og Ottesrup Sogne, hvor ogsaa Jordsmonnet er noget mere sandet end i de andre Sogne. Nesten alle Herredets Sogne frembyde en jævn Overflade, der for det meste har godt Vandfald, og der, hvor det ikke er Tilfældet, kan dog ved hensigtsmæssig Gravning alt skadeligt Vand afledes.

Sydpstlig for Slagelse Herred ligger Vesterflakkebjerg Herred. Ogsaa i dette Herred prædominerer næsten overalt Leret i Underlaget og tillige, endskiødt i mindre Grad, i Jordsmonnet, der i Almindelighed er vel forsynet med Muld, dog især paa Bylodderne. Den heldigste Blanding af Grundbestanddelene, saavel i Underlag som Jordsmon, synes dog at finde Sted i Skjorpinge, Gimlinge, Tingjellinge, Haarslev, Hylsted, Børslev, Holsteinborg og Tjæreby Sogne, og næst efter disse i Jorstrup, Flakkebjerg, Drøslø, Biere, Egglevmagle, Magleby og Sørbymagle Sogne, til hvilken Klasse ogsaa Jorderne i Agersø og Smø Sogne kunde henføres. I Kjøbstaden Skjelskørs Bylodder prædominerer Sandet ikke alene i Jordsmonnet, men tillige i en saadan Dybde i Underlaget, at megen Gjødningsstof ved Regnen skylles saa dybt ned, at det bliver uden Virkning paa den nedlagte Sæd. Imidlertid har Byen tiltaget et Slags Overdrev, der i Underlaget er godt forsynet med Leer og derfor ogsaa nu begynder at dyrkes af Byens Jordeiere. Anneget til Sørbymagle, som er Kirkerup Sogn, har ogsaa et meget sandet Jordsmon, ligesom ogsaa Leret i Underlaget ligger temmelig dybt, og bidrager derved ikke meget til at det Jordsmonnet nærmest liggende Underlag kan være tilberlig vandholdigt. I Høve Sogn har Sandet Overvægt i Underlag og Jordsmon. Dog gjør Byen

Drby heri en Undtagelse, da den har til Underlag Leermergel. Hele Sognets Jorder ere godt forsynede med Muld.

Kun Jorderne i Holsteinborg, Drsløv og en Deel af Maglebye Sogn ere noget bakkede, uden at dog disse Bakker have nogen Indsættelse paa Jordernes Dykning. Ved tilbørlig Gravning kan ogsaa i dette Herred alt skadeligt Vand afledes. Den hele østlige Side af det her beskrevne Herred grændser til Østerflakkebjerg Herred. I Østerflakkebjerg Herred have de Sogne, der ligge i den vestlige Deel af Herredet, i Almindelighed mere lerede Jorder end de, der ligge i Herredets østlige Deel. Dog finder naturligviis ofte Undtagelser Sted. Hjurendal, Qvislemark, Førslov, Marvede, Hyllinge og Ballensved Sogne have Leermergel i Underlag og leret muldrigt Jordsmon. Dette er ogsaa Tilfældet i Karrebek Sogn, især med Hensyn til Byerne Karrebekstorp og Gumperup. Ligesom ogsaa Tønses Jorder ere meget lerede. Ogsaa i Fjogebbye Sogn, der ligger mere østlig, ere Jorderne lerede, især i Byerne Fjogebbye og Bistrup. Derimod har Sandet betydelig Overvægt, saavel i Underlag som Jordsmon, paa Byernes. Til de Sogne, der ere mindre lerede i Underlag og Jordsmon, høre Herlufsholm, Gundersløv, Krummerup og Fugleberg Sogne. Dog er Jordsmonnet i dem alle vel forsynet med Muld. Tiustrup, der er det nordligste Sogn i dette Herred, har med dets Anner Halagerlille, ogsaa mindre lerede Jorder, dog er det med Leret blandede Sand storkornet eller Gruus, hvorved Underlaget, uagtet den mindre Andeel af Leret, bliver temmelig vandholdigt. I begge Sogne er Jordsmonnet temmelig muldrigt. De meest bakkede Sogne i dette Herred ere Marvede og Gundersløv. Af skadeligt Vand kunne dette Herreds Jorder ikke lide, naar kun den nødvendige Gravning foretages.

Endnu maa bemærkes, at i Sorø Amt findes intet Sted kunstige Vandingsenge anlagte, men at i adskillige Sogne blive, ved de gjennemløbende Aaer, Engene ofte satte under Vand om Efteraaret og Vinteren, til Fordeel for Græssets frodigere Væxt, da Vandet ved Foraarets og Sommerens Varme igjen bortdunster.

2.

Findes Kilder og Indsøer? Er Vandmassen i disse i de senere Aar betydeligen aftagen? Hvad menes Marsagen hertil at være? Har man udtørret Søer og Moser?

Sorø Amt er rigt paa Kilder, hvoraf ofte flere findes i enkelte Sogne. Denne Rigdom af Kilder maatte ogsaa formodes, da næsten overalt i Jordernes Dybde findes et godt Leerlag. Som de mærkeligste nævnes følgende: Kilden i Haraldsted Sogn, nær ved den Skov, hvor Hertug Knud Lavart blev dræbt af sin Fætter Magnus. Kilden i Kirkerup Bye, tæt ved Kirken. Denne Kilde, der har fortreffeligt og overflødigt Vand, blev i ældre Tider meget besøgt af Syge, da man tillagte dens Vand en helbredende Kraft. Marthe Kilde paa Sønderjellinge Mark, der aldrig udtørres, end ikke i de varmeste Sommer. Valdemarskilde i Skoven ved Valdemarsgaard i St. Peders Sogn i Slagelse. Dens Vand er mineralsk, dog kun i ringe Grad. Kilden paa det saakaldte Meenstrup-Bjerg, en Bakke ved Meenstrup Bye i Marvede Sogn. Endskjøndt denne Kilde ligger paa Toppen af Bakken, mangler den dog aldrig Vand, og benyttes i tørre Aaringer af Byens Beboere til at faae deres Kreaturer vandede, naar Vandet i de andre Vandinger er udtørret. Amtet har ligeledes ikke faa Indsøer, dog ere de fleste i Ringsted og Alsted Herreder. I Tyndstrup og Balsøelille Sogne ere 4 Indsøer. Af disse er Balsøelillesø, hvori ligger en skovbegroet De, den største. Desuden findes paa Skjolbenesholms Hovedgaards Marker 3 Søer og 16 Fiske damme. I Haraldsted Sogn ligger Langesø, der er 1 Mil i Længde. Ligeledes findes ved Gisselsfeldt Kloster 22 Søer og Damme. I Alsted Herred ligge Thulesø, Sorøesø, Pedersborgsø, Liungesø, Maglesø, Brummiesø, Munkbjergbyesø, Eskilstrup- og Gyrstingesø. I Slagelse Herred findes kun Bilsø, og Besterflakkebjerg Herred har ingen Indsøer. Derimod

har Østerflakkebjerg Herred tvende store Indsøer, nemlig Thystrup- og Bavelse Søer.

Alle Landmænd ere enige i, at Vandmassen fra Aaret 1818 til omtrent 1826 og 27 betydelig aftog, saavel i Indsøer og Aaer, som i Parker og mindre Vandinger. Imidlertid var dette uden Tvivl især en Følge af den Mangel paa Regn og Sne, som indtraf i det ommeldte Tidsrum, forenet med hyppige Storme, der saa meget mere maatte befordre Vandets Uddunstning, som de milde Vintere ikke bedækkede Vandenes Overflade med Is. At Aaers Oprensning og den Gravning af Brakgrøfter, som et forbedret Agerbrug har fremkaldt, skulde, som ikke sjældent er yttret, have været medvirkende Aarsag, kan neppe antages. Det synes tvertimod mere rimeligt, at netop Forsømmelse af Gravning i de foregaaende Aar har forøget den Ulempe, der var Virkningen af de ommeldte Hovedaarsager; thi vare Aaerne allevegne blevne tilbørligen oprensede og ved Gravning givet den nødvendige Brede, og de Indsøer, hvorfra de have deres Udspring, ligeledes omhyggeligen opmuddrede, og endelig den samme Oprensning foretaget med Gadekær og Vandinger, saa vilde jo, da de tørre Aaringer indtraf, Vandbeholdningen have været langt større, og Forlegenheden med at faae det fornødne Vand til Kreaturerne været langt mindre. Endvidere bør det ikke lades ubemærket, at naar man stedse ved Gravning af Brakgrøfter havde søgt at lede Vandet af disse, forsaavidt det kunde skee, til Markens Vandinger, saa vilde ogsaa Vandmassen herved være bleven betydelig forøget. I denne Anledning synes det iøvrigt at være hensigtsmæssigt at henlede Opmærksomheden til den forøgede Vandmasse, der kan erholdes, naar de mange Kildebælt, hvormed Amtet overalt er forsynet, bleve udgravede til Kilder og omfattede med Brøndværker. I Thystrup og Balsbølle Sogne ere Tid efter anden 3 Indsøer udgravede og gjort til Agerland. Ligeledes ere ogsaa paa flere Steder endel Moser og Kjør ved Udgravning omdannede til Pleieland.

3.

Svorledes er Klimatet? tørt, fugtigt, koldt, lunnt etc.?

Da Klimatets Bessaffenhed er Resultatet af Varmens og Kuldens høiere eller mindre Grad, Sneemassen, Regnens Mængde, herskende Vinde og Storme, Jordernes Nærhed ved eller Graastand fra Skove og Søer, deres høiere eller lavere Beliggenhed, Jevnhed eller Mængde af Bakker, og disse Bakkers forskjellige Skraahed mod Syd eller Nord, Vest eller Øst, Underlagets mere eller mindre Capacitet til Vandbeholdning og Jordsmønnets større eller mindre Modtagelighed for Solstraalernes Indvirkning, saa er det nødvendigt, ved Bedømmelsen af en Egn's Klima, at henvende Opmærksomheden paa alle disse Omstændigheder. Men for at kunne tage alle disse medvirkende Aarsager, hvori ethvert Steds Klima har sin egentlige Rod, i tilbørlig Overveieelse, er en vis Fortrolighed med Stedets Localitet aldeles nødvendig. Jeg har derfor troet det hensigtsmæssigt først at forsøge Besvarelsen af dette Spørgsmaal, naar jeg kommer til den specielle Beskrivelse af ethvert Sogn.

4.

Svorledes er Udskiftningen? Ere Jorderne meget udparcellerede? hvilke Folger har det havt? i Henseende til Folkemængde, Dyrkning, Tillæg af Kreaturer etc.?

Med Hensyn til Figuren, som de forskjellige Jordlodder ved Udskiftningen erholdt, kan der, hvad Udbytterlodderne angaaer i

Ulmindelighed, ikke være meget at erindre. De fleste nærme sig Kvadrat, der stedse er den fordeelagtigste Dannelselse, der kan gives en Jordlob; men seer man hen til Byelodderne, da er meget tilbage at ønske. Paa mange Steder har man lempet sig alt formeget efter Bondens Uvilke til at udslytte. Byen er et Centrum, hvorfra alle Loddernes Sidelinier løbe ud som Radier og dannes saaledes ved deres divergerende Retning enhver Lod til et Trapetium, hvorved Pløiningen besværes med Kiler og Hegnet foreges. Imidlertid synes dog et større Misgreb at ligge i den Anskuelse, hvorefter man har villet give Udslytterne Erstatning for de flettere Jorder, ved at tildele dem et større Areal; thi det er indlysende, at den Ligevægt i Indtægt af Byelodder og Udslytterlodder, man herved vilde tilveiebringe, er betinget i større Kundskaab i Agerbruget og Besiddelse af større Drivtscapital hos Udslytterne end hos de Mænd, der erholdt Byelodderne, efterdi raae Jorders Opdyrkning uden disse Hjælpemidler ikke kan ventes at give betydeligt Udbytte. Men Udslytterne manglede begge Dele og den tilsigtede Hensigt blev altsaa ikke opnaaet. Uden Tvivl havde det været mere hensigtsmæssigt, enten at forhøje Byeloddernes Hartkorn og ladet denne Forhøielse afdrages i Udslytternes Hartkorn og derefter gjort Byeloddernes og Udslytterloddernes Areal omtrent lige, eller, naar Saadant ikke kunde skee, og det altsaa var aldeles nødvendigt at give Udslytternes Hartkorn et større Areal, da at have forsøgt Overenskomst med Udslytterne om, at det dem tillagte større Areal blev deelt i 2 eller 3 Lodder med en dertil svarende Andeel af hele Gaardens Hartkorn, imod at Vedkommende erholdt Rettighed til den af disse mindre Lodder, han helst ønskede. De tilbageblevne Lodder kunde da, forsaavidt det var Fæstegods, af Godeeieren bortfæstes til Andre. Var derimod Udslytteren Selveier, maatte det naturligtvis beroe paa ham selv, hvorledes han vilde forholde sig med det ham tillagte større Areal. At flere Udslyttere vilde have antaget dette Forslag, kan med Rimelighed formødes, især af den Grund, at der nu udfordredes til de hidtil stedmoderlig behandlede Jorders Opdyrkning en langt mindre Drivtscapital og at Arbeidet blev lettere at overkomme. Hvorhos det ikke maa lades af Sigte, at et af Udskiftningens store Formaal, nemlig en større Opdyrkning

af Landets Forber og et derved til Statens Gavn fremkommet større Product af Sædevarer, herved Tid efter anden vilde opnaaes.

Rigtigheden af det her fremsatte Princip har ogsaa i Aarenes Lob Praxis stadfæstet; thi ligger dog ikke Hovedgrunden til den senere Udparcellering af de større Lodder i den Erkjendelse, at den mindre Lob, vel dyrket, giver sin Eier eller Fæster et ligesaa godt Udkomme, som den større Lob, der ofte ikke saa vel kan dyrkes, fordi det mangler paa den fornødne Driivscapital.

Jøvrigt maa jeg med Hensyn til Besvarelsen paa den Deel af det her af Selskabet fremsatte Spørgsmaal, der angaaer Udparcelleringen, bemærke følgende:

I Ringsted Herred finder den største Udparcellering Sted i Haraldsted, Allindemagle, Jydstrup, Balsøelille, Vigersted, Dværkebye, Bettersløv og Braabye Sogne. I de øvrige Sogne er den langt mindre, især i Tersløv, Drsløv, Dødsersløv og Snæslov. I Alsted Herred have især Sorøe Landsogn, Alsted og Bjernede Sogne megen Udparcellering. I Slagelse Herred finder ligeledes megen Udparcellering Sted i Bømmeløv, Hemmeshøj, Stillinge, Slotsbjergbye Sogne og det til St. Peders Kirke i Slagelse hørende Landsogn. Ubetydelig er derimod Udparcelleringen i Lundforlund, Gjerløv og Boeslunde Sogne. I Vesterflakkebjerg Herred have Sørbymagle og Kirkerup Sogne en Mængde Parceller. Ogsaa i Gimlinge, Hyllested og Flakkebjerg Sogne er Udparcelleringen ikke ubetydelig. I de øvrige Sogne finder den mindre Sted og navnlig i Eggitsløvmagle, Agersøe og Dmøe Sogne. Af alle Herreder i Amtet har Østerflakkebjerg Herred den mindste Udparcellering. Den finder kun Sted i Herlufsholms Sogn, hvor Hovedgaarden er deelt i en Mængde Parceller, der dyrkes dels af Gaardens forskjellige Beboere og dels af Borgerne i Kjøbstaden Næstved, og dernæst i Halagermagle Bye i Krummerup Sogn.

Hvad iøvrigt Parcelleringen angaaer, da kan det ikke nægtes, at flere Landmænd dele med hinanden den Formening, at Udparcelleringen i Almindelighed har viist sig mere skadelig end gavnlig. De anføre disse Grunde for saadan Formening: Folkemængden er vel for endel derved formeret, men det forøgede Folkeantals Kaar ere ikke ønskelige. — fattigdom er for det meste Parcellistens Skjæbne —

Kreaturholdet er ikke forøget — Racen ei heller forbedret — Jordernes Dyrkning er paa de fleste Parceller meget maadelig.

Vel maa det tilstaaes, at det Anførte for det meste er Sandhed. Imidlertid vil det dog ved en nøiere Drøftning af dette ugunstige Resultat med Evidence vise sig, at det ingenlunde har sin Grund i Principet, der fremkaldte Parcelleringen, men i den Maade, hvorpaa man opfattede Udparcelleringens Hensigt; thi idet Nogle aldrig kom paa det Nene med deres Anskuelse af denne Hensigt, søgte Andre at underordne den egentlige Hensigt en anden, der saaldt mere i deres Interesse, og hvortil Omstændighederne i vis Henseende nødte dem. Hertil kom endnu, at de Mibler, hvorved Parcelleringens velgjørende Viemed kunne opnaaes, ikke let lode sig tilveiebringe.

Som Præmis for denne min Paastand, tillader jeg mig at fremsætte følgende Deduction:

Enhver Jordlod, saavel den større som den mindre, maa, naar den blot er af den Beskaffenhed, at den kan dyrkes, betragtes som en Capital, der forrenter sig mere eller mindre, i samme Forhold som den dyrkes bedre eller slettere. Men den bedre Dyrkning er betinget i rigtig Kundskab om Agerbruget, fornøden Drivtscapital og tilstrækkelig Arbeidskraft. Naar alt dette er tilstede og staaer til Agerdyrkerens Tjeneste, vil neppe Nogen nægte, at jo Parcellisten vil, ved sin mindre Lods Dyrkning, kunne erholde ligesaavel som Gaardmanden, der dyrker en større Lod, sit fornødne Udkomme. Selve Tendencen, et forbedret Agerbrug forenet med en forøget Folkesmængdes gode Udkomme, som man ved Parcelleringen havde for Sie, fordrede altsaa, at man samtidig med Opmuntring til Udparcellering havde aabnet for Parcellisten Udgang til bedre Kundskab om Agerbruget — til Aaen af fornøden Drivtscapital og en frie Anvendelse af Arbeidskraften. For disse Betingelser har der hidtil ikke været sørget, og allerede heraf lader det sig let forklare, hvorfor den tilsigtede Hensigt med Parcelleringen ikke er bleven opnaaet. Hertil maa endvidere tages i Betragtning, at Godseierne ved Hovevriets Ophævelse eller dog Indskrænkning til visse bestemte Arbeider — denne for Gaardmanden saa velgjørende Foranstaltning — fattedes i Forlegenhed med at faae de fornødne Arbeidsfolk til det nu paa Hovedgaardene forøgede Arbeide, især da Tjenesteklassen ikke var

tilstrækkelig til at afgive de hertil nødvendige faste Tjenestefolk, og derfor vare nødte til ikke alene at tage Afgivten i Arbeide istedetfor t Penge af de Huse, der allerede havde Jordlob, men ogsaa at befordre Udparcelleringen, for ligeledes af Parcellisterne at faae Afgivten i Arbeide. Udparcelleringen tiltog derfor i samme Forhold, som der var Trang til Arbeidere paa Hovedgaarden. Men herved blev den egentlige Hensigt med Udparcelleringen underordnet en anden Hensigt, eller rettere sagt af den aldeles tilintetgjort; thi for at opnaae den oprindelige Hensigt med Udparcelleringen er Anvendelsen af Parcellistens hele Arbeidskraft paa egen Lod aldeles nødvendig; men han har jo i selve Diebliffet han modtager en Parcel paa Fæstegods, solgt sin Arbeidskraft til Godseieren. Der ligger noget Særgeligt i denne Tanke, fordi der ved Selskabsideer binder sig til den flere sørgelige Erindringer fra Fortiden, og da det er udenfor al Tvivl, at Godseierne jo selv føle det Ubehagelige der ligger i, at være nødte til, hvad deres Godser angaaer, at arbejde imod Udparcelleringens velgjørende Hensigt, saa tillader jeg mig til Kyndigeres nærmere Overveielse her at fremsætte et Forslag, hvorefter Godseieren formenes at kunne erholde de nødvendige Arbeidere til Hovedgaardens Dyrkning, uden at komme i den Nødvendighed at maatte tage Afgivten af Parcellerne i Arbeide. Forslaget er følgende: Godseieren lader opbygge saa mange jordløse Huse, som til Hensigtens Opnaaelse anses nødvendige, deels i Godsets Byer og deels paa Hovedgaardens Marker. Husene i Byerne kunde enten bortfæstes eller bortleies, og Afgivten være som sædvanlig, een Ugedag. Om Fæsteren eller Leieren ogsaa i de øvrige Dage, for Betaling, vilde arbejde paa Hovedgaarden eller hos Andre, maatte beroe paa ham selv. Derimod maatte Beboerne af de Huse, der byggedes paa Hovedgaardens Marker, være forpligtede til ikke alene at forrette een Ugedag af Huset, men tillige at arbejde i Ugens øvrige Dage paa Gaarden for Betaling, der synes meest passende at bestaae deels i Sædevare og deels i Penge. Disse Huusmænd bleve da at betragte som faste, men givte Tjenestefolk. De maatte derfor kun være Leiere med Halvaars Opsigelse fra hver Side. Blandt de flere Fordele, som denne Foranstaltning vilde have for Godseieren eller Gaardens Forpagter udhæver sig især den, at disse Huusmænd ved den daglige Dvælse

langt bedre vilde vide at orientere sig i Brugen af de nyere Agerredskaber, der maatte være indførte paa Gaarden, end de Huusmænd, som nu kun af og til bruge disse for dem ukjendte Redskaber. Saaledes er Svingploven ikke saa almindelig indført paa Hovedgaardene, som man kunde have ventet, netop af den Grund, at en stor Deel af Ploiningen, der afverlende forrettes af forskellige Huusmænd, blev slet udført, fordi disse Huusmænd af Mangel paa Dvælsel ikke kunde blive bekendte med det rette Haandgreb, der udfordres ved Brugen af disse Plove. At Udførelsen af dette Forslag vilde forege Godeeierens aarlige Udgifter ved Hovedgaardens Dyrkning kan neppe antages; thi naar Parcellisternes aarlige Afgifter, ifølge Forslaget, bleve forandrede til Sædevarer eller Penge, saa kan det med Nøiemelighed antages, at disse Indtægter vilde være tilstrækkelige til at dække Udgiften til de Huusmænd, der, boende paa Hovedgaardens Marker, bleve at ansee som faste Tjenestefolk, og hvad den Capital angaaer, der blev anvendt til de jordløse Huses Opførelse, da forrenter den sig jo tilstrækkelig ved de Ugedage, der skulde forrettes. At Beboerne af de jordløse Huse ved Arbeidsdygtighed og Eflid vilde herved sikkes et tarveligt og godt Udkomme, overer jeg end dristigere at paastaae, da Erfaring tilstrækkelig har lært, at en Huusmand, der besidder de ovennævnte Egenheder, kan ved at arbejde for Andre, som Lærkeemand om Vinteren og Dagleier om Sommeren, leve langt bedre og mere frie for Næringsforerger end den Parcellist, — hvad enten han har en større eller mindre Parcel, — der, fordi hans Afgift betales med Arbeidskraft, maae berøve sin egen Lod hvad der er Hovedbetingelse for at den kan give et Product, der kan ernære ham og hans Familie.

At Forslagets Udførelse, ved de flere Egtefæder, det muligen kunde give Anledning til, skulde være fordærligt for Fattigvæsenet, antager jeg ingenlunde; thi det torde vel være en Erfaring, der ikke saa sjelden gøres, at jo mere Indtrædelse i det huuslige Liv vanskeliggøres, desto større bliver Antallet af de uægte Born, og da Almuen desto værre i vore Tider er temmelig bekendt med de flere Midler, hvorved Loven om Alimenteringsbidrag kan omgaaes og illuderes, saa er det sjældent at Moderen til et uægte Barn erholder dette Bidrag til sit Barns Forsørgelse, og kan hun nu ei ene forsørge det,

saa maa Fattigvæsenet yde Hjelp og, ifald hun dør, paatage sig Barnets hele Forsorgelse. De fleste Fattigcommissjoner ville derfor sikkerligen have gjort den Erfaring, at Udgiften til uøgte Børns Forsorgelse er betydelig større end den temporaire Hjelp, Fattigvæsenet undertiden har maattet give en Huusmand, der enten formedelst Sygdom eller andre tilfældige Omstændigheder har behøvet nogen Understøttelse.

Endskjøndt nu Parcelleringen allerede ved Forslagets Udførelse erholdt et ikke ringe Udbytte, idet Arbeidskraften, een af de væsentligste Betingelser for dens heldige Udførelse, blev den tilbagegivet, saa er det dog klart, at for at Principet i sin Heelhed kunde gennemføres, maatte ogsaa de andre fremsatte Betingelser træde i Kraft. Der maatte sørges for, at Landalmuen erholdt et klart Begreb om Agerbruget i dets forskjellige Grene, og Anviisning til hensigtsmæssig at udføre Arbeidet; men da nu det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab allerede herfor har sørgt ved at aabne Udgang for unge Mennecker af Bondestanden til paa flere Hovedgaarde af dygtige Landmænd at erholde de fornødne Kundskaber om det bedre Agerbrug og tillige Ovelse i de forskjellige Arbeiders Udførelse, saa staaer i denne Henseende kun det Ønske tilbage, at denne gavnlige Foranstaltning maatte stedsse kunne blive mere og mere udbredt, saa at den kunde blive saa mange unge Mennecker, som muligt, til Nytte.

Der skulde endelig tillige sørges for, at den buelige og virksomme Parcellist kunde, naar han behøvede det, erholde tillaans en lille Drivtscapital, men hvorfra dette Laan skulde faaes, er en Opgave jeg ikke formaaer at løse. Imidlertid vil sikkerligen en saadan dygtig og flittig Parcellist, naar han tillige er bekendt som en ærlig og retfærdig Mand, ofte kunne erholde af sit Herskab den fornødne Understøttelse.

5.

Hvilken er den almindelige og meest gjængse Dyrkningsmaade? hvilke Afvigelser gives derfra? Bruger man Kobbeldrift med reen Brak eller Bøvelsdrift med Brakfrugter? hvad dømmes derom? Er nogen betydelig Deel af Jorder udlagt til varigt Græsland?

Paa de fleste Hovedgaarde bruges Kobbeldrift med reen Brak. Smidlertid søger man dog paa adskillige Gaarde at nærme sig Bøvelsdrift, og dette vilde stedse blive mere almindeligt, naar ikke Bestemmelserne i den afsluttede Høverieforening ofte lagde herfor Hindringer i Veien. Adskillige andre Landmænd udenfor Bøndestanden stræbe ligeledes at nærme sig efterhaanden Bøvelsdrift, som de ansee meest hensigtsmæssig. Bønderne have i Almindelighed ikke nogen nøie bestemt Driftsplan, men en stor Deel af dem har dog Heels eller Halobrak, hvorefter gjødet Vintersæd samt Kartofler og Bølgæs i Midten af Rotationen. Den mere detaillerede Besvarelse af disse Spørgsmaal vil findes i den specielle Beskrivelse af hvert enkelt Sogn, hvortil jeg derfor tillader mig at henvise. Kun maa jeg her endnu bemærke, at saavidt jeg har kunnet erfare, er ikke nogen betydelig Deel af Jorder her i Amtet udlagt til varigt Græsland.

6.

Gjør Sommerstaldfodring Fremgang? hvilke Indvendinger gjøres derimod?

Egentlig Sommerstaldfodring, forsaavidt den bestaaer deri, at den største Deel af Kreaturerne staae paa Stald den hele Sommer og

fodres med Grønt enten den hele Dag eller dog i de varmeste Timer af Dagen, finder kun Sted hos meget faa Landmænd i dette Amt, men derimod blive paa flere Hovedgaarde Hestene og hos adskillige Bønder et Par Heste samt Ungkvæg og nogle gølge Køer fodrede med Grønt blandet med Halm, indtil Høehøsten er endt. Iøvrigt findes i den specielle Beskrivelse af hvert Sogn de Landmænd anførte, som for Tiden have indført Sommerstaldfodring. Tilforn havde Generalkrigscommissair Neergaard, da han eiede og boede paa Antvorskov, Forpagter Conradsen, da han var paa Gundersløvholm og Arveskæter Herfordt, i den Tid han eiede Pedersdal i Hyllinge Sogn, fuldstændig Sommerstaldfodring. Den almindeligste Grund til at Sommerstaldfodring saa lidet er udbredt, er uden Tvivl den, at det paa Hovedgaardene er vanskeligt at faae de fornødne Folk, der udfodres til at besørge Staldfodringen af saa stort Antal Kreaturer, som holdes paa disse Gaarde, og hvad Bonden angaaer, at hans Staldbygninger ere saa smalle, at et luftigt og hensigtsmæssigt Locale ei deri kan indrettes; thi de fleste Landmænd synes at erkende Sommerstaldfodringens store Fordeel med Hensyn til Gjødningens Forøgelse, og at et større Antal Kreaturer kan holdes, samt at Sæden paa Marken ikke nedtrædes ved Kreaturerne's Bispen i de hede Sommerdage, foruden at herved spares betydelig Udgift til Tøir. Denne Formening bekræftes ogsaa derved, at de Indvendinger man havde gjort mod Staldfodringen ere meget ubetydelige.

Iøvrigt fortjener det vistnok den største Opmærksomhed, at Generalkrigscommissair Neergaard i sin Beskrivelse over Østerflakkebjerg Herred giver, med Hensyn til Sommerstaldfodringen, det Raad, at Kvæget daglig bør have en Givt tørt Foder, ikke alene fordi Gjødningen derved bliver mere stivnet, men især for at foregø Melkens Affondring, da det tørre Foder beforder Drøvtygningen, hvorved flere nærende Partikler udtrækkes af det forædte Grøntfoder, til Fordeel for Melkeaffondringen. Ligeledes bemærker han, at Kvæget ikke bør have Foderet for Vinene, før det skal lægges for dem, og at det derfor ikke bør henlægges i Kvægets Stald, da Koen, efter hans Overbevisning, taber Vædelysten ved idelig at see paa det.

7.

Anvendes Kalk, Dynd, Mergel eller kunstige Gjødningsmidler? Har man gjort Forsøg med at brænde Grønsværen, saavel paa Agre som Enge? Virkningen deraf? hvorledes var det Jordsmon, hvorpaa Brændingen fandt Sted? leret, mergelagtigt, sandet eller torvagtigt?

Engen Landmand i Sorø Amt har, saavidt jeg har kunnet erfare, gjort Anvendelse af Kalk som Gjødningsmiddel paa Agre eller Enge. Eiheller vides Noget at have forsøgt at brænde Grønsvær. Derimod er Dynd af Flere bleven anvendt som Gjødningsmiddel, især foranlediget derved, at i de tørre Aaringer alle Gadekjer og andre Baudinger ved Dyrighedens Foranstaltning bleve rensede, hvorved en Mængde Dynd erholdtes. Den gode og varige Virkning af dette Gjødningsmiddel har jeg selv erfaret, da jeg var Præst i Haarsløv paa Grevskabet Holsteinborg, ved i Aaret 1819 at gjøde 2 Tdr. Land meget tykt med Dynd af en oprenset Park. Virkningen var lig den, som en kraftfuld Gjødning ellers frembringer. Dog maa bemærkes, at denne Park ligger i et Bøge ved Præstegaarden, hvoraf alle Kreaturerne vandes, og at den i en lang Række af Aar ikke havde været rensset, hvorhos en stor Deel af den var tilgroet med Kalmus (*Acornus Calamus*). Dens Dynd indeholdt altsaa en Mængde Vegetabilier, der, gaaede i Forraadnelse, nødvendig maatte afgive en kraftig Gjødning.

Samme kraftige Virkning af dette Gjødningsmiddel erfarede Generalkrigscommisair Weergaard, da han i Aarene fra 1817 til 1823 gjødede over 20 Tdr. Land paa den ham tilhørende Parcel af Antvorskov, med Dynd af Parker, der ei i Mandes Minde vare bleve rensede. Paa hver Tønde Land lagdes 4 til 500 Læs Dynd. Især var Virkningen paasælbende med Hensyn til Productet af Kartoffer, thi 7 Tdr. L., gjødede med Parkedynd om Vinteren, hvori

næste Foraar blev lagt Kartofler, gave et Product af 200 Edr. Kartofler paa hver Ede. L. Forresten gjør Generalkrigscommisfaiiren i forannævnte Beskrivelse, hvoraf dette er uddraget, opmærksom paa den rette Behandling af dette Gjødningsmiddel, der fortjener at tages til Eftertanke.

Af kunstige Gjødningsmidler, der ingenlunde ere ubekjendte her i Amtet, har, ifølge min Erfaring, dog endnu Ingen gjort Brug.

Mergling udbreder sig stedse mere og mere. Paa en stor Deel Hovedgaarde bliver aarlig merglet, dog især i Slagelse og Østerflakkebjerg Herred. Ogsaa enkelte Bønder have begyndt at mergle. Da det ved Merglingen er saa vigtigt, at den Mergel, der føres paa Jorderne, netop har meest af den Bestanddeel, som Jorderne mangle, saa at Sandmergel ikke føres paa sandede og Leermergel ikke paa lerede Jorder, saa var det ønskeligt med Hensyn til Bonden, at en kort, men tydelig affattet Anvisning blev udgivet, til paa en simpel Maade at undersøge i hvilket Forhold Leret, Kalken og Sandet staae til hinanden i den Mergel, som Bonden agter at føre paa sine Agre.

8.

Bruges Stude til Markarbeide?

Brugen af Stude til Markarbeide er ikke benyttet, hverken paa de større eller mindre Gaarde. Aarsagen hertil ligger formodentlig deri, at hvad der ved Brugen af Stude vindes i Kraft, tabes i Tid. Imidlertid vilde det dog uden Tvivl være fordeelagtigt, naar hidtil udyrkede Jorder skulde opdrives, at benytte Stude til Ploining; ligesom ogsaa at gjøre Brug af deres større Kræfter, naar opgravede Steen skulde henføres til Steengjerders Opførelse, og til andet svært Arbeide, hvortil det mere gjælder om Kraft end Tid.

Da Erfaring forresten har lært, at ogsaa Mælkekoer, uden derved at tabe Melken, kunne benyttes til Ploining, naar det skeer

med Maadehold og Ploiningen altsaa ikke fortsættes i for lange Tied, og Kærne ere i god Foderstand, saa var det ret at ønske, at Huusmanden tilfulde og med Klarhed maatte indsee, hvor stor Fordeel det vilde være for ham, naar han benyttede sine Kær til at pløie og udføre andet Markarbeide paa sin lille Jordlod. Hans Lob vilde da blive godt dyrket, istedetfor at den nu bliver meget slet dyrket, fordi Gaardmanden naturligviis ikke pløier for Huusmanden, førend han har fuldendt sin egen Ploining, og da er som oftest den for Jorden bekvemmeste Pløietid forbi. Ageren er allerede græsbespændt og Ploiningen bliver slet udført. Ved at pløie med sine Kær vinder han fremdeles baade Tid og Arbeidskraft for sin egen Lob, istedetfor at han nu maa anvende begge Dele til Fordeel for Godseieren og Gaardmanden; thi Afgiften af Lobden maa betales med Uge- og Høstbøge, og Pløielønnen til Gaardmanden ligeledes med Arbeidsdage i Høst- og Kornhøsten; hvorfor kun faa Dage i Sommerens Lob blive tilovers for ham til egen Lods Behandling.

Et Par Huusmænd have i de senere Aar her i Amtet dog begyndt med at dyrke paa denne Maade deres Loddet, opmuntrede dertil ved de Præmier, som det Landoeconomiske Selskab i Sorø Amt i denne Henseende har udsat for Huusmænd. Maatte kun flere efterhaanden følge deres Exempel.

9.

Hvorledes ere Agerdyrkningsredskaberne? erkjender man Tvingplovens (de saakaldte engelske Ploves) Fortrinlighed? Ere de nyere arbejds sparende Redskaber bekjendte og benyttede?

Paa adskillige Hovedgaarde og paa de fleste Bøndergaarde bruges endnu den sjællandske Hjulplov, dog forbedret ved kortere Aas og Lob saavel som ved en krummagtig, bedre dannet Muldsjæl, hvorved den

erholder en saadan Lethed, at den i mindre lerede Jorder kan trækkes af 2 Heste, istedetfor at man til de ældre Hulplove altid maatte bruge 4 Heste. Imidlertid er dog Svingploven, og især den Bayleske Plov indført paa endel Hovedgaarde. Ligesom ogsaa Brugen af den nordamerikaniske Plov begynder efterhaanden ikke lidet at udbrede sig hos Bonderne i enkelte Sogne, fremkaldt dels ved Exempel af mindre Gaardes Agerbrugere udenfor Bondestanden, og dels ved de Præmier, som Soree landoeconomiske Selskab har udsat for Ubenyttelsen af Svingplove og som vindes ved aflagt Prove i Ploining med disse Plove paa en dertil bestemt Dag, efter foregaaende Indbydelse.

At iøvrigt Svingploven ikke bruges paa alle Hovedgaarde, hvor Ploiningen ikke udføres ved Hoverie, har uden Tvivl for det meste sin Grund deri, hvad jeg allerede under Nr. 4 har anmærket, at en ikke liden Deel af Ploiningen forrettes af forskellige Ugedagsmænd, der ikke alle forstaae paa rette Maade at behandle Svingploven; hvorved Ploiningen slet udføres. At Svingploven ei heller endnu er saa almindelig indført hos Bonden, som det var at ønske, kan ikke vække Forundring, naar man kun aldrig taber af Sigte, at Brugen af bedre konstruerede Agerredskaber, ligesom ethvert Fremskridt i Agerbrugets forskellige Grene, ene og alene ved Exemples Magt kan aabne sig Udgang til Bonden. Han er saa aldeles blottet for de Forkundskaber, der ere nødvendige til at kunne anstille nogen Reflexion over de nævnte Gjenstande, at Antagelsen af en modsat For- mening netop maatte forundre Enhver, der er bekendt med Bondens Kundskaber og Stilling. Men gjennem Exemples Magt kan ogsaa ikke saa lidet udrettes. Man mis skjender Bonden, naar man troer at han ikke har Sands for det Bedre i Agerbruget; thi seer han hos en Landmand udenfor Bondestanden en for ham fremmed Dyrefnings- maade eller et ham hidtil ukjendt Agerredskab, saa er allerede herved Impuls givet ham til i Stilhed mere at undersøge Virkningen af den Første og Brugen af det Sidste. Han indfinder sig jævnlig paa Bedkommendes Løb, naar Denne ikke er tilstede, for at tage Sæden til forskellige Tider i Diesyn. Han henvender sig til Karlen, der bruger Agerredskabet, udforsker Dennes Formening om det, søger Karlens Tilladelse til selv at prøve Redskabet, og først naar han

herved efterhaanden er bleven overbevist om Dyrkningsmaadens Gavn-
lighed og Agerredskabets Nytte søger han hos Eieren nærmere Op-
lysning om begge Dele. Men denne Fremgangsmaade er jo ganske
i sin psykologiske Orden; thi da Bonden fra Barndommen af har
været beskæftiget med Agerdyrkningen, og ifølge heraf formener, at
Jungen forstaaer sig bedre paa den Forretning end han, saa føler
han sig undseelig ved at tilstaae, at han dog deri tager Feil, og kan
først bekvemme sig til saadan Tilstaaelse, naar han derom er bleven
fuldkommen overbevist.

Med Hensyn til Svingplovens Brug af Bonden, anseer jeg
den nordamericanske Plov at være for ham den meest hensigtsmæssige,
da den fordrer mindst Hestekraft, udfører Ploiningen godt og er
mindst kostbar. Siden 1807 har jeg brugt Svingplove af forskjellig
Construction, men ingen af disse har jeg været mere tilfreds med
end den nordamericanske Plov, som jeg nu allerede har brugt i 10
Aar. Bønderne i mit Pastorat, hvor Svingploven bruges næsten
af Alle, ynder ogsaa den ommeldte Plov meget. Da det er saa
vigtigt, naar Svingploven skal gaae stadigt, at dens Træklinie gaaer
i Retningen af Hypothenusen i den Triangel, der dannes, naar man
tænker sig en Linie draget fra Skjæret og til Hestens Trækpunkt og
fra dette Punkt en lodret Linie at falde ned paa den horizontale Linie,
i hvis Retning Ploven gaaer frem, saa vil jeg anføre en simpel
Maade, hvorpaa denne Hensigt kan opnaaes. Man lader en Snor
fra Midten af Skjæret gaae op mellem Hestene til Trækpunktet paa
Hestens Bringer. Falder nu Hamlen i denne Linie, saa gaaer
Ploven stadigt; men ligger Hamlen ovenfor Linien eller Snoren, saa
maa den ved Stillebeilen bringes ned i Snorens Retning, thi ellers
roder Ploven, og ligger Hamlen under Snoren, saa maa den lige-
ledes ved Hjælp af Stillebeilen føres op i Snorens Retning, da
ellers Ploven gaaer op af Jorden. Det indsees let, at Alt her
grunder sig paa Læren om Kræfternes Parallelogram og Lovene for
den toarmede Vægtstang.

Uf andre arbejds sparende Agerredskaber benyttes Erstirpatoren paa
adskillige Hovedgaarde og nogle Præstegaarde, dels til Brakmarkens
Behandling og dels til at erstirpere Saaesæden ned. Af Bonden
har jeg ikke seet den brugt. Jeg finder dette Agerredskab ogsaa at

være af fortrinlig Nytte paa Kartoffelmarken, til at rense Marken for Ukrud førend Kartofflerne komme op, thi lader man Erstirpatoren i 1 til 2 Tommers Dybde gaae over Marken, baade paalangs og paatvers, saa opryddes alt Ukrud med Roden og Jordens Overflade løsnes, hvorved Kartofflerne lettere kunne skyde op, hvori de ofte hindres, naar Jordsmønnen ved Regn og derpaa følgende stærk Blæst er blevet skorpet. Et andet særdeles hensigtsmæssigt Agerredskab til at rense mellem Raderne, naar Kartofflerne ere komne op, er Skuffeploven, der egentlig er en Erstirpator, blot med 3 Skjærer, hvoraf de 2 bagerste maae kunne flyttes nærmere til eller længere fra hinanden, efter den Bide, som Raderne ere fra hinanden. Erfaring har overbevist mig om dette Redskabs store Nytte, og det har derfor undret mig, at den kun bruges af meget faa Landmænd i dette Amt. Hoppelploven er derimod meget brugt, baade paa større og mindre Gaarde.

De fleste Tromler opfylde ikke deres Bestemmelse. Tromleklobsen er ikke vægtig nok og formaaer derfor ikke, især paa lerede Jorder, tilbørlig at knuse Jordklumperne. Paa Gyldeholm, i den Tid Oberstlieutenant Jensen levede og eiede Gaarden, har jeg seet en meget hensigtsmæssig konstrueret Tromle. Cylinderen var forfærdiget af tolvke Bogeplanker; Længden 3 Alen og Diameteren omtrent 4 Fod. Den udførte Tromlingen særdeles godt. Alle Jordklumper bleve knuste, og Arbeidet hurtigt udført.

Harvningen forrettes for det meste allevegne med de almindelige Harver.

10.

Er der raare eller nopdyrkede Jorder? optages disse til Dyrkning? paa hvad Maade? under hvilken Sædfolge? og med hvad Held? Har man, forsaavidt Opdyrkingen have været foretagne, uden at staae i Forbindelse med allerede organiserede Avlsbrug, brugt Heste eller Stude som Arbeidsdyr? og har man til Besætning fornemmelig valgt Hornkvæg eller Gaar?

Uagtet der gives flere store Overdrev i Amtet, der vistnok kunde fortjene særskilt at optages til Dyrkning, saa vides dog ikke Saadant at være skeet paa noget Sted. Derimod blive stedse en Deel Jorder, hvor Skove ere opryddede, efterhaanden opdyrkede, men da de for det meste som Bimarker blive indlemmede under Hovedgaardens øvrige Markers Dyrkning, fordi deres mindre Størrelse ikke egner sig til nogen særskilt Dyrkningsmaade, især da de i Almindelighed have i Underlaget de samme Grundbestanddele som Gaardens øvrige Jorder, og ved Heelbrak og Gjødning snart kunde bringes til at afgive en god Afgrøde, saa dyrkes de derfor ogsaa kun med Gaardens sædvanlige Arbeidsdyr, og deres Udbytte er kun at betragte som et Tillæg i Gaardens Product, der foranlediger, at et større Antal Kreaturer kunne holdes, end hidtil.

11.

Soger Algerdyrkeren at skaffe sig reen og god Saafæd?

Denne Henseende er i de senere Aar gjort god Fremgang; thi ikke alene paa Hovedgaarde og Præstegaarde vides megen Om-

hyggelighed for vægtig og god Saaesæd, men ogsaa Bonden begynder efterhaanden mere og mere at indsee den store Indflydelse, som reen og vægtig Saaesæd har paa den forventende Høst. De søge derfor ogsaa deels hos Kjøbmænd og deels paa Hovedgaarde og Præstegaarde, hvor der i Almindelighed habes gode Rensmaskiner, at faae rensed saavel den Vintersæd, som Vaarsæd, de agte at faae. Nogle Bønder have endogsaa selv anskaffet sig smaae Rensmaskiner. Bondens Bestræbelse efter at faae god Saaesæd viser sig ogsaa deri, at flere Bønder faae Provstierug, der giver flere Fod end den danske brune Rug, har et bedre Udseende og betales af Kjøbmænd med høiere Priis. Kun var det at ønske, at Bonden vilde lægge mere Vind paa toradet Byg end hidtil, da det dog har overveiende Fordele fremfor serradede Byg. Klimatet, naar det i et Aar er ugunstigt for Vegetationen, har langt mindre skadelig Indflydelse paa det toradebde end det serradede Byg. Det Første taaler Dagfrost efter Saaningen uden at tage Skade, hvilket i Almindelighed ikke er Tilfældet med det Sidste. Ligesom det toradebde Byg er mere haardfør mod Kulden, saaledes lider det ogsaa langt mindre ved Hede, end det serradede Byg. Indtræffer en stærk Varme i Høstens Tid under Meiningen og Opbindingen, saa affalder ikke alene enkelte Korn, men hele Aar af det serradede Byg, naar derimod det toradebde Byg for det meste intet Tab lider i dette Tilfælde. En Storm, netop paa den Tid, da Sæden er nær sin fuldkomne Modenhed, afriver næsten hver Kjerne af det serradede Byg. Det Toradebde lider stedsse langt mindre ved en saadan Storm. Det toradebde Byg giver netop, fordi det mindre er udsat for den her anførte Ulempe, et større Product, og betales dertil bedre af Kjøbmanden, end det serradede Byg. Vilde derfor Bonden kun anstille en saadan nviagtig Sammenligning mellem disse forskjellige Slags Byg, saa vilde sikkerligen det Resultat vise sig for ham, at det er fordeelagtigere at faae toradet end serradet Byg; thi de Grunde, der afholde ham herfra, have ikke meget at betyde. Disse Grunde ere følgende: Det toradebde Byg modnes senere end det serradede Byg og udsætter altsaa Indhøstningen længere. Denne Indvending bortfalder naar man betænker, at det første Slags altid paa de høiliggende, og som oftest selv paa de lavliggende Jorder, naar disse ere forsynede med de nødvendige Brakgrøfter og der til-

børlig er sørget for Vandets Afledning i disse Grøfter, kan saaes tidligere end det andet Slags, fordi det, som allerede er bemærket, ikke tager Skade, isald en Eftervinter indtræffer efter Saaningen.

Der siges endvidere: Foderet er ikke saa godt til Dvæget af det toradebe som af det ferradebe Byg. Denne Paaastand kan ei heller udholde Prøve; thi baade Theorie og Praxis modsætter sig den. Ved chemiske Undersøgelser er det beviist, at det grovere Straa indeholder mere Meel end det finere og er altsaa mere nærende for Kreaturerne, og hvad Praxis angaaer, da har jeg 20 Aars Erfaring for, (thi i dette Tidrum har jeg udelukkende kun saaet toradet Byg), at Kreaturerne æde Foderet reent op, naar det blot, for at betage Straaet sin Stivhed, skjæres i Hakke. Men baade Høe og Halm burde altid skjæres i Hakke, efterdi derved intet Foder blev spildt, der især er vigtigt naar Høsten har været mindre rigelig. Ligesom ogsaa Hakke er fortrinlig fliffet til at blandes med Avner og hakkede Kartofler.

Endelig anføres endnu mod det toradebe Byg, at det ikke er saa godt til Malt, som det ferradebe Byg, der giver Maltet mere Sødhed. Denne Formening er aldeles urigtig, thi den sande Grund til at Bondens Malt, naar han dertil bruger toradet Byg, bliver mindre sødt end Maltet af ferradet Byg, ligger deri, at naar han baade saaer to- og ferradet Byg paa sin Lod, saa er det yderst vanskeligt for ham at forhindre, at det ene Slags ikke bliver blandet med det andet Slags, thi meget ofte saaes baade toradet og ferradet Byg i een og samme Holm, og ved Harvningen kan det da ikke undgaaes, at jo begge Slags blive noget blandede med hinanden, og ere endogsaa de forskjellige Slags saae paa forskjellige Steder, saa er dog Bondens Lader i Almindelighed saa smalle og lave, at han er nødt til at sætte forskjellig Sæd tæt op til hinanden. Ligesom han ei heller bruger den fornødne Forsigtighed i denne Henseende, naar han sætter forskjellige Sædarter i Hæs. Men er nu det toradebe Byg, som han vil bruge til Malt, blevet blandet med ferradet Byg, saa opstaaer følgende Ulempe: Det ferradebe spirer stedse førend det toradebe Byg. Det Førstes Spire er derfor bleven saa lang, at den allerede har tabt Sukkerstoffet, førend det toradebe Byg ret har begyndt at spire. Naar nu Maltet ifølge heraf ikke er til-

børligt sødt, saa gjøres den Slutning: Toradet Byg buer ikke til Malt. Det gaaer da Bonden her, som saa ofte, at han udbrager et Resultat af urigtige Præmisser. Tog han til sit Malt reent og ublandet toradet Byg og lod det have den tilbørlige Tid til at spire, saa vilde hans Erfaring snart give ham en modsat Overbeviisning.

12.

Dyrkes mindre almindelige Sædarter, Foder- eller Handelsplanter?

Med Hensyn til Vintersæden dyrkes nu ikke alene paa Hovedgaarde og mindre Avlsgaarde, men selv paa Bondernes Lodder almindelig den gule engelske Hvede. Ligeledes seer man nu sjelden den danske brune Rug paa Bondens Mark. For flere Aar siden lagde man meget Vind paa at dyrke St. Hans-Rug, men den er nu for det meste fortrængt af den hvide Prøvstierug, der er vægtigere og giver flere Fuld end de andre Rugarter. Ligeledes bliver det toradede Byg nu næsten udelukkende dyrket af alle Landmænd udenfor Bondestanden. Kun af Bonden dyrkes endnu meest serradet Byg, af de nylig anførte Grunde. Vinterbyg (*Hordeum hybernum*) vides ikke at være dyrket i dette Amt.

Af Havrens forskellige Arter saaes for det meste den almindelige hvide Havre (*Avena sativa alba*). Dog have ogsaa nogle Landmænd udenfor Bondestanden begyndt at dyrke ungerst Havre (*Avena heteromalla*), da den giver flere Fuld end den forannævnte Art og giver et meget hvidt Meel. Rask har i sin Danmarks og Holsteens Flora gjort Deconomerne opmærksomme paa, at denne Art taaler Kulde og Nattefrost, hvorfor den kan saaes meget tidlig. Enkelte Forsøg, dog kun i det Smaa, er ogsaa gjort af nogle Landmænd med at saae nogen Havre (*Avena nuda*), der udmærker sig ved Frugtbarhed og giver ypperlige Gryn, og skal især af denne

Grund, efter hvad Rask i sin Flora beretter om denne Havre, meget roses af Engellænderne, der ogsaa anvende den til Malt. Dog skal den være vanskelig at faae udtorfften. Foruden disse Arter faaes endnu ofte af Bonden den sorte Havre (*Avena sativa nigra*), fordi den kan taale Kulde og derfor faaes tidlig. Da Sorø Amt for største Deel har lerede Jorder, saa dyrkes Boghvede kun enkelte Steder og egentlig aldrig i det Store. Derimod udbreder Dyrkningen af Erter og Vikker sig stedse mere i hele Amtet. Af Erter dyrkes meest de gule Erter, graae Erter sjældnere. I Alsted Herred dyrkes et eget Slags store gule Erter, formodentlig de saakaldte Danziger Erter.

Ligeledes tiltager Kartoffelavl hvert Aar mere, ogsaa paa Bøndergaarde. Bonden kjender tilfulde Kartoffelavlens gavnlige Indflydelse, saavel paa den efterfølgende Sædarts Afgrøde, som paa en federe Gjødningstilvebringelse. De anvende især Kartofflerne til at fede Dvæg til Salg; men paa en mindre hensigtsmæssig Maade, idet de give Dvæget raa Kartoffler, hvoraf 20 til 24 Lbr. udfordres til at fede eet Hoved. Kogtes derimod Kartofflerne og med hver Lunde Kartoffler 2 Skpr. Byg, saa vilde Fødningen blive mindre kostbar, tilendebragt i kortere Tid og Kjødet faae mere Fasthed.

Af Foderurter lægges i Almindelighed meest Vind paa Rødklover. Dog saarer Bonden som oftest Grøet for tyndt, hvorved Klovermarken bliver græsbespændt. Ligeledes høster han den for silbig, ikke gjerne førend alle Hoveder staae i fuld Blomster og hvorved Stilkene bliver grov og mindre kjær for Kreaturerne, især naar, som er Skik hos Mange, de flaaede Klover strøes og ikke sættes i Stak førend Stilkene har ganske tabt den grønne Farve. Denne Skik fører ogsaa den Ulempe med sig, at naar en stærk Hede indtræffer, falder de fleste Hoveder af paa Marken og kun den fortorrede Stilk indhøstes. Paa mindre lerede Jorder blandes ved Saaningen Grøet af rød og hvid Klover med hinanden, eller ogsaa dyrkes blot Hvidkloveren. Foruden Klover dyrkes af adskillige Landmænd baade i og udenfor Bøndestanden fransk Raigræs (*Avena elatior*) og Hølsgræs (*Holcus lanatus*). Denne Græsart blev især dyrket af nu afdøde Capitain Rützow paa Veskemose, en Udflyttergaard fra store Halager i Krummerup Sogn, med meget Held. I den tørre Sommer

1819, da der var Mangel paa Græsning de fleste Steder, saae jeg paa Capitainens Løb, hvis Jorder vare maadelige af Bonitet i Underlaget og havde et Jordémon af sort Sand, en rigelig Græsning af *Holcus lanatus*, som Koeerne aade med største Begjærlighed. Spergel dyrkes kun af meget faa Landmænd, endstjondt denne Plante vistnok fortjener større Opmærksomhed, da den endogsaa paa skarpe og noget sandede Jorder kan trives og giver ret god Afgrøde. Fortrinligst er den dog til Sommerstaldfodring, fordi Koeerne, der med Begjærlighed aade denne Plante, give megen og velsmagende Mælk. Esparssette og Lucerne saaes ikke, saavidt jeg har kunnet erfare, i dette Amt. Formodentlig fordi de høre til de mangeaarige Planter og derfor ikke godt egne sig til at optages i Rotationen. Kun ogsaa af enkelte Landmænd dyrkes Hvidkaal, Kaastrabi og Roer til Foder for Dvæget, uagtet alle disse Planter og især Gulerødder og Runkelroer ere et fortreffeligt Foder for Dvæget, som min egen Erfaring har lært mig.

Rapsæd til Sommerstaldfodring vides ikke at være benyttet af andre end Generalkrigscommissair Neergaard, der eiede en Parcel af Antvorskov. Derimod som Sæd til Salg og Brug for Diemøllerne saaes nu paa de større og mindre Gaarde en betydelig Mængde Rapsæd. I Amtets Skovegne udbreder Humleavlen sig meget. En stor Deel Humle sælges derfor ogsaa paa de Efteraars-Markedet, der afholdes i Amtets Kjøbstæder. Derimod findes meget faa Humlehaver i de Sogne, der ikke have Skove, endstjondt dog kun et lidet Stykke Jord behøves at opoffres, for at forsyne de mindre Gaarde med den til Huusholdningen fornødne Humle.

Af Hør saaes i Almindelighed af Bønderne kun saa meget, som er nødvendig til Forsærdigelsen af Linned til Beboernes egen Forbrug. I Hørens rigtige Behandling staaer Bønden ogsaa meget tilbage. Redskaberne ere meget ufuldkomne, især deres Hægler med de korte Tand, der ved Hæglingen give mange Blaar og lidet Hør. Af Hamp dyrkes meget lidet.

Kommen dyrkes ikke i det Store, og dog var det netop saare ønskeligt, og kunde upaatvivlelig svare god Regning, da en stor Mængde Kommen forbruges og derfor en stor Quantitet indføres fra fremmede Lande. Af Bøndestanden er det egentlig Bønderne paa Grevskabet Holsteinborg, der avle Kommen til Salg. Saa-

ledes har Udslytter Peder Jørgensen fra Taarnmark for mange Aar siden anlagt en meget stor Have, der dyrkes planmæssig og hvori han aarlig avler flere Tønder Kommen, der sælges i de om-
liggende Kjøbstæder og giver ham en ikke ringe aarlig Indtægt.

13.

Spores Sygdomme hos Kornet? Rust? Brand? har man paalidelige Erfaringer om Aarsagerne hertil?

Sgsaa i dette Amt lider især Vintersæden af Brand og Rust. Mindre hyppigt angribes Byg og Havre af disse Sygdomme. Men spørges om paalidelige Erfaringer om Aarsagen til disse Sygdomme, maa Svaret blive benægtende; thi vel anføres af forskellige Landmænd forskellige Formodninger om Aarsagerne til disse Sygdomme, men disse Formodninger ere ikke Resultater af ofte anstillede Forsøg eller noie Bekendtskab med Plantefysiologien og synes derfor ikke at have synderlig Værd. De bedste Midler til at forebygge, saavidt muligt, disse Sygdomme, saalænge Theorie og Erfaring endnu ikke have udbredt tilstrækkeligt Lys over Aarsagerne, ere uden Tvivl følgende: Vintersæden, der meest angribes af disse Sygdomme, bør stedsæ saaes i Heelbrak, tilstrækkelig gjødet og holdt tilbørlig reen i Sommerens Løb, og som bestandig har modtaget en dyb Ploining, og er, naar Jorderne ligge lavt, rigelig forsynet med Vandgrovter til Vandets Afledning. Til Saaening maae tages fuldmoden Sæd, der altsaa ikke er meiet for tidlig og herved allerede er bragt i en sygelig Tilstand. Af denne Sæd søger man ved omhyggelig Rastning at erholde den vægtigste Deel, der ved ikke mindre omhyggelig Rensning skilles fra alt Støv og anden Ureenlighed, der kunde hænge sig ved de enkelte Korn. Denne Saaesæd, der ved anførte Fremgangsmaade maa antages at være i den fuldkomneste Sundhedstilstand, læffes, hvad Hveden angaaer, med en Opløsning af Kulekalk i Saltlage og

Gjødning-Band saa tilstrækkelig, at efter 24 Timers Forløb viser sig ethvert Korn hvidt af Kalken. Saaes nu denne saaledes behandlede Sæd tidlig, helst i August Maaned, saa synes dog virkelig Alt at være gjort for at forebygge hine fordærvelige Sygdomme; thi et sundt og reent Sædekorn, hvis Spire-Evne ved Læfningen har erholdt en Impuls til hurtigere Fremspiren, dækker snart, naar Sæden ei er saaet for tykt, ved sin Vækning Jgeren, og drager ved Bladene Næring fra den omgivende Luft og beskytter tillige ved Bladenes Dækning Roden mod det kolde Klimats Indvirkning. I det mindste har jeg stedse brugt denne Fremgangsmaade med min Vintersæd og kan med Sandhed bevidne, at jeg ingenfinde har havt Brand i min Hvede eller Rust i min Rug.

Endvidere kan jeg ikke lade ubemærket, at Sandsynlighed for det Rigtige i den fremsatte Formening tiltaler os med forøget Styrke, naar vi tage i Betragtning, at det især er Bondens Vintersæd, der lider af benævnte Sygdomme; men mange Bønder begaae netop den Feil, at de gjøde for tyndt, saa ikke al Vintersæd i Heelbrak, pløie for grundt, meie Sæden, førend den er fuldkommen moden, tage ei altid den vægtigste Sæd til Saaening, vise ikke tilstrækkelig Omhu med Hensyn til Rensningen, ere temmelig skjedesløse med Hvedens Læfning, saa, som oftest, for sildig, ikke førend Mikkelssdag, og forsyne sjelden Vintermarken med de nødvendige og tilstrækkelig dybt gravede Brakgrevter. Paa Hovedgaardene begaaes i Almindelighed ikke disse Feilgreb, og da man nu ogsaa sjelden hører Klager fra Hovedgaardene over Brand i Hveden og Rust i Rugen, saa ligger ogsaa deri en Bekræftelse paa, at de anførte Forebyggelsesmidler maae synes hensigtsmæssige.

Endnu kunde det maaskee her passende bemærkes, at i de senere Aar har Vintersæden paa mange Steder været tilføiet megen Skade af nogle Snegle, som Landmanden i Almindelighed kalder nøgne Snegle, men formodentlig er *Limax agrestis*. Dog er det især den Vintersæd, der er saaet i Grtejord, som angribes af disse Snegle. Formodentlig ligger Grunden hertil deri, at Sneglen helst opholder sig paa skyggesfulde Steder, hvor den finder Vegetabilier til sin Ernæring. De vise sig ogsaa strax ved Grtejordens Pløining, og neppe er den saaede Sæd spiret frem, førend de ufortøvet opæde de

spæde Blade. Sæd, der tidlig er saaet i Heelbrak, angribes meget sjelden, saavidt jeg har kunnet erfare, af disse Snegle. I den vel rensede Brakmark, hvis hele Overflade er udsat for Solens Lys, finde de jo ei heller Skygge og Vegetabilier til Næring. Heelbrak betragtet fra denne Side bliver altsaa ligeledes til Gavn for Vintersæden. Ogsaa synes i det Anførte at være givet et Vink til, at naar man vil besaae Brakmarken med Vikkehavre til Sommerstaldfodring, saa maa Sæden saaes tidlig og dens Stubbe, efterhaanden som det Grønne forbruges, strax nedpleies, for at disse Snegle ikke i Stubbene skulde finde Skygge og Næringsmidler.

14.

Saa man nogen bestemt Regel om den Grad af Modenhed Sæden bør have, naar den skal høstes, for at blive bedst Handelsvare?

Fleere Landmænd, dog især af Bondestanden, tage, naar Tiden er om Sædevarer som Handelsartikkel, kun Hensyn til Sædens lysere Udseende og ikke til dens Vægt. De meie derfor allerede af denne Grund Sæden, inden den er fuldmoden, da Kjernen, naar den under en stærk Solhede ligger nogle Dage paa Skaar, bliver haard og faaer et noget lysere Udseende end den fuldmodne Sæd. Hertil kan Kjøbmanden selv have forledet dem, da han tilforn tog mindre Hensyn til Sædens Vægt end til Maal og Udseende; men da Kjøbmanden nu, mere fortrolig med sin sande Interesse, begynder at bestemme Prisen efter Sædens Vægt, vil denne Marsag til hiint Feilgreb vel efterhaanden hæves.

Smidlertid har Bonden flere Grunde til at meie sin Sæd for tidligt. Han flutter saaledes: Jo tidligere du meier, desto tidligere faaer du indhøstet, og det er ham vigtigt, for snart at kunne faae Hvret, da han i Almindelighed besaaer $\frac{3}{4}$ Dele af sin Løb og derfor

har sparsomt Græsning til Kreaturerne. Desuden kan Sæden, mener han, godt modnes paa Skaaren og falder mindre af end naar den først meies efterat være fuldmoden, og opkommer en Storm, lider den, liggende paa Skaaren, ingen Skade. Det indsees let, at disse feilagtige Slutninger har egentlig sin Grund deri, at Bonden forvevler den Haardhed, som Kjærnen kan faae ved at ligge paa Skaar, med den Haardhed, der følger med Kjærneens Modenhed, endskjøndt hertil ere meget forffjellige Aarsager, og han indbilder sig derfor, at Sæden kan modnes paa Skaaren. Det forholder sig imidlertid ingenlunde saaledes. Den fuldmodne Kjærne's Haardhed er Resultatet af den chemiske Proces, hvorved Kjærneens melagtige Saft er gaaet over til Meel, naar derimod den Haardhed, som den bløde, umodne Kjærne kan erholde ved at ligge paa Skaar, er blot en Virkning af Sæftens Uddunstning, fremkaldt ved Blæst og Solens Hede. Den fortidlige Meinung formindsker altsaa Kjærneens Meelrigthed og derved tillige Afgrødens Værdie. Heraf følger fremdeles, at er det kun Uddunstningen af Kjærneens melagtige Saft, som giver den Haardhed, saa maae Kjærneens Volumen aftage i samme Forhold som Haardheden tiltager. Men den sammenkrumpe de Kjærne, der tillige ved Sammentrympningen er bragt i visnet Tilstand, udfylder ei længere Bøgeret og falder lettere af. Altsaa forseiles ogsaa den Hensigt, at Sæden, ved at meies før end den er fuldkommen moden, skulde mindre falde af. Endelig kan eiheller den Formening, „at naar man ved at meie Sæden umoden faaer tidlig begyndt paa Høsten, saa faaer man ogsaa tidligere indhøstet, end naar der først meies naar Sæden har naaet fuld Modenhed“, udholde Prøve; thi her beroer Alt paa tilfældige Omstændigheder. Har man reenstraacet Sæd, og herpaa vil enhver dygtig Landmand beslitte sig, og lader Sæden staae indtil den er fuldmoden, saa kan man, under gunstigt Veir, meie og binde Vintersæden paa een og samme Dag og indkjøre den næste Dag, uden at frygte for at Sæden herved skulde tage Skade. Ligesom ogsaa reenstraacet Byg og Havre i det anførte Tilfælde kun behøve at ligge 2 til 3 Dage paa Skaar før end det indkjøres. I længere Tid maae derimod den meiede umodne Sæd ligge paa Skaar, selv under et gunstigt Høstveir, før end den kan kjøres i Huus. Hensigten „at vinde i Tid“ blev altsaa forseilet.

Ikke stort bedre vil det gaae med Virkningen af den fortløbige Meining under et ugunstigt Høstveir; thi den fuldmodne Sæd vil i et ustadigt Høstveir, hvad enten den staaer i Travehob eller ligger paa Skaar, langt hurtigere blive tør, end den umodne Sæd i begge Tilfælde, fordi den bløde Kjerne og det halvgroenne Straae har langt mere Modtagelighed for Regnen end den fuldmodne Sæds haarde Kjerne og tørre Straae. Det er altsaa ingenlunde afgjort, at de, der afmeie deres Sæd førend den er moden, altid faae indhøstet førend de, der lade Sæden blive moden, inden den meies.

At det her Anførte vil det altsaa være klart, at i det Tidspunkt da Sæden har naaet sin fulde Modenhed, som kjendes deraf, at Kærnen er haard og Straaet grønt og tørt, bør Meinigen foretages, for at en sund og vægtig Afgrøde, lige tjenlig til Handelsvare og eget Forbrug, kan erholdes. Denne Regel har jeg stedse fulgt og fundet mig vel herved. Det er ogsaa den samme Regel, der følges paa de fleste Hovedgaarde og af de fleste Landmænd udenfor Bondestanden.

15.

Svovledes ere Kornvarerne beskafne? sørges der for deres Rensning? er der paatænkt nogen Foranstaltning til deres Tørring og til deres videre Forædling?

Alle Landmænd udenfor Bondestanden sørge i Almindelighed omhyggelig for Sædens Rensning. Paa alle Hovedgaarde, saavel som paa de mindre Avlsgaarde, findes Rensmaskiner. Paa disse Gaarde kunde ogsaa adskillige Bønder faae deres Sæd renset, som jeg allerede ved Besvarelsen af Spørgsmaalet Nr. 11 har anmærket. Desuden have ogsaa flere Bønder selv anskaffet sig smaa Rensmaskiner. Den større Sands for Sædens Rensning, som i de senere Aar er bleven vækket hos Bønden, skyldes for en stor Deel Kornudskrivningen,

som fordrer al Sæd leveret efter Vægt. Imidlertid har tillige den Omstændighed, at adskillige Kjøbmænd have begyndt at købe Sæd efter Vægt, ogsaa bidraget til en større Omhøve for reen Sæd, især da Kjøbmanden er beredvillig til at lade Bonden faae sin Sæd renset paa hans Rensmaskine.

Indretning til Kornvarernes Tørring finder Sted hos enkelte Kjøbmænd, men hos Andre findes, saavidt jeg har kunnet erfare, ikke nogen saadan Indretning.

Hvorvidt Kornvarernes videre Forædling kunde svare Regning vides ikke af Nogen at være forsøgt, naar undtages at adskillige Møllere, ved at formale deels Toldsæd og deels Byg af egen Avl til Gryn, udbringer deres Sæd til en højere Pris.

16.

Er Producternes Affætning forbundet med Vanskelighed af Mangel paa gode Torve og Udsfibningssteder?

Uf Amtets 5 Herreder er Producternes Affætning forbunden med størst Vanskelighed i Ringsted og Alsted Herreder, som en Folge af, at de tvende Kjøbstæder Ringsted og Sorøe, som ligge i disse Herreder, ikke drive nogen Kornhandel, fordi de ere Landstæder, og det ikke kan svare Regning for disse Kjøbstæders Kjøbmænd, at føre kjøbte Kornvarer paa Vogne til Søekjøbstæderne Korsør og Skjelskjør, der begge ligge 6 Mil fra Ringsted og 4 Mil fra Sorøe. Selv til Beboernes eget Forbrug i disse Kjøbstæder er der ikke at tænke paa nogen betydelig Affætning, da begge Kjøbstæder selv have Jorder, hvis Afgrode kan forsyne baade Bagerne og Brændeviinsbrænderne saavelsom de øvrige Beboere med de fornødne Kornvarer. De fleste Landmænd i disse Herreder maa derfor bringe deres Sæd til Kjøbenhavn's Torve. I Slagelse og Vesterflakkebjerg Herreder er Korn-

varernes Affætning ikke forbunden med nogen Vanskelighed, naar der blot er god Udførsel til fremmede Lande; thi ikke alene Søekjøbstæderne Korsør og Skjelskjør opkjøbe da en betydelig Mængde Kornvarer, men ogsaa Kjøbmændene i Slagelse, der næsten alle have Brænderier, købe ikke alene til disses Forbrug endel Sædevarer, men ogsaa en endnu større Mængde Kornvarer til Salg, som de paa Bogne lade føre til Korsør, for der at sælges til Kjøbmændene og af dem igjen at erholde Steenkul og Tømmer tilbage med Bognene.

I Østerflakkebjerg Herred er derimod Producternes Affætning forbunden med nogen Vanskelighed, endskjøndt Kornvarerne dog finde god Affætning ved Karrebeksmindes og Visserups Havne, hvortil der aarlig komme flere Skippere for at købe Sæd. Ligesom ogsaa adskillige Kjøbmænd i Næjved købe Kornvarer, som paa Pramme føres til Karrebeksminde for der atter at sælges. Det er derfor egentlig kun i de Sogne, der ligge langt fra de ommeldte Udførsningssteder, hvor Producternes Affætning er forbunden med endel Vanskelighed.

17.

Opgive Bønderne endnu Evret? eller holdes der over Markfred? Reises nyt Hegn og vedligeholdes det gamle?

Vel kan det ikke nægtes, at Markfreden jo paa flere Steder nu mere overholdes af Bonden end tilforn; ligesom ogsaa mange Bønder i de senere Aar synes at vise mere Omhu for nyt Hegns Opførelse og det gamle Hegns Vedligeholdelse, men i Almindelighed er dog i denne Henseende meget tilbage at ønske. Imidlertid troer jeg, at naar Tiden er om Mangel paa Markfred, og man vil angive de Midler, hvorved dette Dnde kunde hæves, saa maa man ikke for-

glemme, at de Midler, hvorved et Onde kan hæves, først da kunne finde Anvendelse, naar Bedkommende erkjende den Gjenstand, til hvis Tilintetgjørelse Midlerne skulde virke, for et virkeligt Onde, men det anseer de fleste Bønder et fælles Ævre ingenlunde at være; tvertimod anseer mange Bønder det for et Gode, især de, der ved at besaae en stor Deel af deres Lødder, allerede om Sommeren have sparsomt Græsning, og derfor, naar Ævret blot skulde indskrænke sig til deres egen Lød, kun vilde erholde et magert Ævre, der vilde have til Følge, at de tidlig maatte sætte deres Kreaturer paa Stald. Den Opgave, som her skal løses, synes altsaa at maatte være denne: „Hvorledes bringer man Bonden til den Overbeviisning, at Markfred i Ordets fulde Betydning (det vil sige: Fred ikke alene for Andres, men ogsaa for egne Kreaturer) er aldeles nødvendig for at et Agerbrug kan afgive det høist mulige Product.“ Midlerne hvorved den her fordrede Markfred erhøides ere saare simple; thi lader man, saasnart Høsten er endt, en Røgter om Dagen serge for at Kreaturerne, der nu gaae løse, ikke komme paa den saaele Vintersæd, de unge Klover og Kartoffelmarken, og derpaa om Natten sætter alle Kreaturer paa Stald, saa har man Fred for sine egne Kreaturer, og bekjendtgjør man derpaa for Gjenboer og Naboer, at skulde et eller andet af deres Kreaturer komme om Dagen paa Lødden, vil det blot af Røgteren blive drevet bort, men at derimod alle Kreaturer, som om Natten maatte være komne paa Lødden, vil strax om Morgenen blive optagne, og at da en bestemt Betaling for ethvert Kreatur maa deponeres, der dog, naar Bedkommendes Kreaturer ikke oftere komme paa Lødden, vil blive tilbagebetalt, saasnart ved Vinterens Indtrædelse alle Kreaturerne ere tagne paa Stald, saa vil ogsaa Fred for Andres Kreaturer snart opnaaes; thi at Billigheden i denne Fremgangsmaade og Umuligheden af at tage Regres ved igjen at optage Bedkommendes Kreaturer virker kraftig til Hensigtens Opnaaelse veed jeg af egen Erfaring, da jeg netop paa denne Maade har erhødt en fuldkommen Fred paa min Lød. Men Løsningen af den fremsatte Opgave fordrer ikke alene de Midler angivne, hvorved Markfred lettere end ved de hidtil brugte Midler kan opnaaes, men den fordrer især de Midler opgivne, hvorved Bonden kan blive overbevist om, at Markfred i Ordets fulde Be-

tydning ligger i hans sande Interesse, og at altsaa Mangel paa Markfred er et virkeligt Onde, thi først da vil han med Kraft og fast Vilie arbeide mod alle de Hindringer, der lægge sig i Veien for fuldstændig Markfred. Men for at fyldestgjøre denne Fordring af Opgavens Løsning maa man, efter min Overbeviisning, atter hentye til Exemplet, som den sikkeste Maade hvorpaa man i Almindelighed kan føre Bonden til Fremfritid i Agerbruget. Er det lykkedes for en Agerbruger udenfor Bondestanden eller for en eller anden Bonde (thi ogsaa i Bondestanden findes selvstændige Mænd) ved hensigtsmæssige og billige Midler at erholde en fuldkommen Markfred paa sin Løb, saa ville sikkerligen hans Naboer, ifølge den Sands for et bedre Agerbrug, som jeg allerede har gjort opmærksom paa at Bonden virkelig besidder, i al Stilhed paa hans Løb tage i Diesyn Virkningen af den Markfred, som der finder Sted, og naar de da see at Vintersæden og de unge Klover overalt have tilbækket Jorden, fordi intet Kreatur har afædt Sæden og Kloverne, og at af samme Grund Kartoflerne henstaae uforstyrrede, indtil den visne Top tilkjendegiver at Kartoflerne ei længere vore, men nu ere tjenlige til at optages, vil det ikke vare længe inden de begynde at efterfølge hans Exempel, især naar de tillige af Nøgteren blive underrettede om at Køerne befinde sig langt bedre, give mere Mælk og gaae om Dagen roligere paa Marken, naar de have været paa Stald om Natten, end naar de maa gaae ude i de lange, kolde Nætter, og ved Hækker og Grøvtvolde maa søge Læe for de skarpe Vinde. Hvorhos det ogsaa vil blive indlysende for dem, at der herved ikke erholdes saa lidet Gjødning. At ogsaa i denne Henseende Exemplet virker, veed jeg desuden af egen Erfaring, thi nu er det en almindelig Skik hos Bønderne i Bommeløv at tage Kreaturerne i Væretstiden ind paa Stald om Natten, og flere af dem have sagt mig, at de nu tilfulde indsee Nytten deraf.

Endnu har jeg blot at tilføie, at i den specielle Beskrivelse over de enkelte Sogne findes anført ved hvert Sogn hvorledes det forholder sig med Markfreden og Hægnet.

18.

I hvad Tilstand er Dvægavlen, saavel i Henseende til Dvæggets Beskaffenhed som Antal, efter Gaardenes Areal? Givte Malkekoer eller Fedeqvæg størst Fordeel?

Paa Hovedgaarde og andre mindre Gaarde, der drives af Landmænd udenfor Bondestanden, holdes for det meste Dvæg af jydsk og fynsk Race, der ved Krydsning af ædlere Racer søges forbedrede. Saaledes benyttes paa Gunderslovholm, hvor Dvægbesætningen for største Deel er af fynsk Race fra Egnen omkring Assens, til Krydsning alene Tyre af Berner-Racen. Det Samme er Tilfældet paa Moerup, hvor ligeledes fynske og jydsk Racer forædles ved Tyre af Berner-Racen. Paa Ringsted-Kloster er næsten hele Dvægbesætningen af Berner-Racen. Dvægget paa Grevskabet Holsteinborgs Hovedgaarde nedstammer for det meste fra en Dvæggrace i Omegnen af Tøndern i Sønderjylland, som nu afdøde Grev Holstein lod indbringe for omtrent 24 Aar siden. Denne Race er stor af Bygning, veldannet, af mørkerød Led og temmelig melkertig. Racen er meget udbredt i Egnen omkring Holsteinborg, da Greven med sin sædvanlige Velvillie overlod Kalve til Enhver, der ønskede at tillægge Samme. Imidlertid var paa Grevens Gaarde ogsaa Dvæg af andre Racer, og blandt disse Køer, der nedstammede fra den udmærkede Dvægbesætning, som fandtes paa Gyltenholm i den Tid Oberstlieutenant Jensen levede og eiede Gaarden. Til Krydsning brugtes i den Tid Tyre fra Frederiksborg og af Sveizer-Racen. Paa Hovedgaarden Skjoldnæsholm bliver ligeledes Dvæggracen forbedret med Tyre fra Frederiksborg. Dvæggracen paa Lynghvegaard er for det meste fra Jydland.

Som en Ejendommelighed kan bemærkes, at Herr Proprietair Øvstgaard paa Gjerdrup Hovedgaard har blandt sin Dvægbesætning, der for største Deel er af jydsk Race, tillige 20 Køer fra Samsoe.

Disse Køer ere smaae og uanseelige, men give ikkedestomindre overflodig Mælk. De synes saaledes at være et talende Beviis for Rigtigheden af den Paaastand, som flere Landmænd have yttret, at uagtet en Koe mangler alle ubvortes Kjendemerker, der hentyde paa en god Race, kan den dog være en meget god Mælkekoe, og at derfor den bedste Maade, hvorpaa man kan forskaaffe sig gode Mælkekøer, er den, at man er opmærksom paa de Køer af Dvægbesætningen, som give meest Mælk og staae golde i den korteste Tid, og da stedse vælger disse Køers Kalve til Opdræt.

De fleste andre Hovedgaarde i Sorø Amt have ligeledes for det meste jydsk og fynsk Dvægracer, der ved Krydsning søges endmere forbedrede.

Hollænderie finder Sted paa de fleste Hovedgaarde. Sveitherie er kun indført paa Søerup i Ringsted Herred, Falkenstein i Slagelse Herred, Holsteinborg og Snebinge i Vesterflakkebjerg Herred.

Grunden til at Sveitherie kun er indført paa saa faa Hovedgaarde, ligger uden Tvivl deri, at Prisen paa Sveitherier i de senere Aar er faldet meget, og at det derfor antages, at Sveitherie ikke kan svare Regning.

Salget af Fedeqvæg maae ligeledes af de fleste Hovedgaards-Eiere og Forpagtere antages at være mindre indbringende end Hollænderie, da der i Almindelighed ikke sælges i stor Mængde Fedeqvæg paa Hovedgaarde.

Af Alt hvad her er anført om Hovedgaardernes Dvægbesætning vil det indsees, at man paa disse Gaarde ingenlunde er ligegyldig med Hensyn til Dvægracernes Forædling.

Hvad nu Bøndernes Dvægbesætning angaaer, da holder Bonden rigtignok i Almindelighed et for lidet Antal Dvæg, som vil sees af det jeg i Beskrivelsen af de enkelte Sogne har anført om Kreaturerens Antals Forhold til Arealet. Ligeledes bestaaer endnu hans Dvægbesætning for en stor Deel af den ældre flette sjællandske Race, men allerede begynde dog de mere velhavende Bønder ogsaa at forskaaffe sig Dvæg af fynsk Race. Ligesom ogsaa den Belvillie, hvormed flere Godseiere, Forpagtere og andre Landmænd udenfor Bøndestanden, der have bedre Racer, overlade Bonden Tillægskalve, meget bidrager til at Bøndernes Dvægbesætning efterhaanden forsynes med bedre

Dvøegracer. Dgsaa maa det bemærkes, at efterhaanden som Kartoffelavlens mere udbreder sig, foreges stedse Bondens Dvøegantal; thi Kartoflerne blive anvendte, deels til Malkekoerne og deels til at fede Kreaturer til Salg. Iøvrigt kan det ikke nægtes, at Bonden ofte er meget for ligegyldig ved Tillægskalvenes Opdræt, de faae kun i kort Tid fød Melk og blive ingenlunde pleiede med den fornødne Omhyggelighed. Dgsaa lader Bonden Kvierne for tidlig blive drægtige, hvorved de tabe i Vert og Kalvene blive mindre tjenlige til Tillæg. Det var derfor at ønske, at Bonden tilfulde maatte indsee det Tab han herved lider.

Hvorvidt det forresten er fordeelagtigt at holde Malkekoer eller Fedeqvæg til Salg, vil vanskeligt kunne bestemmes, da Saadant saa meget beroer paa Conjuncturerne. Især er det vanskeligt paa nærværende Tid at løse denne Opgave, fordi baade Sædevarer og Fedeqvæg er i høi Priis.

19.

Er Hesteavlens i Til- eller Aftagende? Aarsagerne hertil?

De fleste Landmænd, saavel paa de større som mindre Gaarde, antage, saavidt jeg har kunnet bemærke, at Hesteavlens er tiltaget i Antal med Hensyn til Salg og tillige i Qualitet. Dette synes vistnok ogsaa at være Tilfældet, især med Hesteavlens hos Bonden, thi vel holder Bonden et mindre Antal Heste til sit Avlsbrug end tilforn, men de fleste Bønder, som ere noget velhavende, sælge derimod for det meste aartlig et Par unge Heste, som de faae godt betalte. Begge Dele hentyde paa, at Bondens Heste, i det mindste med Hensyn til Qualitet, maa være gaaet frem til det Bedre; thi da Bondens Avlsbrug nu fordrer langt mere Ploining end i ældre Tider og det dog kan udfores med et mindre Hesteantal, saa er det

klart, at han nu har en kraftfuldere Hesterace end tilforn, ligesom ogsaa den gode Betaling han erholder for de Heste han sælger viser, at de ogsaa maa have andre gode Egenheder. Meget maa det ogsaa bidrage til Hesteavlens Forbedring, at Bonden ligesom enhver anden Landmand kan faae sine Følhopper bedømte ved de aarlige Stutteriebesigtigelser, og at der paa adskillige Hovedgaarde holdes gode Hingster, netop for at Bønderne ved dem kunne faae deres Følhopper bedøkkede.

Tovrigt vil ventelig ogsaa den Bestræbelse man gjer sig for at forædle den danske Hesterace med engelsk Blod, vise sine gavnlige Virkninger paa Hesteavlens i det Hele.

20.

Udbreder den siinuldede Faareavl sig? er Faarefoldning i Brug? staldfødres Faarene nogetsteds? er den indenlandske Faarestamme i Til- eller Aftagende?

Den siinuldede Faareavl udbreder sig stedse mere og mere paa Amtets Hovedgaarde. Herr Kammerherre Teergaard paa Skjoldnæs-holm har et Schæferie, der tilforn bestod af 600 Moderfaar, men ved Sygdom i de senere Aar ere formindskede til 400, der alle ere af spansk Race. Den paa Mørup værende Faareflok i Kammerraad Gjersings Tid, var derimod af engelsk Race. Faarene paa Frederikslund ere Afkom af dansk og engelsk Race. Paa Søerup er Faarestammen af frijsk Race, krydset med spansk Race. Det største Schæferie findes paa Hovedgaarden Hessede under Gisselsfeld Kloster. Det bestaaer med Faar, Lam og Bødere af 1533 Stkr. af meklenborgsk Race. Paa de øvrige Hovedgaarde er den danske Race krydset med spansk Bødere.

Endskjøndt man endnu hos nogle Bønder seer den ældste danske, høibenede og glathovede Faarerace, saa have de fleste Bønder begyndt

at lægge Bind paa bedre Racer, der for det meste ere Blandinger, deels af frøistf og deels af spanske Race. Iøvrigt er det ogsaa en af de skadelige Virkninger som et fælles Vore fører med sig, at i de Sogne, hvor Saadant finder Sted, kan ikke nogen Faarerace bevares i sin Reenhed, da Vædere af forskjellig Race løbe fra en Faareflok til en anden. Forresten var det meget at ønske, at Bonden med mere Omhu behandlede sin Faareflok. Faarestalden er i Almindelighed for indskrænket, qvalm og mørk. Ofte bruges ingen Hække, men Høet og andet Foder kastes blot ned til Faarene, hvorved ligesaa meget Foder nedtrædes og spildes som der ædes. Haves end Hækker, saa staae disse skræet op til Bæggen og Ulden bliver fuld af Høefrø og andet Ukrudsfrø. Den bedste Indretning, men som aldrig sees hos Bonden, er uden Tvivl den, at den ene Side af Faarestien aflukkes og forsynes med ligesaa mange Nabninger, som Faarenes Antal udgjør, saaledes anbragte, at Faarene gjennem disse Nabninger kunne føre Hovedet ud og æde deres Givter af en udenfor anbragt Krypbe. Herved forhindres Ulden fra at blive ureen og Faarene kunne bekvemt fodres med Kartofler, Raal, Roer og Havre-Hakkelse, uden at noget spildes. Ligesom Faarene i Almindelighed om Vinteren blive fjødesløse behandlede, saaledes blive de ikke bedre behandlede om Sommeren. De sættes paa den magreste Græsning og blive, selv i de hedeste Sommerdage, ikke vandede. De drives i Marken endog langt ud paa Efteraaret, uden Hensyn til at Veiret er regnsuldt og stormende. Følgen heraf bliver naturligviis megen Sygdom iblandt dem. Et ikke lidet Tab for Bonden er ogsaa den Skik, at Lammene om Sommeren gaae løse for at blive bedre betalte af Lammekræmmerne; thi Lammene blive ikke paa den tørre Græsning, hvorpaa Faarene staae, men søge til de besaaede Agre og afæde og nedtrampe den nyelig fremkomne Sæd og anrette lignende Skade paa Klovermarken, thi den lille Hyrde, der skulde vogte dem, dørsses snart i Sovn af Solhede og Kjedsomhed, og nu have Lammene frit Spillerum.

Den bedste Maade, hvorved denne Ulempe kunde hæves, og som tillige vilde være gavnlig for hele Faareflokken og fordeelsagtig for Eieren, er upaatvivlelig den, at staldfodre Faarene. Imidlertid har jeg paa intet Sted i hele Amtet nu fundet en saadan Sommer-

staldføbring indført, men jeg har for omtrent 20 Aar siden seet den udført hos den dygtige og driftige, men nu afdøde Landmand, Møller Jørgensen i Bromme Mølle, ved en til denne Hensigt godt indrettet Foranstaltning. En meget stor Plads var indhegnet med et høit Steengjerde. I Baggrunden af Pladsen var en Faarestald anbragt med den hele Side aaben, som gik ud til Pladsen. Det Grønne, der bestod deels af Klover og deels af Vikkehavre, blev lagt i Hækker, der vare anbragte i Stalden. Faarene med deres Lam havde saaledes ganske deres Frihed. De kunde frit bevæge sig i Luften og søge Skygge, naar Solheden var for stærk. Baae Faar og Lam vare i god Stand og rene, thi der var sørget for overflødig Strøelse, baae i Stalden og paa Pladsen udenfor.

Faarefoldning synes ikke at være yndet, jeg har kun seet den brugt i det Smaa af nogle enkelte Bønder.

21.

Udbreder Havedyrkningen sig? hvor store ere de Have Bønderne i Almindelighed anlægge eller have anlagt?

Havedyrkningen staaer endnu paa et lavt Trin hos Bonden. Neppe 2 Skpr. Land har han tilovers til en liden Have, der da ei heller producerer andet end Grønkaal og nogle andre høist nødvendige Kjøkkenurter. Grunden hertil synes at ligge deri, at Bonden troer at han fra sit Agerbrug ikke har Hænder tilovers til at dyrke en Have, fordi han ikke indseer, at en vel dyrket Have ogsaa kan bringe ham Indtægt. Nogen mere Sands, end Manden, har dog det kvinde- lige Personale for Havevæsenet. Man kan derfor altid være vis paa, at træffer man paa en vel vedligeholdt Have, saa er det Konens eller Døttrenes Fortjeneste.

Et Industrielsselskab, der for flere Aar siden eksisterede paa Grevskabet Holsteinborg, men efter nogle Aars Forløb, ifølge de forandrede Conjuncturer, blev opløst, havde ogsaa sat sig den Opgave, at udbrede Havebyrktningen paa Grevskabet. Sagen havde god Fremgang. Man saae Tid efter anden hos endeel Bønder Haver paa 4 til 5 Skpr. Land, inddeelt i Qvarterer, planmæssig dyrkede og forsynede med et passende Antal forædlede Frugttræer, og altid omhyggelig vedligeholdte.

Den største af disse Haver var anlagt af Gaardmand Peder Jørgensen, Udslytter fra Taarnmark, som jeg allerede har omtalt i Besvarelsen af Spørgsmaalet Nr. 12.

At Havebyrktningen dog efterhaanden ogsaa i andre Sogne vil gaae frem til det Bedre, tør man vente af den Bestræbelse, som Sorø landoeconomiske Selskab gjør sig for at fremme Havevæsenet. I hvert Herred er ved dets Foranstaltning anlagt Mønsterhaver, ligesom der ogsaa er sørget for, at saavel vilde Træer som forædlede Frugttræer kunne af Bonden erholdes, saavel fra Selskabets egne som andre Plantager.

22.

Gives der i Sgnen Skov, som kan afgive Brændeveed og Savntræ? eller nye Skov anlæg? Tørveskjær til egen Forbrug eller til Salg? Tænkes der paa Plantninger af vilde Træer, saavel til Hegn som i sluttede Plantninger paa 2, 3, til 4 Skpr. Land, til Savntræ og Brændsel?

Sorø Amt er, som bekendt, rigelig forsynet med Skove. I ethvert Herred er Skove, hvor Beboerne i Herredets forskjellige Sogne kunne faae saavel Brændeveed som Savntræ at kjøbe. Imidlertid ligge dog adskillige Sogne saa langt fra Skoven, at Brændets Trans-

port ofte er temmelig besværlig. Vistnok var det derfor meget ønskeligt, at der ved Bøndergaardene i disse Sogne var smaae Skov- anlæg, der dog i det mindste kunde afgive en Deel Brændeved til Hushets Forbrug, foruden det Udbytte, der haves fra Plantninger paa Grovtrulde, som dog flere Bønder ere i Besiddelse af; men flige smaae Anlæg af Skove findes kun, saavidt jeg har kunnet opdage, paa Grevskabet Holsteinborg. Ved afdøde Grev Holsteins Dymuntring og under det forannævnte Industriefællesskabs bestandige Tilsyn blev ved en Deel Bøndergaarde 4 til 5 Skpr. Land indhegnet og beplantet med Afk, Birk og Elle.

Antet er ogsaa forsynet med endeel større og mindre Tørvemoser. De fleste Bønder have enten fra Tørvemoser paa deres egne Lodder eller fra Byens fælles Tørvemoser det fornødne Tørveskjær til eget Forbrug, men da Fæstebønder ikke maae sælge Tørv, saa er det kun af Selveierbonden at Tørv kan erholdes tilkjøbs.

Tovrigt bør det bemærkes, at Tørvemoserne i ældre Tider have været meget slet behandlede. Man søgte ikke at aflede Vandet fra Moserne, for at Tørveskjæringen kunde begynde fra Midten af Mosen, men for at gjøre sig Arbeidet saa mageligt, som muligt, begyndte man ved Mosens Side. Herved blev efterhaanden Udgangen til Tørven længere ude i Mosen spærret. Man sørger vel nu bedre for Vandets Afledning, men kan man end derved komme til Tørven længere ude, saa er det kun med stor Besværlighed, at Tørven kan bringes til Sættepladsen paa Landet. Kun paa Søerup og Holsteinborg bruges, saavidt jeg veed, den vestphalske Methode ved Tørveskjæringen.

23.

Er Huusfliden i god Fremgang? er dens Frembringelser kun til egen Forbrug eller ogsaa til Salg? Hvorledes kunde Huusfliden opmuntres, for at Barerne kunne gaae mere i Handelen?

Huusfliden i Bondestanden udretter, især hvad det qvindelige Personale angaaer, vistnok i Almindelighed Alt hvad der med Billighed kan forðres. Huusmoderen med hendes Døtre og Tjenestepiger holder ved egen og deres Flid Huset vedlige med alt det Fornødne af Uldent og Linned, ikke alene til Familien selv, men ogsaa til Tjenestefolkene, hvis Løn for endeel bestaaer i Badmel og Lærred. Undertiden har hun desuden et Stykke Lærred og et Stykke Badmel tilovers til at sælge til Kjøbmanden. Det er naturligtvis især i Vinterens Aftener, at dette Arbeide udføres; thi Sommerens Markarbeide giver ikke megen Tid til disse Forretninger. Ligeledes anvender ogsaa Huusfaderen nogle Timer af hver Dag om Vinteren til at ophugge Savntræ til Arelstokke, Følger, Bognkæppe, Harvebuller, Plovaase og hvad andet der er nødvendigt til Bognenes og Agerredskabernes Vedligeholdelse. Derimod foretager han sig om Aftenen sjelden nogen nyttig Beseftigelse. Dog er ogsaa her Undtagelser, thi adskillige Huusfædre læse om Aftenen i en eller anden god og med Hensyn til deres Dont nyttig Bog. Hvorimod Tjenestekarlen og den confirmerede Dreng gjøre den sørgeligste Anvendelse af de lange Vinteraftener, thi enten lægge de sig, naar Nadveren er fortæret, paa Bænken for at sove, eller, hvad endnu er værre, samle sig med andre Karle paa et eller andet Sted i Byen, hvor kun Kortspil og Sviir er Gjenstand for deres Virksomhed. De formene, at naar Dagens Arbeide er endt, er Aftenen deres egen, og Huusbonden har ikke den fornødne Kraft i Villien til at forbyde dem at søge de nævnte fordærvelige Samlinger. Her er altsaa ikke alene Tab for den Arbeidsomhed, som Huusbonden ogsaa i Aftentimerne

har Krav paa, men, hvad der er det sørgeligste, Tab for Egendets Moralitet. At have dette Unde er umægtelig meget vanskeligt. Imidlertid lader sig dog tænke tvende Maader, hvorpaa det kunde skee. Den ene og meest hensigtsmæssige Maade var den, at man ved at gjøre begribeligt for Huusbonden den Fordeel, det vilde være for ham, naar han ogsaa havde Nytte af Karlen og Drengen i de lange Vinterastener, søgte at formaae ham til at indrette i sin Gaard omtrent 2 Fag Huus til en Arbeidsstue, hvor han med sin Karl og Dreng kunde om Aftenen foretage sig et og andet nyttigt Arbeide, til Exempel forfærdige Kurve af Vidier og Langhalm, gjøre Træssfoe, forfærdige Skovle, Grebe, River, spinde Hamp paa Haandteen til Tøir, der for det meste ere Arbeider, som Huusbonden selv forstaaer og kunde lære Karlen og Drengen; og til de Arbeider, han ikke selv forstod, findes der i de fleste Sogne saadanne Haandværksmænd, der for en billig Betaling heri kunde give den fornødne Underviisning. Men var man nu saa heldig at formaae enkelte Huusbonde hertil, der lettere vilde blive Tilfældet, naar Herskabet, isald de vare Fæstebønder, vilde give nogen Hjælp til Arbeidsstuens Indretning, saa maatte man ogsaa være betænkt paa de Midler, hvorved Lyften hos Karlen og den confirmerede Dreng kunde vækkes til en saadan Virksomhed. Det kraftigste Middel til at opnaae Hensigten vilde, efter min Formening, være, at udsætte ikke alt for smaae Præmier for den eller dem, der forfærdigede det bedste og meste Arbeide i Vinterens Løb. Disse Præmier maatte udredes af Sorø landoeconomiske Selskab. Muligt vilde maaskee ogsaa det Kongelige Landhuusholdningselskab give et Offer til denne vissest ikke uvigtige Sags Fremme. Blev herved det første Exempel givet, saa vilde ogsaa her Exemplets Magt snart gjøre sig gjældende. Flere Huusbonde vilde for Fordelens og flere Tjenestefolk for Præmiens Skyld gaae ind paa Forslaget og søge at udføre det *). Skulde imidlertid Hensigten ikke være at

*) Det bør her bemærkes, at Sorø landoeconomiske Selskab allerede i nogle Aar har bestemt en vis Sum for saadant Aftenarbeide, men da intet Hensyn var taget til Anskaffelsen af et passende Locale, saa modte næsten allevegne den væsentlige Hindring, at da Arbeidet, ifølge Mangel paa andet Sted, maatte foretages i Bondens sædvanlige Stue, hvor der kun er eet Lys, omkring hvilket Konen og

opnaae paa denne Maade, saa lader sig, som jeg allerede har bemærket, endnu en anden Maade tænke, hvorved Hensigten paa enkelte Steder muligt kunde opnaaes. Dog møder ogsaa her mange Vanskeligheder. Der maatte i det mindste i hvert Sogn tilveiebringes et Locale paa 4 til 5 Fag Huus, som indrettedes til en Arbeidsstue, hvor Sognets Karle og confirmerede Drengene samlede kunde voves i forskellige Haandarbejder, under flere Haandværkeres Veiledning. Her maatte ligeledes Præmier kunne vindes af de Unge, der havde forarbejdet i Vinterens Løb det meste og bedste Arbejde. Tøvrigt vil vist Enhver indsee, at denne Maade ingenlunde er saa meget, som den første Maade, at anbefale; thi at forskaffe et saa stort Locale vilde være meget vanskeligt, og skulde det kjøbes, meget kostbart; fremdeles vilde i Vinterens mørke Aftener og urolige Veirlig denne Foranstaltning kun lidet blive benyttet af Ungdommen fra de Byer og Udslyttergaarde, der ligge i en ikke kort Afstand fra den Bye, hvor Arbeidsstuen var, og altsaa vilde det egentlig kun være Byens Ungdom, der havde Nytte af denne Indretning. Endelig kunde ogsaa Karlene, saaledes samlede, faae et Recidiv i den gamle Vane, og forkorte Arbejdstiden, for at tage fat paa Kortene, naar ikke Tilsynet var meget strengt. Jeg har derfor ogsaa egentlig kun henpeget paa dette Middel til at faae Aftenarbejde i Gang, fordi det dog er muligt, at særegne Omstændigheder paa enkelte Steder kunde gjøre dets Iværksættelse mindre vanskelig og lade mindre berygte den sidstnævnte Ulempe.

hendes Piger sidde med deres Spinderokke, saa savnede Karlen og Drengen den nødvendige Lysning til deres Arbejde. Følgen heraf blev derfor, at kun lidet kunde udrettes, og saavel Arbejdet som Præmien blev derfor, med Hensyn til Quantiteten, ganske i Homoopathiens Maneer, hvorved intet Stort var udrettet. Hertil kom endnu at Huusmoderen, der ikke yndede den Stoi og Uryd af Spaaner, som Arbejdet medførte, paa mange Steder modsatte sig det hele Foretagende.

24.

Findes der udmærkede Agerdyrkere i Egnen? baade af de større Godseiere og mindre Gaardeiere, i og udenfor Bondestanden, og hvad have de udrettet?

Der findes i Sorø Amt, saavel paa de større som mindre Gaarde, ikke faa indsigtsfulde, dygtige og virksomme Landmænd, der hver især udmærke sig ved at udføre med Sagkundskab og Kraft de ikke ubetydelige Forbedringer i deres Agerbrug, som Localiteten og særegne Omstændigheder gjøre meest fornødne.

25.

Er der noget oeconomisk Selskab i Egnen og hvad virker det?

Efter foregaaende Indbydelse af Hr. Kammerherre, Lehnsgreve af Holstein til Grevskabet Holsteinborg og Hr. Kammerherre, Oberstlieutenant von Castenschiold til Frederikslund, blev den 22de Mai 1833 et landoeconomisk Selskab for Sorø Amt oprettet, der holdt sin første Generalforsamling den 2den September samme Aar, hvor de allerede udarbejdede Love bleve fremlagte og af samtlige Medlemmer antagne.

Selskabets Formaal er, blandt Landboerne i Sorø Amt at fremme gavnlig Virksomhed, forhøiet Glæde, og at hjælpe enhver i sin Stilling til rigtigere og klarere Begreber om hans særegne Virken og om de Midler, der nærmest og meest sikkert lette hans Stræben, ved at udbrede Sædelighed, levende Følelse for Landboevæsenet, varm Deeltagelse for sine Medmennesker og hvad der videre kan bestyrke Kjærlighed til Fædrelandet.

Selskabets Medlemmer dele sig i tre Klasser: Væresmedlemmer, contribuierende og corresponderende Medlemmer. For med mere Sikkerhed og Lethed at fremme Selskabets Tændents er hele Amtet, efter de 5 Herreder, hvoraf det bestaaer, inddeelt i 5 Districter, der hver have en Districtscommission. Som en Følge heraf bestyres Selskabets Anliggender af en Direction, der bestaaer af en Præsident og en Vicepræsident, en Hoved-Secretair, en Hovedkasserer, 5 Districts-commissioners Formænd. Foruden denne Direction har Selskabet endnu en Lovcommission, en Hævedcommittee og en Committee for Præmiepleining i Forening med Districtscommissionerne. Districts-commissionerne, der hver især bestaaer af en Formand, en Secretair og en Kasserer, er det paalagt ved aarlig Reise i deres District, at gjøre sig bekendt med den Fremgang, der allerede finder Sted i Agerbruget, at undersøge, naar Nogen søger Understøttelse til et eller andet Foretagende, hvorvidt der er Grund til at tilstaae Samme, og derefter at have Tilsyn med at Understøttelsen anvendes efter sin Bestemmelse og desuden at meddele Vedkommende sit Raad og sin Veiledning i ethvert Anliggende, hvorom de maatte henvende sig til den, og endelig om alt Saadant at meddele Selskabet Beretning ved dets tvende aarlige Generalforsamlinger. Ethvert Medlem af Selskabet har Ret til at indlevere Forslag om det, han anseer for at tjene til Selskabets Larv. Forslaget indsendes til Præsidenten, der i Forening med Directionens øvrige Medlemmer afgiver Erklæring over det, hvorefter det af Præsidenten fremlægges tilligemed Erklæringen i næste Generalforsamling, hvor da, ifald det findes nødvendigt, en Committee udnævnes til at tage det i nærmere Overveielse og derom at fremkomme med sin Bedømmelse i den paafølgende Generalforsamling, hvor da Selskabet ved Votering afgjør om Forslaget skal antages eller ikke. Findes det derimod ikke nødvendigt at en Committee nedsættes, bliver Forslagets Antagelse eller Forkastelse allerede i det Møde, hvor det med Directionens Erklæring fremlægtes, afgjort ved Votering.

Hvert Aar udgiver Selskabet trykte Efterretninger om dets Virksomhed, hvoraf der kan erfares, hvad der aarligen udrettes. Af disse Efterretninger vil det sees, at Selskabets Bestræbelser ikke have været uden velgjørende Indflydelse paa flere af Landoeconomiens for-

stjellige Grene, endskiøndt det let vil indsees, at Selskabet, da det endnu kun har bestaaet i faa Aar, ikke kan have baaret store Frugter.

26.

Er Eiendommenes Priis i Stigen eller Falden? Findes arbejdsløse Mennesker? Hvor stor er Arbejdslønnen? Kunde Behøverne have Vinælingsveie udenfor Agerbruget, f. Ex. ved Kalkbrud, ved Bearbejdning af gode Leersorter til brændte Varer eller deslige?

Saa vel de større og mindre Hovedgaarde som andre Aulsgaarde og Bøndernes Eiendomsgaarde ere i de senere Aar betydelig stegne i Priis. Den egentlige Grund hertil formaaer jeg ikke at angive. Imidlertid synes dog den større Virksomhed, der rører sig i Landmandens Bestræbelser efter at bringe Agerbrugets Indtægter til en høiere Potens ved Mergling og Dykning af Rapsæd, især paa Hovedgaardene, og ved mere hensigtsmæssig Drivtsplans Indførelse hos Bønderne, samt den iblandt Bønderne stedse mere tiltagende Udbredelse af Kartoffelavl, ikke at have været uden velgjørende Virkning i denne Henseende; ligesom de høiere Kornpriser i de senere Aar vel ogsaa have bidraget ikke saa lidet til denne Eiendommenes Stigen i Priis. Flere Vinælingsveie, udenfor Agerbruget, aabne sig for de Huusmænd, der boe i Amtets Skovegne, ved for Godseierne at faae Favnebrænde, og derhos ved selv paa Skovauktionerne at kjøbe Savntræ og deraf at ophugge Tømmer til Bogne og Agerredskaber, som blive godt betalte paa de Markeder, der holdes i Kjøbstæderne. Og saa Gaardmanden i disse Skovegne finder en Vinælingsvei ved paa Skovauktionerne at kjøbe Bøgetræer til at faae i Favn og Egetræer til at udfjære i Bygningstømmer, da begge Dele finde

god Affætning. Ligeledes have Huusmænd i de Sogne, hvori der ligge Teglblænderier, en Bifortjeneste ved at tilberede Leer og stryge Steen ved Teglværket. Vel have Huusmændene, der boe i Egne, som ligge længere fra Skovene, ikke saadanne Vinæringsveie, men derfor mangle de ikke Arbeide, naar de ere duelige og slittige; thi om Foraaret er der Fortjeneste ved Gravning i Marken, om Sommeren, saasnart Høehøsten begynder, trænge alle Landmænd til flere Arbeidere, og nu er der aldrig Mangel paa Arbeide for Dagleieren lige til Kornhøsten er endt og Kartoflerne ere optagne. Men saa begynder Tærsketiden, og Huusmanden, der var i Sommeren den slittige Dagleier, søges ogsaa med Begjærlighed til Tærskning i Vinterens Løb. Hvad her er sagt om den slittige Huusmand som Dagleier gjælder ogsaa om Tjenestefolkene. Den Tjenestekarl og Tjenestepige, der er skikkelig i Opførsel og slittig og troe i Arbeidet, kan altid faae Tjeneste, thi der er paa de fleste Steder mere Mangel paa, end Overflødighed af, Tjenestefolk. Naar derfor Dagleiere og Tjenestefolk, der ere sunde og friske, ikke have Arbeide eller Tjeneste, saa kan man med temmelig Visshed være overbevist om, at Skylden er deres egen. Hvad Daglønnen angaaer, da er den meget forskjellig i de forskjellige Egne. Som Middeltal kan maaskee antages: Først i Sommeren faaes Kosten og 16 Sk. daglig, i Høstens Tid Kosten og 24 Sk. daglig. I Kjøbstæderne er Betalingen høiere. Gravning i Foraaret af Grøvter betales færdviis. Givets Kosten er Betalingen i Penge mindre og uden Kosten høiere. Dette Arbeide giver god Fortjeneste. Tærskning betales for det meste med Kosten og hver 20de Skp. af hvad Slags Sæd, der tærskes.

27.

Spilke Dele af Landbruget fortjene, efter Local- og Tidsomstændigheder, især Ubefaling? fortjener den animalske eller vegetabiliske Production Fortrinet? af den første igjen enten Dvæg- eller Faareavl eller Hesteopdræt? Spilke Bærter, enten til Sæd, Foder eller Handel, kunne med meest Fordeel dyrkes?

Disse Spørgsmaal lade sig ikke med nogen Bestemthed besvare under Conjunctionernes idelige Oscillation i de senere Aar. I de vegetabiliske Producters Priser er ingen fast Holdning, thi i det ene Aar søges de forskjellige Sædarter med Begjærlighed og betales godt, og i næste Aar har Kjøbmanden ingen Brug for dem. Selv i et og samme Aar viser sig undertiden en høi Priis paa Sædevarerne i en kort Tid, men forsvinder derpaa, som var det et Meteor, ganske pludselig, og man veed derfor end ikke i selve Aarets Løb, naar man skal sælge eller beholde sine Kornvarer. Ikke bedre forholder det sig med den animalske Production. I det ene Aar ere Kreaturerne i god Priis og i næste Aar maae de sælges med Tab. Hvad derimod Spørgsmaalet: om Dvæg- eller Faareavl fortjener Fortrin, angaaer, da antager jeg, hvad ogsaa flere Landmænd have yttret, at den største Deel af Amtets Jorder ere, baade med Hensyn til Underlagets Grundbestanddele og det muldrige Jordsmån, af en saadan Bonitet, at de vel dyrkede maae kunne afgive en saa riig Næring for Dvæget, at Dvægavlen bliver meget at foretrække for Faareavlen. Naar man seer hen til den liden Kundskab Bonden har, for rigtig at kunne bedømme Hestens Fortrin eller Feil, og den Eiggjældighed han viser ved Follenes Opdræt, saa synes ogsaa Dvægavl at maatte have, for Tiden, Fortrin for Hesteopdræt.

Rug og Byg kunde allevegne, og tillige, paa de fleste Steder, Hvede og Rapsæd dyrkes med god Fordeel som Handelsartikler. Til Foder fortjener især Kløver, Kartofler, den leidske Gulero og Runkelroen meget at anbefales til omhyggelig Dyrkning.

28.

Gives der i Amtet noget særegent, som for andre Sogne kunde tjene til Efterfølgelse eller Advarsel?

Jeg har, paa de Reiser jeg har foretaget i Amtets forskjellige Sogne, ikke bemærket noget Foretagende af en saa særegen Bessaffenhed, at det enten fortrinlig kunde tjene til Efterfølgelse, eller fremstilles til Advarsel.

29.

Svad ansees i Almindelighed for at kunne gavne een eller anden Sgu i Amtet med fortrinligt Hensyn til dens Localitet?

Jeg har i den foregaaende Besvarelse gjort opmærksom paa, at Kornvarernes Affætning var forbundet med stor Vanskelighed i Ringsted og Alsted Herreder, fordi de nærmeste Kjøbstæder, Ringsted og Sorø, ikke drive nogen Handel med Kornvarer, og Afstanden fra disse Herreder til Korsør og Skjelskør var for stor til at det kunne svare Regning paa Bogne at kjøre Kornvarerne til disse Stæder. Kunde derfor en Foranstaltning udtænkes, der formaade at hæve denne store Ulempe, saa vilde det vist være saare ønskeligt, men det er mig ikke bekjendt, at Nogen i disse Herreder har udtænkt noget Forslag i denne Henseende.

Da nu Besvarelsen af de fremsatte Spørgsmaal er givet, med Hensyn til Amtet i Almindelighed, gaaer jeg over til Beskrivelsen af de enkelte Sogne.

1. Ringsted Herred

er mod Norden begrænset af Holbeks Amt, mod Østen af Kjøbenhavn og Præstøe Amt, mod Syden af Præstøe Amt og mod Vesten af Præstøe Amt og Østerflakkebjerg Herred i Sorø Amt.

Dets Areal udgjør 7,2629 $\square$ Mile. Herredets Hartkorn af alle Slags udgjør:

	Tdr. Skpr. Fdkr. Alb. Tdr. Skpr. Fdkr. Alb.			
A. Privilegeret Hartkorn				
Ager og Eng	1198	6	=	1
Skovskjld	74	2	3	2
Mølleeskjld	23	1	=	=
Matriculeret Kongetiende	72	2	2	=
Matriculeret Kirketiende	37	=	2	=
	1405 5 = =			
B. Uprivilegeret Hartkorn				
Ager og Eng	4440	3	3	2
Skovskjld	124	4	3	1½
Mølleeskjld	120	=	=	=
Matriculeret Kongetiende	431	=	2	=
Matriculeret Kirketiende	525	2	2	=
	5341 3 3 ½			
	Summa 6747 = 3 ½			

Af det hele her anførte Hartkorn ere 4701 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb. tiendepligtige. Folkemængden 14,090, der bliver paa $\square$ Milen 1939 Menneſter.

Af det ommeldte Hartkorn er det dog egentlig kun Ager og Engs samt Skovskjlds Hartkorn, og ſom her udgjør 5538 Tdr. 1 Skp. 2 Fdkr. 2½ Alb., ſom hviler paa Arealet, der i Tønder Land udgjør 72,290 Tdr. Hartkornets til Forhold Tønder Land bliver altsaa 1:13.

Dette Herred omfatter 23 Kirkeſogne, hvori ligge 1 Kjøbſtab, 1 Grevſkab, 1 Frøkenkloſter, 7 komplette Hovedgaarde og 2 uprivilegerede Hovedgaarde.

Ringsted Kjøbstad er i Omkreds 3750 Alen, har 4 Gader, 118 Gaarde og Huse. Af disse ere, foruden Kirken, 7 offentlige Bygninger. Taxationen til Bankhæftelsen for samtlige Bygninger udgjør i Sølvs 204,017 Rbd., og Assurancesummen for samme Gaarde og Huse 357,110 Rbd. Sølvs. Folkemængden 1048. Af dette Antal udgjøre de geistlige Embedsmænd med Kirkebetjente og Skolelærere 7 Individer, og de civile Embedsmænd med Contoirister og Betjente 29. Borgernes Antal 117. Desuden har Byen et Haandværkslaug, der har 33 Medlemmer og 53 Evende og Dreng. 11 Brændeviinsbrænderier, af Størrelse fra 4 til 8 Tdr., producere aarlig 130,000 Potter. 12 Bæverier ere i stadig Gang, hvoraf 8 til Uldtoier og 4 til Linned. Et Pottemagerie producerer aarlig 6000 Leerkaar af forskjellig Slags til Værdi 1600 Rbd.

Evende Garverier berede aarlig circa 70 Skpd. raa Huder og Skind.

Foruden 2 Møller til Gryn- og Meelmaling, der aarlig formale circa 3000 Tdr. Sæd, har Byen 2 Værkmøller, der aarlig forarbejde 148 Skpd. Værk.

Borgerbevæbningen bestaaer af 1 Officeer og 84 Mand, Brandcorpsen af 10 Officerer og 185 Mand, Sproiternes Antal 4.

Byens Kasse eier i Legater og andre Capitaler 33,300 Rbd. og har en aarlig Indtægt af Jorder og andre Eiendomme, af Stads- penge og deslige til Veløb 800 Rbd. Kassens Gjæld er derimod kun 5500 Rbd. Som en Følge heraf kunne alle til Byens Deconomie nødvendige Udgifter udredes, uden Byrde for Communen, af anførte Kasse. Saaledes er af denne Kasse, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig udredet til Borgerbevæbningen, Indquarteringer, Vægtvæsenet, Byens Belysning, Sproiternes Vedligeholdelse, Brolægningen, Ve- og Vandvæsenet, den Sum 1002 Rbd. Ligesom ogsaa for Konge- og Frireiser er betalt, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 211 Rbd.

Ringsted Kjøbstad har en Borger-skole, hvori aarlig undervises, efter 5 Aars Middeltal, 120 Børn. Med denne Skole er forbunden en Haandarbejds-skole, der har 34 Børn.

Skolevæsenet eier i Legater og Capitaler 923 Rbd. og af Jorder 750 Rbd. Dets Gjæld udgjør 773 Rbd. Skoledistrictets Udgi-ve udgjør, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 300 Rbd.

Fattigvæsenet har et Fattighuus, hvori forføres 10 Almisselemmer, og udenfor Fattighuset nyde, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 14 Fattige den fornødne Understøttelse.

Fattigvæsenet eier i Legater og faste Capitaler 2800 Rbd. Dets Gjæld udgjør 400 Rbd. Communens Udgiwt til Fattigvæsenet er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 886 Rbd.

Kirken eier i Legater og rentebærende Capitaler 673 Rbd. 3 Mk. 6 Sk., og har, foruden Renterne af disse Capitaler, en aarlig Indtægt, Tienden iberegnet, af 1700 Rbd. Dens Gjæld udgjør 4000 Rbd. Ringsted Kirke er opbygget under Kong Svend Estridsen af den roeskildiske Biskop Svend Nordbagge 1032 og blev kaldet „Vor Frue Kirke“, men senere „St. Bendts Kirke“. Ifølge en Minde-tavle, der tilforn hængte i Kirken, ere her følgende Kongelige Personer begravede:

1. Hertug Knud Lavard, som 1131 blev dræbt af sin Fætter Magnus i Haraldsted Skov ved Ringsted, og efterat være canoniseret af Paven skrinlagtes af Erkebiskop Eskil, Aar 1170.
2. Baldemar den Første med sin Dronning Sophie og Søn Hertug Christoffer.
3. Kong Knud den Sjette med Dronning Regise.
4. Baldemar den Anden med begge sine Dronninger Dagmar og Beengjerd, tilligemed adskillige af denne Konges Børn og Børnebørn.
5. Erik Menved og hans Dronning Ingeborg.

I ældre Dage har foruden St. Bendts Kirke endnu været en anden Kirke, der kaldtes St. Hans Kirke, men som under Kong Frederik den Andens Regjering blev nedlagt og Menigheden henlagt til St. Bendts Kirke.

Endnu kan bemærkes, at i et Capel ved St. Bendts Kirke var i forrige Tider Landstinget for Sjælland og Møen.

Ringsted har ingen egentlige Kjøbstedjorder, endsskjønt Saadanne i ældre Tider have været Byen tillagte, men senere skulde være indtagne under Ringsted Klosters Jorder, uden at nogen ret Dphlysning herom kan erholdes. Derimod har Byen i 1810 erholdt Arvefæste paa endeel Jorder, som have tilhørt den nedlagte lærde Skole i Ringsted.

Disse Jorder, tilligemed Kirkens og Præstegaardens Jorder, staae for privilegeret Hartkorn 173 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb., der have et Areal paa 1373 Tdr. Land til Tarten 16.

Uf det anførte Hartkorn ere 168 Tdr. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. tiendepligtige.

Tarationen til Bankhæftelsen for Jorderne 200,167 Rbd. Sølv og for Tienderne 18,820 Rbd. Sølv.

Da det foroven er bemærket, at i det nævnte Hartkorn og Areal tillige er indbefattet Præstegaardens Hartkorn 10 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. med Areal 56 Tdr. Land, saavel som Kirkens Hartkorn 2 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. med Areal circa 10 Tdr. Land, saa staaer Byens Arvesæstiejorder kun for Hartkorn 160 Tdr. 1 Skp. $\frac{1}{2}$ Alb. med et Areal paa 1307 Tdr. geometrisk Maal.

Jorderne ere høitliggende og noget kalkede. En liden Aae gaaer i Skjellet mellem Ringsted Sogn og Hømb Sogn, ligesom en større Aae, der kommer fra Haraldsted Søe og løber i Tiustrup Søe i Østerflakkebjerg Herred, begrænsfer en Deel af Sognet mod Vesten. Iøvrigt har Sognet ikke nogen Indsøe, men tvende store Vandsteder og tvende Kilder.

I Jordernes Grundbestanddele prædominerer Kalkmergel, saavel i Underlag som Jordsmon, der tillige er vel forsynet med Muld. Kun meget enkelte Steder udhæver Sandet sig, ligesom ogsaa de Byen fraliggende Jorder ere mindre muldrige.

En noie bestemt Drivtsplan finder i Almindelighed ikke Sted. Dog have de fleste Jordbrugere reen Brak, gjødet, derefter Vintersæd, Byg, Urter, Byg eller Rug, Havre, udlagt med Kløver. Nogle Enkelte have begyndt at saae Raps. Svingploven bruges kun af Faa. Uf de fleste benyttes en kortaafer Hjulplow til 2 Heste. Erstatatoren og andre nyere Agerredskaber ere aldeles ikke indførte. Kun have for det meste Alle en Rensmaskine.

Sommerstaldfodring har tilforn været almindelig, hvortil blev brugt Hvede, Rug, Vikkehavre og Kløver, men nu benyttes den af færre Jordbrugere. Grunden hertil angives at være den, at der nu maa svares Consumption af grønt Foder, som tilforn ikke fandt Sted.

Udsæd og Fødd i jevn gode Aar er opgivet at være saaledes:
 Udsæd: Hvede 92 Tdr., Fødd 10; Rug 130 Tdr., Fødd 9;
 Byg 150 Tdr., Fødd 8; Havre 180 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd
 115 Tdr., Fødd 7; Kartofler 250 Tdr., Fødd 8; Klover saadet
 120 Lpd.; Vinterraps saadet 24 Tdr., avlet 80 Tdr. Frøe.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 174. Heraf 3 Plage og af disse 1 Halvblod.

Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Øvægets Antal 357. Heraf 126 Tyre og Stude og 17 Ung-
 hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 80 med Faar, Lam, Vædre og Bedder, blandet
 med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Svinenes Antal 150 med store Svin og Grise. Antallets For-
 hold til Td. Land 1:9.

Vistader 31 og optaget 12 i Aaret 1837.

De fleste Jordbrugere have deres Lødder indhegnede og der
 holdes strengt over Markfred.

Byen har ubetydeligt Tørveffjær, men Brænde kan erholdes til
 billig Priis fra de mange nærliggende Skove.

Ringsted Landsogn har 1 complet Hovedgaard og 6
 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 86 Tdr. 1 Skpr. = Fdkr. 1½ Alb.

Skovskylb. . . 2 — = — 2 — 2 —

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 342 — 2 — 2 — ½ —

Skovskylb. . . = — 7 — 3 — 1 —

Det sammenlagte Hartkorn 431 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 2 Alb.

Areal 4894 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 17,
 laveste 12. Altsaa Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 870. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Larationen til Bankhæftelsen i Sølv for Jorderne 234,604 Rbd.,
 for Tienderne 16,433 Rbd. Assurance summen for Bygningerne
 182,200 Rbd.

Det ovenanførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 377 Tdr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Hovedgaarden	82 Tdr. 4 Skp. = 116.
Selveiergods	88 — 4 — = —
Arvefæstegods	43 — 1 — = —
Hoveriefrit Fæstegods	69 — = — = —
Hoveriegjørende Fæstegods	148 — 3 — 2 —

Salt 431 Tdr. 4 Skpr. 2 Alb.

I Landsfognet ligge, foruden 2 Landsbyeftoler, 1 Hovedgaard, 10 Selveiergaarde, 5 Selveierboelssteder og 5 Selveierhuse med Jordlob, 2 Arvefæstegaarde, 30 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder og 61 Fæstehuse med Jordlob samt 15 Fæstehuse uden Jordlob.

Hvad der er anført om de Kjøbstaden tillagte Jorders Beliggenhed og Bonitet gjælder ogsaa om Landsfognet. Ligeledes er Drivisplanen og Agerredskaber her de samme som i Ringsted.

Sommerstaldfodring finder kun Sted med golde Røer og Ungqvæg indtil Høehøsten er endt.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 67 Tdr., Sold 7; Rug 301 Tdr., Sold 7; Byg 503 Tdr., Sold 7; Havre 480 Tdr., Sold 7; Bælgfæd 267 Tdr., Sold 5; Kartofler 259 Tdr., Sold 6; Kløverfrøe saaet 228 Lpd. Vinterraps besaaet 20½ Tdr. Land, avlet Frøe 125 Tdr.; Hør i 8 Tdr. Land, Product 27 Tdr. Frøe og uheglet Hør 139 Lpd.; Kommen avlet 14 Tdr.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 363, heraf 58 Plage og Fel, og af disse 1 forædlet ved engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvægets Antal 745, heraf 16 Tyre og Stude og 103 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 1140 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 429 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Bistader 67 og optaget 32 i Aaret 1837.

I Ringsted Landsogn ligger Ringsted Kloster, complet Hovedgaard, hvis Hartkorn i Ringsted Sogn udgjør:

privilegeret Hartkorn . .	72 Tdr.	5 Skpr.	1 Fdkr.	1 Alb.	Ager og Eng
uprivilegeret Hartkorn .	6	— 6	—	— 2	— — —
Skovskylb	3	—	— 2	—	—

82 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. = Alb.

med et Areal paa 661 Tdr. Land til Tarten 17. Af dette Areal er 80 Tdr. Land Eng.

Foruden dette Hartkorn har Ringsted Kloster endnu i Holbeks Amt 4 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn Ager og Eng, og 2 Tdr. 2 Fdkr. Skovskylb. Gaardens Jorder ere inddeelte i 11 Marker og Driotsplanen følgende:

1) Heelbrak, 2) Hvede i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Klover, 5) Halvbrak, 6) Rug, 7) Urter, 8) Byg og Havre, 9, 10 og 11) Hvile.

Gaarden drives for største Delen ved Hoverie, men de Jorder, som Forpagteren selv dyrker, ploies med Svingplove. Iøvrigt benyttes ingen forbedrede Agerredskaber. Tærskemaskine og Rensmaskine bruges paa Gaarden. Dvægbesætningen bestaaer af 150 Hoveder foruden Tyrene, som ere af Bernerracen. Stude holdes ikke, ei heller Stutteriehingst. Forpagteren bruger Hollanderie. Faarene ere af den frisenborgske Race og Svinene af engelsk Race. Skoven, som ligger i Holbeks Amt, indeholder 180 Tdr. Land og bestaaer alene af Bøgetræer, naar undtages, at adskillige aabne Pladser ere beplantede med Naaletræer. Løvmoser findes ikke paa Gaardens Marker.

Ringsted Kloster har forud været et Benedictiner-Kloster. Iver Bartholin nævnes som den sidste Abbed. Efterat dette Kloster blev forandret til en Herregaard har det havt adskillige Eiere, og af disse har Grosferer Casper Peter Bügel, der kjøbte Gaarden i 1808, ved Erectionsbrev af 27 December 1814 og allernaadigst confirmeret 9 Marts 1815 oprettet Gaard og Gods til et Fideicommis.

Ringsted Landsogn har 2 Landsbyeskoler. Børnenes Antal i begge Skoler efter 5 Aars Gjennemsnit aarlig 110. Ingen Legater, men 50 Rbd. er indsat i Ringsted Sparekasse. Ingen Gjæld.

Districternes Udgiwter i Penge og Naturalier, anslaaede til Penge, udgjøre, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 146 Rdd.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus og eier ingen Legater eller faste Capitaler, men har ei heller nogen Gjæld. De faste Almisselemmers Antal er 29, og 2 Trængende faae temporair Understøttelse. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier, anslaaede i Penge, udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, 444 Rdd.

Beenløse Sogn

har kun Kirkebyen Beenløse og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Tdr. Skpr. Fdkr. Alb. Tdr. Skpr. Fdkr. Alb.

Eng	33	7	1	1				
Skovskjld	1	4	=	=				
					35	3	1	1
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	197	4	2	=				
Summa	232	7	3	1				

Areal 2398 Tdr. geometrisk Maal til Tarten 14. Folkemængden 525. Altsaa forholder Hartkornet sig til Arealet som 1:10, og Folkemængdens Forhold til Td. Land som 1:5.

Taxationen til Bankhæstelsen udgjør i Sølv for Jorderne 135,284 Rdd., for Tienderne 21,516 Rdd. Brand- og Assurance-summen for Bygningerne 6,440 Rdd. Sølv.

Ovenanførte Hartkorn, hvoraf 192 Tdr. 2 Fdkr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

1 complet Hovedgaard	49	Tdr.	4	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Selveiergods	7	—	=	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	41	—	6	—	3	—	=	—
Hoveriegiørende Fæstegods	134	—	5	—	=	—	1	—

Summa 232 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.

I Sognet er en Selveiergaard, 3 Selveierhuse, 20 Fæstegaarde og 33 Fæstehuse med Jord, og 12 Huse uden Jord.

Jordernes Beliggenhed temmelig jævn. Bestanddelene fandet Leermangel. Klimatet temmelig lunt.

Bondens almindeligste Drivtsplan: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg, 4) Kartofler og Erter, 5) Byg og Rug, 6) Havre, 7, 8, 9) Klover og Græs.

Saaesæd og Product i jævngode Aar er angivet saaledes:

Saaesæd: Hvede 39 Tdr., Føld 7; Rug 213 Tdr., Føld 6; Byg 332 Tdr., Føld 7; Havre 246 Tdr., Føld 7; Bølgæsæd 138 Tdr., Føld 5; Kartofler 88 Tdr., Føld 7; 113 Lpd. Kloverfrøe; Hørfrøe saet i 9 $\frac{1}{4}$ Td. Land, avlet Frøe 8 $\frac{1}{4}$ Tdr., og uheglet Hør 76 Lpd. Endvidere avles 4 Skpr. Kommen og 5 Lpd. 10 Pd. Humle.

Brugen af forbedrede Agerredskaber finder ikke Sted, naar undtages at enkelte Bønder bruge Svingploven.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenes Antal 167, heraf 14 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Øvægets Antal 351, heraf 15 Tyre og Stude og 22 Ung-hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 500 med Faar, Lam, Bødre og Beeder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 163 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Sommerstalsfodring bruges ikke. Kun nogle gølse Køer og Ungkvæg fodres paa Stalden med Grønt blandet med Halm, indtil Høehøsten er endt. Saavel Kornvarernes som Fedevarernes Salg er forbundet med Vanskelighed, især de første, da den Sognet nærliggende Kjøbstad, Ringsled, ikke kjøber betydelige Quantiteter; hvorfor Landmanden for det meste maa føre sin Sæd til Roeskilde, Kjøbenhavn eller Næstved, der ligge temmelig langt fra Sognet.

Markfreden kunde ønskes bedre. Havedyrkning har ikke gjort store Fremskridt. Huussliden frembringer kun det nødvendige til Husets Fornødenheder af Linned og Uldent til Klæder.

3 Beenløse Sogn er kun een Skole. Børnenes Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, 115. Skolevæsenet eier en Capital paa 190 Rbd. Ingen Gjæld. Districtets årlige Udgifter i Penge og Naturalier, ansatte til Penge, udgjøre, efter 5 Aars Middeltal, 130 Rbd.

Fattigvæsenet har et Fattighuus, hvori forføres 4 Almsølemmer. Udenfor Fattighuset erholde aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit, 11 Fattige Understøttelse og 2 Fattige temporair Hjelp. Capitaller og Legater ere ikke henlagte til Fattigvæsenet. Dets Gjæld 50 Rbd. Communens Udgiwt i Penge og Naturalier, ansatte til Penge, er, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 241 Rbd. Sognet har gode Lørvæmose.

I dette Sogn ligger Kjærup, complet Hovedgaard, der har privilegeret Hartkorn Ager og Eng. . 33 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb. Skovskjyd 3 — 4 — — — —
uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . 14 — 6 — — — 27 —

Summa 52 Tdr. 1 Skp. 2 Fdkr. 7 Alb.

Af dette Hartkorn ligger i Beenløse Sogn kun 49 Tdr. 4 Skpr. Jordernes Areal:

a) Agerjord 322 Tdr. 1 Skp.
b) Eng og Lørvæmose . 178 — — — —
c) Kjærehaugeeskov . . . 37 — — — —
d) Skovrider-Bængen . 127 — — — —

664 Tdr. 1 Skp.

Af dette Areal ere kun 495 Tdr. Land i Beenløse Sogn til Tarten 14. Paa Gaardens Marker er en stor Lørvæmose og Fiske-damme.

Haraldsted Pastorat.

Hovedsognet Haraldsted har 5 Byer og 5 enkelte Gaarde.

	Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Alb.	Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Alb.
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	9	=	2	1				
Skovskjyd	=	3	1	1				
					9	3	3	2
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	343	1	3	1				
Skovskjyd	24	=	=	=				
					367	1	3	2
					376	5	3	1

Areal 5597 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14, laveste 8. Hartkornets Forhold til Arealet 1:15. Det bemærkes, at det høie Antal af Tdr. Land paa en Tde. Hartkorn er tildeels en Folge af, at i dette Sogn ligger 806 Tdr. Land Skov.

Folkemængden 1010. Altsaa Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Larationen til Bankbestelsen udgjør i Solv for Jorderne 140,450 Rbd., for Tienkerne 38,450 Rbd., for Bygningerne 5200 Rbd.

Brand-Assurancesummen 121,980 Rbd. Solv.

Ovenanførte samlede Hartkorn, hvoraf 313 Tdr. 1 Skp. 3 Fdkr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaardens frie Hartkorn . .	9 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.
Arvesæstegods	101 — 1 — — — —
Høveriefrit Sæstegods	266 — 1 — — — —

Talt 376 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligger, foruden Præstegaarden og Skolen, 12 Arvesæstegaarde, 5 Arvesæstehoelssteder, 21 Arvesæstehuse med Jordlob og 2 Arvesæstehuse uden Jordlob, samt en Vind- og Vandmølle.

Jorderne ere endeel bakkede. Grundbestanddelene saavel i Underlaget som Jordsmønet Kalkmergel vel forsynet med Muld. Udflistningen er god. Da Sognet er omgivet af Skove fra 3 Sider, maae dets Klima antages at være luunt, men noget fugtigt.

Bondens almindelige Drivtsplan er følgende: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg, 4) Erter og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre og Rug og deri saet Klover, 7, 8 og 9) Klover og Græs.

I Almindelighed benytter Bonden ikke de nye forbedrede Agerredskaber.

Den aarlige Saaesæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Saaesæd: Hvede 40 Tdr., Fødd 6; Rug 372 Tdr., Fødd 6; Byg 478 Tdr., Fødd 8; Havre 480 Tdr., Fødd 6; Boghvede 10 Tdr., Fødd 7; Bølgfæd 194 Tdr., Fødd 7; Kartofler 400 Tdr., Fødd 7; Klover saet 150 Lpd.; Hørfæe saet i 31 Tdr., avlet Fæe 80 Tdr., og uhæglet Hø 300 Lpd. Raps, Hamp og Kommen dyrkes ikke. Af Humle avlet 30 Lpd. Der sørges for reen Saaesæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 385, heraf Plage og Føl 84. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Qvæggets Antal 676, heraf 4 Tyre og Stude og 96 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 1440 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 359 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

48 Bistader, optaget 33 i Aaret 1837.

Nogle Heste, gølge Køer og Ungkvæg staldfodres indtil Høestetten er forbi, men videre Sommerstaldfodring finder ikke Sted.

Sognet har flere Kilder og en Indsø, kaldet Langesø, der i Længden fra Vest til Øst udgjør omtrent en Mil.

Enhver Bonde har det fornødne Lørvædder til egen Brug, men intet til Salg. Da Skove ligge i Sognet og omkring det, saa kan Brænde til Brændsel og Savntræ faaes for godt Kjøb. Bonden beplanter Hegnet med Pål, men smaae Skovplanter ved Gaardene finder ikke Sted.

Hegnet holdes kun af Nogle i god Stand, og tilbørlig Markfred savnes.

Havedyrkingen frembringer kun det høist nødvendige til Huusholdningen.

Huusholdens Frembringelser ere kun til egen Brug. Intet til Salg. Producternes Afsetning er forbunden med Vanskelighed af Mangel paa gode Løve og Udsalningssteder. Kornvarerne sælges derfor i Almindelighed paa Kjøbenhavns Løve.

I dette Sogn ligger for nærværende Tid ingen Hovedgaard, men efter Professor Oluffsens Collectanea til et antiquarisk-topographisk Lexicon skal en Kongsgaard, kaldet Haraldsborg, i ældre Tider have ligget i det. I Skoven i Nærheden af denne Gaard var det, at Kong Magnus dræbte Hertug Knud Lavard, 7de Januar 1131. Stedet, hvor Mordet blev begaaet, vises endnu ved en Kilde, som kaldes Sværtetilde. Siden skal Navnet Haraldsborg være forandret til Hærstedgaard, der i Aaret 1555 tilhørte en Venner Parshjerg. I Sognet er en Vandmølle.

Munæget Allindemagle har kun to Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	100 Tdr.	= Skp.	= Fdfr.	= Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	24	— 7	—	— 1 —
Uprivilegeret Skovsklyd	12	— 4	— 1	— 1 —

Salt 137 Tdr. 3 Skp. 1 Fdfr. 2 Alb.

Areal 1663 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14 og laveste 12. Udfistningen er god. Hartkornets Forhold til Tde. Land 1:12.

Af det anførte Areal udgjør Skoven 275 Tdr. Land.

Folkemængde 338. Utsaa Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen udgjør i Solv for Jorderne 106,732 Rbd., for Tienden 13,982 Rbd. Brandassurancesummen 38,060 Rbd. Solv.

Det sammenlagte privilegerede og uprivilegerede Hartkorn, hvoraf 124 Tdr. 7 Skpr. $\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, hører altsammen til hoveiefrit Fæstegods.

I Sognet ligge, foruden Skolen, 17 Fæstegaarde og 36 Fæstehuse med Jordlod.

Ogsaa i dette Sogn ere Jorderne noget bakke og have samme Grundbestanddele, forsynede med Muld, som Hovedsognet, hvis Klima og Driwtsplan det ligeledes deler. Ei heller her benyttes de bedre Agerredskaber.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 27 Tdr., Føld 7; Rug 112 Tdr., Føld 6; Byg 150 Tdr., Føld 8; Havre 150 Tdr., Føld 8; Boghvede 5 Tdr., Føld 6; Bælgfæd 67 Tdr., Føld 7; Kartofler 86 Tdr., Føld 7; Kloverfrø 45 Lpd.; Hørfrø saet i 9 Tdr. Land, avlet Frøe 27 Tdr., og uheglet Hør 80 Lpd. Raps, Hamp, Kommen og Humle dyrkes ikke. Der sørges temmelig godt for reen Saaefæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Festenes Antal 104, heraf 21 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Qvægets Antal 207, heraf 3 Tyre og Stude og 39 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Faarenes Antal 684 med Faar, Lam, Bødre og Beder. Faarene ere af spansk Race. Antallets Forhold til Ld. Land 1:2.

Svinenes Antal 92 med Svin og Grise. Antallets Forhold til Ld. Land 1:18.

29 Bistader, optaget 7 i Aaret 1837.

Commerstalsfodringen indskrænker sig til, at nogle Heste, gølle Køer og Ungkvæg fodres med Grønt til Høesletten er endt. I Sognet findes flere Kilder, men ingen Indsøe. Kornvarenes Af-sætning er forbunden med samme Vanskelighed som i Hovedsognet. Løv havest til egen Forbrug og Brænde kan erholdes for godt Kjøb. Med Hegnet, Markfreden, Havedyrkingen og Huusfliden forholder det sig som i Hovedsognet.

For nærværende Tid er ingen Hovedgaard i Sognet, men ifølge en Beretning i Hofmans Foundationer skal der i ældre Tider have været en Herregaard, kaldet, ligesom Sognet, Allindemagle, der antages for den ældste Hovedgaard i Landet og var i lang Tid Herresædet for Familien Wille, men er senere nedlagt og Jorderne henlagte til Bøndergaarde. Imidlertid har dog, for nogle Aar siden, den nuværende Eier af Skjoldnesholm, Hr. Kammerherre, Major de Teergaard, erholdt Kongelig Bevilling til igjen at oprette tvende Hovedgaarde af de 100 Ldr. Hartkorn frie Hovedgaardstærk, som hidtil vare fordeelte mellem Bønderne, naar de nuværende Fæstere ere afgaaede ved Døden eller udacorderede.

Haraldsted Pastorat har 4 Almueskoler, hvis Skoleungdom sammenlagt aarlig udgjør 211 Børn. Skoledistricterne have hverken Legater eller faste Capitaler, men ei heller nogen Gjæld. Communens Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede, til Penge, udgjøre aarlig 166 Rbd. Alt efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har intet Hospital, men et Fattighuus, hvori 4 Almisfelemmer forses. Udenfor Fattighuset nyde aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit, 17 Almisfelemmer den fornødne Understøttelse, og temporair Hjælp gives til 7 Fattige. Hverken Legater eller faste Capitaler ere henlagte til Fattigvæsenet. Det har ingen Gjæld. Communens aarlige Udgifter i Penge og Naturalier, anslaaede til Penge, udgjøre efter 5 Aars Middeltal 290 Rbd.

Jydstrup Pastorat.

Hovedfognet Jydstrup har 3 Landsbyer og 2 enkelte Gaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	4 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = 1½ Alb.
Privilegeret Skovskjold	= — 4 — 2 — 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	121 — = — 3 — ½ —
Uprivilegeret Skovskjold	14 — 1 — 2 — 2 —

Det hele Hartkorn 140 Tdr. 1 Skp. = Fdkr. 1½ Alb.

Areal 2182 Tdr. Land geometrisk Maal. Hvieste Tært 11, laveste 8. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:16.

Af det anførte Areal er 194 Tdr. Land en Skov og et stort Øverdrev til fælles Græsning. Udskifningen er god.

Folkemængden 471. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen udgjør i Sølv for Jorderne 43,550 Rbd., for Tienderne 13,566 Rbd., for Bygninger 9766 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 52,530 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 121 Tdr. 3 Fdkr. ½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaardens privilegerede Hartkorn	4 Tdr. 6 Skp. 2 Fdkr. 2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Selveiergods .	7 — 7 — = — = —
Uprivilegeret Hartkorn Arvesæstegods	7 — 3 — = — = —
Uprivilegeret Hartkorn Fæstegods . .	120 — = — 1 — 2½ —

Det hele Hartkorn 140 Tdr. 1 Skp. = Fdkr. 1½ Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Arvesæstegaard, 17 Fæstegaarde, 46 Fæstehuse med Jordbød og 9 Fæstehuse uden Jordbød.

Sognet har en høj Beliggenhed og er meget bakket. Saavel i Underlaget som Jordbønnen prædominerer Sandet. Det sidste dog vel forsynet med Muld.

Endskjøndt Sognet, ifølge dets høie Beliggenhed, er udsat for Vindenes Gjennemstrøg, saa bliver dog disses Virkning meget formindsket ved de Skove, der i nærmere og fjernere Afstand omgive Sognet, hvorfor dets Klima vel er tørt, men dog ikke meget koldt.

Bødens almindelige Drivtsplan er følgende: 1) Heelz eller Sommerbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg, 4) Bølgfæd og Kartofler, 5) Havre ublagt med Klover og Raigræs, 4 Mars Hvile.

Kun Præsten bruger Svingploven og Erstirpatoren. Bønderne bruge blot de sædvanlige gamle Agerredskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 2 Tdr., Fødd 8; Rug 140 Tdr., Fødd $6\frac{1}{2}$; Byg 192 Tdr., Fødd 6; Havre 200 Tdr., Fødd 6; Bøghvede $4\frac{1}{2}$ Tdr., Fødd 5; Bølgfæd 76 Tdr., Fødd 5; Kartofler 221 Tdr., Fødd 6; Kløverfrøe 107 Lpd.; Raps i 3 Tdr. Land, avlet 15 Tdr. Frøe; Hørfrøe i 15 Tdr. Land, avlet 5 Tdr. Frøe og 90 Lpd. uheglet Hør; af Humle avlet 15 Lpd.; Hamp og Kommen bliver ikke dyrket. Der sørges kun lidt for reen Saaefæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 142; heraf 34 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Ovægets Antal 320; heraf 2 Tyre og 60 Unghoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 358 med Faar, Lam, Vædre og Veder. Engelsk og fransk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 140 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

16 Bistader, 6 optagne i 1837.

Sognet har mange Kilder, Damme og 5 Indseer. Den største af disse er Valsøelille-Søe, der i sin Midte har en smuk skovbegroet Ø. I denne Søe flyde de andre mindre Indseer og Damme. Tvende Vandmøller i Sognet ere derfor stedsse rigt forsynede med Vand. Foruden de her nævnte Søer ere 3 andre Indseer udgravede og gjorde til Agerland.

Bønderne ere vel forsynede med godt Løveffjær til eget Forbrug, men som Fæstebønder kunne de deraf intet sælge. Af de nærliggende Skove erholdes Brænde for saa lav Priis, at flere Bønder finde Regning ved at kjøbe endeel Træer og, efterat have udtaget det fornødne Savntre til egen Brug, at laae Resten i Favn, som med Fordeel sælges i Røeskilde og Holbek.

Smaa Skovanstæg ved Bøndergaardene finder ikke Sted.

Paa Havedyrkning anvendes kun liden Jlid. Intet høves heraf til Salg.

Med Markfreden og Hegnets Bedligeholdelse gaar det heelt maadeligt.

Huusfliden frembringer af Uldent og Linned det Fornødne til Huset. Intet til Salg.

Sæden sælges i Roeskilde, Kjøbenhavn og Holbek.

Alneret Balsøelille har 1 Hovedgaard og 3 Landsbyer.	
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	65 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.
Skovslyd	11 — — 2 — 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	96 — 2 — 3 — —
Skovslyd	9 — 4 — — —

Det hele Hartkorn 182 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.

Areal 3914 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 12, laveste 7. Hartkornets Forhold til Arealet 1:22 Rbd.

Med Hensyn til det høie Antal af Tdr. Land paa 1 Td. Hartkorn maae bemærkes, at af det anførte Areal udgjør Søer, Moser og Damme 621 Tdr. Land, og Skove 367 Tdr. Land. Udskiftningen er god.

Folkemængden 660. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankheftelsen i Solv for Jorderne 134,410 Rbd., for Tienberne 10,800 Rbd., for Bygninger 5150 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne udgjør 135,330 Rbd. Solv.

Det sammenlagte privilegerede og uprivilegerede Hartkorn, hvoraf 96 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	73 Tdr. 7 Skpr. = Fdkr.
Selveiergods	4 — 3 — —
Arvesæstegods	6 — 4 — —
Fæstegods	97 — 4 — 1 —

182 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr.

I Sognet ligge, foruden Skolen, 1 complet Hovedgaard, 1 Selveiergaard, 1 Selveierhuus med Jordlob, 1 Arvesæstegaard, 3 Arvesæstehuse med Jordlob, 11 Fæstegaarde, 5 Fæsteboelssteder, 45 Fæstehuse med Jordlob og 21 Fæstehuse uden Jordlob.

Jordernes Veligheden høi og bakket. Deres Grundbestanddele leret Sandmergel. Jordsmonnet muldrigt.

Næsten heelt omgivet af nærliggende Skove, er Klimatet i Sognet, uagtet dets høie Beliggenhed, temmelig luunt.

Bondens almindelige Drivtsplan er den samme, som i Hovedsognet, der ogsaa er Tilfældet med Agerredskabene. Paa Hovedgaarden bruges Svingploven. Erstirpatoren formenes ikke at kunne anvendes, fordi Jorderne have en Mængde af Steen. Tærsk- og gode Rensmaskiner benyttes.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede dyrkes ikke; Rug 193 Tdr., Fødd 6; Byg 213 Tdr., Fødd 6; Havre 290 Tdr., Fødd 6; Bøghvede 11 Tdr., Fødd 6; Bølgfød 50 Tdr., Fødd 5; Kartofler 433 Tdr., Fødd 6; Kloverfrøe 130 Lpd.; Hørfrøe i 15 Tdr. Land, avlet Frøe 6 Tdr. og uheglet Hør 117 Lpd. Raps, Hamp og Kommen saaes ikke.

Der sørges kun nogenlunde for reen Saaefød af Bønderne.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenes Antal 208; heraf 31 Plage og Føl, og af disse 6 forædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1: 19.

Qvæggets Antal 638; heraf 14 Tyre og Stude, og Ungheveder 108. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Saarenes Antal 383 med Saar, Lam, Beder og Vædre, af spansk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1: 10.

Svinenes Antal 198 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 20.

Bistader 65 og optaget 20 i Aaret 1837.

Sognet er rigelig forsynet med Indføer, Fiske damme og Kilder. Dets Vandmølle mangler derfor aldrig Vand.

Med Tørv til egen Forbrug er hver Mand forsynet, og Brænde kjøbes til lav Priis. Smaa Skov anlæg ved Gaardene finder ikke Sted. Med Hensyn til Markfred, Hegnets Vedligeholdelse, Havedyrkingen og Huusfliden gjælder, hvad herom er anført i Beskrivelsen af Hovedsognet.

I dette Sogn ligger Hovedgaarden Skjoldnesholm med Parcellen Valsøelille.

Hovedgaarden Skjoldnesholm staaer for Hartkorn frie Hoved- gaardstart Ager og Eng	37 Tdr. = Skpr. 1 Tdr. 2 $\frac{1}{2}$ Alb.
Skovskylv	11 — — 2 — 2 —
ufrie Hartkorn Ager og Eng	6 — 4 — 3 — —
Skovskylv	1 — 2 — — —

Tilsammen 55 Tdr. 7 Skpr. 3 Tdr. 1 $\frac{1}{2}$ Alb.

Det maa bemærkes, at det her anførte ufrie Hartkorn ligger i Tybstrup Sogn.

Areal 1261 Tdr. Land geometrisk Maal. Heraf er 511 Tdr. 1 Skp. Ager og Eng, Skov 300 Tdr. 4 Skpr., Ellemose 76 Tdr. 7 Skpr.; Søer 270 Tdr. 4 Skpr., og Resten Mose, Sandbanker og Veie.

Parcelen Balsøelille staaer for frit Hartkorn Ager og Eng . . .	18 Tdr. 7 Skpr. 2 Tdr. 1 $\frac{1}{2}$ Alb.
ufrit Hartkorn Ager og Eng . .	15 — 5 — 2 — 1 $\frac{1}{2}$ —

Tilsammen 34 Tdr. 5 Skpr. 1 Tdr. $\frac{5}{6}$ Alb.
med et Areal af 727 Tdr. Land geometrisk Maal. Heraf er Ager-
land og Engbund omtrent 500 Tdr. Land, Skov 67 Tdr. 4 Skpr.,
Ellemose 42 Tdr., Søe 3 Tdr. 2 Skpr. og Resten Mose, Sand-
banker og Veie.

Gudsøets samtlige Skove indbefatte et Areal af 2176 Tdr. Land,
hvoraf 1708 Tdr. Land ere indfredede.

Den største Deel af Skovene bestaaer af Bøgetræer, dog er paa
Hovedgaardens Marker endel Egesskov.

I de indfredede Skove ere aabne Pladser beplantede med Fyr,
Gran og Lærke træ samt Bøg, Eg og Ask.

I Hovedgaardens Jorder, der ere meget bakke, har Sand og
Gruus betydelig Overvægt, saavel i Underlag som Jordsmøn. Par-
cellens Jorder have derimod et mere leret Underlag og et muldbrigt
Jordsmøn.

Hovedgaardens Sædskifte er saaledes: 1) Heelbrak, 2) Winter-
sæd, 3) Byg, 4) Havre udlagt med Klover, 5, 6 og 7) Klover
og Græs.

Parcelen Balsøelille bruger derimod følgende Drivtsplan: 1) Havre
i Grenjod, 2) Heelbrak, 3) Winterfæd, 4) Byg og Bølgfæd,

5) Havre med Klover og Bng eller Rug med Klover, og 4 Aars Hvile.

Paa begge Gaarde bruges Svingploven. Sæden udtærskes med en fra Sverrig anskaffet Tærskemaskine, der udfører Tærskningen særdeles vel. Ligeledes benyttes gode Rensmaskiner og en Hakkelsesmaskine, der drives ved Haandkraft. Paa en Hestemølle bliver Sæden skraaet til Kreaturerne.

Hollænderiet bestaaer af 200 Køer og omtrent 70 Ungheveder. Køerne ere af eget Tillæg, forædlede ved Tyre fra Frederiksborg samt andre Tyre af gode Racer. Faarene ere af spansk Race. Hovedgaarden holder en Hingst af engelsk Race fra det Kongelige Stutterie.

Begge Gaarde drives uden Hoverie, da Godsets Bønder allerede for 36 Aar siden ere blevne hoveriefrie.

Skjoldnesholm ligger i en af de smukkeste Egne i Sorø Amt, omgivet af Skove og Søer. Den er ubestvivt en af de ældre Herregaarde i Sorø Amt, thi efter Oluffens Collectanea nævnes allerede 1365 en Peder Nielsen Bødner til Skjoldnesholm. Den nærværende Eier er Hr. Kammerherre, Major Neergaard.

Paa Gaardens Marker tæt ved Balseelille = Sø skal, efter Sagnet, Kong Skjolds Slot have ligget, men Oluffen antager, at de Levninger af Volde og Grave, som der endnu findes, kun ere Ruderne af et ældre Skjoldnes eller Skjoldnesholm.

I Tydstrup Pastorat er 2 Skoler. Den ene i Tydstrup Bye og den anden i Balseelille. Børnenes Antal tilsammen i begge Skoler 171. Skolevæsenet har hverken Legater eller faste Capitaler. Skoledistricternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, 456 Rbd.

Til Fattigvæsenet ere ei heller Legater eller Capitaler henlagte. Hospital eller Fattighuus er ikke i Pastoratet. De faste Almisselemmers Antal er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 21, og Antallet af dem, der nyde temporair Undersjøttelse, efter 5 Aars Middeltal, 13. Communens Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede i Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 226 Rbd.

Vigersted Pastorat.

Hovedfognet Vigersted har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Uger og Eng	3 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. = 1 lb.
Skovskjld	1 — 5 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Uger og Eng	250 — 5 — 3 — $\frac{1}{2}$ —
Skovskjld	11 — 5 — 3 — 2 —

Det hele sammenlagte Hartkorn 267 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 3760 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 14, laveste 9. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:14.

Af dette Areal udgjør 855 Tdr. Land Skove. Udskiftningen er god.

Folkemængden 776. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 86,182 Rbd., for Tienderne 28,732 Rbd., for Bygningerne 5,216 Rbd. Brand-Asurancesummen 87,310 Rbd. Sølv.

Det ovenanførte samlede Hartkorn, hvoraf 250 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaardens Hartkorn . . .	3 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. = 1 lb.
Complet Hovedgaard	— 6 — — — —
Selveiergods	17 — — — — $\frac{1}{2}$ —
Hoveriefrit Fæstegods	23 — 5 — — — —
Hoveriegiørende Fæstegods . . .	222 — 6 — — — —

267 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb.

3 Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 3 Selveiergaarde, 1 Selveierhuus med Jordlob, 31 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 68 Fæstehuse med Jordlob, og 3 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognets Jorder ere høie og kalkede, men fra Syd har det Løe af en stor Skov, hvorved Klimatet bliver mindre koldt og tørt. Indseer findes ikke i Sognet, men flere Kiiber og en Aae, der udspringer fra Balsøelille-Søe og løber ud i Langesøe i Haraldsted Sogn, omgiver en deel af Sognet fra den vestlige Side.

Jordernes Grundbestanddele ere sandet Leermergel og Jordsmonnet muldrigt.

Præsten bruger Bereddrift: 1) Heelbrak gjødet om Vinteren og besaaet om Foraaret med Staldfødring, 2) Vintersæd, 3) Vinter,

4) Havre, 5) Kartofler i gjødet Jord, 6) Byg udlagt med Klover, 7) Klover til Høe og 8) Klover til Tviring. Utsaa gjødet trendende Gange i Rotationen.

Bondens Sædskifte er derimod følgende: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Urter og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover og derefter 4 Aars Hvile.

Der saaes meest toradet Byg, og der sørges for reen og god Saaesæd.

Præsten og Skolelæreren bruge den nordamerikanske Svingplov, men kun enkelte af Bønderne benytte den. Andre forbedrede Ugeredskaber haves ikke.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 2 Tdr., Fødsel 8; Rug 231 Tdr., Fødsel $7\frac{1}{2}$; Byg 418 Tdr., Fødsel 8; Havre 261 Tdr., Fødsel 7; Boghvede 2 Tdr., Fødsel 8; Bølgfæd 153 Tdr., Fødsel 6; Kartofler 254 Tdr., Fødsel 8; Kloverfrø 80 Lpd.; Vinterraps i 2 Tdr. Land, Fødsel 4; Hørfrø i 16 Tdr. Land, avlet Frø 40 Tdr.; ueglet Hør 201 Lpd.; Kommen avlet 5 Tdr. og Humle 10 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Restenes Antal 263; heraf 50 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Øvægets Antal 492; heraf 3 Tyre og Stude og 102 Unghøveder.

Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 602 med Faar, Lam, Bødder og Bødder. De fleste Faar af engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 339 med Svin og Gris. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Bistader 35, optaget 11 i Aaret 1837.

Commercielsbødning finder kun Sted hos Præsten og Skolelæreren.

Markfred og Hegnets Bedligholdelse forsvømmes. Havebrydningen gjør ingen Fremgang.

Den kvindelige Huusflid frembringer hvad der udfordres til Husets Fornødenheder af Uldent og Linned, men intet til Salg. Gaardmandens Huusflid bestaaer i at ophugge Gavntræ til Gaardens Forbrug, og Huusmanden forfærdiger Træstoe, Skovle og Hjulbore,

som finde god Affætning paa Markederne i Roeskilde og andre Kjøbstæder. Sognet er rigt paa Lørvemoser og Skove, men da Fæstebonden kun til egen Forbrug maa benytte Lørvestkæret, saa skjæres ikke til Salg. I Sognets og andre Skove kan Brænde erholdes til lav Priis, hvorfor baade Gaardmanden og Huusmanden finder en Vinædingsvei ved at kjøbe Savntræ, forarbejde det og affætte, som ovenmeldt, Arbeidet i Kjøbstæderne. Trang til Brændsel finder altsaa ikke Sted, hvorfor smaae Skovanlæg ei heller finder Sted ved Gaardene.

Kornvarerne sælges i Holbek, Roeskilde og Kjøbenhavn.

Annexet Dværkebne har 2 Landsbyer og en ucomplet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	5 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. = 11b.
Skovskjyd	2 — 7 — 1 — 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	185 — 7 — 1 — = —
Skovskjyd	8 — 6 — 2 — ½ —

Det sammenlagte Hartkorn 203 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2½ 11b.

Areal 4586 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 12, laveste 4. Af dette Areal udgjør Skovene 363 Tdr. Land og tvende Overdrev tilsammen 1161 Tdr. Land. Udstiftningen er temmelig god. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:23.

Folkemængde 872. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Lagrationen til Bantkeftelsen i Sølv for Jorderne 79,016 Rbd., for Tienderne 21,166 Rbd. Brandasurancensummen 106,740 Rbd. Sølv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 188 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 11b. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	9 Tdr. 7 Skpr. = Fdkr. = 11b.
Ucomplet Hovedgaard	23 — 7 — = — = —
Selveiergods	139 — 3 — 3 — 2½ —
Arvesæstegods	8 — 7 — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	21 — 2 — = — = —

Summa 203 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2½ 11b.

I Sognet ligger, foruden Skolen, 1 ucomplet Hovedgaard, 24 Selveiergaarde, 4 Selveierboelssteder, 12 Selveierhuse med

Jord, 1 Arvesæstegaard, 1 hoveriefrie Sæstegaard, 3 Sæsteboelssteder, 44 Sæstehuse med Jord, 5 Sæstehuse uden Jordlod.

Dette Sogns Beliggenhed er mindre høit og mindre bakket end Hovedfognet. Klimatet er temmelig luunt, da Sognet har Læe især fra Østen. Jordernes Grundbestanddele ere de samme som i Hovedfognet, dog noget mere lerede.

Sognet har flere Kilder, men ingen Jndføer. Bondens Drivtsplan er i Almindelighed den samme som bruges i Hovedfognet. Af de bedre Agerredskaber benyttes kun den amerikanske Plov, og det blot af enkelte Bønder.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 31 Tdr., Fødd 8; Rug 189 Tdr., Fødd 7; Byg 307 Tdr., Fødd 7; Havre 319 Tdr., Fødd 6; Boghvede 4 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd 126 Tdr., Fødd 6; Kartofler 305 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe 119 Lpd.; Vinterraps i 16 Tdr. Land, avlet 82 Tdr.; Hørføe i 25 Tdr. Land, avlet 60 Tdr. Frøe, og uheglet Høe 265 Lpd. Af Kommen avlet 5 Tdr. og af Humle 10 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Sestenes Antal 249; heraf 20 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:18.

Øvægets Antal 634; heraf 23 Tyre og Stude og 69 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 530 med Saar, Lam, Bødder og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Svinenes Antal 142 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:32.

Bistader 40, optaget 28 i Aaret 1837.

Sommerstadsfodring er ikke indført. Kun nogle gølle Køer og Ungheveder fodres med Grønt blandet med Halm, indtil Høestetten er endt.

Ligegyldigheden med Hensyn til Markfred, Høgnets Bedligeholdelse og Høvedyrningen er i dette Sogn ikke mindre end i Hovedfognet.

Huusfliden yttres sig hos det mandlige og kvindelige Personale paa samme Maade, som i Hovedfognet.

Ogsaa i dette Sogn ere gode Tørvemoser, og da de fleste Bønder ere Selveiere, saa skjæres endeel Tørv, der finde god Affætning i Roeskilbe og Kjøge Kjøbstæder, som ogsaa til andre nærliggende Sogne, hvor der er Mangel paa Tørveskjær.

Da dette Anner, ligesom Hovedsognet, ligger i Skovegnen, saa kan her ogsaa kjøbes Brænde til lav Priis.

Holbæk, Roeskilbe og Kjøbenhavn ere de Tørv, hvor Beboerne affætte deres Kornvater og andre Producter.

I Sognet ligger Rosengaarden, en ucomplet Hovedgaard, der staaer for upriviligeret Hartkorn 23 Tdr. 7 Skpr. Gaardens Skov er 32 Tdr. Land.

Denne Gaard har i ældre Tider hørt under det ophævede Baronie Conradsborg.

Fremdeles ligger i dette Sogn Aulsgaarden Adamsøi, der staaer for upriviligeret Hartkorn Ager og Eng . 12 Tdr. 7 Skpr.

Skovskjeld 3 — 2 —

Jalt 16 Tdr. 1 Skpe.

med et Areal af Agerland . . . 470 Tdr.

Skov 141 —

Eng omtrent . 90 —

Tilsammen 701 Tdr. Land.

Af dette Areal er en stor Deel tillagt 33 Huse.

Skoven bestaaer for største Deel af Egetræer. Nye Skov opstaaes af Bog og Eg. Gaarden har ubetydelig Tørveskjær. Den har intet Høverie, men kun Ugedage af Huusmændene.

Den engelske Svingplov benyttes. Kværnes Antal 80, af forskellige Racer. Faar holdes ikke. Intet Fiskerie.

Vigersted Pastorat har tvende Landsbyeskoler, en i hvert Sogn. Skoleungdommens Antal af begge Skoler 335 Børn, efter 5 Aars Gjennemsnit. Da hverken Legater eller faste Capitaler eller aarlige Jordegavtve ere henlagte til Skolevæsenet, saa ere Skoledistricternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede i Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, 515 Rbd.

Ei heller Fattigvæsenet har Legater eller faste Capitaler. Kun eet Fattighuus, hvori forses aarlig 7 Almisselemmer. Udenfor Fattighuset nyde 22 andre faste Almisselemmer aarlig Understøttelse,

og 3 Fattige temporair Hjelp, alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit. Communens Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede i Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 560 Rbd.

Nordrup Pastorat.

Hovedfognet Nordrup har 3 Landsbyer og 1 complet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	40	Ɔdr.	Ɔ Skpr.	3	Ɔdfr.	1	Alb.
Skovskjyld	8	—	1	—	—	—	—
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	179	—	6	—	2	—	—
Skovskjyld	10	—	4	—	—	2	—

Det sammenlagte Hartkorn 238 Ɔdr. 4 Skpr. 2 Ɔdfr. = Alb.

Areal 3963 Ɔdr. geometrisk Maal. Høieste Tært 11, laveste 9. Af dette Areal er 623 Ɔdr. Land Skov og en Lynghebe paa 100 Ɔdr. Land, samt et Overdrev, der blot bruges til Græsning. Hartkornets Forhold til Ɔd. Land 1:16. Udfstiftningen er temmelig god.

Folkemængde 622. Antallets Forhold til Ɔd. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 129,966 Rbd., for Tienderne 23,150 Rbd. Brandassurancesummen 101,090 Rbd. Sølv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 206 Ɔdr. 5 Skpr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	8	Ɔdr.	7	Skpr.	2	Ɔdfr.
Complet Hovedgaard	50	—	6	—	—	—
Selveiergods	72	—	5	—	—	—
Hoveriefrit Fæstegods	106	—	2	—	—	—

Tilsammen 238 Ɔdr. 4 Skpr. 2 Ɔdfr.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden, Præstegaarden og Skolen, 14 Selveiergaarde, 4 Selveierboelssteder og 5 Selveierhuse med Jordlob, 18 Fæstegaarde, 32 Fæstehuse med Jordlob og 16 Fæstehuse uden Jordlob.

Beliggenheden er for det meste lav og jævn. Sognet har Læe af Skove mod Norden og Østen; Klimatet er derfor luunt. Saavel i Underlagets som Jordsmonnets Grundbestanddele har Sandet Overvægt, men Jordsmonnet er godt forsynet med Muld.

Bondens almindelige Drivtsplan for de bedre Jorder: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Bælgsæd og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, 3 til 4 Mars Hvile, og for de flattere Jorder: 1) Heelbrak, 2) Rug, 3) Byg, 4) Havre udlagt med Raigræs og derefter 5 Mars Hvile. Sognet er godt forsynet med Enge. Af forbedrede Agerredskaber benytte nogle Bønder Svingploven.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 8 Tdr., Fødd $4\frac{1}{2}$; Rug 238 Tdr., Fødd 6; Byg 392 Tdr., Fødd 5; Havre 412 Tdr., Fødd 5; Bælgsæd 123 Tdr., Fødd 4; Kartofler 185 Tdr., Fødd 5; Klover 54 Lpd.; Hør i 12 Tdr. Land, avlet 25 Tdr. Frø og 67 Lpd. uheglet Hør.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 228; heraf 16 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:18.

Ovægets Antal 551; heraf 15 Tyre og Stude og 94 Unghoveder. Antallets-Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 853 med Faar, Lam, Bædre og Bedder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 322 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Bistader 48 og optaget i Aaret 1838 10 Bistader.

Sommerstaldfødding er ikke indført.

Markfred og Hegnets Vedligeholdelse kan ønskes bedre. Ligeledes Havedyrkingen. Huusfliden frembringer det Fornødne af Uldent og Linned til Husets Forbrug.

I Sognet er adskillige Damme og nogle Kilder. Brænde kan erholdes for temmelig godt Kjøb, og de fleste af Beboerne have det fornødne Tørvæssjær.

Kornvarerne føres for det meste til Kjøbenhavns Torve.

I Sognet ligger Giesegaard, complet Hovedgaard, der staaer for frit Hartkorn Ager og Eng 36 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb. og Skovskylb 11 Tdr. 1 Skp. 1 Fdkr. 2 Alb., samt usrit Hartkorn Ager og Eng 3 Tdr. 3 Skpr. $\frac{1}{2}$ Alb. og Skovskylb 4 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb., tilsammen 55 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr.

2 Alb. med et Areal af 1869 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 11. Gaarden har et Teglbrænderie.

Denne Gaard skal oprindeligt være oprettet af tvende nedlagte Bøndergaarde og opbygget af en Frue Giese. Senere blev en Geheimeraad Gabel dens Eier. 1760 blev den, i Forening med Herregaardene Juellund og Spændager, oprettet til et Stamhuus og af Enkegrevinde Ane Sophie Schack paanyt opbygget. Disse Gaarde tilligemed Gram og Nubbel i det Slesvigke udgjøre det Schackke Fideicommis.

Muneret Farringløse har kun 2 Landsbyer.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 109 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.; Areal 1280 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 13, laveste 12. Udskiftningen er god. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 12.

Folkemængde 256. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Tarationen til Bantkeftelsen i Solv for Jorderne 36,916 Rbd., for Tienderne 11,750 Rbd., for Bygningerne 3966 Rbd. Brandassurancesummen 35,220 Rbd. Solv.

Det ovenanførte Hartkorn, hvoraf 104 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	26	Tdr.	7	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Arvefæstegods	7	—	3	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	13	—	6	—	=	—	=	—
Hoveriegiørende Fæstegods	61	—	5	—	=	2	—	1

Talt 109 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

3 Sognet ligge, foruden Skolen, 5 Eiendomsgaarde, 3 Eiendomsboelssteder og 2 Eiendomshuse med Jordlod, 1 Arvefæstegaard, 12 Fæstegaarde, 15 Fæstehuse med Jordlod og 5 Fæstehuse uden Jordlod.

Sognets Beliggenhed og Klima er det samme som i Hovedsognet. Jordernes Grundbestanddele noget mere lerede. Driwtsplanen i Hovedsognet bruges ogsaa her. Af forbedrede Agerredskaber benyttes kun Svingploven.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede intet; Rug 82 Tdr., Sold 6; Byg 148 Tdr., Sold 6; Havre 150 Tdr., Sold 4; Bølgfæd 67 Tdr., Sold 4; Kartofler 89 Tdr., Sold 5; Kloverfrøe 38 Lpd.; Hør i 7 Tdr. Land, avlet Frøe 11 Tdr. og uheglet Hør 39 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 115; heraf 7 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Qvæggets Antal 249; heraf 9 Tyre og Stude og 58 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 420 med Faar, Lam, Vædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Svinenes Antal 149 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Bistader 9 og optaget 1 i Aaret 1837.

Hvad der er anført i Hovedfognet om Markfreden, Hegnets Vedtligeholdelse, Havedyrkingen og Huusfliden, gjælder ogsaa om dette Sogn.

Brændet er ikke dyrt og kan uden Besværlighed erholdes fra de nærliggende Skove. De fleste Bønder have det nødvendige Torvessjær.

Ogsaa dette Sogn affætter for en stor Deel sine Kornvarer i Kjøbenhavn.

Nordrup Pastorat har 2 Skoler, een i hvert Sogn. Skolebørnenes Antal tilsammen, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 130. Da hverken Legater eller faste Capitaler ere henlagte til Skolevæsenet, saa maae Skoledistricterne udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede i Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 430 Rbd.

Fattigvæsenet har et Fattighuus, bygget af Districtet; deri forserges 10 Almisselemmer. Udenfor Fattighuset gives Understøttelse til 9 faste Almisselemmer og temporair Hjælp til 8 Fattige.

Et Legat paa 36 Rbd. er tillagt Fattigvæsenet. De øvrige Udgifter, som udredes af Communen, udgjøre aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede i Penge, 460 Rbd.

Tersløv Pastorat.

Hovedsognet Tersløv har 9 Landsbyer og 1 complet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	52 Tdr. 7 Skpr. = 3 Fdkr. 2 Alb.
Skovfkyld	1 — 3 — 3 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	360 — 7 — 2 — —
Skovfkyld	18 — 2 — 1 — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 433 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 6764 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 14, laveste 8. Altsaa Hartkornets Forhold til Td. Land 1:16. Dog maa her bemærkes, at af det anførte Areal udgjøre Skove 627 Tdr. Land og 45 Tdr. Land ere ikke satte i Hartkorn. Udfistningen er meget god.

Folkemængden 1099. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 258,528 Rbd., for Tienderne 45,816 Rbd. Brandassurancesummen 44000 Rbd.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 409 Tdr. 3 Fdkr. 2½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	46 Tdr. 7 Skpr. = 3 Fdkr. = 2 Alb.
Præstegaarden	7 — 4 — 1 — 1 —
Arvefæstegods	9 — 6 — — — —
Hoveriefrit Fæstegods	67 — 6 — 1 — —
Hoverieigjørende Fæstegods . . .	301 — 5 — 1 — 1 —

Talt 433 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden, Præstegaarden og Skolen, 1 Selveiergaard, 62 Fæstegaarde, 73 Fæstehuse med Jordlob og 30 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognets Beliggenhed er lav, og da det har Skove mod Nord, Øst og Syd, saa er Klimatet luunt, men noget fugtigt. Jordernes Grundbestanddele ere i Almindelighed Leermergel. Kun paa enkelte Strækninger noget mere sandet. Jordsmonnet er for det meste vel forsynet med Muld. Markerne ere godt behandlede med Brakgrøfter, saa at skadeligt Vand staaer ikke paa Agrene. Ingen Indsøer, men adskillige Kilder næsten i hele Sognet.

Drivtsplanen: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Kartofler og Erter, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover; derefter Hvile 3 til 4 Aar. Bonden sørger i Almindelighed for reen Saaesæd.

De bedre konstruerede Agerredskaber ere ikke ret bekendte.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 85 Tdr., Fødd 7; Rug 314 Tdr., Fødd 6; Byg 659 Tdr., Fødd 7; Havre 551 Tdr., Fødd 5; Bælgsæd 294 Tdr., Fødd 5; Kartofler 158 Tdr., Fødd 6; Kloverfrøe 187 Lpd.; Hør i 9 Tdr. Land, avlet Frøe 16 Tdr. og uhøglet Hør 139 Lpd. Raps, Hamp, Kommen og Humle dyrkes ikke uden i Haverne.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 407; heraf 41 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Ovægets Antal 903; heraf 22 Tyre og Stude og 92 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 915 med Faar, Lam, Bædre og Veder. Racen blandet med engelsk eller spansk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 318 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:21.

81 Bistader, optaget i 1837 31.

Skovanolæg ved Bøndernes Gaarde have ikke. Over Markfred bliver ikke holdt. Hegnets Vedligeholdelse forsummes. Havedyrkningen gaar frem. Frugttræer plantes. Kommen og Humle have til egen Forbrug.

Sognet er fattigt paa Torv, men Brænde kan erholdes fra Skovene for godt Kjøb. At flaae Brænde i Favn for Skovene er en Vinæringsvei for Huusmænd.

Huusfliden producerer kun det Nødvendige af Uldent og Linned til Husets Forbrug.

Hvede og Rug sælges for det meste paa Kjøbenhavns Torve, og Wygget i Kjøge.

I dette Sogn ligger Sophiendal, complet Hovedgaard, under Grenskabet Bregentved.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	42 Tdr. 1 Skpr. = Jdfr. 2 Alb.
Skovskjld	1 — 3 — 3 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn	3 — 2 — = — = —

Talt 46 Tdr. 7 Skpr. = Jdfr. = Alb.

med et Areal af 573 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13.
Jorderne for det meste Leermergel og mulbete.

Denne Hovedgaards ældre Navn var Stengelsstrup, opbygget af Geheimeraad og Greve Adam Gotlob Moltke.

Anneget Orsløw har 2 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	22 Tdr. 3 Skpr. 3 Jdfr. = Alb.
Skovskjld	= — 5 — = — = —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	167 — 2 — 1 — $\frac{1}{2}$ —
Skovskjld	2 — = — 3 — = —

Tilsammen 192 Tdr. 3 Skpr. 3 Jdfr. $\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 2539 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tart 13 og laveste 12. Hartkornets Forhold til Arealet 1:13.

Folkemængden 510. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 115,582 Rbd.,
for Tienderne 18,166 Rbd. Brandassurancesummen 53,470 Rbd.
Solv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 162 Tdr. 2 Skpr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Compleet Hovedgaard	33 Tdr. 4 Skpr. 1 Jdfr. 2 Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	26 — 4 — = — $1\frac{1}{2}$ —
Hoveriegiørende Fæstegods	132 — 3 — 1 — = —

Talt 192 Tdr. 3 Skpr. 3 Jdfr. $\frac{1}{2}$ Alb.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden og Skolen, 30 Fæstegaarde, 31 Fæstehuse med Jordlob og 14 Fæstehuse uden Jordlob.

Beliggenheden, Klimatet og Jordernes Grundbestanddele ere de samme som i Hovedsognet. Dette gjelder ogsaa om Bondens Drivtsplan. Skolelærer Dahl bruger derimod Berelsdrift: 1) Gjødets Staldfodring, 2) Vintersæd, 3) Kartofler og Erter, 4) Byg udlagt med Klover, 5 og 6) Klover.

De nyere Agerredskaber ere ikke indførte.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 16 Tdr., Fødd 6; Rug 157 Tdr., Fødd 6; Byg 264 Tdr., Fødd 6; Havre 176 Tdr., Fødd 5; Bølgfæd 99 Tdr., Fødd 4; Kartofler 206 Tdr., Fødd 6; Kløver 90 Lpd.; Hør i 4 Tdr. Land, avlet Frøe 7 Tdr., uhøglet Hør 55 Lpd.; Humle 1 Lpd. Der sørges i Almindelighed for reen Saaefæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 205; heraf 25 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Qvæggets Antal 322; heraf 4 Tyre og Stude og 54 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 511 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Saarene blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 138 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:18.

38 Bistader, desuden optaget i 1837 19 Stader.

Smaa Skovanlæg ved Bøndernes Gaarde finder ikke Sted, men fra nærliggende Skove erholdes Brænde for ret godt Kjøb. Derimod har Sognet Mangel paa Løvesskær.

Markfred og Hegnets Vedligeholdelse forsamles her ligesom i Hovedfognet. Have dyrkningen er i god Fremgang. Huusfliden indskrænker sig til at frembringe Uldent og Linned til Husets Fornødenheder.

Ingen Indføer, men adskillige Kilder findes i Sognet.

I dette Sogn ligger Ottestrup, complet Hovedgaard, der staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . 22 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdfr. Skovskjld = — 5 — = —
uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . . . 10 — 3 — = —

33 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdfr.

med Areal af 462 Tdr. Land til Tarten 13.

Af Arealet er Agerland 342 Tdr.

Eng . . 80 —

Skov . 40 —

Forderne ere lerede og godt forsynede med Muld. Drivtsplan:

1) Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Rug, 5) Havre udlagt

med Kløver, og 4 Aars Hvile. Paa Hovedgaardens Marker ere opbyggede flere Huse.

Denne Gaard hører til Stamhuset Giesegaard, oprettet 1777, og udgjør saaledes en Deel af det Schackske Fideicommis. Af ældre Ciere nævnes i Hofmanns Foundationer: Jens Falster, von Themen, Grabou, Frue Anne Stenov, Baron Trolle, Geheimeraad Gabel, Grevinde Schack.

Lerslov Pastorat har 3 Almueskoler. Borneenes Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, 227. Ingen Legater eller Capitaler, men Gjeld 678 Rbd. Districternes Udgifter, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 433 Rbd. i Penge og Naturalier anslaaede i Penge.

Fattigvæsenet har et Fattighuus, deri 4 faste Almisselemmer, samt 4 Almisselemmer i et Hospital i Ulstrup Sogn i Præstøe Amt, hvori Bregentveds Besiddere besætte 5 Pladser. Udenfor dette Hospital og Fattighuset forses 34 Fattige og 7 gives temporair Hjelp. Fattigvæsenets Udgift i Penge og Naturalier anslaaede i Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 628 Rbd. Ingen Capitaler eller Legater.

Hasle Pastorat.

Hovedfognet Hasle har 2 Landsbyer, 1 complet Hovedgaard og nogle andre enkelte Gaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	184 Tdr.	=	Skpr.	3 Tdfr.	2 Alb.
Skovskylb	11	—	5	—	3 — 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	76	—	4	—	3 — = —
Skovskylb	=	—	3	—	3 — 1 —

Det sammenlagte Hartkorn 272 Tdr. 7 Skpr. 1 Tdfr. 2 Alb.

Areal 4156 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 13, laveste 9.

Af dette Areal udgjør Fredskove 703 Tdr. Land, Damme og Moser 83 Tdr. Land. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:15.

Folkemængden 807. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Larationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 187,680 Rbd., for Tienderne 23,051 Rbd., for Bygninger 4608 Rbd. Brand- og assurancesummen 39,820 Rbd. Solv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 205 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Compleet Hovedgaard	56	Tdr.	7	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
Præstegaardens frie og ufrie								
Hartkorn tilsammen	7	—	6	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	76	—	2	—	=	—	=	—
Hoveriegjørende Fæstegods	132	—	=	—	1	—	2	—

Talt 272 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alt.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden, Hovedgaarden og Skolen, 23 Arvefæstehuse uden Jordlod, 32 Fæstegaarde, 2 Fæsteboelssteder, 34 Fæstehuse med Jordlod og 16 Fæstehuse uden Jordlod.

Sognet har Læe af Skove mod Norden og Østen. Klimatet er derfor luunt. I Jorderne prædominerer Sandet, dog er Jordsmonnet meget muldrigt.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 40 Tdr., Fødd 7; Rug 250 Tdr., Fødd 7; Byg 376 Tdr., Fødd 6; Havre 445 Tdr., Fødd 6; Bølgfædd 130 Tdr., Fødd 4; Kartofler 50 Tdr., Fødd 5; Kløversfrøe 123 Lpd.; Vinterraps i 4 Skpr. Land, avlet 3 Tdr. Frøe; Hør i 8½ Tdr. Land, avlet Frøe 15 Tdr. og uheglet Hør 120 Lpd.; Kommen avlet 5½ Tdr.

Kreaturhold i Februar 1838.

Festenes Antal 296; heraf 26 Plage og Føl, og ialt 6 forædlede ved engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Øvrægets Antal 698; heraf 7 Tyre og Stude og 61 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 442 med Saar, Lam, Bædre og Beder, blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Svinenes Antal 189. Antallets Forhold til Td. Land 1:22.

Bistader 106, og i Aaret 1837 optaget 51 Stader.

Havedyrkningen drives med Flid. Huusfliden frembringer af Uldent og Linned hvad der behøves til Husets Forbrug.

Sognet har adskillige Damme, Kilder og Moser.

Brænde erholdes til billig Priis fra de nærliggende Skove.

I dette Sogn ligger Grevskabet Bregentveds Herresæde, Hovedgaarden Bregentved, der staaer for

privilegeret Hartkorn Ager og Eng 144 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.
Skovfæld 17 — 7 — 3 — 1 —

162 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb.

Men af dette Hartkorn ligger i Hasle Sogn kun privilegeret Hartkorn Ager og Eng 46 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.
Skovfæld 10 — 6 — = — 1 —

56 Tdr. 7 Skpr. = Fdkr. = Alb.

med et Areal af 996 Tdr. Land til Tarten 13.

Grevskabet Bregentved er oprettet af Godserne Bregentved, Juellinge og Thurehyeholm, og Adam Gotlob Moltke, Ridder, Geheimeraad og Overhofmarskal dermed forlehnet af Kong Frederik den Femte, ifølge Lehnsebrev af 31 Marts 1750.

Førend Bregentved blev et Grevskab nævnes i Hofmanns Fundationer, som Besidder 1735, den i sin Tid berømte General Paul Løvenørn.

Anneæret Freløvs har kun 2 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 49 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.
Skovfæld 2 — 6 — 2 — 1 —

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 77 — 5 — 2 — = —
Skovfæld 2 — 7 — 2 — = —

Tilsammen 133 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 1730 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 13, laveste 7.

Af dette Areal er 213 Tdr. Land Skove og af Hartkornet 41 Tdr. 7 Skpr. henlagte under Bregentved. Hartkornets Forhold til Id. Land 1:13. Udskiftningen er god.

Folketaal 237. Antallets Forhold til Id. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 24,470 Rbd., for Tienderne 10,568 Rbd., for Bygninger 4208 Rbd. Brandassurancesummen 1920 Rbd. S. tv.

Det ovenanførte samlede Hartkorn, hvoraf 94 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	44	Tdr.	7	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	7	—	1	—	3	—	2½	—
Hoverieglørende Fæstegods	81	—	=	—	=	—	=	—

Talt 133 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. 2½ Alb.

I Sognet er, foruden Skolen, 14 Fæstegaarde, 17 Fæstehuse med Jordlod og 6 Fæstehuse uden Jordlod.

Klimatet og Jordernes Grundbestanddele ere omtrent som i Hovedsognet. Det samme gælder om Havedyrkningen og Huusfliden.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 20 Tdr., Fødd 6; Rug 66 Tdr., Fødd 6; Byg 120 Tdr., Fødd 6; Havre 140 Tdr., Fødd 5; Bølgfædd 47 Tdr., Fødd 3; Kartofler 15 Tdr., Fødd 4; Kløverfrøe 49 Lpd.; Vinterraps i 5 Tdr. Land, avlet 25 Tdr. Frøe; Hør i 3 Tdr. Land, avlet 1½ Skp. Frøe og 20 Lpd. uheglet Hør.

Kreaturhold i Februar 1838.

Fæsternes Antal 92; heraf 7 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:19.

Qvæggets Antal 200; heraf 2 Tyre og Stude og 27 Ungkvæg. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Saarenes Antal 175 med Faar, Lam, Vædre og Væder. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Svinernes Antal 58 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:30.

23 Bistader, og 8 optaget i 1837.

Hasle Pastorat har 3 Skoler. Børnernes Antal tilsammen 200, efter 5 Aars Gjennemsnit. Skolevæsenet har hverken Legater eller faste Capitaler, men en aarlig Indtægt, stor 225 Rbd., af Jorden. De øvrige Udgifter udredes af Districternes Behoere, og udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, aarlig 430 Rbd.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus. De faste Almisselemmers Antal er 20, efter 5 Aars Gjennemsnit. Foruden disse nyde 4 temporair Hjælp. Alle Udgifter udredes af Communen

og udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 273 Rbd.

Det bemærkes, at efter Hofmanns Foundationer har en Unavn-given skænket i Aaret 1759 en Capital paa 100 Rigsdaler, hvis aarlige Renter skulle tildeles nødlidende, vansore Fattige. Capitalen er leveret til daværende Sognepræst for Hasle Pastorat J. Rheling, med følgende Betingelse: Dens Udsættelse mod sikkert Pant besørger af Provsten for Ringsbød Herred med Biskoppens Samtykke. Renten leveres ved St. Hansdags Tid til Præsten, der uddeler den efter bedste Skjønne. Fundatsen udstædes in duplo, hvoraf den ene Gjenpart nedlægges i Stiftskisten, og den anden forbliver i Provste-Archivet for Ringsbød Herred.

Da imidlertid denne Gave ikke er anført i Præstens Indberetning til Commissionen for Labelværket, saa har den ventelig deelt Skjæbne med flere andre Legater til det Offentlige, som eengang have existeret, men nu intet Sted ere at finde.

Braabne Sogn, Anner til Hovedsognet Alsøe i Præstø Amt. Dette Sogn har kun 2 Byer og 1 complet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 241 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

Skovskjld. . . 19 — 4 — 1 — 1 —

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 88 — — 1 — 2 —

Skovskjld. . . — 1 — 3 — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 349 Tdr. 1 Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

Areal 4087 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 15 og laveste 10. Af dette Areal udgjøre Skovene 996 Tdr. Land. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:12.

Folkemængden 595. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Exactionen til Bankhæftelsen i Sølv, for Jorderne 299,550 Rbd., for Tienderne 13,766 Rbd., for Bygningerne 48,082 Rbd. Brand-assurance-summen for Bygningerne 235,730 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf kun 289 Tdr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

En complet Hovedgaard	186	Tdr.	6	Skpr.	•	Fdkr.	•	Alb.
Arvesæstegods	49	—	1	—	•	—	•	—
Hoveriefrit Fæstegods	113	—	1	—	3	—	1	—
	349	Tdr.	•	Skpr.	3	Fdkr.	1	Alb.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden og Skolen, 2 Arvesæstegaarde, 1 Arvesæsteboelssted og 7 Arvesæstehuse med Jordlob, 15 Fæstegaarde, 8 Fæsteboelssteder, 46 Fæstehuse med Jordlob og 14 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognets Beliggenhed er lav og Jorderne jævnside og fordre en Deel Gravning. Underlaget for det meste Leer; dybere Leermergel. Dog have ogsaa paa nogle Steder Gruus og Sand Overvægten i Underlaget. Jordsmonnet muldricht sandet Leer. Da Sognet for en Deel er omgivet af Skove, maae Klimatet være luunt og noget fugtigt. Bondens Drixtsplan i Almindelighed: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Erter og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, 7 og 8) Klover.

Brugen af bedre construerede Agerredskaber gjør kun liden Fremgang hos Bonden.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 60 Tdr., Fødd 8; Rug 162 Tdr., Fødd 8; Byg 230 Tdr., Fødd 10; Havre 284 Tdr., Fødd 8; Bølgfød 98 Tdr., Fødd 8; Kartofler 300 Tdr., Fødd 10; Kloverfrøe 195 Lpd.; Vinterraps i 15 Tdr. Land, avlet Frøe 90 Tdr. Hør i 7 Tdr. Land, avlet 12 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 90 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 201. Heraf Plage og Føl 42. 27 forædlet med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:20.

Qvæggets Antal 523. Heraf 12 Tyre og Stude og 70 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 1409 med Lam, Bædre og Beder. Saarene af engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Svinenes Antal 245 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Bistæder 86 og 43 optaget i 1837.

Sommerstaldsfodring er ikke indført hos Bonden. Havedyrkning gjør god Fremgang. Huusfliden producerer kun det nødvendige til Husets Fornødenheder. Sognet har Mangel paa Tørveffjær; men denne Mangel afhjælpes derved, at Hovedgaarden har en Tørvemose, kaldet Spragelsmose, i Herlufsmagle Sogn i Præstøe Amt, paa 250 Tdr. Land, hvis Tørv er af udmærket Bonitet og hvoraf Tørv udvises til Sognets Bønder mod en billig Erstatning i Penge eller Arbeide. Brænde kan kjøbes for billig Betaling.

Sognet er rigt paa Indsøer og Fiske damme. Kornvarerne finde Affætning i Næsved og Præstøe Kjøbstæder.

I Braabye Kirke ligge flere afdøde Besiddere af Gisselsfeldt begravne, og blandt disse Peder Dre, der skal have paaenye opbygget Kirken og Hovedgaarden. Han døde 4de November 1575.

I dette Sogn ligger Hovedgaarden Gisselsfeldt Kloster, hvorunder tillige hører Hovedgaarden Hæsfede og nogle Parceller. Klosterets samlede Hartkorn udgjør Ager og Eng 276 Tdr. 5 Skpr. 1 Alb. Skovskylb 19 — 6 — —

296 Tdr. 3 Skpr. 1 Alb.

Uf dette Hartkorn ligger kun i Braabye Sogn 241 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. Ager og Eng, og Skovskylb 19 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb., med et Areal af 3109 Tdr. Land geometrisk Maal til høieste Tært 15 og laveste 10.

Uf dette Areal er Agerland 2032 Tdr. Land.

Skov 952 — —

Søer og Fiske damme . . 125 — —

3109 Tdr. Land.

Gisselsfeldts Jorder ere for det meste sandet Leermangel med muldrigt Jordsmon. Drivtsplanen: 1) Grønlands-Havre, 2) gjødet Heelbrak, 3) Vintersæd, 4) Byg, 5) Bølgfæd og Kartofler, 6) Byg ublagt med Kløver, 7) Slaackløver, 8, 9 og 10) Græs. Raps saaes ogsaa, men udenfor Drivtsplanen. Svingploven, Tærskemaskine og Rensmaskine benyttes.

Dvægbesætningen 120 Røer med Tyre, og desuden nogle Ung-hoveder. Arlig fædes 15 Dvæghoveder med Kartofler. Faarenes Antal 40. Her bruges Hollænderie.

Parcelen Edelsminde har Jorder af samme Bonitet som Gisselsfeldt. Rotationen er saaledes: 1) gjødet Heelbrak, 2) Vinteraps, 3) engelsk Hvede, 4) toradet Byg, 5) Havre ublagt med Klover, 6) Klover til Høe, 7, 8, 9 og 10) Græs.

Parcelen Hefede, hvis Jorder ere mere sandede, bruger følgende Drivtsplan: 1) gjødet Heelbrak, 2) Rug, 3) serradet Byg og Vikkehavre, 4) Havre ublagt med Klover, Thimotiegræs og Raigræs, 5) Høeslet, 6, 7 og 8) Græsning.

Parcelen Sophienhøi, hvis Jorder for det meste endnu ere raae og hidtil uopdyrkede, har endnu ingen planmæssig Inddeling. Kun omtrent en Sjettedeel opdrives aarlig, gjødes og besaaes med Vikkehavre ublagt med Klover og Raigræs.

Paa disse Parceller holdes Schæferie, der bestaaer ialt af 1533 Faar, Bødre og Bede af sjællandsk Race, der dog agtes aflagt og i dens Sted en flensvigsk Faarerace indført. Til Huusholdningen holdes 24 Køer. Iblandt disse Nogle af Schweizer-Racen, med hvis Melk man, med Hensyn til Qvantiteten, ikke er tilfreds og formener, at denne Race er mere skikket til Fedeqvæg end til Malkekøer.

Svingploven benyttes bestandig, og paa Tærskemaskinen tærskes al Baarsæden, men ikke Vintersæden, fordi derved Langhalmen tabes.

Bed Hefede er Teglværk og Kalkbrønderie, hvorfra sælges Muursteen.

Gisselsfeldt Kloster har 22 Søer og Damme i Drift, og som Følge heraf betydeligt Fiskerie. Dog sælges i Almindelighed kun Karper og Karudser.

Samtlige Gaarde drives uden Hoyerie, naar undtages, at af Gisselsfeldt og Hefede Godfers Bønder skal Enhver udkjøre Gjødning til $2\frac{1}{2}$ Skpr. Land paa Gisselsfeldts Jorder, og paa Hefedes Jorder 4 Skpr. Land. Gjødningen besørges tillige strøet. Endvidere skal Hefede Godses Bønder, naar forlanges, aarlig for Betaling forrette hver 1 Spanddag og 3 Gangdage.

I Hofmanns Samlinger af offentlige og private Stiftelser m. m. anføres følgende Besiddere af Gisselsfeldt i ældre Tider: Henrik Gise, der solgte Gaarden 1532 til Johan Dre, der kun i kort Tid kan have eiet den, da Peder Dre nævnes som den Besidder, der 1540 lod Gaarden flytte og opbygge paa det Sted den nu staaer. Over-

Kammerjunker Adam Levin Knuth, der lod Ladegaarden Hesebe opføre 1691. Han døde 1699.

Greve Christian Gyldenløve til Grevskabet Samsøe, der stiftede Gisselsfeldt til et adeligt Froknekloster ved Testamente af 19 September 1701 og 18 September 1702, hvilket siden ved Konvention af hans Børn er blevet stadfæstet den 16 Juli 1725.

I dette Sogn og Hovedsognet Alsøe i Præstøe Amt er tilsammen 2 Almueskoler, Børnenes Antal 214. Skolevæsenet har en Capital stor 516 Rbd. 54 Sk., og aarlig Indtægt af Gisselsfeldt 48 Rbd. Districternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede i Penge 117 Rbd., efter 5 Aars Gjennemsnit. Fattigvæsenet har intet Fattighuus. Det forserger aarlig, efter 5 Aars Middeltal, 20 faste Almisselemmer og giver 8 Trængende temporair Understøttelse. Det har en Capital stor 350 Rbd. og Gjæld 85 Rbd. Communens aarlige Udgift i Penge og Naturalier anslaaede i Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, 410 Rbd.

Testrup Sogn, Anner til Hovedsognet Aversie i Præstøe Amt.

Testrup Sogn har kun 2 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 6 Tdr. 1 Skp. = 3 Fdkr. 1½ Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 289 — = — 3 — = —

Det sammenlagte Hartkorn 295 Tdr. 1 Skp. 3 Fdkr. 1½ Alb.

Areal 4129 Tdr. Land geometrisk Maal til høieste Tært 12 og laveste 11. Af dette Areal er 213 Tdr. Land Fredskov.

Hartkornets Forhold til Td. Land 1:14.

Folkemængde 630. Antallets Forhold til Td. Land 1:7. Udskiftningen er god.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 116,032 Rbd., for Tienden 32,382 Rbd. Brandasurancensummen for Bygninger 89,690 Rbd. Sølv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvorefter 289 Tdr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet	6 Tdr. = Skp. 3 Fdkr. 1½ Alb.
Selveiergods	13 — 3 — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	275 — 6 — = — = —
	295 Tdr. 1 Skp. 3 Fdkr. 1½ Alb.

3 Sognet ligge, foruden Skolen, 2 Selveiergaarde, 1 Selveierboelssted, 39 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 42 Fæstehuse med Jordlod og 10 Fæstehuse uden Jordlod.

Beliggenheden er lav. Saavel i Underlag som Jordsmon prædominerer Sandet, men Jordsmonnet er godt forsynet med Muld. Klimatet luunt. Drixtsplanen er følgende: 1) gjødet Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Urter og Kartofler, 5) Havre udlagt med Klover, og derefter 4 Mars Hvile.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 58 Tdr., Fødd 7; Rug 144 Tdr., Fødd 8; Byg 384 Tdr., Fødd 7; Havre 303 Tdr., Fødd 8; Bølgfæd 144 Tdr., Fødd 6; Kartofler 138 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe 123 Lpd.; Hør i 10 Tdr. Land, avlet Frøe 15 Tdr., og uheglet Hør 100 Lpd.; af Kommen avlet 3 Tdr.; af Humle avlet 3 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Fæsternes Antal 287; heraf 55 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Øvægets Antal 602; heraf 6 Tyre og Stude og 119 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 462 med Faar, Lam, Bædre og Bedder. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Svinenes Antal 161 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:26.

Bistader 61, optaget 29 i 1837.

Brænde kan erholdes for billig Kjøb af de nærliggende Skove.

Testrup Sogn og Hovedsognet Aversie i Præstee Amt have tilsammen 3 Landsbyeskoler. Børnernes Antal i samtlige Skoler 144. Skolebæsenet har af Jorder en aarlig Indtægt af 93 Rbd. Skoledistricterne have i Penge og Naturalier anslaaede til Penge en aarlig Udgiut af 365 Rbd., efter 5 Mars Gjennemsnit.

Fattigbæsenet har et Legat paa 200 Rbd., intet Fattighuus, men forsynger, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 28 faste Almisselemmer og giver 2 temporair Hjelp. Districtets Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 283 Rbd.

Sørslev Pastorat.

Sovedsognet Sørslev har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	3 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.				
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	238	—	—	3	—

Det sammenlagte Hartkorn 242 Tdr. = Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

Areal 2553 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 13, laveste 11. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 550. Antallets Forhold til Td. Land 1:5. Udfikstningen er ikke god, da hver Mand har sin Lod paa flere Steder.

Taxationen til Bankbestelsen i Sølv for Jorderne 116,760 Rbd., for Lienderne 26,716 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 52,180 Rbd. Sølv.

Det samlede Hartkorn, hvoraf 233 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaardens Hartkorn	3 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.				
Selveiergods	23	—	7	—	3
Hoveriefrit Fæstegods	74	—	6	—	—
Hoveriegiørende Fæstegods	134	—	4	—	—

242 Tdr. 1 Skp. = Fdkr. 1 Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 4 Selveiergaarde, 3 Selveierboelssteder, 7 Selveierhuse med Jordlob, 34 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 23 Fæstehuse med Jordlob og 11 Fæstehuse uden Jordlob.

Uden egentlig at være høitliggende, har dog Sognet trende Rader af sammenhængende Bakker, der løbe fra Øst til Vest, uden dog at gjøre en saa stor Vinkel med Horisonten, at Vegetationen derved lider. Imellem disse Bakker ligge Enge, der aarlig afgive et rigt Udbytte af Høe, da de om Vinteren staae under Vand, der uden Konstens Anvendelse bortløber om Foraaret. Da Sognet ikke har Skove, er Klimatet temmelig kolbt. Jordernes Grundbestande ere for det meste sandet Mergel med muldrikt Jordsmøn. I den nordlige Deel af Sognet findes dog tillige en Deel Steen. Saaledes har Præsten opfat et Hegn om sin Lod paa 80 Favne af Steen, der alle ere opgravede paa hans egen Lod. Driivsplanen er den, der bruges næsten af alle Bønder i Ringsled Herred,

nemlig Heelbrak, Vintersæd, Bvg, Bølgfæd og Kartofler, Bvg, Havre udlagt med Klover, Hvile 4 til 5 Aar.

Svingploven bruges kun af enkelte Bønder og isørigt ingen af de bedre Agerredskaber.

Der sørges dog af adskillige Bønder for reen Saaesæd, som de erholde ved at faae Sæd rensat paa Præstens Rensmaskine.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 10 Tdr., Fødd 6; Rug 130 Tdr., Fødd 5; Bvg 228 Tdr., Fødd 5; Havre 255 Tdr., Fødd 5; Bølgfæd 130 Tdr., Fødd 4; Kartofler 148 Tdr., Fødd 5; Kloverfrøe 73 Lpd.; Vinterraps i 7 Tdr. Land, avlet 32 Tdr. Frøe; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Frøe 15 Tdr., og uheglet Hør 100 Lpd.

Sommerstaldfodring er ikke brugt. Kun nogle Unghøveder fodres paa Stald med Grønt blandet med Halm, indtil Høehøsten er endt.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 235; heraf 45 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Øvægets Antal 415; heraf 3 Tyre og Stude og 75 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 409 med Faar, Lam, Vædre og Beder, blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 125 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:20.

Bistader 52, og optaget 11 i Aaret 1837.

Der holdes ikke over Markfred. Nyt Hegn bliver ikke opført og det gamle Hegns Vedligeholdelse forses. Havedyrkingen gjør ingen Fremgang. Huusfliden frembringer kun af Uldent og Linned til Husets Fornødenheder. Paa Lørbækk er stor Mangel, og Brænde er temmelig dyrt. Ingen smaae Skovantag ved Gaardene.

Kilder findes ikke, men en liden Aae løber igjennem en Deel af Sognet. Kornvæerne føres for det meste til Kjøbenhavn.

Annexet Snesløv har 4 Landsbyer og en Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	42 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.
Skovfkyld	5 — 1 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	233 — 3 — 3 — = —

281 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

Areal 2790 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 14, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængde 489. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 153,050 Rbd., for Tienderne 26,132 Rbd., for Bygningerne 12,282 Rbd. Brand-
asurancesummen for Bygninger 108,060 Rbd. Solv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn er fordeelt saaledes:

Hovedgaard	47 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Selveiergods	116 — 7 — = — = —
Arvefæstegods	9 — = — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	43 — 7 — = — = —
Hoveriegiørende Fæstegods	63 — 5 — 3 — = —

281 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

Af dette Hartkorn ere 233 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. tiendepligtige.

I Sognet ligge, foruden Hovedgaarden, 13 Selveiergaarde, 1 Selveierboelssted, 6 Selveierhuse med Jordlod og 1 Selveierhuus uden Jordlod, 1 Arvefæstegaard, 15 Fæstegaarde, 29 Fæstehuse med Jordlod og 3 Fæstehuse uden Jordlod.

Beliggenheden temmelig høi. Jorderne bakkede. Klimatet derfor koldt og tørt. Grundbestanddelene i Underlag og Jordsmon ere noget mere sandede end i Førslev Sogn. Jordsmonnet er dog godt forsynet med Muld.

Hvad der er anført med Hensyn til Drivtøplan, Agerredskaber, Markfred, Staldfodring, Have dyrkning, Hegnet, Huusfliden, om Hovedsognet, gjelder ogsaa om dette Annex. I dette Sogn er en Vandmølle.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede, intet saaet; Rug 216 Tdr., Fødd 8; Byg 339 Tdr., Fødd 6; Havre 236 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd 104 Tdr., Fødd 4; Kartofler 218 Tdr., Fødd 8; Kløverfrøe 110 Lpd.; Hør i 7 Tdr. Land, avlet 11 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 100 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 221; heraf 42 Plage og Jøl. Et af Jøllene blandet med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.
 Kvæggets Antal 406; heraf 6 Tyre og Stude og 41 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 452 med Faar, Lam, Vædre og Deber, blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 256 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

42 Bistader, optaget 40 i Aaret 1837.

Søer og Kilder findes ikke i dette Sogn. Eiheller haves betydelig Tørveffjær eller Skove, hvorfor begge Dele maae kjøbes. Ingen smaae Skov anlæg ved Bondens Gaard.

Sædevarerne sælges i Kjøbenhavn.

I Snesev Sogn ligger Hovedgaarden Eskildstrup, der staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng 42 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. = 1 Alb. Skovfyld 5 — 1 — 1 — 1 —

47 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

med et Areal af 546 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13. Af dette Areal er Agerland 457 Tdr.

Eng . . 51 —

Skov . . 38 —

Salt 546 Tdr. Land.

Jordernes Bonitet er omtrent den samme som Sognets øvrige Jorber. Skoven bestaaer for det meste af Egetræer. Driwtsplanen er følgende: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak gjødet, 3) Hvede eller Rug, 4) Byg, 5) Bølgfæd og Kartofler, 6) Byg udlagt med Kløver, 7 og 8) Kløver til Høe, 9 og 10) Græsning. Hestene staldfodres i den største Tid af Sommeren med Rug og Vikehavre. Gaardens Jorber dyrkes ved Høverie, naar undtages, at Eieren selv besørger al Høvning og tvende Ploininge i Brakmarken, hvortil den Winstrupske Svingplov benyttes. Tærskningen udføres ligeledes ved Høverie, men Sæden renses ved Rensmaskine.

Kvægbesætningen bestaaer af 120 Koe og 4 Tyre, alt af sjællandsk Race. Faar blive ikke holdte. Af Sviin holdes en Deel, der er en Blanding af chinesiske og portugisiske Racer. Stutteriehiugst haves

ikke. Paa Gaardens Marker findes ikke Torvemoser, men en forhen-
værende Eier, Hr. Justitsraad Østrup, har ved Salget af nogle
Bøndergaarde betinget sig aarlig 24 Favne Torvesskær af Spragelse
Torvemose, som skæres og hjemføres ved Hovetie.

Gaardens nærværende Besidder er Hr. von Barner.

Altteravlen og nogle Begravelser i Snæslev Kirke giver følgende
Oplysning om ældre Eiere.

Frue Birthe Schave, der gav Kirken en Altteravle 1613.
Mouritz Schave, død 1583. Hans Frue Ellen Wille var allerede
afgaaet ved Døden 1558. Herlov Schave, død 1593. Hans Frue
Anne Brahe, død 3 Aar iforveien. Endvidere anfører Hofmann i
sine Samlinger som Gaardens Eiere, dog uden at nævne de Aar,
hvori de eiede den, Lieutenant Dve Thott, Conferentsraad Berregaard
til Borrebye, Geheimeraad, Greve af Moltke, Johan Saabye og
Hr. Frederik Holger von Barner, der købte Eftildstrup 1790.

Førslev Pastorat har 2 Landsbyeskoler. Skoleungdommens
Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, i begge Skoler udgjør tilsammen
159 Børn. Da hverken Legater eller Donationer ere henlagte til
Skolevæsenet, saa udrede Skoledistricterne alle Udgifter, der i Penge
og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennem-
snit, aarlig 430 Rbd.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus, men for-
sørger, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 29 faste Almisselemmer,
og giver temporair Hjelp til 2de Trængende. Kun et Legat paa
60 Rbd. er henlagt under Fattigvæsenet. Naar Renterne heraf
undtages, saa udreder Communen de øvrige Udgifter, der i Penge
og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennem-
snit, aarlig 420 Rbd.

Vettersløv Pastorat.

Søvedsognet Vettersløv har 1 Landsbye og 1 Hovedgaard.
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 58 Tdr. = Skpr. 3 Tdr. = Alb.
Skovskyd 4 — 2 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 159 — 4 — 1 — 1 —
Skovskyd 5 — 4 — — — —

Det sammenlagte Hartkorn 227 Tdr. 3 Skpr. 4 Tdr. 2 Alb.

Areal 1688 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 15. Hart-
forne's Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 399. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Tarationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 112,000 Rbd.,
for Tienderne 16,616 Rbd. Brandasurancensummen for Bygninger
86,520 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 163 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr.
2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Hovedgaard	82 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Præstegaarden	7 — 4 — 3 — 2 —
Selveiergods	125 — = — = — 1 —
Hoveriefrit Fæstegods	12 — 4 — 1 — 2 —

227 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

3 Sognet ligge, foruden Præstegaarden, Hovedgaarden og Skolen,
30 Selveiergaarde, 2 Selveierboelssteder, 3 Eiendomshuse med Jord-
lod og 1 Eiendomshuus uden Jordlod, 1 Fæsteboelssted, 26 Fæste-
huse med Jordlod og 4 Fæstehuse uden Jordlod.

Beliggenheden er lav, og Jorderne frembyde for det meste en
jævn Flade. Grundbestanddelen er Leermergel. Jordsmonnet muld-
rigt. Endeel Brakgrovter ere nødvendige, men saadan Gravning
forsømmes. Klimatet er derfor temmelig fugtigt. Bondens Drivts-
plan: Heelbrak gjødet, Vintersæd, Byg, Bælgæd og Kartofler,
Byg, Havre udlagt med Klover, Klover til Høe, 2 Aar Græs.
For reen Saaesæd sørges ikke tilhørligt.

Af de nyere Agerredskaber erholdt tvende Parcellister og en Huus-
mand med Jordlod hver en amerikansk Plov, som de brugte og
vare meget tilfredse med dem. Dette gav Anledning til, at flere
Bønder anskaffede sig amerikanske Plove, der nu steds mere og mere
indføres.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 33 Tdr., Fødd 8; Rug 147 Tdr., Fødd 7; Byg
255 Tdr., Fødd 7; Havre 214 Tdr., Fødd 6; Bælgæd 108
Tdr., Fødd 5; Kartofler 177 Tdr., Fødd 7; Kloverfrø 145
Lpd.; Rapsæd i 23 Tdr. Land, avlet Frøe 170 Tdr.; Hø

i 6½ Tdr. Land, avlet Frøe 15 Tdr., og uheglet Hør 96 Epd.;
Kommen avlet 4½ Tdr.; Humle avlet 12 Epd.

Sommerstalsfodring er ikke brugt.

Kreaturhold i Februar 1838.

Jestenes Antal 149; heraf Plage og Føl 21. Antallets Forhold
til Td. Land 1:11.

Uvægets Antal 377; heraf 5 Tyre og Stude og 51 Ungheveder.
Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 274 med Gaar, Lam, Bædre og Beder. Antallets
Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 144 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1:12.

Bistader 69, og 37 optaget i Aaret 1837.

Markfred, Hegns Dpreisning og Vedligeholdelse og Havedyrk-
ning nyde ingen Opmærksomhed. Ei heller anlægges smaae Skove
ved Bøndernes Gaarde. Huusfliden frembringer kun hvad der ud-
fordres til Huset af Uldent og Linned.

Sognet har kun lidt Tørveskær og ubetydelig Skov. Tørv
og Brænde kjøbes derfor fra fremmede Sogne. Kun een Rilde findes
i dette Sogn, men hverken Seer eller Damme, dog løber en Aae
gjennem Sognet.

Kornvarerne sælges for det meste i Kjøbstaden Næstved.

I Betterstøv Sogn ligger Hovedgaarden Sørup, der
staaer for:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	50 Tdr.	3 Skpr.	3 Fdkr.	2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	9	—	7	—
Skovskyd	9	—	6	—
Nedlagt Molleskyd	11	—	—	—

81 Tdr. 1 Skp. 1 Fdkr. 1½ Alb.

Areal 624 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 15.

Af Areallet udgjør Agerland 500 Tdr.

Eng, Aae, Moser, tilgroede Fiskebomme, Gjerder

og Veie 126 —

Salt 626 Tdr. Land.

Jorderne ere sandet Leermergel med meget Muld. Driwtsplanen:

1) Heelbrak som mergles og gjødes, 2) Raps, 3) Hvede, 4) Byg

udlagt med Klover, 5) Klover til Høe, 6) Klover til Græsning, 7) Rug i gjødet Halvbrak i den ene Halvdeel og i den anden Halvdeel Kartofler og Vikkehavre til Staldfodring, 8) Byg, 9) Havre udlagt med Klover, 10) Klover til Høe, 11 og 12) Klover til Græsning.

Svingploven bruges til Brakmarken og Bygsæden, men til dyb Pøgning om Efteraaret den almindelige forbedrede danske Plov til 3 Heste.

Dvægbefætningens Antal er 150 Kæer og 4 Tyre af jydsk og fynsk Race. Af Faar holdes kun 20, som er en Blanding af spanske og frisiske Racer. Svinene ere af engelsk Race. Stude fedes ikke til Salg, ei heller holdes Stutteriehingst. Schweigerie er indført.

Ved Gaarden er en Tørvemose paa 10 Tdr. Land, der kun benyttes til Gaardens egen Forbrug.

En Skov kaldet Hamleøre, men som ikke ligger i Betterstøv Sogn, hører til Sørup. Dens Areal er 600 Tdr. Land, velbevoret og med betydelig Underkov. Træerne ere Bøg og Eg. Dog er tillige 20 Tdr. Land beplantet med Naaletræer. Ligeledes beplantes alle aabne Pladser aarlig med Bøg og Eg. I denne Skov er fremdeles en Tørvemose af 30 Tdr. Lands Størrelse, af udmærket Bonitet. Denne Tørvemose behandles efter den Westphalske Methode, og Tørven sælges til Egnens Beboere.

I ældre Tider har der ved Gaarden været en betydelig Mængde Fiske damme, hvoraf flere nu ere tilgroede. Dog haves endnu i nogle gode Damme Karudser og med Tiden kan her blive godt Karpefiskerie. Ligeledes erholdes Gjeber, Brasen og andre Ferskvandsfiske af den gennem Gaardens Marker løbende Betterstøvaale.

Sørup drives uden Hoverie, men har betydelig Hjælp af 82 Huusmænd, der forrette Ugedage, høste Lodder og gjøre Ladedage.

Efter Hofmans Samlinger har Sørup i ældre Tider havt følgende Ciere:

- 1) Peder Basse, Embedsmand paa Roeskilbegaard, der oprettede 1602 af en Bondebye kaldet Sørup et Herresæde, som efter den neblagte Bye erholdt Navnet Sørupgaard. Som Refusion

for Tienden af den neblagte Byes Hartkorn erholder Sognepræsten aarlig 4 Tdr. 1 Skp. Byg.

- 2) Joachim Grabou, Befalingsmand paa Borrebye, der erholdt Gaarden ved Peder Basse's Død 1642.
- 3) Overceremoniemester Bollu Lurdorph, der kjøbte den 1672 af Ane Stenow, Enke efter forannævnte Joachim Grabou.
- 4) Da Lurdorph døde i Stokholm 1698, beholdt hans Enke, Frue Frederike fødte Adeler, Gaarden til sin Død 1713.
- 5) Kammerherre, Greve Adam Christopher Knuth, der blev Eier af Gaarden ved Ægteskab med Lurdorphs Datter, Hedevig Ulrica Lurdorph. Efter hendes Død blev Greven anden Gang gift med Ida Margrethe von Reventlov 1721 og døde 1737.
- 6) Enkegrevinde Knuth, der erholdt Sørup erigeret til et Baronie 1742, kaldet Conradsborg, til hendes yngste Søn Baron Conrad Ditlev Knuth. Grevinden døde 1757.
- 7) Dmmelbte Baron Conrad Ditlev Knuth, der eiede Baroniet, da Hofman skrev sine Samlinger.

Baroniet blev ophævet, og Conradsborg, hvis Navn nu atter blev Sørup, folgtes ved Auction 1798 til Hr. Jens Dahl. Hr. Proprietair Muus er Gaardens nærværende Eier.

Somb Sogn, Anner til Vetersløv, har kun 1 Landsbye.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 137 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr.

2 Alb.

Areal 1407 Tdr. Land geometrisk Maal. Tarten 15. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:40. Udskiftningen er god.

Folkemængden 330. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 56,532 Rbd., for Tienderne 15,032 Rbd. Brandasurancesummen for Bygningerne 35,950 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 134 Tdr. 2 Skpr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	111	Tdr.	1	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Arvesæstegods	15	—	2	—	3	—	2	—
Hoveriefrit Fæstegods	11	—	1	—	=	—	=	—

Talt 137 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge 13 Eiendomskaarbe, 6 Eiendomsboelssteder, 6 Eiendomsbuse med Jordlod, 1 Eiendomsbuse uden Jordlod, 1 Arvefæstegaard, 24 Fæstebuse med Jordlod og 3 Fæstebuse uden Jordlod.

Sognets Beliggenhed, Klima og Jordernes Bestanddele ere de samme som i Hovedsognet. Dette gjelder ogsaa om Drixtsplan, Aggerredskaber, Markfred, Hegns Vedligeholdelse, Havedyrkning og Huusslid.

Udsæd og Fod i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 5 Tdr., Fod 6; Rug 111 Tdr., Fod 6; Byg 197 Tdr., Fod 5; Havre 138 Tdr., Fod 5; Bølgfod 101 Tdr., Fod 5; Kartofler 101 Tdr., Fod 4; Alsverfroe faaet 54 Lpd.; Vinterraps i 18 Tdr. Land, avlet 38 Tdr. Froe; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Froe 8 Tdr., og uheglet Hør 84 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Festenes Antal 145; heraf 29 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 10.

Qvæggets Antal 214; heraf 2 Tyre og Stude og 21 Unghoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 7.

Saarenes Antal 223 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Svinenes Antal 75 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 19.

Bistader 61, optaget 6 i Aaret 1837.

I Sognet er 1 Windmølle. Ogsaa i dette Sogn er Mangel paa Torveffjær og Brænde, saa at baade Tørv og Brænde maae kjøbes fra andre Sogne. Ingen Skovanlæg ved Bøndergaardene. Kornvarerne sælges for det meste i Kjøbstaden Næstved.

Vettersløv Pastorat har 2 Landsbyskoler. Børnenes Antal i begge Skoler tilsammen, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 118. Ingen Legater eller Donationer ere henlagte under Skolevæsenet. Alle Udgifter udredes derfor af Skoledistricterne, og udgjøre, efter 5 Aars Middeltal, aarlig i Penge og Naturalier anslaaede i Penge 405 Rdd. Pastoratets Fattigvæsen har et Hospital og et Fattighus. Efter 5 Aars Gjennemsnit forses aarlig i Hospitalet 6, i Fattighuset 2 og udenfor Fattighuset 8 faste Almisselemmer, hvorhos

tillige gives temporair Hjelp til 4 Trængende. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede i Penge udgjør, efter 5 Aars Middeltal, 201 Rbd.

Det bemærkes, at efter Hofmans Samlinger af Foundationer er Hospitalet stiftet af Adam Christopher Knuth, Greve af Knuthenborg, ifølge et Lovte han havde givet sin første Kone Hedvig Frederica, født Lurdorff, da hun laae paa sin Dødsfeng. Foundationen er udstædt 12te Juli 1720. Dens vigtigste Indhold er følgende: Hospitalet skal ligge i Væterslov Bye, opføres af Grundmuur, have 3 Værelser, Kjøkken og Rum til Løv. Værelserne forsynes med Bilæggerovne, og 2 Almisselemmer indlægges i hver Stue. Disse 6 Almisselemmer erholde ugentlig hver 20 Sk. Degnen holder Bøn daglig i Hospitalet og nyder derfor aarlig 10 Slettedaler. Til Brændsel erholder Hospitalet aarlig af Sørup 24 Læs Løv, som skjæres og tilføres Hospitalet. Sørups Ciere besætte Pladserne i Hospitalet. Bygningen opføres for Grevens Regning, men skulde den siden ved Jdsvaade ødelægges, skal Hospitalet inden 2 Aars Forløb opbygges af Sørups daværende Cier. Til Sikkerhed for, at de 65 Rbd., som efter Foundationen aarlig ere tillagte de 6 Almisselemmer, tilligemed de 6 Rbd. 4 Mk., som tilkommer Degnen, altid skulle blive Vedkommende betalte, skal bemeldte 71 Rbd. 4 Mk. hæfte paa Sørup Gaard og Gods til evig Tid som en urygkelig og uigienkabelig aarlig Jordskyld, som Sørups Ciere aldrig skal tillades at købe sig fra, under nogensomhelst Prætext.

Af denne Foundation ere 3 ligelydende Originaler forfattede og forsynede med Udstæderens Navn og Segl. Den ene er nedlagt i Stiftskisten, den anden skal altid være i Sørups Cieres Værge, og den tredje opbevares i Ringsbø Provstie-Archiv.

Bringsstrup Pastorat.

Hovedfognet Bringsstrup har 2 Landsbyer og en Avlsgaard,					
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	4 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.				
Skovskyld	2	—	2	—	2
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	219	—	3	—	—
Skovskyld	1	—	3	—	2

Det sammenlagte Hartkorn 225 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Arealet 2533 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 16, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 469. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankbestelsen i Sølø for Jorderne 57,050 Rbd., for Tienderne 24,532 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 56,440 Rbd. Sølø.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 219 Tdr. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	4 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Selveiergods	20 — 5 — 1 — 1 —
Hoveriefrit Fæstegods	55 — 3 — — — —
Hoveriegiørende Fæstegods	135 — 2 — — — —
Arvefæstegods	9 — 7 — — — —

225 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Sognet har, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Selveiergaard, 2 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæsteboelssted, 2 Arvefæstehuse med Jordbød og 5 Arvefæstehuse uden Jordbød, 24 Fæstegaarde, 24 Fæstehuse med Jordbød og 11 Fæstehuse uden Jordbød. Beliggenheden er lav, og da Skovene i Haraldsted Pastorat give Læe mod Norden og det høiere liggende Ringsfled Sogn Læe mod Østen, saa kan Klimatet antages at være luunt, men tillige temmelig fugtigt. Jorderne ere jævne og siede, og fordre derfor megen Grævning, hvilket dog ikke tilstrækkelig iagttages. Grundbestanddelen i Underlaget og Jordsmønnet er Leermangel. Det Sidste tillige muldrigt. Udstiftningen er god og Driivtsplanen den sædvanlige, som bruges næsten af alle Bønder i Ringsfled Herred, nemlig: Heelbrak gjødet, Vinterfæd, Byg, Bælgfæd og Kartofler, Byg, Havre udlagt med Klover, Klover gjort i Høe, Græsning. Der serges med Omhu for reen Saaefæd. Forbedrede Agerredskaber er ikke indført, dog bruge nogle Bønder Svingploven.

Udsæd og Føld i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 73 Tdr., Føld 7; Rug 130 Tdr., Føld 7; Byg 298 Tdr., Føld 8; Havre 248 Tdr., Føld 6; Bælgfæd 140 Tdr., Føld 5; Kartofler 80 Tdr., Føld 8; Kloverfrøe saaat 36 Pbd.; Vinterraps i 5 Tdr. Land, avlet 20 Tdr. Frøe;

Hør i 13 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 60 Lpd. Avlet 2 Tdr. Kommen.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 247; heraf Plage og Føl 66, og af disse 2 forædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Qvæggets Antal 374; heraf 2 Tyre og Stude og 99 Unghøveder, forædlede med Schweizrace. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 333 med Saar, Lam, Bædre og Beder, blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Svinenes Antal 145 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 34, og 14 optaget i 1837.

Commerstaldsfodring finder kun Sted forsaavidt at gølse Kæer og Ungkvæg fodres paa Stald med Grønt, indtil Høehøsten er endt.

For Markfreden sørger man paa den Maade, at Kværet ikke opgives, men Kreaturerne vedblive ogsaa efter Indhøstningen at være tværede indtil de tages paa Stald. Hegnet vedligeholdes ikke tilbørligt. Havedyrkingen vises ingen Opmærksomhed og smaae Skovavlæg ved Gaardene finder ei Sted. Kun paa Groftvolden plantes Pils. Huusfliden forsyner Huset med det Fornødne af Uldent og Linned, men producerer Intet til Salg. Sagnet har Mangel paa Skove og Torvemoser. Torv og Brænde kjøbes derfor fra andre Sogne, dog ikke til høie Priser.

Hele Pastoratet er mod Norden, Østen og Syden omgivet af en Aae, der har sit Udspring fra Gyrestinge Søe og adskiller Bringstrup Sogn fra Beenløse og Ringsted Sogne og Sigersted Sogn fra Hømb Sogn.

Da Kornvarerne ikke finde Affætning paa de nærmeste Kjøbstæders Torve, saa sælges de for det meste i Kjøbenhavn.

Sigersted Sogn, Anneret til Bringstrup Sogn, har 3 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	11 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	243 — 7 — — ½ —
Skovskjold	1 — — — 1 — —

Det sammenlagte Hartkorn 256 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1½ Alb.

Areal 2305 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9.

Folkemængden 479. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 128,982 Rbd., for Tienderne 28,566 Rbd., for Bygninger 14,300 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 73,880 Rbd. Solv.

Det ovenanførte sammenlagte Hartkorn er fordeelt saaledes:

Selveiergods	38 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Arvesæstegods	16 — 2 — 1 — —
Høveriefrit Fæstegods	12 — 2 — — — —
Høveriegjørende Fæstegods	189 — 3 — 3 — $\frac{1}{2}$ —

256 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

Af dette Hartkorn ere 255 Tdr. 1 Skp. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. tiendeplichtige.

I Sognet er, foruden Skolen, 4 Eiendomskaarde og 1 Selveierhuus med Jordlob, 1 Arvesæstegaard, 26 Fæstegaarde, 4 Fæstebøelssteder, 23 Fæstehuse med Jordlob og 9 Fæstehuse uden Jordlob.

Dette Sogns Beliggenhed er noget høiere end Hovedsognets. Dets Klima er derfor mere koldt, men ogsaa mindre fugtigt. Jordernes Grundbestanddele indeholde noget mere Kalk end i Hovedsognet. Iøvrigt gjælder, med Hensyn til Driivtsplan, Agerredskaber, Sommerstaldfødring, Hegn, Markfred, Have dyrkning og Huusflid, det Samme om dette Sogn, som er sagt om Hovedsognet. Ogsaa i dette Sogn er kun lidet Tørveffjær og ingen Skove.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar ere angivne at være følgende:

Udsæd: Hvede 79 Tdr., Fødd 7; Rug 184 Tdr., Fødd 7; Vng 290 Tdr., Fødd 8; Havre 255 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd 110 Tdr., Fødd 5; Kartofler 90 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saact 40 Lpd.; Hør i 15 Tdr. Land, avlet Frøe 25 Tdr., og uhøglet Hør 62 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Sestenes Antal 267; heraf 77 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Ovægets Antal 351; heraf 1 Tyr og 70 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 451 med Faar, Lam, Bædre og Beder, blandet med spansk og engelsk Race. Antallets Forhold til Ld. Land 1:5.

Svinenes Antal 400 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Ld. Land 1:6.

Vistader 28 og optaget 14 i Aaret 1837.

I Sognet ligge 1 Vindmølle og 1 Vandmølle.

Kornvarerne føres for den største Deel til Kjøbenhavns Torve.

Efter Hofmans Samlinger skal Sigersted Bye have sit Navn efter Kong Siger, som skal være begravet i en stor Høi, der ligger Vesten for Byen. Ved Siden af denne Høi ligger en anden Gravhøi, hvor hans Dronning eller Signe skal være nedlagt. I en Mark mod Norden er endnu en Kilde, kaldet Balbrønden, hvor ligeledes efter Sagnet Kong Siger skal være faldet i Kampen mod Prinds Hagar. (Hofm. Saml. Pag. 551.).

Bringstrup Pastorat har tvende Almueskoler, den ene i Bringstrup og den anden i Sigersted. I begge Skoler tilsammen undervises aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit, 165 Børn. Skolevæsenet har hverken faste Capitaler eller Legater og Donationer, eller Indtægt af Torper. Alt maae derfor udredes af Skoledistricterne, hvis aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, 260 Rbd.

Med Hensyn til Fattigvæsenet i dette Pastorat findes kun anført af Præsten, at Udgiften aarlig udgjør 320 Rbd.

2. Alsted Herred

grændser mod Norden til Holbøks Amt, mod Østen til Ringsted Herred, mod Syden til Præstø Amt og Østerflakkebjerg Herred og mod Vesten til Slagelse Herred.

Dets Areal udgjør 4,1654 ☐ Mile med en Folkemængde af 9,318 Mennesker. Altsaa lever paa ☐ Milen 2,236 Mennesker.

Herredet har følgende Hartkorn af alle Slags:

	Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Ulb.	Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Ulb.
A. Privilegeret Hartkorn								
Ager og Eng	283	5	3	1				
Skovskjld	13	5	1	1				
Matriculeret Kongetiende	20	=	=	=				
					317	3	=	2
B. Uprivilegeret Hartkorn								
Ager og Eng	3105	3	=	1				
Skovskjld	64	7	2	=				
Molleskjld	42	5	=	1				
Matriculeret Kongetiende	322	3	=	=				
Matriculeret Kirketiende	319	6	2	=				
					3855	1	=	2
					Talt 4172	4	1	1

Af det her anførte Hartkorn hviler kun Ager og Engs samt Skovskjlds Hartkorn paa Arealet, og da nu benævnte Hartkorn udgjør 3467 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. og Arealet indeholder 41,461 Tdr. Land, saa forholder Hartkornet sig til Td. Land som 1:12.

Herredets tienbepligtige Hartkorn beløber sig til 3090 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 1½ Alb.

Afsted Herred omfatter 14 Kirkesogne, hvori ligge 1 Kjøbstad, 1 complet Hovedgaard og 4 uprivilegerede Hovedgaarde.

Sorø Kjøbstad, der er i Omkreds 2350 Alen, har 4 Gader og 97 Gaarde og Huse. Kirken ligger udenfor Byen og tilhører Sorø Academie.

Taxationen til Bankøftelsen udgjør i Sølv for Jorderne 1117 Rbd., for de anførte Bygninger, hvoraf 4 ere offentlige Bygninger, 88,300 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 275,570 Rbd. Sølv.

Folkemængden 727. Heraf er Borgernes Antal 69. Af Haandværksslaug er kun et Skomagerlaug, der har 16 Mestere, 7 Evende og 5 Dreng. Byen har ingen Kornhandel. Kun eet Pottemagerie, der producerer Leerkar aarlig til Værdie circa 700 Rbd. 4 Garverier berebe tilsammen kun 40 Skpd. raae Huder og Skind aarlig.

Borgervæbningen bestaaer af 2 Officerer og 31 Mand, og Brandcorpsen af 6 Officerer og 85 Mand.

Byens Kasse eier i Capitaler 1600 Rbd. Solv og 4200 Rbd. Sedler, og har af Jorder og andre Eiendomme samt af Stadenpenge en aarlig Indtægt af 200 Rbd. Til Byens oeconomiske Udgifter er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarligt udredt af Communen 730 Rbd. Under Byens Overformynderie stod, efter Regnskabet for 1836, 133,870 Rbd. Solv og 7240 Rbd. Sedler. Heraf ere indsatte i Kongens Kasse 16,750 Rbd. Solv og 5330 Rbd. Sedler.

Sorøe har en Borger- og Almueskole, hvori, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig undervises 66 Børn. Tillige have for Pige-børn en Haandarbeidsskole. Børnenes Antal 20.

Skolevæsenet eier i Capitaler 500 Rbd. r. S. og 1500 Rbd. Sedler, men har ingen aarlig Indtægt af Jorder og deslige. Dets Gjæld er 1000 Rbd. Alle Udgifter udredes alene af Communen, og udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 311 Rbd.

Byen har hverken Hospital eller Arbeidsanstalt, men et Fattighus, hvori aarlig forserges 10 faste Almisselemmer. Udenfor Fattighuset nyde, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 16 Fattige Understøttelse, ligesom ogsaa 8 Trængende erholde temporair Hjælp. Fattigvæsenet eier i Capitaler 6020 Rbd. Solv og 2408 Rbd. i Sedler, men har ingen aarlig Indtægt af Jorder eller deslige. Ingen Gjæld. Endvidere ligger under Fattigvæsenets Bestyrelse tvende Legater, der tilsammen udgjøre 1625 Rbd., hvoraf Renterne anvendes til Huusarme. Communens Udgift til Fattigvæsenet er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 550 Rbd.

I Sorøe har Amtmanden, Amtets heieste Vrigthed, sin Bopæl.

Byen selv eier af Jorder kun et Areal af 7 Tdr. 7 Skpr. Land geometrisk Maal, der staaer for privilegeret Hartkorn 1 Tde. 1 Skpr., men af Sorøe Lille Ladegaard har den en Deel Jorder i Arvesætte. Byens Kreaturhold var i Februar 1838 opgivet saaledes: Sestenes Antal 48; hvoraf 4 Plage og Sol, og af disse tvende foræblede med engelsk Blod.

Ørægets Antal 136; hvoraf 33 Stude og Tyre.

Saarenes Antal 20 med Faar, Lam, Bødre og Beder.

Svinenes Antal 104 med store Svin og Grise.

Sorø Landsfog. I dette Sogn ligger Sorø Academie og en complet Hovedgaard, kaldet Lille Ladegaard, ingen Landsbyer, men kun nogle Gaarde og Huse.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . .	52 Tdr.	7 Skpr.	2 Alb.
Skovskylb	3	— 3	— —
	56 Tdr.	2 Skpr.	2 Alb.

Areal 736 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10. Af Areal er 201 Tdr. Land Skov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 13.

Folkemængden 279. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 3.

Taxationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 45,700 Rbd., for Bygninger 6532 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 214,910 Rbd. Solv.

Det ovennævnte Hartkorn er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	28 Tdr.	5 Skpr.	2 Alb.
Arvesæstegods	24	— 2	— 2
Hoveriefrit Fæstegods	3	— 3	— —
	56 Tdr.	2 Skpr.	2 Alb.

I Sognet ligger Hovedgaard *Lille Ladegaard*, der staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng . 52 Tdr. 7 Skpr. 2 Alb. Skovskylb 3 — 3 — —

Talt 56 Tdr. 2 Skpr. 2 Alb.

Af dette Hartkorn ere circa 24 Tdr. overladt Sorø Kjøbstads Indvaanere.

Sorø Academie ligger ligeledes i Landsfognet, tilligemed dets Kirke, hvortil Sorø Menighed er henlagt.

Academiet har i ældre Tider været et Abbedie af Cisterciensers-Ordenen, sunderet i Kong Valdemar den Førstes Tid, 1161, af Biskop Absalon. Da det ved Reformationen under Kong Christian den Tredie var lagt under Kronen, blev Peder Reeg 1581 forlehnet dermed. Aar 1586 stiftede Kong Frederik den Anden dette Kloster med alt dets Tilliggende til en Skole for 30 adelige og 30 andre Børn, under en Præses, en Rector og 3 Hørere. Siden efter lod Kong Christian den Fjerde 1623 Klosteret indrette til et Academie, der dog atter 1665 blev forandret til en latinssk Skole. I Aaret 1734 lod

Kong Christian den Sjette de gamle Bygninger nedbryde og opførte i deres Sted nye Bygninger. Hvorhos Skolen da blev nedlagt og Klosteret igjen forandret til et Academie, hvortil Baron Ludvig Holberg ved Testamente skænkede sit Baronie, naar han ved Døden afgik. Ifølge dette Testamente tog Academiet Baroniets samtlige Eiendomme i Besiddelse, da Baron Holberg den 28 Januar 1754 var afgaaet ved Døden. I Aaret 1812 afbrændte Academiets Bygninger. 1826 blev Academiets nye Hovedbygning fuldført og den 28 Januar 1827 erholdt Academiet nye Statutter, hvorefter Stiftelsen blev haade en Skole og et Academie, hvor de fra Skolen Dimitterede kunde underkaste sig Examen Artium, og efter at have hørt academiske Forelæsninger kunde tage tillige den saakaldte anden Examen, som afsluttes førend de Studerende forberede sig til Embeds-Examen, hvilken de maae underkaste sig ved Kjøbenhavns Universitet.

Sorøe Academies Kirke er en stor, anseelig og smuk Bygning. Efter Profesfor Nyerups historisk-statistiske Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider ere følgende udmærkede Personer begravede i denne Kirke: Klostersets Stifter Biskop Absalon og hans talrige Familie; Kong Christopher med hans Dronning Euphemia; Valdemar den Fjerde eller Atterdag; Kong Ole, Dronning Magrethes og den norske Kong Haagens Søn. Endvidere skal man ved en Reparation paa Kirkemuren 1774 have fundet indmuret Absalons Farsaders, Skjalm Hvides Been, med følgende Paaaskrivt paa Skrinet: "Hic jacet Scelmo, avus Domini Archiepiscopi." Denne Skjalm skal først være begravet i Hjemmeslöv Kirke, men af Absalon henført til Sorøe Kirke.

Riunge Pastorat.

Hovedfognet Riunge har 7 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	9 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. = Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	315 — 6 — 2 — 2 —
Skovskjld	18 — 7 — 3 — 1 —

344 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.

Areal 5558 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 10, laveste 7. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:16. Af Arealen er 1469 Tdr. Land Skove.

Folkemængden 1079. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 121,566 Rbd., for Tienderne 31,266 Rbd., for Bygningerne 16,882 Rbd. Brandassuranceens summen for Bygningerne 161,370 Rbd. Solv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 280 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt, saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet . .	48 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr.
Præstegaarden	9 — 3 — 3 —
Selveiergods	24 — 2 — 1 —
Arvesæstegods	118 — 1 — = —
Høveriefrit Fæstegods	144 — = — 1 —

344 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr.

Sognet har, foruden Præstegaarden og Skolen, 5 Eiendoms-
gaarde, 1 Eiendomsboelssted, 3 Eiendomshuse med Jordlod og 2
Eiendomshuse uden Jordlod, 18 Arvesæstegaarde, 2 Arvesæsteboels-
steder, 17 Arvesæstehuse med Jordlod og 1 Arvesæstehuus uden
Jordlod, 17 høveriefrie Fæstegaarde, 29 Fæstehuse med Jordlod og
38 Fæstehuse uden Jordlod.

Sognets Jorder ere kalkede. Jordsmønnet sandet og stenet,
dog i Almindelighed godt forsynet med Muld. Underlaget er der-
imod leret eller rettere sandet Leermangel. Da Sognet næsten fra
alle Sider er omgivet med Skove, saa er Klimatet luunt, men tillige
fugtigt. Nogen nyie bestemt Drivtsplan finder vel ikke Sted, men
de fleste Bønder bruge dog Halvbrak og have Bølgfæd og Kartofler
i Rotationen. Skolelæreren bruger Bølgdrift. Af forbedrede Ager-
redskaber benyttes Svingploven.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 23 Tdr., Fødd 6; Rug 400 Tdr., Fødd 6; Byg
434 Tdr., Fødd 6; Havre 368 Tdr., Fødd 6; Bøghvede 6 Tdr.,
Fødd 10; Bølgfæd 185 Tdr., Fødd 6; Kartofler 290 Tdr.,
Fødd 7; Klover saet 200 Lpd.; Hør i 20 Tdr. Land, høstet
25 Tdr. Frø, og uhøstet Hør 72 Lpd.; Humle avlet 330 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 296; hvoraf 46 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 17.

Øvægets Antal 721; hvoraf 9 Tyre og Stude og 161 Ung-høveder. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 8.

Saarenes Antal 776 med Gaar, Lam, Vædre og Beder, blandet med spanske Race. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 7.

Svinenes Antal 217 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 25.

Bistader 50, og 39 optaget i 1837.

Sommerstaldfodring finder ikke Sted. Udfikstringen er temmelig god, men over Markfred holdes ikke tilbørlig. Endeel Steengjerder opføres. Heri har især Gaardmand Jørgen Sørensen i Kiunge og nylig afdøde Gaardmand Hans Pedersen i Steenstrup udmærket sig. Huusfliden frembringer kun det Fornødne af Uldent og Pinned til Husets Forbrug. Sognet har en temmelig stor Løvemosse, hvoraf dog ikke skjæres Løv til Salg. Som en Følge af de Skove, der ere i Sognet og omkring det, kan Brænde erholdes for godt Kjøb. Endeel af Tiustrup Søe ligger i Kiunge Sogn. I Sognet ligger tvende Vandmøller.

Annexet Braabye har kun 1 Landsbye af samme Navn som Sognet.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 189 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Skovskylb 5 — 6 — 2 — 2 —

195 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.

Areal 2257 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 9. Af dette Areal ere 700 Tdr. Land Skove. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 12.

Folkemængden 434. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Laxationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 52,982 Rbd., for Tienderne 17,632 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 54,800 Rbd.

Det ovenanførte Hartkorn, hvoraf 157 Tdr. 3 Skpr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet .	38 Tdr.	1 Skp.	=	1 Fdkr.
Arvefæstegods	101	—	1	—
Hoveriefrit Fæstegods	56	—	2	—
	195 Tdr.	4 Skp.	1	Fdkr.

I Sognet ligge 11 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæsteboelssted, 6 Arvefæstehuse med Jordlod, 6 hoveriefrie Fæstegaarde, 15 Fæstehuse med Jordlod og 13 Fæstehuse uden Jordlod.

Jordernes Beliggenhed er omtrent den samme som i Hovedsognet, men Jordsmønnet er mindre sandet. Om Rotationen og Avlsredskaberne, Klimatet, Markfreden og Huusfliden gjælder ogsaa her, hvad der i denne Henseende er anført om Hovedsognet.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 32 Tdr., Fødd 7; Rug 156 Tdr., Fødd 6; Byg 202 Tdr., Fødd 7; Havre 117 Tdr., Fødd 6; Boghvede 2½ Tdr., Fødd 12; Bølgfæd 98 Tdr., Fødd 6; Kartofler 93 Tdr., Fødd 6; Kloverfrøe faaet 50 Lpd.; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Hørfrøe 13 Tdr., og uheglet Hør 48 Lpd.; Kommen avlet 2 Tdr.; Humle 12 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Seftenes Antal 144, hvoraf 39 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Qvæggets Antal 304, hvoraf 1 Tyr og 81 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 322 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 134 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 10, og 4 optaget i 1837.

Sommerstaldsfodring er ei indført. Af samme Grund som i Hovedsognet er Brænde at faae for godt Kjøb.

I Sognet er endeel Kilder og en Aae, kaldet Nesbyeaae, der kommer fra Linstrup Søe, begrænses den sydlige Side af Sognet og adskiller tillige Sorø Amt fra Præstø Amt. Over denne Aae er en Broe nær ved Byen, hvorefter Sogn og Bye formentes at have faaet sit Navn.

Liumge Pastorat har tvende Landsbyskoler, hvori 198 Børn undervises aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit. Skolevæsenet har hverken Legater, faste Capitaler eller Indægt af Jorder. Dets Gjeld er 100 Rbd. Skoledistricternes Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 533 Rbd.

Fattigvæsenet har 2 Fattighuse, hvori 11 faste Almisselemmer, og udenfor Fattighusene erholde 44 andre faste Almisselemmer Understøttelse. 5 Trængende faae temporair Hjelp. Fattigvæsenet eier en fast Capital paa 200 Rbd. Communsens Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge ere, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 588 Rbd.

Alsted Pastorat.

Hovedsognet Alsted har 4 Landsbysker.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	12 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	323 — 3 — 2 — = —
Skovskjold	6 — 1 — 2 — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 341 Tdr. 7 Skpr. = Fdkr. 2 Alb.

Areal 3082 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14, laveste 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9. Af det anførte Areal udgjøre Skovene 423 Tdr. Land.

Folkemængden 852. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølvs for Jorderne 96,256 Rbd., for Tienderne 34,600 Rbd., for Bygningerne 3182 Rbd. Brandassurancesummen 121,340 Rbd. Sølvs.

Det ovennævnte Hartkorn, hvoraf 308 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet .	19 Tdr. 7 Skpr. = Alb.
Præstegaarden	12 — 5 — = —
Arvesæstegods	165 — 5 — 2 —
Hoveriefrit Fæstegods	143 — 6 — = —

341 Tdr. 7 Skpr. 2 Alb.

Foruden Præstegaarden og Skolen har Sognet 20 Arvesæstegaarde, 6 Arvesæstebølssteder, 1 Arvesæstehuus med Jordbød,

16 hoveriefrie Fæstegaarde, 47 Fæstehuse med Jordlod og 13 Fæstehuse uden Jordlod.

Dette Sogn er høitliggende og bakket. Jorderne for det meste meget gode. I Grundbestanddelene prædominerer Kalkmerglen, saavel i Underlaget som Jordsmonnet, der i Almindelighed er muldbrigt. Skove mod Vesten modificere for endeel det kolde Klima, som Sognet ved sin høie Beliggenhed ellers er udsat for. I Sognet findes flere gode Kilder og en Aae, der kommer fra Thule Søe og vander adskillige Enge, til Fordeel for Græsset. Sognet har en Vandmølle.

Den almindelige Drivtsplan er: Heelbrak, Vintersæd, Byg, Bølgfæd, Byg, Havre udlagt med Klover, 3 til 4 Aars Hvile.

De nyere og bedre construerede Agerredskaber benyttes ikke. Kun enkelte Bønder bruge Svingploven. Præsten og tvende Agerdyrkere have gode Pensmaskiner. Der sørges temmelig godt for reen Saaesæd. Tvret bliver ikke opgivet og Hegnet er for det meste i god Stand. Producternes Affætning er forbunden med Vanskelighed, da i de nærmeste Kjøbstæder, Ringsted og Sorø, kun er liden Affætning. De fleste Jordbrugere sælge derfor deres Kornvarer paa Kjøbenhavns Torve.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 82 Tdr, Fødd 8; Rug 262 Tdr., Fødd 8; Byg 433 Tdr., Fødd 9; Havre 230 Tdr., Fødd 9; Bølgfæd 257 Tdr., Fødd 7; Kartofler 305 Tdr., Fødd 9; Kloverfrøe saadet 44 Lpd.; Hør i 20 Tdr. Land, avlet 40 Tdr. Frøe og ueglet Hør 176 Lpd; Humle 7 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 286; hvoraf 40 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Øvægets Antal 526; hvoraf 5 Tyre og Stude og 55 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 443 med Saar, Lam, Bødre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 216 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Bistader 48, og optaget 22 Stader i 1837.

Sommerstaldsfodring finder egentlig ikke Sted, thi kun nogle Feste og gølge Køer fodres med Grønt indtil Høet er indhøstet. Tørv haves ikke til Salg. Brænde kan erholdes fra de nærliggende Skove. Havevæsenet gjer Fremskridt. Udstiftningen er meget god.

Anneget Kjennesslov har 2 Landsbyer og 1 Hovedgaard. Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 23 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb. Skovskjold = — 6 — 2 — 2 — Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 195 — 2 — 3 — $\frac{1}{2}$ —

220 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 2382 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 12, laveste 9. Af Arealet er 45 Tdr. Land en Skov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 512. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 219 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Hovedgaard 24 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Arvefæstegods 92 — 1 — = — $1\frac{1}{2}$ —
Hoveriefrit Fæstegods 103 — 1 — 2 — 2 —

220 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden, 11 Arvefæstegaarde, 6 Arvefæstehuse med Jordlob, 12 hoveriefrie Fæstegaarde, 18 Fæstehuse med Jordlob og 16 Fæstehuse uden Jordlob.

Laxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 91,850 Rbd., for Tienderne 24,566 Rbd., for Bygningerne 8232 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 89,940 Rbd. Sølv.

Dette Sogns Jorder ere især paa enkelte Steder meget kalkede, men dog tillige godt forsynede med Muld.

Hvad der er anført om Hovedsognet med Hensyn til Driivtsplan, Agerredskaber, Udstiftningen, Hegn, Markfred, Havevæsenet, Kornvarernes Affatning, Tørv, Brænde og Klimatet, gjelder ogsaa om dette Anneget.

Udsæd og Solt i jævngode Aar er angivet at være saaledes:

Udsæd: Hvede 54 Tdr., Solt 6; Rug 209 Tdr., Solt 8; Byg 282 Tdr., Solt 8; Havre 288 Tdr., Solt 8; Boghvede 4 Tdr., Solt 10; Bølgæsdt 139 Tdr., Solt 6; Kartofler 308 Tdr.,

Fold 8; Klover saaet 100 Lpd.; Vinterraps i 27 Tdr. Land, høstet 100 Tdr. Groe; Hør i 9 Tdr. Land, avlet 23 Tdr. Groe, og uheglet Hør 119 Lpd.; Humle 7 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenens Antal 176; hvoraf 34 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 14.

Qvægets Antal 391; hvoraf 6 Tyre og Stude og 67 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Saarenes Antal 330 med Saar, Lam, Vædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 7.

Svinenes Antal 202 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 12.

Vistader 47, og optaget 30 i Aaret 1837.

Iffe langt fra Fjennesløv Bye ligger en Vandmølle.

Efter Professor Oluffsens Collectanea formodes Fjennesløv Kirke at være bygget som et Slags Capel af Skialm Hvides Fader Doeko, der var den første Christen af den Absalonske Familie. Skialm blev der begravet, men siden flyttet af Biskop Absalon til Sorøe Kirke. Skialm Hvides Søn Affer Nyg og dennes Hustru Inger forbedrede Kirken, der oprindelig havde 2 Taarne, men som 1561 maatte formedelst Brøstfældighed nedtages og bleve gjorte til eet Taarn. Strax ved Kirken findes endnu Rudera af den Gaard, Absalons Fader beboede i Fjennesløv Bye.

I Fjennesløv Sogn ligger Møserup, complet Hovedgaard, der staaer for

privilegeret Hartkorn Ager og Eng . 23 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.
Skovskjld = — 6 — 2 — 2 —

24 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

med et Areal af 523 Tdr. Land til Tarten 10.

Af dette Areal er Agerland 327 Tdr.

Eng . . 115 —

Skov . . 45 —

487 Tdr. Land.

Udlagt til Huse paa Hovedgaardens

Marker 36 —

523 Tdr. Land.

Jorderne ere lavliggende og derfor temmelig fide. Underlaget er for det meste Kalkmergel og Jordsmønnet godt forsynet med Muld. Der mergledes aarlig 25 Tdr. Land, da Hr. Kammerraad Gjerfing bestyrede Gaarden. Jorderne ere inddeelte i 12 Hovedmarker og 9 Bimarker. Drivtsplanen for Hovedmarkerne: 1) Heelbrak merglet og gjødet, 2) Den ene Halvdeel Raps og den anden Halvdeel Hvede, 3) Kartofler og andre Rodfrugter, 4) Byg, 5) Kløver, 6) Kløver og Halvbrak gjødet, 7) Den ene Halvdeel Vintersæd, den anden Halvdeel Bonner, 8) Den ene Halvdeel Vintersæd, den anden Halvdeel Værter, 9) Havre ublagt med Kløver, 10 og 11) Kløver til Høe, og 12) Græs.

De 9 Bimarkers Rotation er følgende: 1) Heelbrak merglet og gjødet, 2) Vintersæd, 3) Rodvæxter, 4) Byg, 5) gjødet Vikke-havre til Staldfodring, 6) Vaarrug eller Vaarhvede, 7) Boghvede, 8) Havre, 9) Kløver og Raigræs.

Svingploven, Erstirpatoren, de forbedrede Harver og Tromler benyttes. Dvægbesætningen 120 Hoveder, meest af jydsk og fynsk Race. Faarene af engelsk Race. Gaarden drives dels ved Hoverie og dels ved egne Folk. Paa Gaardens Marker er intet Tørveffjær, men en Tørvemose i Biernede Sogn paa 54 Tdr. Land, hvis Tørv er af udmærket Bonitet, er henlagt til Gaarden.

Paa Gaarden hvile følgende extraordinaire Udgifter:

1. Ifølge et af Etatsraad Jens Andreassen under 8 December 1767 oprettet Gavebrev, confirmeret 22 Januar 1768, indestaar uopsigelig i Gaard og Gods en Capital, stor 2000 Rbd. Sølv, hvis Renter aarligen af Godseieren i Forening med Sognepræsten for Bringstrup og Sigersted Sogne skulde tildeles 42 af de ældste Personer paa Godset, som efter deres Skjønne dertil ere meest værdige og trængende.

2. En aarlig Refusion af 6 Tdr. Byg og 2 Tdr. Havre, betalt efter Capitelskjøbet, samt 2 Rbd. til Universitetet for en Bondegård i Bringstrup Sogn, hvis Jorder ere incorporerede under Møerup Gods.

3. En aarlig Refusion af 20 Rbd. til Sognepræsten for Alsted og Fjennesløv Sogne, og til Kirkesangeren i Fjennesløv 6 Rbd. 4 Mk.

Møerup har tilforn været et Stamhuus for den grevelige Knuthske Familie.

Den 1 November 1830 anlagtes og begyndtes paa Møerup et Agerdyrknings- og Forst-Institut i Forbindelse med Sorø Academie og under Sammes Overdirection, efterat en Bekjendtgjørelse herom under 13 Juli samme Aar var udstædt af den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, men allerede 3 Aar efter blev det sat ud af Virksomhed indtil videre.

Alsted Pastorat har 3 Skoler. Skolebørnenes Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 230. Skolevæsenet har en Capital, stor 50 Rbd., og af Jorder aarlig 172 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, 514 Rbd. Fattigvæsenet eier en Capital, stor 200 Rbd. Sølv og har af Jorder aarlig 40 Rbd., men hverken Hospital eller Fattighuus. De faste Almisselemmers Antal 61, efter 5 Aars Gjennemsnit, og 12 Trængende nyde temporair Hielp. Communens Udgiuter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 352 Rbd. Sølv.

Gyrstinge Pastorat.

Sovedsognet Gyrstinge har kun 2 Landsbyer og en Samling af Huse, der kaldes Odemarkhuse.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 10 Tdr. = Skpr. = 3dfr. 1 Alb.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 286 — 1 — 3 — 1 —

Skovskjeld 10 — 3 — 1 — 1 —

306 Tdr. 5 Skpr. 1 3dfr. = Alb.

Areal 3486 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 13, laveste 11. Hartkornets Forhold til Td. Land 1: 11.

Folkemængden 635. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 96,682 Rbd., for Tienderne 30,200 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 94,210 Rbd. Sølv.

Af det ommeldte Areal ere 830 Tdr. Land Skove.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 269 Tdr. 5 Skpr. 2 Alb. ere tiendepflichtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	10 Tdr. = Skpr. = Fdkr. 1 Alb.
Complet Hovedgaard udenfor Sognet	31 — = — = — = —
Arvesæstegods	78 — = — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	187 — 5 — 1 — 2 —

306 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

Sognet har, foruden Præstegaarden og Skolen, 8 Arvesæstegaarde, 2 Arvesæstehoelssteder, 9 Arvesæstehuse med Jordlob, 21 Fæstegaarde, 2 Fæstehoelssteder, 39 Fæstehuse med Jordlob og 11 Fæstehuse uden Jordlob.

Beliggenheden er lav. Skove give Læe mod Nord og Vest. Klimatet er luunt, men tillige noget fugtigt, en Folge af en Indsøe og mange Kilder. Jorderne frembyde en jævn Overflade. Underlaget Leermergel og Jordsmonnet leret Muldbjod.

Drivtsplanen: Heelbrak, Vintersæd, Byg, Kartofler og Bølg-sæd, Byg, Havre ublagt med Klover, Hvile 4 Aar.

De forbedrede Agerredskaber ere kun af Enkelte benyttede.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 96 Tdr., Fødd 6; Rug 144 Tdr., Fødd 6; Byg 423 Tdr., Fødd 6; Havre 350 Tdr., Fødd 5½; Bølg-sæd 214 Tdr., Fødd 6; Kartofler 165 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saet 133 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Heftenes Antal 238, hvoraf 49 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Øvægets Antal 418, hvoraf 6 Tyre og Stude- og 99 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 517 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 217 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

37 Bistader, og optaget 28 i Aaret 1837.

Sommerstaldsfodring finder ikke Sted. Brænde kan erholdes til billig Priis af nærliggende Skove.

Anneget Glinterup har en uprilegeret Hovedgaard og 2 Landsbyer.

Prilegeret Hartkorn Ager og Eng	30 Tdr.	1 Skpe.	2 Tdr.	=	Alt.
Skovskld	5	—	1	—	2 — 2 —
Uprilegeret Hartkorn Ager og Eng	157	—	3	—	3 — 2 —
Skovskld	3	—	3	—	2 — $\frac{1}{2}$ —

Det sammenlagte Hartkorn 196 Tdr. 2 Skpr. 2 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Alt.

Areal 2191 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 12, laveste 10. Af Arealet ere 274 Tdr. Land Skove og 84 Tdr. Land et Overdrev. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængde 449. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 137,316 Rbd., for Tienderne 15,366 Rbd., for Bygninger 1816 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 68,080 Rbd. Solv.

Det ovennævnte Hartkorn, hvoraf 137 Tdr. 1 Skp. ere tiendeplichtige, er fordeelt saaledes:

Uprilegeret Hovedgaard	45 Tdr.	1 Skpe.	=	Tdr.	1 Alt.
Arvesæstegods	2	—	4	—	= — $\frac{1}{2}$ —
Hoveriefrit Sæstegods	148	—	5	—	2 — = —

196 Tdr. 2 Skpr. 2 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Alt.

Foruden Hovedgaarden og Skolen ligge i Sognet 4 Arvesæstehuse med Jordlob, 14 hoveriefrie Sæstegaarde, 38 Sæstehuse med Jordlob og 5 Sæstehuse uden Jordlob. Jorderne ere jævnside og af samme Bonitet som Hovedsognets. Det Samme er Tilfældet med Drixtplanen. Ogfaa Klimatet er identisk med Hovedsognet, ifølge samme Grunde, kun med den Forskjel, at en Skov fra Østen giver Læe. Udskiftningen er meget god.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 29 Tdr., Fødd 6; Rug 193 Tdr., Fødd 7; Byg 260 Tdr., Fødd 7; Havre 193 Tdr., Fødd 5; Voghvede 4 Tdr., Fødd 9; Bølgfæd 89 Tdr., Fødd 7; Kartofler 483 Tdr., Fødd 9; Kløversfrø 60 Lpd. saet.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 128, hvoraf 21 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Qvægets Antal 300, hvoraf 22 Stude og 41 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 332 med Faar, Lam, Bødre og Bedør. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 123 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:18.

Sognet har fornødent Tørvestjær, og Brænde kan erholdes fra nærliggende Skove.

I Hlinterup Sogn ligger Hellestrup, en uprilegeret Hovedgaard, der staaer for Hartkorn

Ager-og Eng	30 Tdr.	1 Skpe.	2 Tdr.	=	Alt.
Skovslyd	5	—	1	—	2 — 2 —

35 Tdr. 3 Skpr. = Tdr. 2 Alt.

med et Areal paa 260 Tdr. Land til Tarten 12. Af dette Areal er

Agerland 192 Tdr.

Eng 52 —

Skov 16 —

260 Tdr.

Gaardens Jorder ere temmelig fide og af samme Grundbestanddele som Sognets øvrige Jorder. En god Tørvemose er paa Hovedgaardens Mark, hvoraf Jorpagteren faaer Udvilning, men ingen Tørv sælges.

Gaarden drives uden Høverie og har følgende Drivtsplan:

1) Heelbrak, 2) 5 Tdr. Rapsfæd og det øvrige Hvede, 3) Rug efter Rapsfæden og Byg efter Hveden, 4) Kartofler og Bølgfæd, 5) Rug efter Bølgfæd og Byg efter Kartofler, 6) Havre ublagt med Klover, 7) Klover til Høe, 8, 9 og 10) Græs.

Af de bedre konstruerede Agerredskaber bruges for en Deel den amerikanske Plov og Erstirpatoren. Ligeledes benyttes Tærskemaskine og Rensmaskine. Gaarden har Fiske damme, men for det meste begroede.

I Professor H. N. Nissens Efterretning om de sjællandske Jordegodser findes anført, at Hellestrup tilhører Sorø Academie efter Foundationerne for den Kalkkreuziske Stiftelse af 14 Mai 1751 og for Akademiet af 29 Juni 1782, dog saaledes, at ifølge forrige Eiers Oberst Rabe von Kalkkreuz's Testamente af 13 November 1743, skal 10 aldrende Officerer og 10 af Godsets fattige nyde aarlig af

Godsets Indtægter, de Første hver 60 Rbd. og de Sidste hver 24 Rbd. Solv.

I Klinttrup Kirke ligge begravede: General Masbak, hans Frue og Datter, General Dopeps Frue samt Oberst Kalkreuth og Frue.

Gyrstinge Pastorat har 3 Skoler og, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 170 Skolebørn. Skolevæsenet har hverken Legater eller faste Capitaler, men i aarlig Indtægt af Sorøe Academie 72 Rbd. Dets Gjeld er 400 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 430 Rbd., efter 5 Aars Gjennemsnit. Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuse, men efter 5 Aars Gjennemsnit forserges aarlig 41 faste Almisselemmer alene af Communen, naar undtages, at Sorøe Academie giver Brændsel til Beløb 15 Rbd. Communens aarlige Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, 370 Rbd.

Steenmagle Pastorat.

Hovedfognet Steenmagle har 6 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	10 Tdr.	= Skpr.	= Fdkr.	1 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	441	— 3	— 3	— = —
Skovskjyb	2	— 6	— =	— 1½ —

Det sammenlagte Hartkorn 454 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2½ Alb.

Areal 6023 Tdr. Land geometrisk Maal. Hoieste Tært 10, laveste 5. Af dette Areal er 39 Tdr. Land Skov og 360 Tdr. Land den saakaldte Kongemose. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:15. Folkemængde 1061. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 149,982 Rbd., for Tienderne 49,450 Rbd., for Bygningerne 20,416 Rbd. Brandassuranceffummen for Bygningerne 146,710 Rbd. Solv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 441 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	9 Tdr.	6 Skpr.	2 Fdkr.	= Alb.
Selveiergods	71	— 6	— 2	— = —
Arvesæstegods	41	— 4	— =	— = —
Hoveriefrit Fæstegods	331	— =	— 3	— 1½ —

454 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 1½ Alb.

3 Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 12 Selveiergaarde, 2 Selveierhuse med Jordlod, 5 Arvesæstegaarde, 1 Arvesæstehuus med Jordlod, 2 Arvesæstehuse uden Jordlod, 46 hoveriefrie Sæstegaarde, 13 Sæsteboelssteder, 51 Sæstehuse med Jordlod og 13 Sæstehuse uden Jordlod.

Da intet Læe gives Sognet af Skove fra nogen Side, men næsten alle Vinde kunne gjennefare det, saa maae Klimatet antages at være koldt og tørt. 3 Jordernes Bestanddele har Sandet Overvægt, ligesom ogsaa Overfladen er meget belagt med større og mindre Stene.

De bedre construerede Agerredskaber ere kun lidet kjendte og bruges kun af enkelte Agerdyrkere. Egentlig habes ingen bestemt Drivtsplan. Dog have flere Bønder Heel- eller Halvbrak til Vintersæd.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 4 Tdr., Fødd 6; Rug 497 Tdr., Fødd 6; Byg 489 Tdr., Fødd 7; Havre 427 Tdr., Fødd 6; Boghvede 10 Tdr., Fødd 8; Bølgfæd 140 Tdr., Fødd 6; Kartofler 491 Tdr., Fødd 8; saaret 87 Lpd. Kloverfrø; Rapsfæd i 2 Tdr. Land, avlet $4\frac{1}{2}$ Tdr. Frø; Humle avlet 3 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 480, hvoraf 100 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Qvægets Antal 1250, hvoraf 22 Tyre og Stude og 300 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 1991 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Svinenes Antal 492 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Steenmagle er godt forsynet med Tørv, men Brænde maae kjøbes fra længere bortliggende Skove.

Steenmagle Pastorat har 3 Skoler. Børnernes Antal 285. Skolevæsenet eier hverken Legater eller Capitaler. Alt maae udredes af Districternes Beboere, hvis aarlige Udgifter, efter 5 Aars Gjennemsnit, udgjøre 650 Rbd. Fattigvæsenet eier heller ikke Legater eller Capitaler, men alle Udgifter til Fattigvæsenet udredes af Communen, og beløbe sig i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Aars

Gjennemsnit, aarlig til 468 Rbd. De Fattiges Antal er ikke opgivet af Vedkommende.

Inneret til Steenmagle er Steenlille, som ligger i Holbeks Amt og er derfor ikke vedrørt i denne Beskrivelse, naar undtages hvad her er anført om Skole- og Fattigvæsenet, i hvis Indtægter og Udgifter hele Pastoratet deeltager.

Slaglille Pastorat.

Hovedfognet Slaglille har 1 uprilegeret Hovedgaard og 2 Landsbyer.

Prilegeret Hartkorn Ager og Eng	89	Tdr.	=	Skpr.	1	Fdkr.	2	Alt.
Skovskylb	4	—	2	—	=	—	=	—
Uprilegeret Hartkorn Ager og Eng	123	—	5	—	1	—	=	—
Skovskylb	=	—	4	—	=	—	=	—

Det sammenlagte Hartkorn 217 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alt.

Areal 2767 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 12, laveste 11. Af dette Areal ere 553 Tdr. Land Skove. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:13.

Folkemængden 590. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankheftelsen i Søl for Jorderne 132,966 Rbd., for Tienderne 22,782 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 77,470 Rbd. Søl.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 203 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alt. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Uprilegeret Hovedgaard . . .	79	Tdr.	5	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
Præstegaarden	10	—	=	—	1	—	=	—
Selveiergods	=	—	=	—	1	—	2	—
Arvefæstegods	27	—	2	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	100	—	4	—	=	—	=	—

217 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alt.

Foruden Præstegaarden og Skolen findes i Sognet 1 Selveierhuus med Jordlob, 5 Arvefæstegaarde, 6 Arvefæsteboelssteder, 9 Arvefæstehuse med Jordlob, 12 hoveriefrie Fæstegaarde, 25 Fæstehuse med Jordlob og 5 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognets Beliggenhed er for det meste lav. Da kun nogen Skov mod Sydvest giver Læe, er Klimatet temmelig koldt og fugtigt. Jordernes Underlag er leret og paa nogle Steder blandet med storkornet Sand. Jordsmonnet er omtrent af samme Beskaffenhed, men tillige for største Delen muldrigt. Driwtsplanen, der i Almindelighed bruges af Bonden, er Heelbrak, Vintersæd, Byg, Bølgæsæd og Kartofler, Havre udlagt med Klover eller Raigræs, Hvile 3 til 4 Aar.

Udsæd og Føld i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 70 Tdr., Føld 6; Rug 121 Tdr., Føld 6; Byg 266 Tdr., Føld 7; Havre 182 Tdr., Føld 6; Bøghvede 1½ Td., Føld 8; Bølgæsæd 119 Tdr., Føld 6; Kartofler 205 Tdr., Føld 8; saadet 117 Lpd. Kloverfrøe; Hør i 8 Tdr. Land, avlet 20 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 96 Lpd.; Kommen høstet 1 Td.; Humle høstet 5 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 147, hvoraf 19 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:19.

Qvæggets Antal 424, hvoraf 12 Tyre og Stude og 112 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal med Faar, Lam, Bødre og Beder 390. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 117 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:24.

Vistader 42, og 27 Stader optagne i 1837.

Ingen Sommerskaldsfodring, med Undtagelse af nogle Heste og gøldte Køer.

Af de bedre konstruerede Agerredskaber benyttes kun Svingploven.

Paa Hegnet og Markfreden kunde mere Opmærksomhed ønskes henvendt. Huusfliden frembringer det Fornødne til Husets Forbrug.

En Deel af Thulesøe ligger i Sognet, der tillige har adskillige gode Tørvemoser og nogle Kilder.

3 Slaglille Sogn ligger Hovedgaarden Sorøe store Ladegaard, der staaer for Hartkorn Ager og Eng . 79 Tdr. 4 Skpr.

Skovskyd . . . 4 — 2 —

83 Tdr. 6 Skpr.

med et Areal paa 1326 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12. Af dette Hartkorn er ikke alene Skovskyliden, men ogsaa af Ager og Engs Hartkorn 10 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{3}{4}$ Alb. overdraget til Forstvæsenet, og desuden til Fæsteren af Knebshuset og Andre overladt 4 Tdr. Hartkorn, ialt 14 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{3}{4}$ Alb. Naar dette Hartkorn med dets Areal, der udgjør 662 Tdr. Land, drages fra det anførte Hartkorn og Areal, bliver Gaardens Hartkorn kun 64 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. og dens Areal 664 Tdr. Land geometrisk Maal. Af dette Areal er en stor Deel Enge. Det øvrige Areal er inddeelt i 8 Marker og dyrkes efter følgende Drivtsplan: 1) Heelsbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg, 4) Bølgæsød og Kartofler, 5) Rug, Byg eller Havre udlagt med Klover, 6) Klover til Høe, 7 og 8) Græs.

I Vintersæds-Marken har dog Forpagteren Tilladelse til at besaae $\frac{1}{2}$ Deel med Raps, naar Marken forud har været merglet med 600 Læs Mergel pr. Td. Land. Jorderne ere af samme Beskaffenhed som de øvrige Jorder i Sognet.

Af de bedre Agerredskaber bruges Svingploven og Erstirpatoren. Gaarden drives uden Høverie.

Sorøe store Ladegaard skal efter Hofmanns Samlinger være oprettet af en nedlagt Bondeby, kaldet Slagelse, der havde 10 Gaarde.

Annexet Biernede har 1 uprilegeret Hovedgaard og 2 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	15 Tdr.	3 Skpr.	3 Fdkr.	1 Alb.
Uprilegeret Hartkorn Ager og Eng	191	— 3	— 3	— 2
Skovskylid	9	— 4	— 2	— 2

Det sammenlagte Hartkorn 216 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Areal 2878 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 12, laveste 9. Hartkornets Forhold til Areal 1 : 13.

Folkemængde 609. Antallets Forhold til Areal 1 : 5. Af Areal 209 Tdr. Land Skove.

Taxationen til Bankhøstelsen i Sølv for Jorderne 151,316 Rbd., for Tienderne 23,150 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 69,710 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 206 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Hovedgaard	69 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Arvesæstegods	22 — 7 — = — = —
Hoveriefrit Sæstegods	124 — 2 — 1 — 2 —
	216 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

Foruden Hovedgaarden ligge i Sognet 4 Arvesæstegaarde, 1 Arvesæsteboelssted, 3 Arvesæstehuse med Jordlob, 15 hoveriefrie Sæstegaarde, 6 Sæsteboelssteder, 44 Sæstehuse med Jordlob og 6 Sæstehuse uden Jordlob.

Sognets Beliggenhed og Klima, Jordernes Bonitet, Drivtsplan og Agerredskaber ere de samme som i Hovedsognet.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 80 Tdr., Fødd 6; Rug 143 Tdr., Fødd 6; Vng 331 Tdr., Fødd 7; Havre 212 Tdr., Fødd 5; Boghvede 2 Tdr., Fødd 8; Bølgfæd 152 Tdr., Fødd 5; Kartofler 236 Tdr., Fødd 8; saaret 56 Lpd. Kloverfrøe; Vinterraps i 40 Tdr. Land, høstet 139 Tdr.; Hør i 13 Tdr. Land, avlet Frie 25 Tdr., og uheglet Hør 137 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Sæstenes Antal 153; heraf 25 Plage og Føl, hvoraf 2 ere fødte æblede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:19.

Øvrægets Antal 512; heraf 14 Tyre og Stude og 66 Ungheveder.

Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 461 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 171 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Sognet har gode Tørvemoser, og Brandsel kan erholdes fra nærliggende Skove.

Uf Mangel paa gode Tørv i de nærmeste Kjøbstæder maae Landmanden her, ligesom i de andre Sogne i Alsted Herred, bringe Sæden til Kjøbenhavns Tørv.

I dette Sogn ligger Biernede, upriviligeret Hovedgaard, der staaer for Hartkorn Ager og Eng 69 Tdr. 3 Skpr. med et Areal af 918 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12.

Af dette Areal er Agerland	456 Tdr.
Eng	183 —
Frøemose	42 —
Skov	187 —
Udlagt til Huse	50 —
	918 Tdr.

Gaardens Jorder ere for det meste af samme Bonitet som Sognets øvrige Jorder. Gaarden har 8 Heelmarker og 8 Halvmarker. Hver Afdeling har særlig Driwtsplan. De 8 Heelmarker drives saaledes: 1) Vikkehavre, 2) Heelbrak, 3) Raps, 4) Hvede, 5) Byg udlagt med Klover, 6) Klover til Hø, 7 og 8) Hvile.

For Halvmarkerne er Rotationen denne: 1) Grønjords-Bikker til Hø, 2) Rug i gjødet Halvbrak, 3) Byg, 4) Havre udlagt med Klover og andre Græsarter, og 4 Mars Hvile.

Svingploven og Erstirpatoren benyttes.

Biernedegaaarden er oprettet 1783 af den nedlagte Bondebye Bierne og den forrige Birkedommergaard, kaldet Stockboldt. Den tilhører Sorø Academie, men overdraget i Arvesæfte.

Bierne Kirke er efter Slussens Collectanea bygget i det 12te Aarhundrede af Biskop Absalons Fætter Sune Ebbesen. Den er af en usædvanlig Bygningsmaade. Dog skal det kun være den nederste Deel, der danner en Rotunde, som er endnu tilbage af den oprindelige Figur.

Slaglille Pastorat har 2 Landsbyeskoler, hvori undervises, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 219 Skolebørn. Skolevæsenet eier et Legat, stort 100 Rbd., og har desuden en aarlig Indtægt af 114 Rbd. Af hvem denne aarlige Indtægt erholdes og hvorfra Legatet haves, er ikke opgivet i Indberetningen til Tabelværket. Hvad imidlertid Legatet angaaer, da er det formodentlig de 100 Rbd., som Præsten Christian Laurenborg i Slaglille ved Gavebrev af 20 September 1692 har skænket til Skolen i Slaglille, og efter Hofmanns Samlinger indestaae i Slaglille Præstegaard. Skolevæsenet har ingen Gjæld, men Skolebistricternes Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 401 Rbd.

Fattigvæsenet har tvende Fattighuse, hvori forses 10 Almisselemmer. Udenfor Fattighusene nyde 24 faste Almisselemmer fornøden

Understøttelse og 17 Trængende erholde temporair Hjelp. Alt anført efter 5 Mars Gjennemsnit. Legater ere ikke tillagte Fattigvæsenet. Derimod har det en aarlig Indtægt af 44 Rbd., men hvorfra den erholdes er ikke opgivet. Communens aarlige Udgiwt til Fattigvæsenet udgjør i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Mars Gjennemsnit, 508 Rbd.

Munkbjergbye Pastorat.

Hovedfognet Munkbjergbye har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	14 Tdr. 1 Skpe. = 2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	380 — 3 — 2 — 1 —
Skovskjld	1 — 6 — = — = —
	396 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. = 1 Alb.

Areal 4549 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 9, laveste 8. Af dette Areal udgjøre tvende Jndseer 131 Tdr. Land geometrisk Maal, et Dverdrej 84 Tdr. Land og Mose 483 Tdr. Land. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 791. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 125,850 Rbd., for Tienderne 42,616 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 118,910 Rbd. Solv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 380 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	12 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr.
Selveiergods	1 — 3 — = —
Arvefæstegods	180 — 1 — = —
Hoveriefrit Fæstegods	202 — 1 — 1 —
	396 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr.

Sognet har, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Selveierboelssted, 1 Selveierhuus med Jordlob, 15 Arvefæstegaarde, 6 Arvefæsteboelssteder, 17 Arvefæstehuse med Jordlob, 23 hoveriefrie Fæstegaarde, 40 Fæstehuse med Jordlob og 12 Fæstehuse uden Jordlob.

Beliggenheden er temmelig høj, og da kun Nordruplunds og Ødemarcks Skove give noget Læe fra den sydvestlige Side, saa kunne flere Vinde

felt giennemstryge Sognet, og som Folge heraf maa Klimatet være tørt og temmelig koldt. Jorderne ere for det meste kalkede, og saavel i Underlaget som Jordsmønnet prædominerer Sandet. Dog er Jordsmønnet vel forsynet med Muld paa de fleste Steder. Driwtsplanen er den samme, som følges i forannævnte Sogne. Af de bedre Agerredskaber benyttes Svingploven.

Udsæd og Føld i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 33 Tdr., Føld 6; Rug 350 Tdr., Føld 6; Vng 385 Tdr., Føld 5; Havre 294 Tdr., Føld 5; Voghvede 22 Tdr., Føld 5; Bølgfæd 94 Tdr., Føld 4; Kartofler 140 Tdr., Føld 10; Klover og anden Græsart saaet 80 Lpd.; Hør i 20 Tdr. Land, avlet Frøe 26 Tdr., og uheglet Hør 154 Lpd.; Humle avlet 161 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 241; heraf 32 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:19.

Qvæggets Antal 589; heraf 4 Tyre og Stude og 174 Unghoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 614 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 150 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:30.

Bistader 49.

Sognet er godt forsynet med Tørveskjer, og Brændsel kan erholdes fra de flere Skove, som ligge i Aisted Herred. Sædevarernes Affætning er her, ligesom i de andre Sogne i Herredet, forbunden med Vanskelighed, af Mangel paa gode Torve i Nærheden.

Munxet Bromme Sogn har 3 Landsbyer og en upriviligeret Hovedgaard.

Upriviligeret Hartkorn Ager og Eng 236 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.
Skovfæld 2 — 6 — 2 — 2 —

239 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

Areal 2628 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 10, laveste 7. Af dette Areal udgjør en Plantage af Naaletræer 550

1 Tdr. Land og en Skov af Bøg og Eg 120 Tdr. Land. Hartkornets Forhold til 1 Tdr. Land 1:11.

Folkemængden 472. Antallets Forhold til 1 Tdr. Land 1:6.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 63,866 Rbd., for Tienderne 24,216 Rbd., for Bygningerne 12,100 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 75,470 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 216 Tdr. 2 Skpr. ere tiendeplichtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet	97 Tdr. 7 Skpr. = 1 Tdr.
Uprivilegeret Hovedgaard	21 — 1 — = —
Hoveriefrit Fæstegods	120 — 3 — 2 —

239 Tdr. 3 Skpr. 2 Tdr.

Foruden Hovedgaarden ligge i Sognet 20 hoveriefrie Fæstegaarde, 5 Fæsteboelssteder, 26 Fæstehuse med Jordlod og 4 Fæstehuse uden Jordlod.

Uagtet Sognet er høitliggende og bakket, saa give dog Nordruplunds og Odemarks Skove Læe mod Vesten og Naaletræskoven i selve Sognet Læe mod Syden, hvorfor Klimatet maa være temmelig luunt og gunstigt for Vegetationen. I Underlag og Jordsmøn har vel for det meste Sandet Dervægt, men paa enkelte Steder ere dog ogsaa lerede Jorder, ligesom der i Almindelighed ikke er Mangel paa Muldjord.

I Sognet ere tvende temmelig store Indsøer, nogle Kilder og en Aae, hvorved en Vandmølle drives. Desuden er ogsaa en Vindmølle i Sognet.

Driøtsplanen er den samme, som bruges i Hovedsognet og Herredets andre Sogne. Nogle Bønder bruge Svingploven, men ellers ikke de forbedrede Agerredskaber.

Udsæd og Født i jævngode Aar er opgivet at være saaledes:

Udsæd: Hvede 3 Tdr., Født 7; Rug 181 Tdr., Født 8; Byg 240 Tdr., Født 5; Havre 191 Tdr., Født 7; Bøghvede 13 Tdr., Født 4; Bølgfæd 46 Tdr., Født 5; Kartofler 220 Tdr., Født 10; Kløver 15 Lpd. saaet; Hør i 11 Tdr. Land, avlet 10 Tdr. Frøe, og ubeeglet Hør 92 Lpd.; Humle avlet 18 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenens Antal 131; heraf 19 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:20.

Øvægets Antal 393; heraf 25 Tyre og Stude og 65 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 458 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 86 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:31.

Vistader 29.

I Sognet ligger Ødemark, uprilegeret Hovedgaard, der staaer for Hartkorn:

frie Hovedgaardstact Ager og Eng	6 Tdr.	1 Skpe.	1 Tdkr.	$2\frac{7}{2}$ Alb.
Skovskjld	=	1	—	$1\frac{5}{2}$ —
uprilegeret Hartkorn Ager og Eng	27	—	6	— 3 — 1 —
Skovskjld	2	—	1	— 3 — 1 —

36 Tdr. 3 Skpr. 1 Tdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb.,

med et Areal, stort 580 Tdr. Land.

Af dette Areal er Agerjord 360 Tdr.

Engbund 100 —

Skov . . 120 —

580 Tdr. Land.

Dog maae bemærkes, at af dette Hartkorn og Areal ligger kun i Bromme Sogn 21 Tdr. 1 Skp. Hartkorn med et Areal af 348 Tdr. Land til Tacten 10.

Jorderne ere omtrent af samme Bessaffenhed som Sognets øvrige Jorder, dog noget mere lerede.

Wed Ødemark ligger et Hospital, bestaaende af 10 Fag Grundmuur, oprettet af Elisabeth Steen, Enke efter Statsraad Urban Bruun, Ødemarks daværende Eierinde. Af denne Bygning er 3 Fag bestemt til Bolig for en Skoleholder, der skulde undervise de Born, der havde en lang Vei til Sognets egentlige Skole. De andre Fag ere indrettede til Bolig for 5 Almisselemmer. Til disses Underholdning blev en Capital paa 1200 Rbd., der ikke kunde opsiges, indsat i Hovedgaarden Ødemark med 1ste Prioritetsret i Gaard og Gods.

Foundationen er af 12te Marts 1744 og confirmeret den 5te Juni samme Aar. Endvidere blev af bemeldte Eierinde, allerede 2 Aar efter, ved nyt Gavebrev, under Navn af Forbedring til Foundationen for Odemarks Hospital, atter skænket 800 Rbd. dansk Courant, der ligeledes blev indsat i Hovedgaarden under samme Betingelse som den forrige Capital, saa der nu staaer en uopfigelig Capital, stor 2000 Rbd., i Odemark med 1ste Prioritetsret i Gaard og Gods. Gavebrevet er dateret den 28 Januar 1746, og den herpaa givne kongelige Confirmation dateret 20 Mai 1746. Begge Gavebreve tilligemed den kongelige Confirmation findes indførte i Hofmans Samlinger af Foundationer og Gavebreve, 8 Tome, Side 174 til 181.

Originalen af begge Foundationerne blev nedlagt i Hospitalets Kasse og en ligelydende Gjenpart verificeret af Sognepræsterne i Munkbjergby og Sorterup, der tilligemed Odemarks Eier bleve udvalgte til Hospitalets Direction, indleveredes i Stiftskisten, ligesom ogsaa Gjenparter leveredes til Opbevaring i Munkbjergbyes og Sorterups Pastorats Archiv.

Munkbjergbyes Pastorat har 4 Landsbyskoler, hvori tilsammen undervises, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 198 Børn. Skolevæsenet har 600 Rbd. i en Depositokasse-Obligation. Naar undtages Renterne af denne Obligation udredes alle Udgifter af Skoledistricterne, og udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 681 Rbd.

Fattigvæsenet har hverken Legater eller Capitaler, Hospital eller Fattighuse, men 35 faste Almisselemmer og 12 Trængende, som nyde temporair Hjelp. Alt efter 5 Aars Gjennemsnit. Communes Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør ligeledes efter 5 Aars Middeltal, aarlig 365 Rbd.

Det her om Skolevæsenet og Fattigvæsenet Anførte er en Afskrift af Præsens Indberetning til Commissionen for Tabelværket, og da nu heri ikke er omtalt det ovennævnte Odemarks Hospital, saa maa den omtalte Gjenpart af Hospitalets Foundationer i det mindste ikke længere findes i Munkbjergby Pastorats Archiv. Hvilket ogsaa maae være Tilfældet med Hensyn til Sorterup Pastorats Archiv, thi ei heller Præsten i Sorterup omtaler dette Hospital i sin Ind-

beretning til Commissionen for Tabelværket. Vi have altsaa her et forgjælligt Beviis paa, hvorledes Forfædrenes milde Gaver, fremkaldte ved et fromt og christeligt Sindelag, ere saa ofte i Tidens Løb tilintetgjorte.

Pedersborg Pastorat.

Hovedfognet Pedersborg har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	15 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	263 — 5 — 1 — 2½ —
Skovskjold	2 — 5 — 1 — 1 —

281 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb.

Areal 2924 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 10, laveste 5. Af dette Areal er Hartkornets Forhold til Id. Land 1:11.

Folkemængde 828. Antallets Forhold til Id. Land 1:4.

Taxationen til Bankhøstelsen for Jorderne 80,882 Rbd., for Tienderne 28,000 Rbd., for Bygningerne 5034 Rbd. Brandassuranceffummen for Bygningerne 103,950 Rbd.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf Kirketiende hæves af 269 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb., men Konge- og Præstetiende kun af 253 Tdr. 3 Fdkr. ½ Alb., er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard udenfor Sognet	74 Tdr. 6 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Præstegaarden	9 — = — 3 — 2 —
Selveiergods	= — 2 — = — = —
Arvesæstegods	60 — = — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	137 — 2 — 3 — ½ —

281 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Selveierhuus med Jordlod, 9 Arvesæstegaarde, 4 Arvesæste=Boelssteder, 4 Arvesæstehuse med Jordlod, 22 hoveriefrie Fæstegaarde, 39 Fæstehuse med Jordlod og 35 Fæstehuse uden Jordlod.

Da Sognet har Læe af Skove mod Nord, Vest og Syd, saa maae, uagtet en Deel af det er høitliggende, Klimatet være luunt. Jorderne ere i den nordlige Deel, der grændser til Bromme Sogn,

meget sandede, men derimod i den sydlige Deel mangler det ikke paa lerede og mulbrige Jorder.

Bestemt Drivtsplan følges kun af enkelte Bønder, men Heel-
braf er dog temmelig almindelig. Nogle bruge Evingploven, men
de fleste Hjulplove til 2 Heste.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 7 Tdr., Fødsel 4; Rug 240 Tdr., Fødsel 5; Bøg
231 Tdr., Fødsel 4; Havre 216 Tdr., Fødsel 4; Bøghvede
9 Tdr., Fødsel 5½; Bølgfæd 72 Tdr., Fødsel 3; Kartofler 240
Tdr., Fødsel 6; Kloverfrøe faaet 50 Lpd.; Vinterraps i 7 Tdr.
Land, høstet 29 Tdr. Frø; Hør i 14 Tdr. Land, avlet 22
Tdr. Frø og uhøglet Hør 140 Lpd.; Kommen avlet 4 Tdr.;
Humble avlet 15 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 162; heraf Plage og Føl 16. Antallets Forhold
til Td. Land 1:18.

Øvægets Antal 445; heraf 3 Tyre og Stude og 124 Ungheveder.
Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 422 med Faar, Lam, Bædre og Bøder; heraf
30 af foræblet Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 148 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1:19.

82 Bistader, og 29 Stader optaget i 1837.

Ørdentlig Sommerstaldfødsel er ikke indført. Kun nogle Heste
og Ungheveder fødes med Grøntfødsel, indtil Høstet er endt.

Brandsel kan faaes fra Sorø Academies Skole, og Bygnings-
tømmer fra Bromme Plantage. Sædevarernes Udsæetning er for-
bunden med Vanskelighed, da de nærmeste Kjøbstæder drive ingen
Kornhandel.

En Deel af Sorø Sø leber under en Broe paa Kongeveien
ind i Pedersborg Sogn lige til Byen Pedersborg, hvor den ved
atter at gaae under en Broe forener sig med Thulesø, der for største
Deel ligger i Pedersborg Sogn. Hvor Pedersborg Kirke nu ligger,
skal i ældre Tider have staaet et Slot, beboet af en Peder Tostesen,
efter hvem Byen formenes at have faaet sit Navn. Ruidera af
Volden findes endnu rundt omkring Kirken.

I denne Bye er paa Gaarden Cathrinelyst indrettet et Opdragelses- og Lære-Institut for fattige Drenge af Bondestanden. Dette Institut bestyres kun af een Lærer, der ifølge det under 15de Juli 1828 udstædte provisoriske Reglement skal ikke alene undervise i alle de Gjenstande, som i Forordningen af 29 Juli 1814 om Almue-Skolevæsenet paa Landet og i senere allernaadigste Bestemmelser ere foreskrevne, men tillige, ifølge den 4de S, selv drive alt Arbeide i Mark, Have og Gaard, og desuden, efter den 6te S, give Underviisning i saadanne Haandarbeider, som kunne sætte Børnene istand til at forfærdige de simple Redskaber, som til Mark- og Havearbeide samt til Huusbrug ved en Bodegaard behøves. Det synes at man ved disse mange Bestemmelser har overvurderet de menneskelige Evner og Kundskaber, thi skal een eneste Lærer udføre Alt, hvad her fordres af ham, saa maa han uidentvivel være ikke alene en grundig Polyhistor, og det er kun Gaa givet, men tillige, om jeg saa tor udtrykke mig, et Perpetuum mobile. — Meget muligt er det dog, at Erfaring kan have lært, at dette er en urigtig Anskuelse. Imidlertid var det dog at ønske, at den Committee, der fører, efter Reglementet, det jævnlige Tilsyn paa Stedet, ville Lid efter anden ved Trykken bekendtgjøre Efterretninger om Instituts Virksomhed og Fremgang, især af den Grund, at ogsaa fattige Bønderbørn udenfor Academiets Gods, ifølge Reglementet, har Rettighed til at optages i Institutet, og det derfor er vigtigt, at Fattigcomissionerne kunde blive bekendte med Resultaterne af Instituts Virksomhed.

3. Slagelse Herred

grændser mod Norden til Holbeks Amt, mod Osten til Alsted Herred, mod Syden til Vesterflakkebjerg Herred og mod Westen til det store Belt.

Dets Areal udgjør 5,6036 □ Mile med en Folkemængde af 14,590 Mennesker. Altsaa lever paa hver □ Mill 2604.

Herredets fulde Matriculs Hartkorn er følgende:

		Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Alb.	Tdr.	Skpr.	Fdkr.	Alb.
A. Privilegeret Hartkorn									
Ager og Eng	1176	3	=	$\frac{1}{2}$					
Skovskjyb	35	2	2	$2\frac{1}{2}$					
Matriculeret Kongetiende	128	2	=	=					
					1339	7	3		
B. Uprivilegeret Hartkorn									
Ager og Eng	5048	6	3	4					
Skovskjyb	6	3	3	4					
Møllekjyb	15	2	2	1					
Matriculeret Kongetiende	473	4	2	2					
Matriculeret Kirketiende	626	3	=	=					
					6170	4	3	2	

Det sammenlagte Hartkorn 7510 4 2 2

Men da Møllekjybs, den matriculerede Konge- og Kirketiendes Hartkorn egentlig hvile paa Indtægter, saa kan kun Ager og Engs samt Skovskjybs Hartkorn, der udgjør tilsammen 6267 Tdr. 1 Fdkr. 2 Alb., anses at hvile paa Arealen, der indeholder 55,775 Tdr. Land geometrisk Maal. Altsaa Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9 eller paa hver Tonde Hartkorn gaaer 9 Tønder Land.

Herredets tiendependende Hartkorn beløber sig til 5662 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Slagelse Herred omfatter 19 Kirkesogne, hvori ligge 2 Kjøbstæder, 6 komplette Hovedgaarde, 2 ucomplete Hovedgaarde og 2 uprivilegerede Hovedgaarde.

1. Slagelse Kjøbstad er i Omkreds 6000 Alen, har 2 Hovedgader og 9 mindre Gader og Stræder, hvori ere 251 Gaarde og Huse. Byen har 3 Kirker, der ere tilsammen i rentebærende Capitaler 1946 Rbd. 84 Sk. og have, foruden Renterne heraf, i aarlige Indtægter, Tienden iberegnet, omtrent 1600 Rbd. Kirkenes Gjeld er 16,780 Rbd. Fremdeles ere i Byen 9 offentlige Bygninger, der ere asfurerede for 93,820 Rbd. Naar hertil lægges de private Bygningers Assurance, saa udgjør hele Byens Brandassurancesum 700,100 Rbd. Solv.

Taxationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 213,480 Rbd., for Tienderne 27,877 Rbd.

Byen har ugentlig 2 Torvedage og aarlig 6 Markedsdage, hvoraf 4 kun ere Heste- og Dvægmarkeder.

Folkemængden 2915. Heraf udgjør Borgernes Antal 215. Tre Haandværkslaage have 43 Medlemmer, 35 Evende og 45 Dreng. 2 Garverier berebe aarlig 120 Skpd. raae Huder og Skind. 2 Bæverier holdes i stadig Gang, nemlig 2 til Uldent og 22 til Linned. Tvende Pottemagerier producerer aarlig tilsammen 11,500 Leerkar af alle Slags til Værdie 600 Rbd. Paa Byens Grund ligge 5 Vindmøller, der tilsammen formale aarlig 4520 Tønder Sæd.

Borgerbevæbningen bestaaer af 3 Officerer og 151 Mand; Brandcorpsen af 2 Officerer og 121 Mand. Byen har 5 Sproiter.

Byens Kasser, hvorunder indbefattes Brandkassen, Politiekassen, Borgerbevæbningsfondet og Bygningsfondet, eier en Capital stor 460 Rbd. og har, foruden Renterne heraf, en aarlig Indtægt af Jorder eller andre Eiendomme samt Stadspege og deslige til Beløb 1030 Rbd. Kasserne's Gjeld 3320 Rbd. Til Byens oeconomiske Udgifter er efter 5 Aars Gjennemsnit aarlig paalignet 4350 Rbd.

Under Byens Formynderie hørte efter Regnskabet for 1836 en Capital af 18,589 Rbd., hvoraf 6435 Rbd. indestaae i den kongelige Kasse.

Slagelse Kjobstad har en lærd Skole. Historiske Efterretninger om denne Skole fra den Tid, da Kong Frederik den Andens Fundats af 24 October 1585 udkom, og til nærværende Tid, findes i et Indbyggelseskrift til den offentlige Examen i Slagelse lærde Skole, i September 1832, forfattet af Skolens daværende Rector Dvistsgaard, der nu er Sognepræst for Nagerup Menighed.

Foruden denne lærde Skole har Byen en Borgerfskole, hvori undervises 260 Børn. Med denne Skole er forbunden en Arbejdsfskole, hvori gives Underviisning i Haandarbejde. Børnenes Antal 33 aarlig, efter 5 Aars Middeltal. Endvidere er etableret en Aften- og Tegnefskole. Elevernes Antal 48.

Borgerfskolen eier Capitaler til Beløb 253 Rbd. 87 Sk., og har, foruden Renterne heraf, i aarlig Indtægt af Jorder og deslige 505 Rbd. 3 Mk. 5½ Sk., uden Byrde for Communen, hvis aarlige Udgifter til Skolevæsenet derfor kun udgjøre 456 Rbd., efter 5 Aars Gjennemsnit. Skolens Gjeld er 2208 Rbd.

Fattigvæsenet har et stort grundmuret Fattighuus, hvormed er forbunden en Arbejdsanstalt. Heri forses, efter 5 Mars Gjennemsnit aarlig 28 Almisselemmer. Udenfor Fattighuset ere stadigen forsergede, efter 5 Mars Middeltal, aarlig 77 Fattige og 60 nyde temporair Hjelp.

Legater og faste Capitaler ere ikke tillagte Fattigvæsenet, men af Jorder har det en aarlig Indtægt af 810 Rbd. Dets Gjeld er 3062 Rbd. Communens aarlige Udgifter udgjøre, efter 5 Mars Gjennemsnit, 2095 Rbd.

Stifts-Hospitalet eier Legater og Capitaler til Beløb 130,900 Rbd., og har, foruden Renterne heraf, en aarlig Indtægt af Jorder, Tiender etc. af 9880 Rbd. Hospitalslemmernes Antal er bestandig 100. Disse Lemmer indlægges efter Stiftsøvrighedens Bestemmelse. Hospitalet har sin egen Kirke.

Slagelse Kjøbstad har privilegeret Hartkorn Ager og Eng

218 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. = 11b.

Skovskyd = — 1 — 3 — 2 —

219 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. 2 11b.

Areal 1964 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 15. Jorderne ere heitliggende og bakkede, men have Læe mod Syden af Skove. Grundbestanddelene Leermangel saavel i Underlag som Jordsmon. Det sidste meget muldrigt. Bestemt Drivtsplan følges kun af enkelte Jordbrugere. Af de bedre Agerredskaber benytte kun Mogle Svingploven.

Udsæd og Fødd er angivet at være følgende i jævngode Aar:

Udsæd: Hvede 50 Tdr., Fødd 7; Rug 205 Tdr., Fødd 7; Byg 290 Tdr., Fødd 7; Havre 250 Tdr., Fødd 6½; Vælgfød 75 Tdr., Fødd 6½; Kartofler 465 Tdr., Fødd 7½; Kloverfrøe faaet 125 Lpd.; Vinterraps i 6½ Tdr. Land, avlet 45 Tdr. Frøe; Kommen avlet 1 Td.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenes Antal 283; heraf 15 Plage og Føl. Af Bestene ere 3 Fuldblods og 11 forædlede, og af Plagene 2 Fuldblods og 1 forædlede. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Qvæggets Antal 421. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Antallet af Faar og Sviin eller Bistader er ikke opgivet.

Slagelse har tvende Pastorater og ethvert af disse har et Landsogn.

2. St. Michels Landsogn har 4 Landsbyer og 2 Hovedgaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	219 Tdr.	3 Ekpr.	1 Fdkr.	=	Alt.
Ekorfkyld	2	— 5	— 1	— 2	—
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	190	— 3	— 2	— 1½	—
Ekorfkyld	=	— 3	— 1	— =	—
	412 Tdr.	7 Ekpr.	2 Fdkr.	½	Alt.

Areal 3435 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 515. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 264,430 Rbd., for Tienderne 38,315 Rbd., for Bygningerne 15,250 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 140,860 Rbd.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 342 Tdr. 3 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	222 Tdr.	1 Ekpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
Selveiergods	113	— 2	— =	— =	— =	—
Arvesæstegods	=	— 2	— =	— =	— =	—
Hoveriefrit Fæstegods	24	— 4	— =	— =	— =	—
Hoveriegjørende Fæstegods	52	— 6	— 2	— ½	—	—
	412 Tdr.	7 Ekpr.	2 Fdkr.	½		Alt.

I Sognet ligge, foruden Skolen, 2 komplette Hovedgaarde, 21 Selveiergaarde, 13 Selveierboelssteder, 17 Selveierhuse med Jordlob, 1 Arvesæstehuus med Jordlob, 9 Fæstegaarde, 1 Fæstebølssted, 3 Fæstehuse med Jordlob og 2 Fæstehuse uden Jordlob.

Jorderne, kun paa enkelte Steder noget bakke, frembyde i Almindelighed en jævn Flade. Leemergel blandet med storkornet Sand udgjøre deres Hovedbestanddele. Jordsmonnet er godt forsynet med Muld.

Klimatet er gunstigt for Vegetationen. Almindelig Drivtsplan:

1) Heel- eller Halvbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Bælgfod og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, 3 til 4 Mars Hvile.

Swingploven benyttes af nogle Bønder, men forresten bruges de almindelige Agerredskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 53 Tdr., Fødd 5; Rug 284 Tdr., Fødd 5; Bng 426 Tdr., Fødd 5; Havre 281 Tdr., Fødd 6; Boghvede 9 Tdr., Fødd 9½; Bølgfæd 174 Tdr., Fødd 4; Kartofler 961 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saæt 319 Lpd.; Vinterraps i 32 Tdr. Land, avlet 322 Tdr. Frøe; Hør i 9 Tdr. Land, avlet Frøe 21 Tdr., og uheglet Hør 71 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 244; heraf 43 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Qvæggets Antal 742; heraf 28 Tyre og Stude og 179 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 785 med Faar, Lam, Bøddre og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 240 med Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Bistader 88, og optaget 35 i Aaret 1837.

Sognet har Tørvesskjær, men ingen Skov. Markfreden kunde ønskes bedre overholdt. Havedyrkningen gjør Fremskridt. En Planteskole blev af Sorre Landoeconomiske Selskab anlagt i Esteraaret 1835 i Lille Valdbye, der ligger i Sognet, og allerede er forsynet med en betydelig Deel Frugtstammer. Naar fra denne Planteskole kan faaes Træer, vil sikkerligen Havevæsenet meget fremmes, saavel i dette som andre Sogne.

I dette Sogn ligger Valdbyegaard, complet Hovedgaard, der staaer for

Frie Hovedgaardstær, Ager og Eng 133 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. = 116.

Skovskyl 2 — 1 — 2 — 2 —

Matrikuleret Kirkeiende 20 — 5 — 2 — 2 —

156 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. 2 116.

Areal 972 Tdr. Land geometrisk Maal til Tærten 15. Paa denne mængdes meget betydeligt hvert Aar; ligesom her Dyrkning af Rapsæd drives i det Større. Ogsaa dyrkes Kartofler i langt større Mængde end paa de fleste andre Hovedgaarde. Jorberne ere omtrent

af samme Bonitet, som Sognets øvrige Jorder, og have et muld-
rigt Jordsmon. Til Gaarden hører en god og velvedligeholdt Skov,
hvoraf aarlig sælges baade Fævnebrænde og Træer paa Roden.

Dvægbesætningen bestaaer af forskellige, men gode Racer, hvilket
ogsaa er Tilfældet med Hensyn til Faareflokken og Svineracen.
Hollænderie benyttes.

Af Agerredskaber bruges Svingploven og Erstirpatoren. Paa
Gaarden er Tærsker og Rensmaskine og andre nyttige Maskiner.

Gaarden drives uden Høverie.

Baldbyegaarden blev 1776 solgt af Kongen til Generalmajor
v. Castenschield. Dens nærværende Eier er Hans Excellence, Hr.
Statsminister Stemann, Ridder af Elephantordenen.

Den 2den Hovedgaard i dette Landsogn er Brorup, complet
Hovedgaard, der staaer for

frie Hovedgaardstact Ager og Eng 85 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. = Alt.
Skovskylb = — 6 — = — = —

Stillinge Kirkes matriculerede Kirke-

tiende 128 — 2 — = — = —

Kirkejord Ager og Eng 1 — 7 — 2 — 1 —

(perpetueret til Baldbyegaard).

Havrebjerg Kirkes matriculerede Hart-

korn 41 — 4 — = — = —

Molleskylb 23 — 1 — = — = —

Bøndergods Ager og Eng 386 — 3 — = — = —

667 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alt.

Brorup Hovedgaards Jorder ere af samme Bonitet som Sognets
øvrige Jorder, med et muldrigt Jordsmon. Arealet 405 Tdr. Land
geometrisk Maal til Tarten 14. Jorderne ere inddeelte i 8 Marker.
Gaarden har endeel Enge. Dvægbesætningen udgjør 100 Dvæg-
høveder. Der bruges Hollænderie. Af nyere Agerredskaber benyttes
Svingploven og Erstirpatoren.

Gaard og Gods tilhører Sorøe Academie, som en Deel af
Baroniet Holberg; men Gaarden er overdraget i Arvefæste.

Brorup er oprettet af en Bondebøye, kaldet Brorup, der bestod af 7 Bøndergaarde og opbygget af Justitsraad Povel Nielsen Rosenpalm 1670. (Hofm. Saml.)

St. Michels Pastorats Landsogn har 1 Landsbøyeskole. Børnenes Antal 56 aarlig, efter 5 Aars Gjennemsnit. Skolevæsenet eier hverken Legater eller faste Capitaler, men har en Gjæld af 763 Rbd. Skoledistrictets aarlige Udgiwt udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 375 Rbd.

Fattigvæsenet har et Fattighuus, hvori forføres, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 2 Almisselemmer, og udenfor Fattighuset ligeledes efter 5 Aars Gjennemsnit aarlig 14 Fattige. Fattigvæsenet har ingen Legater eller faste Capitaler, men af Jorder en aarlig Indtægt fra Brorup af 2 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg og 4 Rbd. Ingen Gjæld. Communens Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 120 Rbd.

3. St. Peders Pastorats Landsogn har 3 Landsbøyer og de større og mindre Parceller, hvori Hovedgaarden Antvorskov nu er opløst.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	207 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. = Alb.
Skovskjld	15 — 6 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	229 — = — = — = —
Skovskjld	1 — 2 — 3 — 2 —
	454 Tdr. = Skpr. = Fdkr. = Alb.

Areal 5102 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 17, laveste 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 999. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankbestelsen i Selv for Jorderne 270,532 Rbd., for Tienderne 25,774 Rbd., for Bygningerne 3150 Rbd. Brandassurancesummen 196,970 Rbd. Selv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 230 Tdr. 1 Skp. $\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplet Hovedgaard	18 Tdr. 4 Skpr.
Selveiergods	372 — 1 —
Selveierboelssteder	10 — 1 —

Læteris 400 Tdr. 6 Skpr.

	Transport 400 Tdr. 6 Skpr.	
Selveierhuse	7	— 6 —
Hoveriefrit Fæstegods	16	— 5 —
Hoverieggjørende Fæstegods	28	— 7 —

454 Tdr. = Skpr.

I Sognet ligge 1 ucomplet Hovedgaard, 41 Eiendomsgaarde, 8 Eiendomsboelssteder, 23 Eiendomshuse med Jordlob, 15 Eiendoms- huse uden Jordlob, 8 Fæstegaarde, 2 Fæsteboelssteder, 7 Fæstehuse med Jordlob.

Endskjendt Sognet er heitliggende og paa enkelte Steder bakket, saa have Jorjerne dog i Almindelighed en jævn eller i det mindste kun lidt skraa Glade. I deres Grundbestanddele prædominerer Leer- mergel og Jordsmønnen er for det meste vel forsynet med Muld.

Svingploven benyttes ikke alene af Antvorskovs Parcellister, men ogsaa af flere Bønder. Paa Parcellerne havees Tærsker og Rense- maskiner.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 111 Tdr., Fødd 7; Rug 339 Tdr., Fødd $6\frac{1}{2}$; Bødd 559 Tdr., Fødd 7; Havre 335 Tdr., Fødd $6\frac{1}{2}$; Bødd- sæd 126 Tdr., Fødd 6; Kartofler 819 Tdr., Fødd 8; Klover- frøe saadet 242 Lpd.; Vinterraps i 85 Tdr. Land, avlet 635 Tdr. Frøe; Hør i 12 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 129 Lpd.; Kommen avlet 10 Tdr. og Humle 31 Lpd.

Breaturhold i Februar 1838.

Sestenes Antal 343; heraf 61 Plage og Føl, og af disse 19 for- ædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Ovægets Antal 1038; heraf 61 Tyre og Stude og 262 Ung- høveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 644 med Saar, Lam, Bødder og Bødder. Af dette Antal er 94 af spansk Race. Hele Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Svinenes Antal 340 med store Sviin og Grise. Antallets For- hold til Td. Land 1:15.

Bistader 91.

Der holdes temmelig godt over Markfreden og Hegnets Bed-
 ligeholdelse. Sognet er forsynet med gode Tørvemoser og store Skove.
 Sædevarerne finde god Affætning i Kjøbstæderne Skjelskjør og
 Korsør.

Antvorskov, der nu aldeles er opløst i Parceller, har i ældre
 Tider været et Munkeløster, kaldet St. Johannes Kloster, stiftet
 af Valdemar den Anden 1220. Efter Reformationens Indførelse
 blev det den 17de April 1585 forandret til et Kongeligt Slot, hvor
 Kong Frederik den Anden ofte opholdt sig og døde der 1588. Siden
 efter var Slottet i lang Tid Bolig for Amtmanden og Amts-
 forvalteren; ligesom ogsaa en Escadron Ryttere der var indkvarteret.
 1776 blev Antvorskov af Kongen solgt til Finantsraad Koes, der
 nedrev den smukke Kirke og byggede af dens Muursteen Hoved-
 gaarden Falkenstein. Af de senere Eiere har især Conferentsraad
 Bruun meget forskjønneth Antvorskov og dens Omegn. Da Slottets
 betydelige Areal tilforn med mindre Fordeel blev dyrket under Et,
 saa byggede han 4 store Parceller og tillagte hver et passende Areal.
 Tvende af disse Parceller ere senere sammenlagte og udgjøre nu een
 Gaard, der kaldes Charlottendal. En tredie af disse Parceller er
 endnu i sin oprindelige Form med Hensyn til Bygning og Areal.
 Den 4de Parcel er tilligemed de Torder selve Slotsbygningen beholdt,
 opløst i flere smaae Parceller. Efterat Bruun havde solgt Antvor-
 skov, bleve alle disse Parceller solgte til forskjellige Kjøbere og den
 ældgamle Slotsbygning aldeles nedbrudt.

Med Hensyn til St. Peders Kirke i Slagelse kan her be-
 mærkes: at i denne Kirke skal den sidste catholske Biskop i Aarhus,
 Ove Bilde, være begravet 1555, ligesom ogsaa flere af Familien
 Bilde der skulle være nedsatte i aaben Begravelse.

St. Peders Landsogn har en Skole i Byen Holmstrup, hvori
 undervises, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 112 Børn. Skole-
 districtet har ingen Legater eller Capitaler, men heller ikke nogen
 Gjæld. Districtets Udgiyt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge
 udgjør, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 293 Rbd.

Fattigvæsenet forserger, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 5
 Almisfællemmer i Fattighuset, og udenfor Fattighuset 20 Børn og
 14 gamle Fattige. Ingen Legater eller Capitaler. Communens

aarlige Udgiwt, efter 5 Aars Gjennemsnit, 474 Rbd. og 25 Tdr. Rug og 25 Tdr. Byg.

4. Seininge Sogn, Anner til St. Michels Pastorat i Slagelse, har kun 1 Landsbye.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 151 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.

Areal 1234 Tdr. Land geometrisk Maal. Tarten 16. Af dette Areal er 21 Tdr. Land et Overdrev og 55 Tdr. Land Mose. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:5.

Folkemængden 188. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 61,116 Rbd., for Tienderne 16,977 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 36,870 Rbd. Solv.

Det anførte Hartkorn, der altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	74 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.
Hoveriegiørende Fæstegods	77 — 2 — 1 — 1 —
	151 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Skolen, 8 Selveiergaarde, 6 Selveierhuuse med Jordlob, 1 Selveierhuus uden Jordlob, 9 Fæstegaarde, 1 Fæstehuus med Jordlob.

Jorderne have en jævn Flade. Leermergel prædominerer i Underlag og Jordsmon, der er rigt paa Muldjord. Klimater er gunstigt for Vegetationen. Bestemt Driwtsplan bliver ikke fulgt. De fleste have dog Heelbraf. I Almindelighed 5 Aars Saaening og 4 Aars Hvile. Egntlig Sommerstaldfodring finder ei Sted. Kun nogle Ungheveder fodres med Grønt indtil Høet er indhøstet. Svingplogen benyttes, men ei andre forbedrede Agerredskaber. Udfiskningen er god, og for Hegnets Vedligeholdelse og Markfred haves Interesse. Sognet har Tørvessjær til egen Brug.

Udsæd og Føld i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 26 Tdr., Føld 5; Rug 112 Tdr., Føld 5; Byg 261 Tdr., Føld 5½; Havre 92 Tdr., Føld 6; Boghvede 7 Tdr., Føld 8; Bølgfæd 70 Tdr., Føld 5; Kartofler 216 Tdr.,

Fold 8; Klover saaet 100 Lpd.; Hør i 4 Tdr. Land, avlet
Frøe 6½ Tdr., og uheglet Hør 42 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 123; heraf 48 Plage og Føl. Antallets Forhold
til Td. Land 1 : 10.

Qvæggets Antal 305; heraf 7 Tyre og Stude og 167 Ungheveder.
Antallets Forhold til Td. Land 1 : 4.

Saarenes Antal 250 med Faar, Lam, Vædre og Veder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Svinenes Antal 80 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1 : 15.

Bistader 18.

I Kjøbstæderne Skjelskør og Korsør ere gode Torve til Korn-
varernes Affætning.

Heininge Sogn har 1 Skole, hvori undervises, efter 5 Aars
Gjennemsnit, aarlig 36 Børn. Ingen Legater eller Capitaler ere
henlagte til Skolevæsenet, der har en Gjeld paa 80 Rbd. Sølv og
20 Rbd. Sedler. Skoledistrictets Udgiut i Penge og Naturalier
anslaaede til Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig
212 Rbd.

Fattigvæsenet har ingen Gjeld, men en Capital stor 100 Rbd.
Almisselemmernes aarlige Antal 5, efter 5 Aars Gjennemsnit.
Communens aarlige Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til
Penge, ligeledes efter 5 Aars Gjennemsnit, 43 Rbd.

Den residerende Capellan ved St. Michels Kirke i Slagelse var
tilforn Sognepræst for Heininge Sogn, men da Capellaniets op-
hævedes, blev Heininge Sogn annecteret til St. Michels Sognekald.

Vemmeløv Pastorat.

Hovedsognet Vemmeløv har 3 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 11 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. = Alb.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 420 — 4 — 1 — 2 —

431 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

Areal 3792 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 16,
laveste 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 9.

Folkemængde 758. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Larationen til Bantkeftelsen i Sølv for Jorderne 149,897 Rbd., for Tienderne 47,102 Rbd., for Bygningerne 6800 Rbd. Brand-
asfurancesummen 116,950 Rbd. Sølv.

Det ovenanførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 420 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	11 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Complet Hovedgaard udenfor Sognet	25 — 3 — 1 — 2 —
Selveiergods	126 — 7 — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	244 — = — = — = —
Hoveriegjørende Fæstegods	24 — 2 — = — = —

431 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 18 Selveiergaarde, 3 Selveierboelssteder, 1 Selveierhuus med Jordlob og 1 uden Jordlob, 37 Fæstegaarde, 8 Fæsteboelssteder, 40 Fæstehuse med Jordlob og 14 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Sognet mod Vesten ligger temmelig nær ved Stranden og som en Folge heraf kan gjennefarens af de vestlige Vinde, der bringe megen Taage med sig, saa er Klimatet temmelig fugtigt og koldt.

Jorderne have i Almindelighed en jævn Glade og indeholde saavel i Underlaget som Jordsmønnet en for Vegetationen heldig Blanding af Leer, Kalk og storkornet Sand. Overalt prædominerer Mulden, men allermæst i Drmiglev Byemønds Jorder, der ogsaa høre til de bedste Jorder i hele Amtet. En bestemt Driivtsplan have kun enkelte Bønder. Mange følge endnu den gamle Skik, at gjøde Grenjord til Byg og først derefter at tage Vintersæd. Dog aftager dette Antal aarlig, og gjødet Heelz eller Halvbrak indføres efterhaanden, da man har seet Nyttens heraf paa min Lod og de Mønds Lodder, der allerede i nogle Aar have fulgt mit Exempel.

Af de forbedrede Agerredskaber bruge nu næsten alle Bønder den nordamericanske Svingplov. Foruden Svingploven, som jeg siden 1807 har uafbrudt brugt til min Avling paa de forskjellige Steder jeg har været Præst, benytter jeg tillige Erstirpatoren, Hestehakken og Kartoffelploven, og til Sædens Rensning en særdeles god Rensmaskine.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 42 Tdr., Fødd 7; Rug 404 Tdr., Fødd 8; Byg 698 Tdr., Fødd 7; Havre 294 Tdr., Fødd 7; Boghvede 4 Tdr., Fødd 8; Bælgfæd 238 Tdr., Fødd 7; Kartofler 883 Tdr., Fødd 8; Kløver saæt 250 Lpd.; Hør i 16 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe og uheglet Hør 160 Lpd.; Humle avlet 5 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 329; heraf 33 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Qvæggets Antal 747; heraf 9 Tyre og Stude og 314 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Faarenes Antal 758 med Faar, Lam, Vædre og Veder. Heraf 98 blandet med spansk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 239 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 51.

Egentlig Sommerstaldfodring bruges ikke af Bønderne. Kun nogle Heste og gølle Køer fodres med Grønt indtil Høehøsten er endt.

Derimod har jeg hos mig indført halv Sommerstaldfodring. Køerne tages fra Marken om Formiddagen Kl. 10 og staae i Stald til Kl. 5 om Eftermiddagen, da de igjen sættes i Løir. Paa Stalden fodres først paa Sommeren med grøn Vintersæd og siden efter med Vikkehavre og Kløver. Hermed vedblives til Høsten er endt, da de gaae løse paa Marken under Vogtning om Dagen og indtages om Natten paa Stald. Hestene holdes bestandig paa Stald.

Bønderne sørge i Almindelighed for reen Saaesæd. Hegnet holdes temmelig godt vedlige og Markfred erholdes derved, at næsten Alle tage deres Kreaturer paa Stald om Natten, saasnart der er indhøstet, og de, der ikke tage dem paa Stald, tvære dem om Natten.

Havedyrkingen staaer meget tilbage og smaae Skovanlæg ved Gaardene findes ikke, endskjønt det her, hvor Brændet er dyrt, var saare ønskeligt. Huussliden frembringer kun det Nødvendige til Husets Forbrug. Af Løvmoser ere kun faa. Præstegaarden og mange Bøndergaarde have intet Løvskjær.

I Sognet ere nogle gode Kilder, og en Aae adskiller Bommeløv Sogn fra Stillinge, Heininge, Slagelse og Slotsbjergby Sogne.

Korn og Fødevarer finde god Affætning i Kjøbstæderne Skjel-
fjør, Korsfjor og Slagelse, der alle ligge kun omtrent 1 Mil fra
Sognet.

Hemmesøi Sogn, Anner til Bommeløv Sogn, har 4
Byer.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 298 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr.
1 Alb.

Areal 2387 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15,
laveste 14. Af dette Areal ere 40 Tdr. Land Enghave og 55 Tdr.
Land en Torvemose. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 524. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorberne 96,361 Rbd.,
for Tienderne 32,338 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne
76,410 Rbd.

Det anførte Hartkorn er altsammen tiendepligtigt og fordeelt
saaledes:

Selveiergods	115 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.
Høveriefrit Fæstegods	123 — 4 — = — 1 —
Høveriegiørende Fæstegods	59 — 4 — = — = —
	298 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

I Sognet ligge 17 Eiendoms-gaarde, 4 Eiendomsboelsstæder,
11 Selveierhuse med Jordlod, 19 Fæstegaarde, 4 Fæsteboelsstæder,
22 Fæstehuse med Jordlod og 6 Fæstehuse uden Jordlod.

Da dette Sogn er lavtliggende, har Læe mod Østen af det
høiere liggende Lundforlund Sogn og er fjernet fra Stranden,
saa er Klimatet mindre koldt og taaget end i Bommeløv Sogn.
Jorberne ere jævne og paa nogle Stæder siede. Endeel Brakgrøfter
ere derfor nødvendige. Underlag og Jordsmøn have omtrent samme
Bestanddele som i Hovedsognet.

Hvad Driwtsplan og Agerredskaber, Havedyrkning og Huusflid
angaaer, da gjælder ogsaa her, hvad der er anført om Bommeløv
Sogn. For Hegns Vedligeholdelse og Markfred sørges noget mindre
omhyggeligt. Den samme Aae, som adskiller Bommeløv Sogn fra
endeel Nabosogne, adskiller ogsaa Hemmesøi Sogn fra Lundforlund
'g Fardrup Sogne.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 12 Tdr., Fødd 6; Rug 268 Tdr., Fødd 7; Byg 426 Tdr., Fødd 7; Havre 225 Tdr., Fødd 6; Boghvede 1½ Td., Fødd 7; Bælgfæd 150 Tdr., Fødd 7; Kartofler 469 Tdr., Fødd 8; Kløver saaret 178 Lpd.; Hør i 12 Tdr. Land, avlet 20 Tdr. Frøe og 96 Lpd. uheglet Hør.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 217; heraf 48 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Qvæggets Antal 426; heraf 4 Tyre og Stude og 143 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 528 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Heraf 20 blandet med spanske Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 151 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 23.

Sognet er vel forsynet med Tørvesskær.

Kornvarene finde god Affætning i samme Kjøbstæder, hvortil Hovedsognet fører sine Kornvare.

Bemmeløv Pastorat har 2 Skoler, hvori tilsammen undervises, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 232 Børn. Da Pastoratets Skolevæsen hverken eier Legater eller faste Capitaler, saa maae Skoledistricterne selv udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 600 Rbd.

Fattigvæsenet forserger i et Fattighuus 16 Almisselemmer, og udenfor Fattighuset, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarligen 20 Fattige. Da hverken Legater eller Donationer ere tillagte Fattigvæsenet, saa maae ogsaa her alle Udgifter, der efter 5 Aars Gjennemsnit udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge aarlig 505 Rbd., udredes af Districterne.

Slotshjergbne Pastorat.

A. Hovedsognet Slotshjergbne har kun een Landsbne.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 22 Tdr. 4 Skpr. = 3 Bdr. 1½ Alb.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 222 — 3 — 3 — —

Det sammenlagte Hartkorn 244 Tdr. 7 Skpr. 3 Bdr. 1½ Alb.

Areal 1552 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 16, laveste 15. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:6.

Folkemængden 486. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 81,410 Rbd., for Tienderne 26,125 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 72,380 Rbd. Sølv.

Det ovenanførte Hartkorn, hvoraf 233 Tdr. 2 Skpr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplet Hovedgaard udenfor Sognet	10 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdr. 1 Alb.
Præstegaarden	11 — 5 — 3 — $\frac{1}{2}$ —
Selveiergods	180 — 4 — 3 — — —
Hoveriegiørende Fæstegods	41 — 7 — — — —

244 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 26 Selveiergaarde, 7 Selveierboelssteder, 5 Selveierhuse med Jordlob, 2 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 46 Fæstehuse med Jordlob og 7 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognet har en høi Beliggenhed, der ogsaa er klart deraf, at efter Olsens fysisk-geographiske Kort er Toppen af en Bakke nær ved Bjergby, der kaldes Høshoi, det høieste Punkt i Slagelse Herred, nemlig 300 Fod over Havets Vandflade. Da nu selve Bakken ikke reiser sig høit over Jordfladen, saa maa Sognet være høitliggende. Fra denne Bakke har ogsaa Professor Schumacher for flere Aar siden foretaget astronomiske Observationer. Som en Folge af denne høie Beliggenhed kan Sognet overfares af de sydlige, vestlige og nordlige Vinde, da det kun mod Østen har noget Læe af det forrige Antvorskovs mange Skove, og Klimatet maa derfor antages at være temmelig kolbt.

I Jordernes Bestanddele har i Almindelighed Leret Overvægten, hvorhos Jordsmonnet er godt forsynet med Mulb.

Kun enkelte Bønder have en bestemt Drivtplan. Dog begynde adskillige Bønder at lægge sig efter en bedre Rotation end hidtil.

Af de bedre konstruerede Agerredskaber benyttes Svingploven, men ei heller Andre.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet at være saaledes:

Udsæd: Hvede 17 Tdr., Fødd 5; Rug 185 Tdr., Fødd 6; Byg 305 Tdr., Fødd 6; Havre 145 Tdr., Fødd 4; Bølgfæd 96 Tdr., Fødd 4; Kartofler 300 Tdr., Fødd 5; Klover saet 71 Lpd.; Hør i 6 Tdr. Land, avlet 12 Tdr. Frø, og ubeglet Hør 68 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 137; heraf 27 Plage og Føl, og af disse 1 af forædlet Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Qvæggets Antal 319; heraf 2 Tyre og Stude og 72 Unghoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 311 med Gaar, Lam, Bædre og Beder, hvoraf 9 blandet med spanst Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 92 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 28.

Sommerstaldfodring er ikke indført. Der holdes nogenlunde over Markfreden og Hegnets Vedligeholdelse, og Beboerne sørge for reen Saaesæd. Havedyrkningen kunde ønskes bedre. Huusfliden frembringer kun til egen Forbrug. Sognet har godt Tørvesskær og Brænde kan erholdes fra nærliggende Skove.

Kornvarerne finde god Uffætning i Kjøbstæderne Skjelskjør og Korser.

B. Anneget Sludstrup har 3 Landsbyer.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 195 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.

Areal 1295 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 17, laveste 15. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 419. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Taxationen til Bantkeftelsen i Solv for Jorderne 64,653 Rbd., for Tienderne 21,897 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 5608 Rbd. Solv.

Det anførte Hartkorn, der altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	128 Tdr.	=	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
Arvefæstegods	30	—	3	—	=	—	—
Hoveriagjørende Fæstegods . . .	37	—	=	—	3	—	1

195 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alt.

I Sognet ere, foruden Skolen, 20 Eiendomsgaarde, 5 Selveierboelssteder, 18 Selveierhuse med Jordlob, 6 Selveierhuse uden Jordlob, 4 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæsteboelssted, 2 Fæstegaarde, 6 Fæsteboelssteder, 16 Fæstehuse med Jordlob og 2 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognets Beliggenhed er lavt. Klimatet fugtigt. Det har Læe mod Norden af Hovedsognet. Jorderne ere i Almindelighed sibe og fordre megen Gravning til Vandets Afledning. Leret prædominerer i Jordernes Grundbestanddele. Jordsmonnet er for det meste muld- rigt. Hvad der med Hensyn til Driwtsplan, Agerredskaber, Hegns Begligeholdelse, Markfred, Have dyrkning og Huusfliden er anført om Hovedsognet, gjelder ogsaa om dette Sogn.

Udsæd og Fødd i jævn gode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 8 Tdr., Fødd 5; Rug 140 Tdr., Fødd 5; Bvg 242 Tdr., Fødd 6; Havre 133 Tdr., Fødd 4; Bølgfæd 79 Tdr., Fødd 4; Kartofler 232 Tdr., Fødd 6; Klover saet 54 Lpd.; Vinterraps i 2 Tdr. Land, avlet 16 Tdr. Frøe; Hør i 5 Tdr. Land, avlet 11 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 80 Lpd.; Humle 6½ Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 124; heraf 24 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Qvæggets Antal 309; heraf 2 Tyre og Stude og 112 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 309 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 96 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Bistader 31.

Sognet har gode Tørvemoser og Brændsel kan kjøbes i Skovene ved Antvorskovs Parceller.

Sædevarerne føres til Skjelsfjær og Korsøer, hvor de finde god Affætning.

Slottsbjergbye Pastorat har tvende Skoler, hvori tilsammen undervises, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 185 Børn. Af disse tvende Skoler har den i Sludstrup Sogn en aarlig Indtægt af 100 Rbd. og 5 Favne Brænde, anslaaede til 30 Rbd., altsaa i det Hele 130 Rbd., fra en af Antvorskovs Parceller, men har en Gjeld stor 200 Rbd. Skoledistricternes Udgifter udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, aarlig 424 Rbd.

Fattigvæsenet forserger, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig i et Fattighuus 10 Almisfelemmer, og udenfor Samme, ligeledes efter 5 Aars Middeltal, aarlig 34 Fattige. Det har en sammen- sparet Capital af 200 Rbd. Communens aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennem- snit, 331 Rbd.

Lundforlund Pastorat.

A. Sovefognet Lundforlund har kun 1 Landsbye.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 7 Tdr. 7 Skpr. = 3 Fdkr. 2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 160 — 5 — 3 — = —

168 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 1192 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 16. Hart-
kornets Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 264. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 60,858 Rbd.,
for Tienderne 18000 Rbd., for Bygningerne 7580 Rbd. Brand-
assurancesummen for Bygningerne 5130 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 160 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr.
ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	7 Tdr. 7 Skpr. = 3 Fdkr. 2 Alb.
Selveirgods	149 — 5 — 3 — 1 —
Arvesfæstegods	9 — = — 3 — 2 —
Hoveriegjørende Fæstegods . . .	1 — 7 — = — = —

168 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Foruden Præstegaarden og Skolen ere i Sognet 18 Selveiergaarde, 1 Selveierboelssted, 11 Selveierhuse med Jordlob, 8 Selveierhuse uden Jordlob, 1 Arvefæstegaard, 5 Fæstehuse med Jordlob og 1 Fæstehuus uden Jordlob.

Sognet er høitliggende og Klimatet temmelig koldt. Jorderne ere i sine Grundbestanddele noget mere sandede end lerede. Dog er Sandet storkornet og Underlaget derfor vandholdigt. Jordsmonnet er godt forsynet med Muld.

Drivtsplanen kan ikke roses. Den er: gjødet Grønjord med Byg, Rug, Bølgfæd, Byg, Havre med Klover, 4 Mars Hvile. Efterhaanden synes dog Heelbraf at blive mere almindelig. Agerredskaberne ere for det meste de gamle. Dog begynder man at indføre Svingploven.

Udsæd og Født i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 50 Tdr., Født 8; Rug 374 Tdr., Født 7; Byg 519 Tdr., Født 10; Havre 253 Tdr., Født 7; Bøghvede 4 Tdr., Født 8; Bølgfæd 248 Tdr., Født 6; Kartofler 762 Tdr., Født 10; Klover faaet 148 Lpd.; Hør i 11 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 200 Lpd.; Humle avlet 3 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 118, heraf 26 Plage og Fel. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Øvægets Antal 334; heraf 29 Tyre og Stude og 119 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 299 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 143 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Bistader 24.

Bønderne sørge for reen Saaefæd og holde Markfred. Havedyrkningen er maadelig og Huusfliden frembringer kun Ulident og Linned til egen Forbrug. Udskiftningen er ikke den bedste, da kun faa Gaarde ere udslyttede paa Marken. Sognet har det fornødne Tørveffjær, og Brænde kan kjøbes fra Skovene ved Slagelse. Korn-

varerne finde god Affætning i Skjælskjør og Fedevarerne i Slagelse, og Sognet ligger kun 1 Miil fra enhver af disse Kjøbstæder.

B. Anneret Gjerløv har 2 Landsbyer og 1 Hovedgaard.
 Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 48 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. = Alb.
 Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 172 — — 2 — 2 —
 Skovskuld 3 — — — — —

223 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 1428 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 17, laveste 15. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:6.

Folkemængden 334. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 112,774 Rbd., for Tienderne 23,126 Rbd. Brandasurancensummen for Bygningerne 96,530 Rbd.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 172 Tdr. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplet Hovedgaard	48	Tdr.	1	Skpe.	1	Fdkr.	=	Alb.
Selveiergods	156	—	1	—	2	—	2	—
Arvesæstegods	=	—	2	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	5	—	1	—	=	—	=	—
Hoveriegiørende Fæstegods	13	—	4	—	=	—	=	—

223 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Hovedgaarden og Skolen, 23 Selveiergaarde, 8 Selveierboelssteder, 6 Selveierhuse med Jordlob, 7 Selveierhuse uden Jordlob, 1 Arvesæstehuus, 1 Fæstegaard, 3 Fæstebølssteder, 8 Fæstehuse med Jordlob og 7 Fæstehuse uden Jordlob.

Jorderne ligge høit og ere lerede, især i den østlige Deel, hvor Grundbestandene ere sandet Leermergel, vel forsynet med Muld. Med Hensyn til Drivtsplan og Agerredskaber forholder det sig som i Lundforlund Sogn. Der sørges for reen Saaesæd og holdes over Hegnets Vedligeholdelse og Markfred.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgiivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 8 Tdr., Fødd 8; Rug 181 Tdr., Fødd 7; Byg 226 Tdr., Fødd 10; Havre 108 Tdr., Fødd 7; Bølgfæd 103 Tdr., Fødd 6; Kartofler 540 Tdr., Fødd 10; Kløver saaret

69 Lpd.; Hør i 5 Tdr. Land, avlet 12 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 115 Lpd.; Humle avlet 3 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 271; heraf 46 Plage og Føl, og af disse 1 forædlet. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Qvæggets Antal 712; heraf 31 Stude og Tyre og 229 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:2.

Saarenes Antal 625 med Saar, Lam, Bædre og Beeder. Antallets Forhold til Td. Land 1:2.

Svinenes Antal 255 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Bistader 64.

Havedyrkning staaer tilbage. Tørveffjær haves til egen Forbrug. Sædevarer sælges i Skjelsfjær og Korsfær, hvor de finde god Affætning.

I dette Sogn ligger Falkensteen, ucomplet Hovedgaard, der staaer for Hartkorn:

Privilegeret Ager og Eng	58 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Uprivilegeret Ager og Eng	11 — — — — —
Skovskjld	3 — — — — —
	72 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Areal 777 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 17. Af dette Areal udgjør Agerland 382 Tdr.

Eng . . 20 —

Skov . . 375 —

777 Tdr. Land.

Med Hensyn til Hartkornet bemærkes, at heraf ligger i Gjerløv Sogn	48 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. = Alb.
i Slotsbjergby Sogn	10 — 6 — 1 — 1 —
i Slagelse St. Peders Sogn	14 — — — — —

72 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Jordernes Grundbestanddele ere sandet Leermergel, godt blandet med Muld. Skoven bestaaer meest af Bøgetræer. Nye Skov opelkes ved naturlig og kunstig Besaaening. Ligeledes haves Plantager af Ege og Naaletræer. Skoven ligger i Serbyemagle og St.

Peders Sogne. En Lørbemose paa 10 Tdr. Land af god Bonitet ligger paa Gaardens Mark.

Jorberne ere inddeelte i 11 Marker, der drives saaledes: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak, 3) Hvede, 4) Byg, 5) Bælg-sæd, 6) Rug ublagt med Klover, 7 og 8) Klover til Høe, 9, 10 og 11) Græsning.

Svingploven, Exstirpatoren og Hvyppploven benyttes, og Sæden udtærkes ved Maskine. Gaarden drives uden Hoverie. Dvæg-besætningens Antal 120 Køer, 4 Tyre og 40 Ungheveder. Racen er forbedret ved Tyroler-Tyre. Sveigerie er indført. Smør produ-ceres ikke til Salg. Faar holdes kun til Husets Fornødenheder. Svinene ere af chineesisk Race. Ved Gaarden findes ikke Fiske-damme, men i Haven er en Kilde med fortræffeligt Vand.

Lundforlund Pastorat har 2 Skoler, hvori tilsammen under-vises aarlig 97 Børn. Skolevæsenet har hverken Capitaler eller Legater, men ei heller nogen Gjæld. Districternes aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 404 Rdb. Børnenes An-tal og Udgiwten til Skolevæsenet er beregnet efter 5 Aars Middeltal.

Fattigvæsenet har intet Fattighuus. Almisselemmernes aarlige Antal 17, efter 5 Aars Gjennemsnit. Communens Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 264 Rdb. Ingen Gjæld.

Boeslunde Pastorat.

Boeslunde Sogn har 11 Byer og 2 Hovedgaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	31 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.
Skovskjld	1 — = — = — = —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	681 — = — 1 — 1½ —
Skovskjld	= — 2 — = — = —

714 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. ½ Alb.

Areal 5376 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 16, laveste 9. Af dette Areal ere 278 Tdr. Land Skove og 63 Tdr. Land Mose. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 1186. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Tarationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 260,954 Rbd., for Tienderne 74,265 Rbd., for Bygningerne 8790 Rbd. Brand-
assurancesummen for Bygningerne 170,680 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 663 Tdr. 2 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.
ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	22	Tdr.	5	Ekpr.	3	Fdkr.	1	Alb.
Præstegaarden	10	—	2	—	—	—	—	—
Selveiergods	118	—	7	—	—	—	2	—
Arvefæstegods	45	—	3	—	1	—	$\frac{1}{2}$	—
Hoveriefrit Fæstegods	354	—	2	—	—	—	—	—
Hoveriegiørende Fæstegods . . .	162	—	5	—	3	—	—	—

714 Tdr. 2 Ekpr. = Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden, Hovedgaarden og Skolen, 17 Selveiergaarde, 6 Selveierboelssteder, 3 Selveierhuse med Jordlob og 8 Selveierhuse uden Jordlob, 4 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæstehuus med Jordlob, 55 Fæstegaarde, 5 Fæsteboelssteder, 77 Fæstehuse med Jordlob og 14 Fæstehuse uden Jordlob.

Endsfjendt Sognet er heitliggende, saa frembyder dog Jorderne for det meste en jævn Overflade og have til Grundbestanddele sandet Leermergel. Dette gjelder især om Byerne Voelunde, Sønderup, Atterup og Gryderup. Mere sandet er Agerlandet til Byerne Vester-
Bøgebjerg, Trannerup og Egerup, da Grundbestanddelene her ere leret Sandmergel. Disse Jorder ere ogsaa temmelig belagte med Steen. Sognets høie Beliggenhed og Nærhed ved Stranden frem-
kalder et koldt og noget taaget Klima.

Bondens almindelige Drivtsplan er følgende: 1) Rug i gjødet Halsbrak, 2) Byg, 3) Bølgfæd og Kartofler, 4) Rug, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Kløver, 4 Mars Hvile.

De bedre konstruerede Agerredskaber benyttes ikke. Dog have enkelte Bønder begyndt at bruge Svingploven. Der sørges for reen Saaefæd, men der holdes ikke strengt over Markfreden.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 119 Tdr., Sold 7; Rug 413 Tdr., Sold 6;
Byg 878 Tdr., Sold 7; Havre 479 Tdr., Sold 6; Bølgfæd
436 Tdr., Sold 4; Kartofler 633 Tdr., Sold 9; Kløverfrøe

faaet 298 Lpd.; Hør i 14 Tdr. Land, avlet 29 Tdr. Frøe, og uheglet Hør 180 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 447; heraf 91 Plage og Jøl. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Ovægets Antal 1069; heraf 17 Tyre og Stude og 391 Ung-hoveder. Racen siellandsk, fynsk og jydsk. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 940 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Engelsk og spansk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 354 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Sommerstaldfodring finder ikke Sted. Sognet har flere gode Kilder. Kun faa Tørvemoser, der desuden ere af maadelig Bonitet. Skov til Salg findes ikke i Sognet. Brænde maa derfor kjøbes fra længere bortliggende Skove. Sognet ligger bekvemt for Sæde- og Fødevarers Afsetning, kun $\frac{1}{2}$ Mil fra Skjelskør, 1 Mil fra Korsør og $1\frac{1}{2}$ Mil fra Slagelse.

I Boeslunde Sogn ligger Espe, complet Hovedgaard, der staaer for følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	24 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.
Skovskyd	1 — — — — —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	33 — 6 — — — 2 $\frac{3}{4}$ —
Matriculeret Kongetiende	19 — 2 — 1 — 1 $\frac{1}{2}$ —
	75 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. 2 $\frac{1}{4}$ Alb.

med et Areal af 562 Tdr. Land til Tarten 14.

Heraf Agerland 430 Tdr.

Eng og Mose . . . 12 —

Skov 120 —

562 Tdr. Land.

Jorderne ere for det meste Leermergel, saavel i Underlag som Jordsmon. Det Sidste muldrigt.

Gaardens Jorder ere inddeelte i 12 Marker og Rotationen følgende: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg udlagt med Klover, 4 og 5) Klover til Høe, 6) Byg eller Rug i Halvbrak, 7) Bælg-

sød, 8) Havre udlagt med Klover, 9, 10, 11 og 12) Klover til Græsning.

Sommerstaldfodring er ikke indført. Af de bedre Agerredskaber bruges kun Svingploven. Gaarden drives uden Høverie.

Dvægbesætningen bestaaer af 110 Køer foruden Ungkvæg. Alle af dansk Race. Hollænderie bruges. Faar blive ikke holdte. Svinene ere af engelsk Race.

Skoven har flere Ege- end Bøgetræer. 40 Tdr. Land heraf er god Gjerdselskov. Alt behandles forstmæssig. Af Naaletræer en Plantage paa 16 Tdr. Land, der staaer i frodig Væxt. I Gaardens Bandler ere Karudser, men ikke til Salg. Derimod haves Rettighed til Fiskerie i Beltet af Silb, Al, Torff og Flynnder. Fiskeriet er bortleiet til tvende Fiskere.

Pastoratets Skole- og Fattigvæsen. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Boeslunde Pastorat har 3 Skoler, hvori tilsammen undervises aarlig 181 Børn. Ingen Legater eller Donationer ere tillagte Skolevæsenet. Derimod har det en Gjæld stor 341 Rbd. Skoledistrictets aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 944 Rbd.

Fattigvæsenet har intet Hospital eller Fattighuus. Ei heller besidder det faste Capitaler eller har Indtægter af Jorder. Ligesom ei heller Legater eller Donationer ere det tillagte. De Fattiges Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, udgjør aarlig 27 Almisselemmer. Communens aarlige Udgiwter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 380 Rbd.

Korsør Pastorat.

A. Hovedfognet, Kjøbstaden Korsør, der er i Omkreds 3810 Alen, har 12 Gader og Stræder, 207 Gaarde og Huse. Blandt disse Bygninger er Kirken, der eier en Capital af 226 Rbd. Sølv og 79 Rbd. 76 Sk. Sedler. Foruden Renterne heraf har Kirken i aarlig Indtægt, iberegnet Tienden, 650 Rbd., men tillige en Gjæld, stor 600 Rbd. Sølv og 405 Rbd. Sedler. Endvidere har Byen 10 offentlige Bygninger, asfurerede for 13,190 Rbd. r. S. Den

private Brandassurancesum 297,550 Rbd. Folkemængden 1365. Heraf er Borgernes Antal 94. I Byen have kun Skomagerne et Laug, der bestaaer af 11 Medlemmer, 5 Evende og 3 Dreng. Garverie findes ikke, men 2 Skomagere og 1 Sadelmager garve til egen Forbrug ialt aarlig 25 Huder og 160 Skind. 8 Bøvere ere i stadig Gang til Bævning af forskellige Slags Løier. Tvende Vindmøller formale tilsammen 3500 Ldr. Sæd til Meel og Gryn. Desuden have 1 Vindmølle alene til Gryn, men som sjelden er i Gang, og formaler i det Høieste kun 20 Ldr. Gryn aarlig.

Borgerbevæbningen bestaaer kun af 1 Officeer og 24 Mand. Brandcorpsen har derimod 5 Officerer og 178 Mand.

Havnen, hvori Skibe paa 11 Fod kunne indløbe, kan rumme 250 Skibe af 20 Commercelæsters Drægtighed. Byen selv eier 17 Skibe, tilsammen af 415 Commercelæsters Drægtighed.

Byens Kasse eier i prioriterede Capitaler 345 Rbd. Sølvs og 240 Rbd. Sedler, og har af Skovkassen de indfrie Bankheftelser, der udgjøre 11,388 Rbd. 58 Sk. Sølvs, samt indestaaende i Ringsbød Sparekasse 971 Rbd. 4 Sk. Foruden Renterne heraf har Byens Kasse i aarlig Indtægt af Jorder, Stadenpenge m. m. 1351 Rbd. 92 Sk., der tilveiebringes uden Byrde for Communen. Kassen har ingen Gjæld.

Til Byens oconomiske Udgifter er ialt lignet paa Communen i Aaret 1837 den Sum 980 Rbd. 47 Sk. og, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 993 Rbd. 51 Sk. Af den for Aaret 1837 anførte Sum er lignet paa Grund og Næring 203 Rbd. 21 Sk.

Assurancesummen 512 — 10 —

efter Vilkaar og Leilighed 164 — 4 —

Lygtestat paa Assurancesummen, dog kun indenbyes 101 — 12 —

980 Rbd. 47 Sk.

I det Hele er der af Byens Kasse udredet i 1837:

til Indkvarteringen 593. 53., og efter 5 Aars Gjennemsnit 510. 18.

Lygtevæsenet . . . 101. 12. — — — 117. 75.

Vægtvæsenet . . . 222. — — — 218. 89.

Spreitevæsenet . . . 53. 89. — — — 51. 66.

Brolægningen . . . 80. 29. — — — 114. 23.

Vandvæsenet . . . 23. 18. — — — 17. 9.

1074. 9.

1029. 88.

For Konge- og Friseiser er betalt i 1837 87 Rbd. 36 Sk., og efter 5 Aars Gjennemsnit aarlig 125 Rbd. 29 Sk.

Konge- og Præstetiende, der tilsammen beløbe sig til 164 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr., betalt efter Capitelsskjøbet, anslaaes til 523 Rbd. 62 Sk. Havnekasen eier ingen Capitaler, men skyldte derimod ved Udgangen af Aaret 1837 til den Kongelige Kasse 1978 Rbd. 66 Sk. Solv. Dens Indtægter har i Aaret 1837 været 3531 Rbd. 22 Sk., og efter 5 Aars Gjennemsnit aarlig 3240 Rbd. 15 Sk.

Korfor Kjøbstad har en Borger- og Almueskole, hvori aarlig undervises 206 Børn. En Arbejdsskole, Børnenes Antal 40. 6 private Instituter med 80 Børn. Det offentlige Skolevæsen eier i Capitaler 1541 Rbd. 63 Sk. Solv og 940 Rbd. 48 Sk. i Sedler. Foruden Renterne heraf, haves endnu i aarlig Indtægt kun af Jorder 15 Tdr. 7½ Skpr. Byg, betalt efter Capitelsskjøbet og tillagt Skolens Underlærer som Embedsløn. Skolens Gjeld er til Kirken 200 Rbd. Solv og til Skolelærer-Hjælpekassen 125 Rbd. Sedler. Communens aarlige Udgiwt til Skolevæsenet 409 Rbd. 30 Sk. Alt det Anførte er beregnet efter 5 Aars Middeltal.

Byen har et Fattighuus. I dette forses aarlig 17 og udenfor Samme 30 Almisselemmer. 9 Fattige erholde temporair Understøttelse. I Fattighuset er en Sygestue. Fattigvæsenets Capitaler ere 2309 Rbd. 36 Sk. Sedler og 406 Rbd. 3 Sk. Solv. Aarlig Indtægt af Jorder 30 Tdr. 6½ Skpr. Byg, betalt efter Capitelsskjøbet; for Græsning paa Hølskov 7 Rbd. 3 Sk. Sedler. De øvrige Indtægter kunne anslaaes til 104 Rbd. aarlig. Ingen Gjeld. Communens aarlige Udgiwt 880 Rbd. Sedler.

Korfor har privilegeret Hartkorn Ager og Eng 138 Tdr. 1 Skpr., med et Areal af 1787 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 5. Af dette Areal er 213 Tdr. Land Skov og 1000 Tdr. Land et Overdrev, kaldet Hølskov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:13. Ingen af Byens Jorder ere udskiftede. Alt ligger endnu i Fællesskab.

Noie bestemt Driwtsplan følges ikke, og af de bedre Agerredskaber bliver blot Svingsploven benyttet.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 14 Tdr., Fødd 8; Rug 80 Tdr., Fødd 8; Byg 300 Tdr., Fødd 10; Havre 50 Tdr., Fødd 8; Bølgfæd 50 Tdr., Fødd 6; Kartofler 100 Tdr., Fødd 10; Kloverfrøe saaret 36 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838:

Gestenes Antal 108; heraf 3 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 17.

Øvægets Antal 279; heraf 6 Tyre og 10 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Saarenes Antal 501 med Saar, Lam, Bædre og Veder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 4.

Svinenes Antal 193 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 17.

Jorderne ere paa enkelte Steder noget bakkede, men for det meste frembyde de dog en temmelig jævn Overflade. Deres Grundbestanddeel er sandet Leermangel med et Jordsmon riigt paa Muldjord. Da Sognet er høitliggende og kun mod Østen har Løe af Skoven, og ligger omgivet af det store Belt, saa maa Klimatet være koldt og taaget.

Taxationen til Bankhestelsen for Jorderne 85,821 Rbd. Solv, for Tienderne 15,470 Rbd. Solv. Det tiendeydende Hartkorn 138 Tdr. 1 Skp.

Korsør Kirke er ret smuk. Paa Taarnet er Telegrafen opreist.

B. Taarnborg Sogn, Anneret til Korsør, har 4 Landsbyer og 3 Hovedgaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	95 Tdr. 1 Skp. 3 Fdkr.	$\frac{1}{2}$ Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	469 — 6 — 1 — 2 $\frac{1}{2}$ —	
Privilegeret Skovskjuld	1 — — 2 — 2 —	
Uprivilegeret Skovskjuld	1 — 2 — 1 — 1 $\frac{1}{2}$ —	
	567 Tdr. 3 Skp. 1 Fdkr.	$\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 4717 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14, laveste 10. Af Areal 113 Tdr. Land Fredskov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1: 8.

Folkemængden 1025. Antallets Forhold til Ld. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 286,748 Rbd., for Tienderne 51,876 Rbd., for Bygningerne 5700 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 222,860 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 463 Ldr. 1 Skp. 1 Fdkr. 2½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

En complet Hovedgaard . . .	56	Ldr.	7	Skpr.	1	Fdkr.	1	Alb.
To ucomplete Hovedgaarde . .	95	—	1	—	2	—	2½	—
Selveiergods	103	—	4	—	1	—	=	—
Arvefæstegods	8	—	1	—	=	—	=	—
Hoveriefreit Fæstegods	258	—	3	—	=	—	=	—
Hoveriegjørende Fæstegods . .	45	—	2	—	=	—	=	—

.567 Ldr. 3 Skpr. 1 Fdkr. ½ Alb.

I Sognet ligge, foruden 3 Hovedgaarde og 2 Skoler, 15 Selveiergaarde, 7 Selveierboelssteder, 6 Selveierhuse med Jordlob og 4 Selveierhuse uden Jordlob, 1 Arvefæstegaard og 1 Arvefæstehuus med Jordlob, 39 Fæstegaarde, 56 Fæsteboelssteder, 28 Fæstehuse med Jordlob og 16 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Sognet kun har noget Læe fra det høiere liggende Korsfor Sogn, men forresten kan overstryges af de fleste Vinde, og en Deel af det støder til Stranden, saa er Klimatet koldt og taaget.

Jorderne ere for det meste jævnside, kun paa enkelte Steder noget bakke. Deres Grundbestanddele ere, ligesom i Hovedsognet, sandet Leermergel med en Deel Muld i Jordsmonnet.

En noie bestemt Drivtsplan finder ei Sted uden paa Hovedgaardene; dog have flere Bønder Heel eller Halvbrak. Af bedre konstruerede Agerredskaber benytte kun nogle Bønder Svingploven.

Sommerstalsfodring er ikke indført her. Kun nogle Heste fodres med Grønt.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 131 Ldr., Fødsel 6; Rug 370 Ldr., Fødsel 6; Byg 715 Ldr., Fødsel 7; Havre 406 Ldr., Fødsel 7; Boghvede 2 Ldr., Fødsel 6½; Bælgfæd 339 Ldr., Fødsel 7; Kartofler 923 Ldr., Fødsel 8; Kloverfrøe saaet 380 Lpd.; Vinterrapsfæd i 56 Ldr. Land, avlet 476 Ldr.; Hør i 23 Ldr. Land, avlet 62 Ldr.

Frøe og uheglet Her 238 Epd.; Kommen avlet 2 Edr.; Humle avlet 9 Epd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 354; heraf 60 Plage og Føl. Af disse Heste er 1 Halvblod, 1 Tredvart-Blod og 5 forædlede med engelsk Blod.

Antallets Forhold til E. Land 1:11.

Ovægets Antal 1128; heraf 18 Tyre og Stude og 334 Ung-
hoveder. Antallets Forhold til E. Land 1:4.

Saarenes Antal 866 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Af disse 96 af engelsk Race. Antallets Forhold til E. Land 1:5.

Svinenes Antal 383 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til E. Land 1:12.

Bistader 186, og i 1837 optaget 126.

Markfreden kunde ønskes bedre overholdt. Havedyrkingen og Huusfliden frembringer kun det Nødvendige til egen Forbrug. Sognet er ikke rigt paa Tørveskjær, og Brænde maa hentes fra temmelig langt bortliggende Skove. For Kornvarer er god Affætning i Hovedsognet Kjøbstaden Korsør.

I Taarnborg Sogn ligger Taarnholm, complet Hovedgaard, der staaer for

privilegeret Hartkorn Ager og Eng	81 Edr.	2 Skpr.	1 Fdkr.	= Alb.
Skovskjuld	1 —	—	2 —	2 —
matriculeret Kirkeetiende	20 —	4 —	—	—
	102 Edr.	6 Skpr.	3 Fdkr.	2 Alb.

Arealet af Ager og Engs Hartkorn udgjør 539 Edr. Land geometrisk Maal til høieste Tært 14 og laveste 10. Men af dette Hartkorn og Areal ligger 25 Edr. 3 Skpr. 1 Fdkr. Hartkorn og 229 Edr. Land i Bommelsø Sogn.

Jorderne ere af samme Beskaffenhed som Sognets øvrige Jorder. Leermangel prædominerer saavel i Underlaget som, skjøndt mindre, i Jordsmønnet. De ere tillige meget belagte baade med store og smaae Steen. En stor Deel af disse vare vel Tid efter anden opgravebe og anvendte til Steengjerde, da den nærværende Eier, Hr. Commantur de Galsen for 4 Aar siden kjøbte Gaard og Gods, men uagtet

han med store Omkostninger har rensat flere Marker for disse Steen, vil dog denne Grundforbedring endnu fordre betydelige Udgifter.

En anden ikke mindre Grundforbedring er af Hr. Commandeuren begyndt at foretages, idet han allerede med betydelig Bekostning i 4 Aar har merglet 4 Marker, og agter hermed at vedblive indtil alle Hovedgaardens Marker ere merglede. Gaardens Drivtsplan er passende for den Tilstand, hvori Jorderne nu ere, men, naar de alle ved Eierens utrættelige Virksomhed ere bragte til det Maal, han har foresat sig, vil en mere fordeelagtig Rotation kunne indføres. Dvægbesætningen bestaaer af 150 Høveder af god Race. Schæferie finder ikke Sted.

Af de forbedrede Agerredskaber er endnu kun Svingploven indført. Paa Gaarden havees Lærskemaskine, Rensmaskine og en Hestemølle, hvorpaa al Sæd tit Meel og Grøn formales til Gaardens Forbrug.

Til Taarnholm hører en Skov paa 250 Tdr., der ligger henved 3 Mile fra Gaarden i Kiunge Sogn i Alsted Herred. Skoven har baade Bøge- og Egetræer, og tillige god Underkov. Der havees Ret til Jifferie i den Deel af Korsørs Fjord, som støder til Gaardens Marker, hvorfra kan erholdes Al, Torsk og Slynder.

Gaarden drives uden Hoverie, men har af Huusmænd endeel Ugedage.

Taarnholm er 1777 solgt af Kongen til Proprietair Eggers paa Dyrehovedgaard, der igjen 1797 folgte den til Landvæsenstommisfair Kammerraad Gjerding, der opbyggede Gaarden, da der forhen ikke var nogen Hovedgaards-Bygning. Af ham blev den solgt til Greve Ahlefeldt-Laurvig, der opgav sit Boe, hvorefter Directionen for Statsgjelden folgte Gaarden til dens nuværende Eier Hr. Commandeur Falsen i Sø-Etaten, Commandeur af Dannebrog.

I Nærheden af Taarnholm laae det i ældre Tider bekjendte Taarnborg Slot, hvoraf endnu sees Ruider af Volde. Paa dette Slot skal, efter Hofmans Samlinger, Kong Erik Menved have udstædt et Pergaments-Brev, der indeholdt Korsør Kjøbsted-Ret, og endnu i Hofmans Tid fandtes i Korsør Raadstues Archiv. Om det endnu findes der, vides ikke.

Den anden Hovedgaard i Taarnborg Sogn er Dyrehovedsgaard, eller, som den i ældre Tider kaldtes, Korsør Ladegaard, ucomplet Hovedgaard, der staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng 45 Tdr. 1 Skp. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. med et Areal af 713 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10.

Jorjerne ere bakke, med Leermergel i Underlaget, men meget belagte med større og mindre Steen, hvoraf dog Kjøbmand Theil i Korsør, i de saa Aar han før sin Afgang ved Døden eiede Gaarden, lod opgrave en stor Mængde og sætte i Steengjerde. Hans Søn, der erholdt Gaarden efter ham, fortsatte Arbeidet, og da den nuværende Eier, der for 2 Aar siden købte Gaarden af Sønnen, sikkert ei heller vil lade saadant gavnligt Arbeide gaae i Staae, saa er det at formode, at denne Gaard i Tiden vil blive en særdeles god Avlsgaard.

Af ældre Eiere kan nævnes Proprietair Eggers og dennes Søn Landeværnscapitain Christian Eggers, der lod Gaardens Hovedbygning opføre.

Endvidere ligger i Taarnborg Sogn Bønderup, en ucomplet Hovedgaard, der staaer for uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 46 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. = Alb. Skovskylb 1 — 2 — 1 — 1 —

48 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

med et Areal af 631 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13. Af dette Areal udgjør Agerland 518 Tdr.

Skov . . 113 —

631 Tdr.

Agerlandet er inddeelt i 13 Marker, der drives saaledes: 1) Heelbraf, 2) Hvede, 3) Byg, 4) Havre og Rug ublagt med Klover. Derefter 4 Aar Klover, Byg, Havre ublagt med Klover, 3 Aar Klover. Af de nyere Agerredskaber benyttes kun Svingploven. Paa Gaarden er ingen Tærskemaskine, men en Rensmaskine. Dvægbefættningen 110 Keer af gode danske Racer, foruden Ungqvæg. Hollænderie bruges.

I Gaardens Bændinger ere Karudser, men ikke til Salg. I den Deel af Beltet, som støder op til Gaardens Marker, haves Ret til Fiske. Gaarden drives uden Høverie.

I Taarnborg Sogn er 2 Almueskoler, hvori tilsammen undervises aarlig 206 Børn. Ingen Legater eller Capitaler. Gjæld 752 Rbd. Districternes Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge aarlig 631 Rbd. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har ingen Legater eller Capitaler, intet Hospital eller Fattighuus og ingen Indtægt af Jorder. De faste Almisselemmers Antal aarlig 35. Temporair Hjælp gives til 7 Fattige. Communens aarlige Udgift i Penge og Naturalier anslaaede i Penge 524 Rbd.

Stillinge Pastorat.

A. Stillinge Sogn har 7 Byer, men ingen Hovedgaarde. Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . 19 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . 803 — 3 — — —

823 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr.

Areal 7012 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 11. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9.

Folkemængden 1342. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 348,845 Rbd., for Tienderne 86,565 Rbd., for Bygningerne 6320 Rbd. Brandassurance summen for Bygningerne 171,690 Rbd.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 773 Tdr. 3 Skpr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	18 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 1 Alb.
Selveiergods	84 — = — 3 — 2 —
Høveriefrit Fæstegods	720 — 5 — 1 — = —

823 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.

I Sognet ere, foruden Præstegaarden og 2 Skoler, 10 Selveiergaarde, 4 Selveierboelssteder, 1 Selveierhuus med Jordlob og 1 Selveierhuus uden Jordlob, 70 Fæstegaarde, 77 Fæstehuse med Jordlob og 39 Fæstehuse uden Jordlob.

Sognet er lavtliggende; kun paa enkelte Steder noget bakket. I Jordernes Grundbestanddele har Leret Dervægten i Sognets østlige Deel, men i den vestlige Deel, der grændser til Stranden, har Sandet Dervægten, især i Jordsmønnet, der forresten er muldbrigt. Da Sognet ikke har Læe af Skove fra nogen Side, men alle Vinde kunne gjennefsare det, saa er Klimatet koldt og, ifølge Sognets Nærhed ved Stranden, tillige taaget og fugtigt.

Bondens almindelige Drivtsplan: Gjødet Byg, Vintersæd, Byg, Bælgsæd og Kartofler, Rug og Byg, Havre udlagt med Klover, Hvile 3 Aar. Dog begynde flere Bønder at lægge sig efter et bedre Sædskifte.

Af de bedre Agerredskaber benytte Præsten og enkelte Bønder Svingploven og Erstirpatoren. I Almindelighed sørges for reen Saaesæd, hvorfor ogsaa Præsten og nogle Gaardmand have gode Rensmaskiner.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 99 Tdr., Fødd 8; Rug 632 Tdr., Fødd 8; Byg 1076 Tdr., Fødd 9; Havre 556 Tdr., Fødd 7; Boghvede 7 Tdr., Fødd 6; Bælgsæd 401 Tdr., Fødd 7; Kartofler 1294 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saaet 576 Lpd.; Vinterraps i 19 Tdr. Land, avlet 140 Tdr.; Hør i 38 Tdr. Land, avlet Frøe 135 Tdr., og uheglet Hør 310 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 470; heraf 185 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Qvæggets Antal 1543; heraf 36 Tyre og Stude og 757 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 1487 med Saar, Lam, Bædre og Bedder, blandet med engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 433 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 78.

Sommerstaldføddring finder ikke Sted. Markfreden og Hegnets Vedligeholdelse kan ikke rofes. Huusfliden producerer kun det Nødvendige til egen Forbrug. Havedyrkningen gaaer frem til det Bedre, især ved Præstens Dymuntring og ved at forskaffe Bønderne Frugt-

træer fra Planteeskolen paa Frederiksberg. Saaledes har han modtaget og uddeelt til forskjellige Bønder 366 Frugttæer. Saares ønskeligt vilde det ogsaa være om Gaardmændene ved deres Gaarde vilde anlægge smaae Skove af vilde Træer til Gavntæer og Brændsel, da Sognet er ganske blottet for Skove og derfor maae betale Brændet til høi Priis. Kun Præsten har indfredet paa sin Lød 4 Skpr. Land og beplantet dem med Naaletræer, canadiske Popler og andre vilde Træer. Dog blive de unge Træplanter ofte mishandlede af Faarene, da, som allerede bemærket, der ikke holdes strengt over Markfreden.

Sognet har gode Tørvemoser, flere Kilder, hvoraf St. Clemens Kirke i Stillinge Bye og Kirken ved Byen Kjeldstrup ere de bedste, og en Indsø kaldet Bilsø. Tvende Aarer, der forene sig ved Næsby og gaaer ud i Stranden, adskiller Sognets østlige og sydlige Side fra Naboefognene. Disse Aarer trænge paa flere Steder til en tilstrækkelig Drensning.

Sognets Kornvarer finde god Affætning i Korsør, og dets Fedevarer sælges med Fordeel i Slagelse. Udfiskningen er ikke den bedste, thi de fleste Gaarde have deres Jord paa flere Steder.

Pastoratet har 2 Skoler, hvori tilsammen undervises aarlig 220 Børn. Ingen Capitaler, Donationer eller Indtægter af Jorder ere tillagte Skolevæsenet. Derimod har det en Gjæld stor 66 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 403 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har hverken faste Capitaler eller Indtægter af Jorder, ei heller Hospital eller Fattighuus. Dog heller ikke nogen Gjæld. Almisselemmernes aarlige Antal 36. Til disses Forsørgelse udbejder Communen aarlig i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 501 Rbd.

Sønderup Pastorat.

A. Sovesognet Sønderup har 3 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . 12 Tdr. 3 Skpr. = 11b.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . 247 — 4 — 1½ —

259 Tdr. 7 Skpr. 1½ 11b.

Areal 1932 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 15, laveste 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 451. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Exarationen til Bantkeftelsen for Jorderne 103,010 Rbd., for Tienderne 27,722 Rbd., for Bygningerne 1950 Rbd. Brand-
asfurancesummen for Bygningerne 59,210 Rbd. Sely.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 247 Tdr. 4 Skpr. $1\frac{1}{2}$ Alb.
ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	12 Tdr. 3 Skpr. =	Jdfr. =	Alb.
Selveiergods	2 — 6 — =	— =	—
Arvesæstegods	65 — =	— =	—
Hoveriefrit Fæstegods	101 — 6 — =	— =	$1\frac{1}{2}$ —
Hoveriegjørende Fæstegods . .	78 — — =	— =	—

259 Tdr. 7 Skpr. = Jdfr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 10 Arvesæstegaarde, 18 Fæstegaarde og 21 Fæstehuse med Jordlod.

Sognets Beliggenhed er lav. Jorderne frembyde en jævn, men flad Overflade. Mange Brakgrøfter ere derfor fornødne, men denne Gravning er temmelig forsømt. Jordernes Grundbestanddele: Leer, Kalk og Sand staae i et temmelig heldigt Forhold til hinanden. Leret har Overvægten i Underlaget. Jordsmønnet muldricht. Da Sognet ligger lavere end Nabosognene, saa er Klimatet temmelig luunt, men tillige fugtigt. En Aae, kaldet Ludeaee, omgiver saavel dette Sogn som Anneret næsten paa alle Sider. Kilder findes ikke.

I Almindelighed er Bondens Drivtsplan: Byg i gjedet Jord, Rug, Erter og Kartofler, Byg, Havre ublagt med Klover og andre Græsarter, 4 Aar Hvile. Nogle Bønder begynde dog at indføre Heelbrak. Præsten bruger Vexeldrivt.

Af nyere Agerredskaber bruge blot enkelte Bønder Svingploven. For reen Saaesæd serges, saavidt muligt. Derimod kan Hegnets Bedligholdelse ikke roses. Ligesom ogsaa Bonden opgiver Kvret. Kun Præsten holder over Markfred.

Udsæd og Fold i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 5 Tdr., Fold 6; Rug 177 Tdr., Fold 5; Byg 326 Tdr., Fold 6; Havre 162 Tdr., Fold 5; Bølgfæd 110 Tdr., Fold 4; Kartofler 667 Tdr., Fold 7; Kloverfrøe saet

30 Lpd.; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Frøe 19 Tdr. og uheglet Hør 98 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 175; heraf 44 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Qvæggets Antal 462; heraf 102 Stude og 112 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 911 med Saar, Lam, Bødre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:2.

Svinenes Antal 184 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Sands for Havedyrkning spores ikke og Huusfliden frembringer kun det Fornødne til Huset's Forbrug. Sognet har kun lidet Tørveskjar, men Brænde kan erholdes fra Nordruplunds Skov, der ligger i Anneret.

Kornvarerne maae for det meste sælges i Korsør, der ligger henved 3 Mil fra Sognet, da kun Fedevarer finde god Affætning i Slagelse, der ligger Sognet nærmere.

B. Nordrup Sogn, Anneret til Sønderup, har 3 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	42 Tdr.	3 Skpr.	=	3 Tdr.	$\frac{1}{2}$ Alb.
Skovskjyd	=	—	=	—	$1\frac{1}{2}$ —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	144	—	7	—	2 —
Skovskjyd	1	—	2	—	$1\frac{1}{2}$ —
	188 Tdr.	5 Skpr.	2 Tdr.	$2\frac{1}{2}$ Alb.	

Areal 2605 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 14, laveste 9. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:12. Af dette Areal er 343 Tdr. Land Skov.

Folkemængden 431. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 114,730 Rbd., for Tienderne 20,142 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 106,520 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 279 Tdr. 6 Skpr. 2 Tdr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	42	Tdr.	3	Skpr.	=	Skfr.	$\frac{1}{2}$	Alt.
Selveiergods	2	—	1	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	105	—	1	—	2	—	2	—
Hoverieglørende Fæstegods	39	—	=	—	=	—	=	—

188 Tdr. 5 Skpr. 2 Skfr. 2 $\frac{1}{2}$ Alt.

I Sognet findes, foruden Hovedgaarden og Skolen, 1 Selveiergaard, 21 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 49 Fæstehuse med Jordlod og 1 Fæstehuus uden Jordlod.

Ogsaa dette Sogns Beliggenhed er lav og Jorderne fide. Deres Grundbestanddele ere omtrent de samme som i Hovedsognet, dog er Jordsmonnet mere sandet, men godt forsynet med Muld. Hvad der er anført om Hovedsognet med Hensyn til Drivtsplan, Agerredskaber, Markfred, Hegnets Vedligeholdelse, Havedyrkning og Huusfliden, gjelder ogsaa om dette Sogn, hvad Bønderne angaaer.

Udsæd og Fold i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Ingen Hvede; Rug 247 Tdr., Fuld 7; Byg 341 Tdr., Fuld 7; Havre 311 Tdr., Fuld 5; Boghvede 14 Tdr., Fuld 10; Bølgfæd 186 Tdr., Fuld 12; Kartofler 525 Tdr., Fuld 7; Klover 36 Lpd.; Vinterraps i 13 Tdr. Land, avlet 90 Tdr. Frø; Hør i 9 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frø og uheglet Hør 110 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hefsternes Antal 166; heraf 29 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Qvæggets Antal 439; heraf 9 Tyre og Stude og 99 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Faarenes Antal 690 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 118 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:22.

18 Bistader.

Commerstaldsfodring finder kun Sted med nogle Heste og Ungheveder indtil Høet er indhøftet.

Torveffjær er sparsomt tildeelt Sognet, da kun Byen Herrestrup har en Torvemose, men kun til Beboernes egen Forbrug. Kornvarerne sælges i Korsør og Fedevarerne i Slagelse. Sognet har ingen Kilder

eller Indsøe, men en Aae, som allerede bemærket ved Hovedfognet, omgiver næsten fra alle Sider Nordrup Sogn. Nordruplunds Skov giver Læe fra Østen, og da Veligheden er lav er Klimatet i det mindste i de lavere Regioner, hvor Vegetationen foregaaer, luunt, men tillige fugtigt. Udsiftningen er i det Hele god.

I dette Sogn ligger Nordruplund, en complet Hovedgaard, der staaer for:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . .	42	Tdr.	3	Skpr.	$\frac{1}{2}$	Alt.
Skovskjld	1	—	3	—	—	—
Matriculeret Kirkeiende	47	—	5	—	—	—
	91	Tdr.	3	Skpr.	$\frac{1}{2}$	Alt.

med et Areal af 1053 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 9. Af Areallet udgjør Skoven 343 Tdr. Land.

Jorderne ere af samme Bonitet som Sognets øvrige Jorder. Drivetsplanen: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg udlagt med Kløver, 4) Kløver til Høe, 5 og 6) Græsning, 7) Erter, 8) Byg, 9) Havre udlagt med Kløver, 10) Kløver til Høe og 11) Kløver til Tørring. Gaarden drives ved Høverie, men ei fuldstændigt, da Forpagteren selv besørger al Pløining. Dværgbesætningen udgjør 130 Høveder. Hollanderie er indført. Intet Schæferie. Svingploven bruges. Aarlig mergles een Mark. Paa Gaardens Marker er ingen Torvemose, men Torveffjær findes i en Eng bag Skoven, kaldet Skjætholm, hvilken dog ikke benyttes.

Da Kongen 1774 folgte sine Godser i Antvorskov og Korser Amter blev en Hovedgaard oprettet paa Nordrup Gods af 10 nedlagte Bøndergaardes Jorder fra Nordrup Bye, og Gaard og Gods folgt til min Fader Justitsraad Duus, der paa den Tid var Kongelig Inspecteur over samtlige Kongen tilhørende Godser i bemeldte Amter. Nogle Aar efter min Faders Død folgte min Moder 1792 Gaard og Gods til Kammerraad Giersing, der igjen folgte Nordruplund til Capitainlieutenant Braem. Af ham købte Kammerherre Hans Rudolph Grabow Juell Gaarden 1804. Efter hans og Frues dødelige Afgang blev Gaard og Gods ved offentlig Auction købt af Sorøe Academie.

Senderup Pastorat har 2 Landsbyskoler, hvori tilsammen undervises aarlig 120 Børn. Skolevæsenet eier en rentebærende Capital stor 700 Rbd. og desuden af Jorder 180 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 153 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet eier hverken Legater eller faste Capitaler og har ei heller noget Hospital eller Fattighuus. Almisselemmernes Antal aarlig 21. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 156 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Gudom Sogn, der er Anneret til Havrebjerg Sogn, som ligger i Løve Herred og altsaa ikke vedkommer denne Amtsbeskrivelse, har kun Byen Gudom.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 113 Tdr. 6 Skpr.

Areal 957 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 149. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 37,674 Rbd., for Tienderne 12,740 Rbd., for Bygningerne 6850 Rbd. Brandsassurancesummen 9160 Rbd.

Det anførte Hartkorn, der altsammen er tiendepligtigt, hører blot til hoveriegiørende Fæstegods og er fordeelt mellem 12 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder og 1 Fæstehuus uden Jordlod. Sognet har en Vand- og en Vindmølle. Veligheden er høj og i Jordernes Grundbestanddele har Leret Overvægten. Jordsmonnet muld- rigt. Driwtsplanen er den samme som i Nabosognet Sønderup. Hegnet holdes ret godt vedlige. Markfreden kunde være bedre. Klimatet er koldt, da Sognet er udsat for alle Vindes Paavirkning.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede $3\frac{1}{2}$ Tdr., Fødd 6; Rug 76 Tdr., Fødd 6; Byg 112 Tdr., Fødd 6; Havre 112 Tdr., Fødd 5; Bøghvede 4 Tdr., Fødd 4; Bølgfæd 28 Tdr., Fødd 4; Kartofler 206 Tdr., Fødd 7; Kloverfrø 36 Lpd. saadet; Hør i 5 Tdr. Land, avlet Frøe 15 Tdr. og ueglet Hør 24 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 96; heraf Plage og Føl 31. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Dræggets Antal 192; heraf 16 Tyre og Stude og 82 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 211 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 45 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:20.

Sommerstaldfodring er ikke indført.

I Gudom Bye er ved Corse Landoeconomiske Selskabs Understøttelse en Mønsterhave anlagt af Gaardmand Ole Rasmussen, for at vække Lyst hos Bønderne til en bedre Havedyrkning end hidtil har fundet Sted. Denne Mand opfylder trolig de indgaaede Forpligtelser. Haven er hensigtsmæssig inddeelt, dyrkes med Omhu og er forsynet med en Deel forædlede Frugttræer.

Sognet er ved en Aae adskilt fra Slagelse og Sorterup Sogne.

Kornvarerne sælges for det meste i Korsør, hvortil er $1\frac{1}{2}$ Mil, og Fedevarerne i Slagelse.

Sorterup Pastorat.

A. Hovedsognet Sorterup har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	7 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr.	=	Alt.
Skovskjld	=	— = —	1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	244 — 7 — 2	=	$2\frac{1}{2}$ —
Skovskjld	=	— 1 — 1 — 2 —	
	252 Tdr. 7 Skpr.	=	Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alt.

Areal 2501 Tdr. Land geometrisk Maal. Hvieste Tært 15, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 472. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 88,896 Rbd., for Tienderne 27,352 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 20,780 Rbd.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 244 Tdr. 1 Skp. 2 Fdkr. 2½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	7 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. =	Alb.
Selveiergods	= — 4 — 1 — 1 —	
Hoveriegiørende Fæstegods . .	244 — 5 — = — 1½ —	
252 Tdr. 7 Skpr. = Fdkr. 2½ Alb.		

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Eiendoms-
huus med Jordlod, 28 Fæstegaarde, 9 Fæsteboelssteder, 29 Fæste-
huse med Jordlod og 3 Fæstehuse uden Jordlod.

Endskjönt Sognet ikke egentlig ligger høit ere dog en Deel af
Jorderne temmelig bakkede. Deres Grundbestanddele er sandet Leer-
mergel. Underlaget og Jordsmønnet blandet med storkornet Sand
og Smaastene, men tillige vel forsynet med Muld. Klimatets Kulde
paa den bakkede Deel af Sognet modificeres ved Læe af Skove mod
Østen og Syden.

Næie bestemt Drivtsplan har Bonden ikke; men Nogle benytte
dog Heelbraf. Af nyere Agerredskaber bruge flere Bønder Sving-
ploven eller dog lette Hjulplove til 2 Heste. Adskillige holde Hegnet
ret godt vedlige, men Markfreden vises ikke tilstrækkelig Omhu. Af
Haven havees kun de høist nødvendige Urter. Huussliden indskrænker
sig for det meste til at producere til Husets Forbrug det Fornødne
af Linned og Ulident.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 10 Tdr., Fødd 3; Rug 152 Tdr., Fødd 4; Byg
300 Tdr., Fødd 4; Havre 240 Tdr., Fødd 4; Bølgfæd 104
Tdr., Fødd 4; Kartofler 356 Tdr., Fødd 5; Kløverfrøe saadet
74 Lpd.; Vinterraps i 1 Td. Land, avlet 5 Tdr. Frøe; Hør
i 11 Tdr. Land, avlet 26 Tdr. Frøe og uheglet Hør 75 Lpd.;
Humlø 2 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 202; heraf 44 Plage og Føl. Antallets Forhold
til Td. Land 1:12.

Qvæggets Antal 364; heraf 6 Tyre og Stude og 115 Unghoveeder.
Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 456 med Saar, Lam, Bædre og Beder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 86 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Id. Land 1: 29.

Vistader 17.

Sommerstaldfødring er ikke indført.

Sognet har nogle Kilder og flere gode Lørvemoser. Brænde af alle Slags kan erholdes af nærliggende Skove.

For det meste maae Kornvarerne kjøres til Korsør, hvortil 3 Mil.

B. Ottestrup, Anneret til Sorterup, har 5 Landsbyer og en Avlsgaard.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 198 Tdr. 1 Skpr. 2 Tdfr. 2 Alb.
Skovskjyd = — 2 — 1 — 1 —

198 Tdr. 4 Skpr. = Tdfr. = Alb.

Areal 2174 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14, laveste 9. Af dette Areal ere 131 Tdr. Land Skov. Hartkornets Forhold til Id. Land 1: 11.

Folkemængden 369. Antallets Forhold til Id. Land 1: 6.

Taxationen til Bankhøstelsen i Selv for Jorderne 70,577 Rbd., for Tienderne 24,351 Rbd., for Bygningerne 8420 Rbd. Brand-
asurancensummen 21,140 Rbd. Selv.

Det ovenanførte Hartkorn er fordeelt saaledes:

Selveiergods 29 Tdr. 7 Skpr. = Tdfr. = Alb.
Høveriefrit Fæstegods 15 — 2 — = — = —
Høveriegiørende Fæstegods . . . 153 — 2 — 3 — 2 —

198 Tdr. 3 Skpr. 3 Tdfr. 2 Alb.

Foruden Tienden af det her anførte Ager og Engs Hartkorn, har Ottestrup Sogns Tiendetagere endnu Tienden af 19 Tdr. 1 Skpr. 2 Tdfr. Hartkorn Ager og Eng, der hører til Sognet, men er tillige med Arealet incorporeret i Eiendomme i Kindertofte Sogn.

I Sognet ligge, foruden Skolen, 3 Eiendomsgaarde, 1 Eiendoms-
shuus uden Jordlod, 21 Fæstegaarde, 4 Fæsteboelssteder og 29 Fæstehuse.

Jorderne ere mindre bakkede end i Hovedsognet, men deres Bonitet den samme som i Sorterup Sogn. Dette gjælder ogsaa

med Hensyn til Drivtsplan, Agerredskaber, Klimatet, Hegnets Vedligeholdelse, Markfreden, Havedyrkning og Huusfliden.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 14 Tdr., Fødd 6; Rug 146 Tdr., Fødd 6; Byg 266 Tdr., Fødd 5; Havre 224 Tdr., Fødd 5; Bælgsæd 92 Tdr., Fødd 4; Kartofler 269 Tdr., Fødd 6; 114 Lpd. Kloverfrøe faaet; Hør i 8 Tdr. Land, avlet 12 Tdr. Frøe og uheglet Hør 58 Lpd.; Humle 2 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 159; heraf 24 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 14.

Qvæggets Antal 392; heraf 21 Tyre og Stude og 95 Unghoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Faarenes Antal 369 med Faar, Lam, Vædre og Bedder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Svinenes Antal 85 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 22.

Bistader 40.

Sognet har gode Tørvemoser, og Brænde erholdes fra nærliggende Skove.

Sædevarerne sælges for det meste i Korsør, hvortil er 3 Mil. Fedevarerne sælges i Sorøe og Slagelse, til hver Kjøbstad 1 Mil.

I ældre Tider har i dette Sogn ligget ved Sønderoverdrev et Skovhuus, hvor Kong Frederik den Femte som Kronprinds, paa en Klapjagt den 7de Februar 1743, overfaldet af Uveir maatte nogle Timer opholde sig. Til Minde herom har den daværende Amtmand Kammerherre Berregaard ladet Huset ombygge af Grundmuur paa egen Bekostning og sætte over Døren en Inscription, hvoraf sees, at Huset blev kaldet Frederikslund (Hofmans Saml.) Paa dette Sted ligger nu en Aulsgaard kaldet Lille Frederikslund, formodentlig efter dette Skovhuus.

Sorterup Pastorat har 2 Skoler, hvori tilsammen undervises aarlig 210 Børn. Ingen Legater eller Donationer eller Indtægt af Jorder. Skoledistricternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 300 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har ingen Donationer, faste Capitaler, Legater eller Indtægt af Joroder. Ei heller nogen Gjæld. Aarlig forses 34 Almisselemmer. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 372 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Af den her meddeelte Dplysning vil det sees, hvad jeg allerede under Bromme Sogn har bemærket, at ei heller Præsten for Sorterup Pastorat omtaler Hospitalet ved Ddemark, endskjondt dog efter Fundatsen ogsaa Præsten i Sorterup skulde deeltage i Hospitalets Bestyrelse.

Kindertofte Sogn, der ligger i Slagelse Herred, men er Anner til Pedersborg Sogn i Alsted Herred, har 2 Landsbyer og 1 complet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	65 Tdr.	1 Skpr.	2 Tdfr.	1½ Alb.
Skovfjeld	11	— 3	— 3	— 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	100	— 5	— 2	— ½ —
Skovfjeld	1	— 2	— 2	— 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 178 Tdr. 5 Skpr. 3 Tdfr. = Alb.

Areal 3333 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 11, laveste 10. Af dette Areal udgjøre Skove 1195 Tdr. Land. Ligesom der ogsaa i Sognet er en stor Mose, der kaldes Vernemosefæ, som har meget betydeligt Torveffjær og et Areal af 150 Tdr. Land. Hartkornets Forhold til Arealet 1:19.

Folkemængden 398. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Joroderne 127,623 Rbd., for Tienderne 14,608 Rbd., for Bygningerne 1344 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 82,930 Rbd.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 131 Tdr. 2 Skpr. 3 Tdfr. 2 Alb. ere tiendepligtige til Kongen og Kirken, men kun 128 Tdr. 5 Skpr. 1 Tdfr. 2 Alb. til Præsten, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	76 Tdr.	5 Skpr.	3 Tdfr.	= Alb.
Hoveriegiørende Fæstegods . . .	102	—	=	— = —

178 Tdr. 5 Skpr. 3 Tdfr. = Alb.

3 Sognet ligge, foruden Hovedgaarden og Skolen, 15 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 40 Fæstehuse med Jordlod og 6 Fæstehuse uden Jordlod.

Jorderne ere vel endeel bakkede, men da de have megen Læe af Skove fra flere Sider, maa Klimatet antages at være luunt, men tillige noget fugtigt. I Jordernes Grundbestanddele har Sandet Overvægt, men da det dog ei heller mangler dem paa Leer i Underlaget og de desuden ere temmelig godt forsynede med Muld, saa høre de ikke til de flettere Jorder i Amtet.

Drivtøplanen er omtrent den samme som i Sorterup Pastorat. Markfred, Hegns Vedligeholdelse og Havedyrkningen kunde ønskes viist mere Omhu. Af de bedre Agerredskaber benyttes kun af enkelte Bønder Svingploven.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 16 Tdr., Fødd 6; Rug 98 Tdr., Fødd 5; Byg 149 Tdr., Fødd 5; Havre 154 Tdr., Fødd 5; Boghvede 11 Tdr., Fødd 4; Bølgfædd 38 Tdr., Fødd 4; Kartofler 227 Tdr., Fødd 5; Kloverfrøe og anden Græsart 80 Lpd. saaret; Hør i 3 Tdr. Land, avlet Frøe 6 Tdr. og ueglet Hør 33 Lpd. *).

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 114; heraf 12 Plage og Føl. Af det hele Antal 3 foræblede med engelsk Fødd. Antallets Forhold til Td. Land 1:29.

Øvægets Antal 386; heraf 13 Tyre og Stude og 77 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Saarenes Antal 318 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Svinenes Antal 87 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:38.

Bistader 16.

Sommerstaldfodring finder ikke Sted.

Kornvarerne maae for det meste sælges i Korsør, hvortil er 3 Mil. Fedevarer kunne derimod sælges med Fordeel i Sorø og Slagelse, hvilke Kjøbstæder kun ligge 1 Mil fra Sognet.

*) Den anførte Udsæd maa formodentlig blot være Bøndernes og ikke tillige Hovedgaardenes, da den i saa Tilfælde maatte være langt betydeligere.

I dette Sogn ligger Frederikslund, complet Hovedgaard, der staaer for

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 65 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

Skovskjld 11 — 3 — 3 — 2 —

Matriculeret Kirkeiende af Kinder:

tofte Kirke 13 — 3 — — — —

Gudoms Kirke 18 — 4 — — — —

Sorterup Kirke 25 — — — — —

Ottestrup Kirke 25 — — — — —

158 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb.

Gaardens Areal 1799 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10.

Af dette Areal er Agerland 630 Td. Land.

Eng 150 — —

Skov paa Gaardens Grund 895 — —

Søer og Moser 124 — —

1799 Td. Land.

Jordernes Bonitet er af samme Bessaffenhed som Sognets øvrige Jorder. Drivtsplanen er følgende: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg udlagt med Klover, 4) Klover til Høe, 5 og 6) Klover til Græs, 7) Byg, 8) Havre udlagt med Klover, 9 og 10) Græsning.

De nyere Agerredskaber benyttes ikke. Kun Svingploven benyttes undertiden, men for det meste bruges en godt forfærdiget let Hjulplov, der trækkes kun af 2 Heste. Paa Gaarden bruges Tærskemaskine og Rensmaskine. Dvægbesætningen bestaaer af circa 200 Hoveder, for det meste af sjællandsk Race, forbedret ved fremmede Tyre. Hollænderie er indført. Paa Gaarden intet Schæferie. Der holdes kun 60 Faar, en Blanding af dansk og engelsk Race. Næsten bestandig holdes Stutteriehingst, for at forbedre Bondens Hesterace.

Der haves betydelige Fiske damme paa Gaardens Grund og desuden hører til Gaarden 2 Indsøer, Witze Sø og Magle Sø i Bromme Sogn. Dog sælges ingen Fisk. Gaarden dyrkes uden Høverie. Imidlertid haves dog til Gjødningens Udførelse, Høstning, Skibning og Brændekjørsel endel Hjælp af Gaardmænd og Huusmænd.

Ped Gaarden er et Teglværk og Kalkbrænderie, hvorfra aarlig sælges en betydelig Mængde Muur- og Tagsteen, samt Kalk. For-

uden den paa Gaardens Grund ommeldte Skov har Frederikslund Skove i flere Sogne. Det hele Skovareal udgjør 1930 Tdr. Land geometrisk Maal. Disse Skove bestaae meest af Bøgetræer, dog have de tillige endeel Egetræer. Alle aabne Pladser i disse Skove beplantes aarlig og stærk Opvært af Bøg og Eg have overalt. Af Naaletræer findes kun faa i disse Skove.

Denne Hovedgaard, hvis aldre Navn var Landhyetorp, blev tilligemed Godset 1777 solgt af Kongen til Birkedommer Sveistrup og Forvalter Fogh. 1783 blev den kjøbt af General Eichstedt, der skal have opført Gaardens anseelige Hovedbygning og forandret Navnet til Frederikslund. Af ham blev Gaarden solgt til Generalmajor Castenschiold 1786. Den nuværende Eier er Hr. Kammerherre og Oberstlieutenant von Grevenkop Castenschiold, en Søn af ommeldte Generalmajor Castenschiold.

Petersborg Pastorat, der indbefatter Petersborg Sogn i Allsted Herred og Kindertofte Sogn i Slagelse Herred, har 2 Landsbyeskoler, een i hvert Sogn. Skoleungdommens Antal i begge Skoler er tilsammen 160 Børn. Skolevæsenet eier ingen faste Capitaler eller Indtægter af Jorder. Ei heller ere Legater og Donationer tillagte Skolevæsenet, men det har derimod en Gjæld paa 407 Rbd. Skoledistricternes Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 278 Rbd.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuse, men 38 faste Almisselemmer og 6 Fattige, som faae temporair Understøttelse. Da ei heller Legater og Donationer ere tillagte Fattigvæsenet, saa maa Communen udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre aarlig 506 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

4. Vesterflakkebjerg Herred

grændser mod Norden og Westen til Slagelse Herred, mod Syden til det store Belt, og mod Østen til Østerflakkebjerg Herred. Arealen udgjør 4,4962 □ Mile.

Folkemængden udgjør 10,303 Mennesker. Altsaa lever paa hver □ Mill 2314 Mennesker.

Herredets Hartkorn af alle Slags:

A. Privilegeret Hartkorn Ager og

Eng	693 Tdr. 4 Skpr. = 8dfr. $\frac{1}{2}$ Alb.
Skovskjld	34 — 7 — 2 — 1 —
	728 Tdr. 3 Skpr. 2 8dfr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

B. Uprivilegeret Hartkorn Ager og

Eng	4372 Tdr. 3 Skpr. 3 8dfr. 1 Alb.
Skovskjld	12 — 3 — 2 — $2\frac{1}{2}$ —
Mølleeskjld	12 — 7 — 3 — — —
Matriculeret Kongetiende . .	401 — 1 — — — — —
Matriculeret Kirketiende . .	410 — 7 — — — — —
	5209 Tdr. 7 Skpr. 1 8dfr. $\frac{1}{2}$ Alb.

Af dette Hartkorn hviler dog kun paa Arealen, der indeholder 44,753 Tdr. Land, Ager og Engs samt Skovskjlds Hartkorn, der udgjør 5113 Tdr. 3 Skpr. 2 Alb. Altsaa forholder dette Hartkorn sig til Arealen, hvorpaa det hviler, som 1:9 eller 9 Tdr. Land geometrisk Maal paa hver Tonde Hartkorn. Af matriculeret Hartkorn af alle Slags eier offentlige Stiftelser 815 Tdr. 1 Skpr., hvoraf matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn udgjør 443 Tdr. 6 Skpr., og Lehn eller Stamhuse 1538 Tdr. 3 Skpr., hvoraf matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn udgjør 214 Tdr. 4 Skpr.

Af Herredets Hartkorn hæves Tiende af 4491 Tdr. 5 Skpr. 2 8dfr. $\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn.

Taxationen til Bankhøftelsen udgjør i Sølvs for hele Herredets Gjælder 2,220,249 Rbd., for Tiender 504,550 Rbd., for Bygninger 78,540 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne er 1,828,760 Rbd. Sølvs.

Herredet omfatter 20 Kirkesogne, hvori ligger 1 Kjøbstad, 1 Grevskab, 6 komplette Hovedgaarde og 1 ucomplet Hovedgaard.

1. Skjelskjør Pastorat.

Skjelskjør Kjøbstad har 4 Gader og 120 Gaarde og Huse. Byens Kirke eier Capitaler til Beløb 1270 Rbd., og har, foruden

Renterne heraf, i aarlige Indtægter, Tienden iberegnet, 453 Rbd. Dens Gjæld udgjør 1195 Rbd. Foruden Kirken har Byen endnu 10 offentlige Bygninger. Brandassurancesummen for Byens samtlige Bygninger er 200,610 Rbd. og for Skjelsfjor Landsogns Bygninger 1570 Rbd. Solv. Byen har 8 Markedsdage, men ingen Torvedage. Fremdeles tvende Haandværkslaug, der tilsammen har 25 Medlemmer med 41 Evende og Dreng. 6 Væverier holdes i stadig Gang. Intet Garverie, men Sadel- og Skoemagerne berebe til eget Brug omtrent aarlig 30 Skpd. raae Huder og Skind. En Vindmølle paa Byens Grund formaler 1110 Edr. Sæd aarlig til Meel og Gryn.

Borgerbevæbningen bestaaer af 3 Officerer og 47 Mand. Brandcorpsen har 157 Mand og 4 Sproiter. Vægternes Antal 2 og Politiebetjentenes Antal ligeledes 2. Under Overformynderiet hørte, efter Regnskabet for 1836, ved Udgangen af bemeldte Aar, 2699 Rbd. 3 Mk.

I Byens Havn kunne indløbe Skibe, der kun stille 6 Fod. Den har Plads for 6 Skibe af denne Størrelse. 5 Skibe, hvoraf 2 Jagter og 3 Dæksbaade, tilsammen af 36½ Commercelæst-Drægtighed, tilhøre Byen.

Skolevæsenet eier Capitaler til Beløb 3683 Rbd. 3 Mk. og har desuden i aarlig Indtægt af Jorder 340 Rbd. Med Byens Borger-skole, hvori, efter 5 Aars Gjennemsnit, undervises aarlig 133 Børn, er forbunden en Haandarbejdsskole, hvori, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 24 Børn beskæftiges med Haandarbejde. Skolevæsenet har ingen Gjæld. Skoledistrictets aarlige Udgivter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, 127 Rbd.

Fattigvæsenet eier i Capitaler 2754 Rbd. 3 Mk. og har desuden af Jorder aarlig 259 Rbd. Ingen Gjæld. De Fattiges Antal er, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 44 faste Almisselemmer, hvoraf 10 ere indlagte i 2de Fattighuse. Foruden de her nævnte Indtægter af Capitalers Renter og Jorders Afgifter, udredes til Fattigvæsenet af Communen, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 725 Rbd.

Uberegnet disse Indtægter til Skole- og Fattigvæsenet har Byens Kasse ingen Capitaler eller Legater, men dog en aarlig Indtægt af

Jorder og andre Eiendomme samt Stadepenge og deslige, uden Byrde for Communen, stor 140 Rbd. Dog tillige en Gjeld af 237 Rbd.

Til Byens oeconomiske Udgifter er der paalignet Communen, for Aaret 1837 1438 Rbd. og efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 1122 Rbd. Af den for Aaret 1837 anførte Sum er der lignet

paa Grundene 1110 Rbd.

paa Næring 106 —

efter Vilkaar og Løilighed . . . 222 —

Summa 1438 Rbd.

I det Hele er af Byens Kasse udredet aarlig

til Indqvarteringen 108 Rbd. 3 Mk.

til Vægter- og Lygtevæsenet 173 — 3 —

Sproitevæsenet 38 — 3 —

Brolægningen 61 — — —

Graveiser 4 — — —

385 Rbd. 3 Mk.

Havnekassen har ingen Gjeld, men eier i rentebærende Capitaler 1800 Rbd. Dens Indtægt, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 1641 Rbd. Dens Udgiwt, ligeledes efter 5 Aars Gjennemsnit, 1326 Rbd. aarlig.

Kongetienden af Kjøbstadens Jorder kan anslaaes til 186 Rbd. aarlig. Kirketienden til 96 Rbd. aarlig. Præstetienden 186 Rbd. aarlig. Smaaaredsel svares ikke, men Præstepenge kan anslaaes aarlig til 11 Rbd.

Byen har tilligemed dens Landsogn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 85 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdfr. 1 Alb.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 12 — 2 — — — 2 —

Talt 97 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdfr. = Alb.

Areal 838 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 9.

Folkemængden 851. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 1.

Det ovennævnte Hartkorn, der altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Kjøbstad	85	Tdr.	1	Skpe.	1	Tdfr.	1	Alt.
Arvefæstegods	1	—	3	—	—	—	—	—
Hoveriefrit Fæstegods	10	—	7	—	—	—	2	—

97 Tdr. 3 Skpr. 2 Tdfr. = Alt.

Larationen til Bankheftelsen i Selv for Jorderne til Kjøbstaden 74,220 Rbd., til Landsfognet 2945 Rbd., for Tienderne 10,921 Rbd.

I Landsfognet er 1 Arvefæsteboelssted, 5 Fæsteboelssteder og 1 Fæstehuus uden Jordlob.

I en stor Deel af Skjælskjør Byes Jorder har Sandet betydelig Overvægt saavel i Underlaget som Jordsmonnet, især er det Tilfældet med en Rjæde af Bakker, der strækker sig fra Øst til Vest. Dog har Byen ogsaa Jorder mod Vesten, der ere lerede saavel i Underlag som Jordsmon, men da de ere langt bortliggende fra Byen, saa er det først i de senere Aar, at man har begyndt at opdyrke dem, hvorfor Jordsmonnet endnu kun har liden Muld.

Af de forbedrede Agerredskaber bruges af Nogle Svingplov, men for det meste benyttes Hjulplove til 2 Heste. Driivtsplanen er for største Deel Heelbrak, Vintersæd, Byg, Bølgfæd og Kartofler, Byg, Havre udlagt med Klover og 4 Aars Hvile.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede saaes ikke; Rug 89 Tdr., Fødd 6; Byg 150 Tdr., Fødd 5; Havre 90 Tdr., Fødd 5; Bølgfæd 15 Tdr., Fødd 4; Kartofler 200 Tdr., Fødd 12; Kloverfrøe saadet 40 Lpd.; Vinterraps i 8 Tdr. Land, høstet 80 Tdr. Frøe; Humle avlet 8 Lpd.

Kun Heste og nogle Unghøveder fodres med Grønt til Høet er indhøstet.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 58; heraf 1 Plag forædlet ved engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Øvægets Antal 132; heraf 18 Stude og Tyre og 9 Unghøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 21 med Saar, Lam, Bøddre og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:41. Af dette Antal er 12 forædlet med spansk Race.

Svinenes Antal 51 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bier holdes ikke.

Da Sognet grændser mod Vest til det store Belt, saa er Klimatet taaget og fugtigt. Sognet har ingen Tørvemoser, men Tørv kan kjøbes fra de omliggende Sogne og Brænde fra Basnæs Skove.

2. Egtsløvmagle Pastorat.

Egtsløvmagle Sogn har 2 Hovedgaarde og 6 Landsbyer. Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 77 Tdr. = Skpr. = Jdfr. $\frac{1}{2}$ Alb. Skovskylb = — 4 — = — = — Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 534 — 3 — 1 — $1\frac{1}{2}$ —

611 Tdr. 7 Skpr. 1 Jdfr. 2 Alb.

Areal 4624 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 18, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 970. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 278,727 Rbd., for Tienderne 59,855 Rbd., for Bygningerne 13,840 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 201,090 Rbd. Solv.

Foraannævnte Hartkorn, hvoraf 534 Tdr. 3 Skpr. 1 Jdfr. $1\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	61 Tdr. 3 Skpr. = Jdfr. $\frac{1}{2}$ Alb.
Præstegaarden	16 — 7 — = — = —
Selveiergods	2 — 1 — 3 — $\frac{1}{2}$ —
Arvefæstegods	111 — 4 — = — = —
Hoveriefrit Fæstegods	89 — 7 — = — = —
Hoverieggjørende Fæstegods . .	327 — = — 2 — 1 —

611 Tdr. 7 Skpr. 1 Jdfr. 2 Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og 2 Skoler, 1 Eiendomsboelssted, 2 Eiendomshuse med Jordlob, 5 Eiendomshuse uden Jordlob, 12 Arvefæstegaarde, 3 Arvefæsteboelssteder, 4 Arvefæstehuse uden Jordlob, 44 Fæstegaarde, 17 Fæsteboelssteder, 41 Fæstehuse med Jordlob og 13 Fæstehuse uden Jord.

Sognet har mod Vesten Læe, dels af en liden Skov og dels af det høiere liggende Boeslunde Sogn, og mod Østen af det lige-

ledes høiere beliggende Høve Sogn. Klimatet er derfor temmelig luunt. Jorderne have for det meste en jævn Overflade, uden dog at mangle Vandfald. Grundbestanddelene saavel i Underlag som Jordsmon er sandet Leermergel. Jordsmonnet tillige rigt paa Muld.

Bondens almindelige Drivtsplan er Byg i gjedet Grønjord, Vintersæd, Erter og Kartofler, Byg, Havre ublagt med Klover, Hvide 3 til 4 Aar. Enkelte begynde dog at lægge sig efter Heelbrak. Ligesom ogsaa Kjøbmand Heilmann i Skjelsfjor, der har en Arvesæfsegaard i Smidstrup Bye, som ligger i Egtsløvmagle Sogn, men hvis Jorder grændse til Skjelsfjor, driver denne Gaard med fuldkommen Vereldrift. Hans Sædskifte er saaledes: 1) Staldfodring i gjedet Grønjord, 2) Rapsæd, 3) Kartofler, 4) Hvede, 5) Erter, 6) Rug til Staldfodring, 7) Rug hvortil gjødes, naar Staldfodringen er afhugget, 8) Byg ublagt med Klover, 9 og 10) Klover. Hr. Heilmann staldfodrer om Sommeren alle sine Kreaturer med Grønt, men ingen af Sognets øvrige Beboere bruge heel Sommerstaldfodring.

Enkelte bruge Svingploven, men heller ikke andre forbedrede Agerredskaber. Der sørges i Almindelighed for reen Saaesæd, men for Markfred vises for liden Omhyggelighed. Enkelte Bønder have ret gode Haver.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 50 Tdr., Fødd 6; Rug 461 Tdr., Fødd 6; Byg 663 Tdr., Fødd 6; Havre 363 Tdr., Fødd 5; Erter 308 Tdr., Fødd 5; Kartofler 546 Tdr., Fødd 7; saaet 297 Lpd. Klover; Rapsæd saaet i 44 Tdr. Land, høstet 238 Tdr.; Hør i 12 Tdr. Land, avlet Frøe 19 Tdr. og uheglet Hør 126 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 314; heraf 40 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Qvæggets Antal 923; heraf 19 Tyre og Stude og 261 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 775 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 264 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 18.

Vistader 121 og optaget 79 i Aaret 1837.

Bønderne have den fornødne Tørveskjer til egen Forbrug og Brænde kan kjøbes fra Basnæs og Holsteinborg Skove. Kornvarerne finde god Affætning i Skjelskjer og Korsør. Udfikstningen er temmelig god. Sognet har 2 Vindmøller.

I dette Sogn ligge tvende Hovedgaarde, Gjerdrup og Lyngbye-gaard.

Gjerdrup, complet Hovedgaard, staaer for
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 34 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{3}$ Alb.
Skovskjeld = — 4 — = — = —

35 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. $\frac{1}{3}$ Alb.
med et Areal af 320 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12.
Af dette Areal udgjør Agerland circa 200 Tdr.
Eng, Skov og Tørvemose 120 —

320 Tdr.

Jordernes Grundbestanddele ere Leermergel, med Undtagelse af enkelte Steder, hvor Sandet har Overvægt. Jordsmønnet er mulsrigt. Eieren, Hr. Proprietaire Nvistsgaard, en kyndig og driftig Landmand, mergler hvert Aar nogle Tønder Land. Gaardens Marker dyrkes deels med og deels uden Høverie. Drixtsplanen er saaledes: 1) Heelbrak, hvortil den ene Pleining altid er paa tværs og dyb, 2) Hvede i gjedet Jord, 3) toradet Byg, 4) Bælgsæd og Kartofler, 5) Rug med Klover, 6 og 7) Klover til Høe, 8 og 9) Græs. I den sidste Mark pleies ogsaa $\frac{1}{4}$ Deel og besaaes med Vikker til Afgræsning. I de senere Aar er tillige nogle Tønder Land besaaet med Rapsæd. Hestene sommerstaldsodres med Rug, Hvede og Vikker. Af forbedrede Agerredskaber benyttes Svingploven samt Erstirpatoren, der bruges baade til Brakmarkens Behandling og Sædens Nedpleining. Ligeledes benyttes ogsaa Hesteriven. Tærsker og Rensmaskine samt Kjørneværk have og benyttes paa Gaarden. Kjørnen er den saakaldte Pistekjørne, hvori Stangen omdreies horisontalt. Dvægbefærningen er for det meste af jydsk Race, dog have ogsaa nogle hollsteenske Køer. Ogsaa fra Samsø have nogle Køer, der ere smaae og uanseelige, men dog tillige melkerige. Tyrene ere

alle af jydsk Race, og Halve til Opdræt tages af de fortrinligste Køer. Den hele Dvægbesætning udgjør 80 til 90 Hoveder. Godssets Bønder kunne erholde Tillægskalve fra Gaarden. Stude holdes ikke, endstjondt Dvægets Antal er større om Vinteren end det anførte Antal, der kun gjelder for Sommeren. Schæferie finder ikke Sted. Svine-racen er en Blanding af dansk og engelsk Race. Paa Gaarden holdes en god dansk Hingst til at forbedre Godssets Hesterace. I Gaardens Fiske damme havez Karudser, Suder og Aborrer til egen Forbrug, men ikke til Salg.

Gjerdrup er en af de ældre Hovedgaarde. 1590 var dens Eier en Claus Hundemark, hvis Familie har besiddet den i adskillige Aar, indtil den under Kong Christian den Fjerdes Regjering blev kjøbt af Peder Wibe, der med Kongelig Tilladelse kjøbte alle Kongens Kirkelader i Vesterflakkebjerg Herred, hvoraf han opførte en Deel af Gaardens Bygninger. I Aaret 1760 blev Gaard og Gods kjøbt af Justitsraad M. Dvistsgaard. Efter hans Død blev Sønnen, Commerceraad og Landeværnscapitain P. E. Dvistsgaard, dens Eier, hvis Søn, Hr. Proprietair M. Dvistsgaard, Gaarden nu tilhører.

Foruden Gjerdrup Hovedgaard ligger endnu i Egitsløvmagle Sogn Lyngbyeegaard, complet Hovedgaard, der staaer for følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 26 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 62 — 2 — 1 — 1 —

88 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.

med et Areal af 832 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12.

Gaardens Drivtsplan er omtrent den samme som finder Sted paa Gjerdrup. Gaarden drives ved fuldt Hovetrie, og har betydelig Dvægbesætning, for det meste af jydsk Race. En stor Deel Eng og Tørvemoser findes paa Gaardens Mark. Ligesom ogsaa Gaarden har Skove, men som ikke ligge i Egitsløvmagle Sogn.

Denne Gaard skal i ældre Tider være oprettet af en heel Bondebye. Senere er den solgt af Kongen til Gjerdrup Gaards Eier. Nu er den adskilt fra Gjerdrup og tilhører Hr. Proprietair J. Dvistsgaard, en Broder til den nærværende Eier af Gjerdrup.

Egitsløvmagle Pastorat har 2 Landsbyskoler, hvori tilsammen undervises, efter 5 Aars Middeltal, aarlig 169 Børn. Skolevæsenet eier hverken Legater eller Capitaler og har ei heller nogen aarlig Indtægt af Jorder, hvorfor Skoledistrictet maa udrede alle Udgifter, der udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 450 Rbd. Det her Anførte er efter Præstens Indberetning til Commissionen for Labelsærket. Imidlertid her det dog bemærkes, at efter Hofmans Samlinger af Foundationer „har Cancellie-Assessor Oluf Brun til Gjerdrup og Lynghvegaard ladet opbygge i Egitsløvmagle Bye en Skole for Gjerdrup-Godsets Ungdom, og til Skoleholderens Løn lagt 12 Rbd. i Penge, 5 Tdr. Rug, 7 Tdr. Byg, Græsning til 2 Aker og 6 Faar, 3 Læs Halm, 25 til 30 Læs Torv, efter allernaadigst confirmeret Fundats af 20de October 1741.“

Pastoratets Fattigvæsen eier heller ikke Capitaler eller Legater og har ingen aarlig Indtægt af Jorder. Fattighuus eller Hospital er i Sognet. De faste Almisselemmers aarlige Antal er, efter 5 Aars Gjennemsnit, 30, og temporair Understøttelse gives til 8 Fattige. Communens aarlige Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, 770 Rbd.

3. Søve Pastorat.

A. Sovedsognet Søve har tvende Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . 16 Tdr. 7 Skpr. = 3 Tdr.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . 260 — 5 — 2 —

Salt 277 Tdr. 4 Skpr. 2 Tdr.

Areal 2068 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 7.

Folkemængden 410. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 104,035 Rbd., for Tienderne 29,193 Rbd., for Bygningerne 12,900 Rbd. Brand-
assurancesummen for Bygninger 71,160 Rbd. Solv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 260 Tdr. 5 Skpr. 2 Tdr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	16	Tdr.	7	Skpr.	=	Fdkr.
Selveiergods	1	—	7	—	=	—
Arvesæstegods	8	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	250	—	6	—	2	—
	277	Tdr.	4	Skpr.	2	Fdkr.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Selveierboelssted, 1 Arvesæstegaard, 25 Fæstegaarde, 33 Fæstehuse med Jordblod og 12 Fæstehuse uden Jord.

Høve Sogn hører til Herredets høitliggende Sogne, og da det ikke har nogen Læe enten fra Skove eller Naboefognene, der have en lavere Beliggenhed, saa kunne alle Vinde overfare det, og Klimatet maa derfor være temmelig koldt. Jorderne, der for det meste frembyde en jævn Overflade, have mere Sand end Leer saavel i Underlag som Jordsmon. Det Sidste er dog godt forsynet med Muld.

Den almindeligste Drivtsplan er: 1) Heel- eller Halvbrak, 2) gjedet Vintersæd, 3) Vng, 4) Bælgfæd og Kartofler, 5) Vng, 6) Havre udlagt med Klover, hvorefter 3 Mars Hvile.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 29 Tdr., Fødd 6; Rug 169 Tdr., Fødd 6; Vng 334 Tdr., Fødd 6; Havre 172 Tdr., Fødd 6; Bælgfæd 108 Tdr., Fødd 5; Kartofler 557 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe saaet 96 Lpd.; Vinterrapsfæd saaet i 2½ Tdr. Land, høstet 12 Tdr. Frøe; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Frøe 17 Tdr. og uheglet Hør 100 Lpd.

Al de bedre construerede Agerredskaber benyttes kun Svingploven.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 176; heraf Plage og Føl 23. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Oværgets Antal 449; heraf 33 Tyre og Stude og 161 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 401 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 140 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Overvintrede Bistader 56.

Sommerstaldsfodring finder kun Sted med nogle Heste og gølge Røer til Høet er indhøstet. Til varig og fælles Græsning henhøre 50 Tdr. Land, kaldet Dalmose, der dog godt kan opdyrkes og forandres til Ugerland, hvorpaa ogsaa allerede er begyndt af enkelte Mænd.

Hegnet kunde ønskes bedre vedligeholdt og Markfreden bedre overholdt. Havedyrkningen er i god Fremgang. Huusfliden viser sig ikke alene i at forsyne Gaarden med det Fornødne af Linned og Uldent til Klæderne, men ogsaa i det Meget af Lagener og Sengklæder, der forfærdiges til Udstyr for Døttrene og henlægges til de blive givende.

Sagnet er rigeligt forsynet med Tørveskjer, og Brænde til Gavntre og Brændsel kan kjøbes i Grevskabets Skove. Desuden erholde Bønderne her ligesom overalt paa Grevskabet nogen Udviisning af Brænde af Grevskabets Besidder.

Kornvarerne finde god Affætning i Kjøbstæderne Skjelskjer og Korsør.

Bød Høve Bye ligger en god hollandsk Mølle. Udskiftningen er temmelig god.

Høve Kirke, der ligger paa en Bakke, skal efter Traditionen høre til de ældste Kirker i det gamle Sorø Amt og Messen være holdt i denne af Munkene fra Antvorskov (Hofm. Saml.).

B. Slakkebjerg, Annex til Høve, har kun Byen Slakkebjerg.

Uprivilegeret Hartkorn Uger og Eng 201 Tdr, 1 Skp. 3 Tdr. 1 Alb.

Areal 1531 Tdr. Land geometrisk Maal. Tapt 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 378. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 52,920 Rbd., for Tienden 22,538 Rbd. Brandasurancensummen for Bygninger 42,360 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, der altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	133	Tdr.	1	Skpe.	2	Fdkr.	=	Alt.
Arvefæstegods	17	—	1	—	=	—	1	—
Hoveriefrit Fæstegods	45	—	7	—	1	—	=	—

201 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 1 Alt.

I Sognet er, foruden Skolen, 17 Eiendomsgaarde, 11 Eiendomsboelssteder, 12 Selveierhuse med Jordlob, 1 Selveierhuus uden Jordlob, 3 Arvefæstegaarde, 4 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 21 Fæstehuse med Jordlob og 7 Fæstehuse uden Jord.

Endeel af dette Sogns Jorder have ogsaa en høi Veliggenhed, men da der dog mod Østen er nogen Læe af ikke langt straliggende Skove, saa er Klimatet her mindre koldt end i Hovedsognet. Jordernes Grundbestanddele er for det meste leret Sandmergel, men Jordsmonnet muldrigt.

Drivtsplanen er i Almindelighed den samme som i Hovedsognet. Agerredskaberne, naar Svingploven undtages, som benyttes af flere Bønder, have ingen bedre Construction modtaget.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 20 Tdr., Fødd 6; Rug 145 Tdr., Fødd 6; Byg 270 Tdr., Fødd 6; Havre 168 Tdr., Fødd 5; Bælgsæd 91 Tdr., Fødd 5; Kartofler 368 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe saaat 64 Lpd.; Hør i 5 Tdr. Land har givet 14 Tdr. Hørfrøe og ueglet Hør 71 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 140; heraf 31 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Øvægets Antal 334; heraf 10 Tyre og Stude og 115 Ung-høvæder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 288 med Saar, Lam, Vædre og Væder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 116 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvervintrede Vistader 42.

Kun nogle Heste og gølle Køer fodres om Sommeren med Grønt til Høet er indhøstet.

Der vises ikke tilbørlig Omhu for Hegnets Vedligeholdelse og ei heller for Markfreden. Havedyrkningen staaer tilbage; men den

qvindelige Huusflid viser sig her ligesaa virksom som i Hovedfognet. Fognet har det fornødne Tervestjær til egen Forbrug. Brænde kan faaes fra Antvorskov Skove.

Kornvarerne finde Afsetning i Slagelse, Korsør og Skjelskjør. Udsiftningen er nogenledes god.

Høve Pastorat har 2 Landsbyeskoler, een i hvert Sogn. Børnenes Antal sammenlagt udgjør 111 Skolebørn. Da Skolevæsenet ikke har faste Capitaler og Legater eller Indtægt af Jorder, saa maa Skoledistricterne udrede alle Udgifter, der udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge aarlig 537 Rbd. Ingen Gjeld.

Fattigvæsenet besidder heller ikke faste Capitaler, Legater eller aarlig Indtægt af Jorder. Communen maa derfor ogsaa udrede alle til Fattigvæsenet fornødne Udgifter, der efter 5 Aars Gjennemsnit udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge aarlig 311 Rbd. De faste Almisselemmers Antal er 24 og 8 Trængende erholde temporair Underskøttelse. Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus. Ingen Gjeld.

4. Skjorpinge Pastorat.

A. Hovedfognet Skjorpinge har kun 2 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . . 3 Tdr. 3 Skpr. = 3 Tdr.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng . 170 — 6 — 3 —

174 Tdr. 1 Skpe. 3 Tdr.

Areal 1456 Tdr. Land geometrisk Maal. Tårten 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 344. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 70,980 Rbd., for Tienderne 19,138 Rbd., for Bygningerne 8410 Rbd. Brand-
asurancesummen for Bygninger 69,380 Rbd. Solv.

Det anførte samlede Hartkorn, hvoraf 170 Tdr. 6 Skpr. 3 Tdr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	3 Tdr. 3 Skpr. = 3 Ddr.
Selveiergods	165 — 5 — 3 —
Hoveriegiørende Fæstegods	5 — 1 — = —
	174 Tdr. 1 Skpr. 3 Ddr.

3 Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 22 Selveiergaarde, 6 Eiendomsboelssteder, 9 Eiendomshuse med Jordlod og 11 Eiendomshuse uden Jordlod, 20 Fæstehuse med Jordlod.

Sognet har Læe mod Nordvest af høiere liggende Nabosogne saavel som fra de antvorskovske Skove mod Nordost. Klimatet maa derfor antages at være temmelig luunt. Jorderne have for det meste en jævn Overflade, og deres mindre betydelige Skraaning er mod Syden. Deres Grundbestanddele er sandet Leermergel med muldrikt Jordsmon.

Drivtsplanen er i Almindelighed følgende: 1) gjedet Byg, 2) Vintersæd, 3) Bælgæd og Kartofler, 4) Byg og Rug, 5) Havre udlagt med Klover 3 til 4 Aar. Dog have undertiden nogle Bønder 2 til 3 Tdr. Land i Heelbrak eller Sommerbrak.

Evingploven bruges af Enkelte. Iøvrigt ingen nye Agerredskaber. Der sørges i Almindelighed for reen Saaesæd.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 20 Tdr., Fødd 6; Rug 133 Tdr., Fødd 6; Byg 257 Tdr., Fødd 6; Havre 159 Tdr., Fødd 5; Bælgæd 29 Tdr., Fødd 6; Kartofler 214 Tdr., Fødd 8; af Høer er kun lidet faaet.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 127; heraf 28 Plage og Fel. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Øvægets Antal 291; heraf ingen Tyre eller Stude, men 94 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 416 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 88 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Dervintrede Bistader 55.

Kun nogle Heste og gølle Køer fodres om Sommeren med Grønt til Høet er høstet.

Markfreden kan ønskes bedre overholdt og Hegnet bedre vedligeholdt. Den qvindelige Huusslid fortjener Roes. Havedyrkningen gaar ikke frem til det Bedre.

Sognet er godt forsynet med Tørveskjer, og Brænde til Gavntræ og Brændsel kan erholdes kjøbt fra Skovene ved Antvorskov.

Korn- og Fødevarer finde god Affætning i Slagelse, Korsør og Skjelskjer.

Sognet har 1 Stubvindmølle og 1 Vandmølle, hvormed er forenet et Stampeværk.

B. Gaardrup, Anner til Skjerpinge. Dette Sogn har ogsaa kun 2 Landsbyer.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 270 Tdr. 1 Tdr. 1 Alb.

Areal 1615 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:6.

Folkemængden 361. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankseftelsen i Solv for Jorderne 79,760 Rbd., for Tienderne 30,245 Rbd., for Bygningerne 4570 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 54,150 Rbd. Solv.

Det anførte Hartkorn, som Alt er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Selveiergods	241 Tdr. 6 Skpr. 1 Tdr. = Alb.
Arvefæstegods	18 — = — = 1 —
Hoveriegiørende Fæstegods	10 — 2 — = — = —
	270 Tdr. = Skpr. 1 Tdr. 1 Alb.

I Sognet er, foruden Skolen, Grønhoigaard, 32 Selveiergaarde, 7 Selveierboelssteder, 7 Selveierhuse med Jordlod, 3 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæsteboelssted og 2 Arvefæstehuse med Jordlod, 14 Fæstehuse med Jordlod og 1 Fæstehuus uden Jordlod.

Da dette Sogn har en høi Beliggenhed, og ingen Skove i Nærheden kunne give Læe fra nogen Side, saa er Klimatet her koldere end i Hovedsognet. Selve Jorderne have en temmelig jævn Overflade og i deres Grundbestanddele noget mere Sand end Leer, men forresten muldet Jordsmon.

Drivtspan og Agerredskaber ere de samme som i Hovedsognet. Der sørges temmelig godt for reen Saaesæd.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 10 Tdr., Sold 5; Rug 210 Tdr., Sold 6; Byg 320 Tdr., Sold 6; Havre 150 Tdr., Sold 5; 129 Tdr. Bølg-sæd, Sold 5; Kartofler 553 Tdr., Sold 10; Kloverfrøe saaet 84 Lpd.; Hør i 5 Tdr. Land, høstet 6 Tdr. Frøe og uheglet Hør 61 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 167; heraf 30 Plage og Gel. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Øvægets Antal 243; heraf 2 Stude og Tyre og 16 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 407 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svinenes Antal 125 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvervintrede 14 Bistader.

Hvad der med Hensyn til Huusfliden, Havedyrkning, Sommerstaldfodring, Hegnet og Markfreden er anført om Hovedsognet gjælder ogsaa her om Anneret.

Sognet har det fornødne Tørvesskær, og Brænde kan kjøbes fra Skovene omkring Antvorskov.

Kornvarerne finde Affætning i Kjøbstæderne Slagelse, Korsør og Skjelskør.

Skjorpinge Pastorat har tvende Skoler, een i hvert Sogn. Børnenes sammenlagte Antal udgjør, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 145. Legater og Donationer ere ikke henlagte til Skolevæsenet, ei heller have aarlig Indtægt af Jorder. Skoledistricterne maae derfor udrede alle Udgifter, der aarlig udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 340 Rbd.

Fattigvæsenet har hverken Legater eller Donationer, men et Fattighuus, hvori aarlig forses 4 Almisfelemmer og udenfor Fattighuset 2 faste Almisfelemmer. 2 Trængende faae temporair Hjælp. Alt beregnet efter 5 Aars Middeltal. Communens aarlige Udgifter udgjøre, efter 5 Aars Gjennemsnit, i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 250 Rbd.

5. Sørbyemagle Pastorat.

A. Hovedsognet Sørbyemagle har 3 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	5 Tdr. 7 Skpr. =	Jdfr. 1 Alb.
Skovskylb	= — 1 — = — = —	
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	221 — 5 — 2 — 1 —	
Skovskylb	1 — = — 1 — 1½ —	

Det sammenlagte Hartkorn 228 Tdr. 6 Skpr. = Jdfr. ½ Alb.

Areal 3167 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tart 15, laveste 2 (gjelder dog kun et Dverdbrev). Hartkornets Forhold til Td. Land 1:13. Med Hensyn til det temmelig store Antal af Tender Land paa 1 Td. Hartkorn maae bemærkes, at af Arealet udgjør 584 Tdr. Land Skov og circa 702 Tdr. et Dverdbrev.

Folkemængden 801. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Tarationen til Bankhøstelsen i Solv for Jorderne 92,448 Rbd., for Tienderne 24,832 Rbd., for Bygningerne 10,170 Rbd. Brand- og assurancesummen 94,880 Rbd. Solv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 221 Tdr. 5 Skpr. 2 Jdfr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	6 Tdr. =	Skpr. =	Jdfr. 1 Alb.
Selveiergods	217 — =	— =	2 —
Hoveriefrit Fæstegods	5 — 5 —	3 —	½ —

228 Tdr. 6 Skpr. = Jdfr. ½ Alb.

J-Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 30 Selveiergaarde, 8 Selveierboelssteder, 34 Selveierhuse med Jordlob og 4 Selveierhuse uden Jordlob, 27 Fæstehuse med Jordlob og 7 Fæstehuse uden Jord.

Sognet har Læe mod Nord og Øst af Skove og ligger mod Syd og Vest lavere end Nabosognene. Klimatet er ifølge heraf luunt, men noget fugtigt.

Saavel i Jordernes Underlag som Jordsmon prædominerer Sandet. Dog er Sandet i Underlaget temmelig storkornet og derved temmelig vandholdigt. Jordsmonnet er temmelig godt forsynet med Muld.

Drivtsplanen er for det meste den gamle, nemlig Byg i gjetet Grenjord, Rug, Byg, Bølgfød og Kartofler, Rug, Havre, 3 til

4 Aars Hvile. Dog have Enkeltne en bedre Drivtsplan. I Brugen af bedre Agerredskaber er kun gjort liden Fremgang hos Bonden.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 8 Tdr., Fødd 7; Rug 202 Tdr., Fødd 7; Byg 368 Tdr., Fødd 7; Havre 262 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd 110 Tdr., Fødd 5; Kartofler 382 Tdr., Fødd 6; Kloverfrøe faaet 145 Lpd.; Hør i 11 Tdr. Land, avlet 23 Tdr. Frøe og uheglet Hør 170 Lpd.; Humle 200 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 189; heraf er 38 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Øvægets Antal 509; heraf 2 Tyre og Stude og 165 Unghveeder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 476 med Faar, Lam, Bædre og Bøder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7. Faarene af engelsk og spansk Race.

Svinenes Antal 183 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 49 og optaget 20 Stader i 1837.

Sommerstaldsfodring finder ikke Sted.

Markfreden, Hegnet og Have dyrkingen trænger til at blive bedre. Ikke alene den kvindelige Huusflid er her i bedste Gang, men ogsaa Manden er beskæftiget med at ophugge Bogntommer, forfærdige Grebe, Skovle, River og andet Saadant, som sælges paa de Markeder, der holdes i Fasten, og blive godt betalte af Landmænd, der ikke boe i Skovegnen. Ligesom Huusmændene have en god Næringsvei ved at slaae Brænde i Favn om Vinteren. De fleste Bønder i dette Sogn have gode Humlehaver, hvorfor de ligesledes paa Kjøbstædernes Markeder i Omegnen sælge en Deel Humle.

Sognet har gode Lervemoser og Brændet kan fra Skovene i selve Sognet faaes for godt Kjøb. Flere Bønder kjøbe derfor paa Skovauktionerne baade Bege og Egetræer. Af det første Slags slaaes en Deel i Favn og sælges med god Fordeel, og af det sidste Slags udfæres Bygningstemmer, der ogsaa finder god Affætning. Kornvarerne sælges i Slagelse og Korsør. Sognet har en Vindsmølle. Udfæstningen er temmelig god.

B. Kirkerup Sogn, Anner til Serbyemagle Sogn, har
4 Landsbyer og 2 ucomplette Hovedgaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	76	1 Dr. 2 Skpr. 4 Fdkr. 1 Alb.
Skovskjold	=	— = — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	78	— 7 — 3 — 2 —
Skovskjold	5	— 6 — 1 — 1 —
		161 Dr. = Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 2938 1/2 Dr. Land geometrisk Maal. Høieste Lart 10, laveste 5. Af dette Areal er 717 1/2 Dr. Land Fredskov. Hartkornets Forhold til 1 Dr. Land 1 : 18.

Folkemængden 412. Antallets Forhold til 1 Dr. Land 1 : 7.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 172,005 Rbd., for Tienderne 10,054 Rbd., for Bygningerne 2212 Rbd. Brand-
assurancesummen for Bygninger 11,084 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 78 1/2 Dr. 1 Skpr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplette Hovedgaarde	82	1 Dr. = Skpr. 2 Fdkr. 2 1/2 Alb.
Høveriefrit Fæstegods	79	— = — = — 2 1/2 —
		161 Dr. = Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden 2 Hovedgaarde med tilhørende Huse paa deres Lodder, 10 Fæstegaarde og 10 Boelssteder.

Da dette Sogn ligesom Hovedsognet har lav Beliggenhed og Læ af Skove, saa er ogsaa her Klimatet luunt, men noget fugtigt. I Jordernes Grundbestanddele har Sandet Overvægt, især i Jordsmunden, der forresten er muldbrigt. En Undtagelse gjøre dog Gyldeholms og Byen Gsholms Jorder, der ere mere lerede. Med Drivtsplan og Agerredskaber hos Bonden forholder det sig som i Serbyemagle Sogn.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 56 1/2 Dr., Fødd 8; Rug 125 1/2 Dr., Fødd 8; Byg 225 1/2 Dr., Fødd 7; Havre 364 1/2 Dr., Fødd 7; Boghvede 1 1/2 Dr., Fødd 7; Vælgfædd 43 1/2 Dr., Fødd 5; Kartofler 200 1/2 Dr., Fødd 7; Kloverfrøe saaret 270 Lpd.; Vinterraps i 38 1/2 Dr. Land, avlet 247 1/2 Dr. Frøe; Hør i 7 1/2 Dr. Land, avlet 13 1/2 Dr. Frøe og uheglet Hør 120 Lpd. Humle avlet 130 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 168; heraf 21 Plage og Sol. 1 af forædlet Race.

Antallets Forhold til Td. Land 1 : 17.

Øvrægets Antal 454; heraf 5 Tyre og Stude samt 80 Ung-
hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 6.

Saarenes Antal 280 med Saar, Lam, Bædre og Beder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1 : 10.

Svinenes Antal 162 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1 : 18.

41 Bistader og optaget 23 i Aaret 1837.

Sommerstaldfodring er ikke indført.

Hegnets Bedligeholdelse og Markfreden vises ikke allevegne til-
berlig Opmærksomhed. Naar undtages, at de fleste Bønder have
gode Humlehaver, saa gaaer isøvrigt Havedyrkning ikke fremad. Den
qvindelige Huusflid maa roses, og for det mandlige Personale er
her samme Vinælingsvei som i Hovedsognet.

Sognet har fornødent Tørveffær, og Brænde kan erholdes for
godt Kjøb fra nærliggende Skove.

Kornvarerne sælges i Slagelse og Korsør. Udsiftningen er
ret god.

I dette Sogn ligger Gyldenholm, ucomplet Hovedgaard, der
staaer for

privilegeret Hartkorn Ager og Eng 65 Tdr. 2 Skpr. 1 Tdr. 1 Alb.
Skovskyd = — = — 1 — 1 —

65 Tdr. 2 Skpr. 2 Tdr. 2 Alb.

med et Areal af 779 Tdr. Land til Tarten 10. Af dette Areal er
en stor Deel udlagt til Huse, byggede paa Hovedgaardens Marker.

Saa længe nu afdøde Oberstlieutenant Jensen eiede og boede paa
Gyldenholm, blev aarlig en Mark merglet, hvilket viste god Virkning.
Ligesom han ogsaa havde en udvalgt Øvrægsbesætning af forskellige
udmærkede Øvrægracer. Efter hans Død ere maaskee Jorderne blevne
vel meget besaaede med Rapsfæd.

Gyldenholm blev med tilhørende Gods solgt 1775 af Kongen
til Cancellie-Assessor Dinesen, der 1793 overlod Gaard og Gods
ved Samfrendeskifte til Sønnen, Landvæsenstommisair Dinesen,

men allerede i Aaret 1800 blev Gaarden solgt til Kammerherre Wülow og Justitsraad Neergaard. Senere have de forskjellige Parceller, hvori Gaarden er inddeelt, havt forskjellige Eiere. Hr. Proprietair Langheim er for nærværende Tid Eier af tvende Parceller og Hr. Proprietair Hansen eier den 3die Parcel Cathrineholm i Krummerup Sogn.

Skovsgaard, der er den anden ucomplette Hovedgaard, som ligger i Kirkerup Sogn, staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng 11 Tdr. = Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb. uprilegeret Hartkorn Ager og Eng 4 — 5 — = — 1 —

15 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

med et Areal paa 224 Tdr. Land, hvoraf 56 Tdr. Land udgjør Skov. Tarten 8.

Paa Gaardens Marker er bygget en hollandsk Vindmølle, ligesom en Vandmølle med Stampeværk.

Denne Gaard hører til de ældre Hovedgaarde i Amtet, thi allerede 1649 nævnes en Capitain Peder Steenberg som Herre til Skovsgaard.

Sorbyemagle Pastorat har tvende Landsbyeskoler, een i hvert Sogn. Skolevæsenet har en Capital paa 150 Rbd., men tillige en Gjæld for 850 Rbd. Legater og Donationer samt Indtægter af Jorder ere ikke henlagte til Skolevæsenet. Skolebørnenes Antal i begge Skoler tilsammen aarlig 216. Naar undtages Renterne af ovennævnte 150 Rbd., maae Skoledistricterne udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre aarlig 415 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Pastoratets Fattigvæsen har et Fattighuus, hvori 2 Fattige forserges. Udenfor Fattighuset erholde 34 faste Almisselemmer Forsorgelse. Ligesom 7 Trængende faae temporair Understøttelse. Endvidere er i Kirkerup Bye et Hospital, opbygget 1731 for de Penge, som Syge offrede i Sorbyemagle Kirke, efter at have drukkert af en ved Kirken liggende Kilde, hvis Vand man tilskrev en helbredende Kraft og derfor i ældre Tider, især St. Hansdag, var meget besøgt. Efterat Hospitalet var bygget havde man endnu et Overflud, der for nærværende Tid udgjør 250 Rbd. I dette Hospital ere

altid 8 Fattige optagne, der hver foruden frie Huus erholder maanedlig 4 Mk. I det mindste er det saaledes bestemt i Foundationen, som findes i Hofmans Samlinger (8 Tom. Pag. 50). Forresten ere hverken Legater eller Donationer eller Indtægter af Jorder henlagte til Fattigvæsenet. Communen maae ifølge heraf udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre aarlig 415 Rbd. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

6. Gimlinge Pastorat

indeholder kun

Gimlinge Sogn, der har 4 Landsbyer og en Avlsgaard, og staaer for følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	39 Tdr. = Skpr. 2 Tdr. = Alb.
Skovskylb	4 — 2 — 1 — 2 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	358 — 3 — 1 — 1 —

Det sammenlagte Hartkorn 401 Tdr. 6 Skpr. 1 Tdr. = Alb.

Areal 3439 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 15, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 657. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Tarationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 130,160 Rbd., for Tjenderne 42,676 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 95,690 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 381 Tdr. 1 Tdr. ere tiendeplichtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplet Hovedgaard udenfor

Sognet	28 Tdr. 4 Skpr. 2 Tdr. 1 Alb.
Præstegaarden	14 — 6 — 3 — 2 —
Selveiergods	161 — 3 — = — 2 —
Arvesæstegods	37 — 3 — 1 — = —
Hoveriefrit Fæstegods	63 — = — 3 — = —
Hoveriegjørende Fæstegods	93 — 3 — 2 — 1 —

401 Tdr. 6 Skpr. 1 Tdr. = Alb.

Foruden Præstegaarden og Skolen, findes i Sognet 23 Selveiergaarde, 6 Selveierboelssteder, 28 Selveierhuse med Jordlod,

9 Selveierhuse uden Jord, 5 Arvefæstegaarde, 18 Fæstegaarde, 27 Fæstehuse med Jordlod og 6 Fæstehuse uden Jord.

Da Sognet har noget Læe af Skove mod Østen og mod Vesten af Flakkebjerg Sogn, der har heiere Beliggenhed end Gimlinge, saa er Klimatet mere luunt end køldt.

Jorderne ere jævne og deres Grundbestanddele Leermergel blandet med storkornet Sand. Jordsmonnet er godt forsynet med Muld.

Drivtåplanen er i Almindelighed ikke den bedste. Endnu ere der flere Bønder, der følge den gamle Maade, at begynde med Bøg i gjødet Grønjord. Dog udbreder Heelbrak sig efterhaanden mere og mere. Af de nyere Agerredskaber kommer Svingploven stedse mere i Brug. Forresten ingen af de andre Redskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være saaledes:

Udsæd: Hvede 70 Tdr., Fødd 7; Rug 260 Tdr., Fødd 6; Bøg 570 Tdr., Fødd 6; Havre 235 Tdr., Fødd 6; Bølgfæd 185 Tdr., Fødd 5; Kartofler 489 Tdr., Fødd 6; Kløverfrø saaret 115 Lpd.; Hør i 15 Tdr. Land, avlet 28 Tdr. Frøe og uhæglet Hør 155 Lpd.

Der sørges temmelig godt for reen Saaefæd. Humle og Kommen dyrkes i det Smaae i Haverne.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 305; heraf 55 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Øvægets Antal 764; heraf 8 Tyre og Stude og 260 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 640 med Faar, Lam, Bøddre og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 320 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Bistader 60 og optaget 85 Stader i 1837.

Egentlig Sommerstaldfødding finder ikke Sted. Kun nogle Heste og gølle Køer føddres med Grønt til Høstøsten er endt.

Hegnets Bedligholdelse og Markfreden kan ønskes bedre. Havedyrkningen staaer endeel tilbage. Den quindelige Huusslid viser sig i roesværdig Virksomhed.

Sognet er rigt forsynet med godt Tørveffjær, og Brænde kan kjøbes fra de nærliggende Skove. Kornvarerne sælges i Slagelse, Korsfjær og Skjelsfjær, hvor de finde god Affætning.

Skolevæsenet. Pastoratet har kun een Skole, der ligger i Gimlinge Bye. Skolebørnenes Antal, efter 5 Aars Gjennemsnit, aarlig 129. Skolevæsenet eier i rentebærende Capitaler 1460 Rbd. Som Byrde for Communen er Intet udredet til Skolelæreren Lønning, men da Skolelæreren, i Egenkab som Kirkesanger, hæver Degnetræven og Smaaredsel, saa er af Communen i denne Henseende udredet 150 Rbd. i Aaret 1837.

Fattigvæsenet. Pastoratets Fattigvæsen eier en rentebærende Capital paa 225 Rbd., men iøvrigt ere hverken Legater eller Donationer henlagte under Fattigvæsenet. I Gimlinge Bye er et Hospital til 8 Almisselemmer, opbygget af Etatsraad Hugo Lützuu, Amtmand over Antvorskov Amt; i hvilket Aar Hospitalet blev opbygget er ikke anført i Hofmans Samlinger. De Fattiges Antal er 20 faste Almisselemmer, hvoraf 8 ere indlagte i Hospitalet. De øvrige forsynes udenfor Hospitalet, ligesom ogsaa 3 Fattige nede temporair Understøttelse. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 161 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

7. Haarslov Pastorat.

A. Hovedsognet Haarslov har 2 Landsbyer, og desuden nogle Gaarde og Huse i Byerne Sønderjellinge og Benslov, i Hyllesfled og Krummerup Sogne.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 11 Tdr. 3 Skpr. = Jdfr. 1 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 201 — 1 — 2 — = —

Det sammenlagte Hartkorn 212 Tdr. 4 Skpr. 2 Jdfr. 1 Alb.

Areal 1809 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 371. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bantkeftelsen i Selv for Jorderne 77,189 Rbd., for Tienderne 22,533 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 45,840 Rbd. Selv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 201 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	11 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. 1 Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	201 — 1 — 2 — = —
	212 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 24 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 35 Fæstehuse med Jordlod og 9 Fæstehuse uden Jord.

Sognets Veliggenhed er lav, og da Skove mod Syden give Læe, er Klimatet luunt, men noget fugtigt. Jorderne frembyde en jævn Overflade og deres Grundbestanddele er sandet Leermergel. Jordsmonnet er vel forsynet med Muldjord.

Den almindeligste Drivtsplan: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Bølgfæd og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, 7 og 8) Klover til Høe, 9) Klover til Græsning. Udstiftningen er god.

Svingploven bruges af alle Bønder og har været her indført allerede for 16 Aar siden. Andre forbedrede Agerredskaber benyttes ikke, saavidt jeg har kunnet erfare.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 40 Tdr., Fødd 7; Rug 130 Tdr., Fødd 6; Byg 320 Tdr., Fødd 6; Havre 180 Tdr., Fødd 5; Bølgfæd 140 Tdr., Fødd 5; Kartofler 150 Tdr., Fødd 6; af Klover og andre Græsarter er saaet 100 Lpd.; Høe saaet i 8 Tdr. Land, avlet 16 Tdr. Frøe og uhøglet Høe 80 Lpd.; Kommen avlet 1 Td.; Humle avlet 15 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bøstes Antal 133; heraf 14 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvægets Antal 341; heraf Tyre og Stude 23, og Ungkvæg 70. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 376 med Saar, Lam, Bødder og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 115 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 64, optaget 19 i Aaret i 1837.

Nogle Heste og gølge Køer sommerstaldfodres til Høet er indheftet.

De fleste Gaardmænd have velanlagte og hensigtsmæssigen inddeelte Haver fra 4 til 6 Skpr. Lands Størrelse, planmæssig dyrkede og forsynede med unge, gode Frugttræer. Ligeledes er ved de fleste Gaarde et lidet Skov anlæg paa 4 til 5 Skpr. Land, beplantede med Ake, Birk og Elle.

Den kvindelige Huuslid viser sig meget virksom. Ikke alene alt hvad der af Linned og Uldent udfordres til Husets Fornødenhed bliver forarbejdet, men ogsaa et Udstyr henlægges i store Kister til Døttrene.

Sognet har Tørveffjær til egen Forbrug, men ikke til Salg. Gaardmændene faae nogen Udviisning af Grevskabets Skove og kunne desuden købe Brænde paa de Skovauktioner, der aarlig holdes i disse Skove.

Kornvarerne finde god Afsetning i Kjøbstæderne Skjælfjær og Korsør samt Karrebekskminde.

B. Tingjællinge Sogn, Anner til Haarslev, har kun een Bye.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 98 Tdr. 6 Sk. 2 Alb.

Areal 761 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 146. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Selv for Jorderne 33,313 Rbd., for Tienderne 11,062 Rbd. Brandasuraneesummen for Bygninger 24,190 Rbd.

Det anførte Hartkorn, som altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:

Selveiergods 96 Tdr. 2 Skpr. 2 Alb.

Hoveriefrit Fæstegods 2 — 4 — —

98 Tdr. 6 Skpr. 2 Alb.

I Sognet er, foruden Skolen, 16 Selveiergaarde, 3 Selveierboelssteder, 4 Selveierhuse med Jordlob og 1 Fæstegaard.

Sognet har Læ af Skove mod Nordvest. Klimatet er derfor temmelig luunt. Jorderne ere jævne og deres Grundbestanddele er

leret Sandmergel, dog er Sandet storkornet, især i Underlaget, som derfor er godt vandholdigt. Jordsmonnet er muldrit.

Drivtsplanen er omtrent den samme som i Hoved sognet. Svingploven bruges af adskillige Bønder, men forresten ingen forbedrede Agerredskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 12 Tdr., Fødd 6; Rug 52 Tdr., Fødd 6; Byg 120 Tdr., Fødd 6; Havre 76 Tdr., Fødd 5; Vælgfød 47 Tdr., Fødd 5; Kartofler 80 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe saaret 30 Lpd.; Hør i 3 Tdr. Land, avlet 6 Tdr. Frøe og uhøglet Hør 30 Lpd.

Dysaa i dette Sogn staldfødres om Sommeren kun nogle Heste og Ungkvæg til Høet er indhøstet.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 56; heraf Plage og Føl 9. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Qvægets Antal 160; heraf Tyre og Stude 10 og Ungkvæg 42. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 134 med Faar, Lam, Vædre og Bedder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 48 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 35, optaget 16 i Aaret 1837.

Hegnet vedligeholdes temmelig godt og der sørges nogenledes godt for Markfred. Sognet har betydelig Engbund og godt Tørveskjer. Brænde kan kjøbes i de nærliggende Skove. Havedyrkningen kan ikke roses, men Huusfliden gjør god Fremgang. Sædevarer finde god Affætning i Slagelse, Skjelskør og Korsør.

Haarsløv Pastorat har 2 Landsbyeskoler. Een i hvert Sogn. Børnenes Antal i begge Skoler udgjør tilsammen 106. Hverken Legater eller Donationer ere henlagte til Skolevæsenet; ei heller haves aarlig Indtægt af Jorder. Skoledistricterne maae derfor udrede alle Udgifter, der, efter 5 Aars Gjennemsnit, udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 404 Rbd. aarlig. Skoledistricterne have ingen Gjeld.

Fattigvæsenet har hverken faste Capitaler eller aarlig Indtægt af Jorder; ei heller ere Legater og Donationer henlagte til det. Intet Fattighuus. De faste Almisselemmers Antal udgjør 15 aarlig, og 2 Fattige nyde temporair Hjelp. Communens aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre 174 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit. Ingen Gjeld hviler paa Fattigvæsenet.

Præstekaldet er af Kong Frederik den Anden tillagt Kongetienden af Haarsløv Sogn.

8. Hyllested Pastorat.

A. Hovedsognet Hyllested har kun Byen Hyllested og Halvdelen af Sønderjellinge Bye, hvis anden Halvdeel horer, som allerede anmærket, til Haarsløv Pastorat.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	11 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. = Alb.
Skovskjyd	= — = — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	271 — 2 — 2 — = —

Det sammenlagte Hartkorn 283 Tdr. = Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

Areal 1883 Tdr. Land geometrisk Maal. Heieste Tact 15, laveste 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 457. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Banktestelsen i Sølv for Jorderne 99,458 Rbd., for Tienderne 30,387 Rbd., for Bygningerne 6490 Rbd. Brandsassurancesummen for Bygninger 72,350 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvorefter 271 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	11 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
Selveiergods	153 — 3 — 2 — = —
Arvesæstegods	14 — 4 — = — = —
Hoveriefreit Fæstegods	103 — 3 — = — = —

283 Tdr. = Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 21 Eiendoms-
gaarde, 21 Eiendomshuse med Jordlod og 4 Eiendomshuse uden

Jord, 2 Arvesæstegaarde, 12 Sæstegaarde, 4 Sæstehuse med Jordlob og 6 Sæstehuse uden Jord.

Sognet har Læe mod Sydøst af Grevskabets Skove og mod Vest af det høiere liggende Naboefogn Høve. Klimatet er derfor mere luunt end ellers. Jorderne have en jævn Overflade. Grundbestanddelene ere lige Dele Leer og Sand med $\frac{1}{3}$ Deel Kalk. Jordsmonnet er muldrigt, men fordrer tilstrækkelige Brakgrøvter for ei at lide af skadeligt Vand.

Drivtsplanen er i Almindelighed den, som følges i Haarslev Sogn, hvortil dette Sogn grændser. Evingplovens Brug udbreder sig stedse mere, men forresten benyttes ingen af de andre forbedrede Agerredskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 45 Tdr., Fødd 6; Rug 162 Tdr., Fødd 5; Vng 360 Tdr., Fødd 6; Havre 201 Tdr., Fødd 6; Bølgfædd 136 Tdr., Fødd 5; Kartofler 300 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe saæt 106 Lpd.; Vinterraps i 5 Tdr. Land, avlet 25 Tdr. Frøe; Hør saæt i 9 Tdr. Land, avlet 29 Tdr. Hørfrøe og uhøglet Hør 85 Lpd.

En Eng paa 97 Tdr. Land ligger i Fællesskab, hvor der haves meget godt Tørveskær.

Kreaturhold i Februar 1838:

Sestenes Antal 168; heraf Plage og Føl 21. Antallets Forhold til Td. Land 1: 11.

Ovægets Antal 383; heraf Tyre og Stude 11 og Unghøveder 100. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Saarenes Antal 350 med Saar, Lam, Bødder og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Svinenes Antal 122 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 15.

58 Vistader og optaget 47 i Aaret 1837.

Kun nogle Heste og Unghøveder staldfodres med Grønt til Høet er høstet.

For Hegnets Bedlighedsbærelse og Markfreden sørges ikke tilstrækkeligt. Havedyrskningen maae ønskes bedre. Den kvindelige Huusflid kan ikke dødes. Brænde kan faaes tilkjøbs i de nærliggende Skove.

En Aae gjør Skjellet mellem Hyllested og Haarslev Sogne. Ved Sønderjellinge Bye er en Kilde med fortræffeligt Vand, og som aldrig udtørres, selv i de varmeste Somre.

Kornvarerne sælges for det meste i Kjøbstæderne Skjelskjer og Korsør, hvor de finde god Uffætning.

B. Børslev Sogn, Annex til Hyllested, har kun een Landsbye.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	163 Tdr. = Skpr. 2 Tdfr.
Skovskjld	1 — 2 — = —
	164 Tdr. 2 Skpr. 2 Tdfr.

Areal 1507 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 323. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Lationen til Bankheftelsen i Solv for Jorberne 49,609 Rbd., for Tienderne 16,583 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 41,390 Rbd. Solv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 163 Tdr. 2 Tdfr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Fiurendals Hovedgaard	16 Tdr. 2 Skpr. = Tdfr.
Hoveri: Fæstegods	148 — = — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 164 Tdr. 2 Skpr. 2 Tdfr.

For de 15 Tdr. Hartkorn, som af de ommeldte 163 Tdr. 2 Tdfr. tiendepligtige Hartkorn ere tilligemed Skovskjlden henlagte under Fiurendal, gives i Refusion istedetfor Tiende aarlig til Sognes præsten for Hyllested Pastorat 6 Tdr. Byg og 6 Rbd. 2 Mk. efter indgaaet Accord den 23de Juli 1715 mellem Grev Ulrik Adolph von Holstein og Præsten Anthon Kierulf i Hyllested (Hofm. Saml. Pag. 57 i 8de Tom.)

I Sognet ligger, foruden Skolen, 20 Fæstegaarde, 5 Fæstebødssteder, 20 Fæstehuse med Jordlod og 9 Fæstehuse uden Jord.

Sognet har for den største Deel en lav Velligheden, har Læe mod Østen af Skove og mod Syden og Vesten af de høiere liggende Holsteinborg og Bierre Sogne, hvorfor Klimatet er luunt. Jorberne ere jævne og i deres Grundbestanddele staae Leret og Sandet omtrent i lige Forhold til hinanden. Jordsmonnet er godt forsynet med

Muldt. De fleste Gaardmænd have følgende Drivtsplan: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Brak, 3) Kartofler, 4) Byg, 5) Bølg-sæd, 6) Byg, 7) Havre ublagt med Klover, Hvile 3 Aar.

Svingploven benyttes næsten af alle Gaardmænd. Der sørges for reen Saaesæd.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 22 Tdr., Fødd 6; Rug 104 Tdr., Fødd 7; Byg 213 Tdr., Fødd 6; Havre 87 Tdr., Fødd 6; Bølg-sæd 81 Tdr., Fødd 4; Kartofler 159 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saaat 51 Lpd.; Hør i 6 Tdr. Land, avlet 11 Tdr. Frøe og uhøglet Hør 90 Lpd.; Kommen avlet 2 Tdr.; Humle avlet 10 Lpd.

Kun nogle Heste og Unghoveder staldføddes om Sommeren med Grønt til Høet er høstet.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 103; heraf Plage og Føl 8. Antallets Forhold til Td. Land 1: 15.

Øvægets Antal 261; heraf Ungkvæg 69. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Saarenes Antal 252 med Faar, Lam, Bøddre og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Svinenes Antal 101 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 15.

16 Bistader og 11 Stader optaget i Aaret 1837.

Havedyrkningen er i god Gang til det Bedre. Saavel for Hegnets Vedligeholdelse som for Markfreden sørges omhyggelig. Sognet har fornødent Tørvesfjær til egen Forbrug og Brænde kan erholdes fra Grevskabets Skove.

Kornvarerne finde god Affætning i Skjelsfjær og Korser.

C. **Holsteinborg Sogn**, ligeledes Anner til Hyllested Sogn, har 3 Landsbyer og Hovedgaarden Holsteinborg.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	56 Tdr. 1 Skpr. 1 Fdr. $\frac{1}{4}$ Alb.
Skovskjuld	16 — 3 — — —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	73 — 3 — 3 — $\frac{3}{4}$ —

Det sammenlagte Hartkorn 146 Tdr. = Skpr. = Fdr. 1 Alb.

Areal 1537 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14, laveste 8. Af Arealet er 204 Tdr. Land Fredskov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 589. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølvs for Jorderne 67,379 Rbd., for Tienderne 10,594 Rbd., for Bygningerne 6960 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 166,590 Rbd. Sølvs.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 73 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Hovedgaard	72 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb.
Høverifrit Fæstegods	73 — 3 — 3 — $\frac{3}{4}$ —

Talt 146 Tdr. = Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

Da Sognets Veliggenhed er høi og det grændser mod Syden til Stranden, saa er Klimatet ofte meget taaget og vilde tillige være meget koldt, naar Kulden ikke for en Deel blev modificeret ved det Løe, som Sognet har mod Østen af Skove. Endsskjønt Sognet ligger høit, ere dog Jorderne ikke meget bakke. Deres Grundbestanddele saavel i Underlaget som Jordsmonnet er leret Sandmergel. Jordsmonnet har for det meste tilstrækkeligt Muld.

Bondens Driivtsplan er den samme som i Bønslev. Alle bruge Svingploven og der sørges for reen Saaesæd.

Udsæd og Født i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 48 Tdr., Født 6; Rug 127 Tdr., Født 5; Byg 239 Tdr., Født 6; Havre 168 Tdr., Født 6; Bælgsæd 78 Tdr., Født 5; Kartofler 278 Tdr., Født 8; Kløverfrø saadet 115 Lpd.; Hør i 10 Tdr. Land, avlet Frøe 29 Tdr. og uheglet Hør 115 Lpd.; Kommen 1 Tde.; Humle 30 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 137; heraf Plage og Føl 14. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Ovægets Antal 431; heraf Tyre og Stude 4 og 93 Unghoveder.

Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 321 med Saar, Lam, Bødre og Bøder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 116 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Bistader 67 og optaget 47 i Aaret 1837.

Havedyrkning og den qvindelige Huusflid fortjener at roses. Hegnet vedligeholdes og Markfreden overholdes. Ved de fleste Bøndergaarde ere smaae Skov anlæg.

Sognet har fornødent Tørveffjær til egen Forbrug. Foruden at hver Gaardmand erholder nogen Udvissning, saa kan Brænde faaes tilkjøbs paa Auktionerne i Grevskabets Skove.

Jordens Producter finde god Affætning i Kjøbstæderne Skjelsfjær og Korsør. Udfisfningen er god.

I dette Sogn ligger Hovedgaarden Holsteinborg, der staaer for privilegeret Hartkorn Ager og Eng 55 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb. Skovffald 16 — 3 — — — —

72 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

med et Areal paa 661 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 8. Af dette Areal udgjør dog kun Agerland 280 Tdr.

Eng til Høeslet . . 80 —

360 Tdr. Land.

Det øvrige Areal er Skov, Moser, Kjær og Damme, Bygningspladser, Haver og deslige.

Jordernes Bonitet er omtrent den samme som de øvrige Jorders i Sognet, dog har Sandet nogen mere Overvægt i Hovedgaardens Marker.

Gaardens Jorder ere inddeelte i 8 Marker, hvoraf hver Mark igjen er deelt i 2 Dele.

Den ene Halvdeel har følgende Drivtsplan: 1) gjødet Gronjorð pleiet og besaaet med Vikkehavre, 2) Hvede eller Rug besaaet med Kloverfrøe, 3) Klover til Høe, 4) Rug, 5) Bølgfød, 6) Havre udlagt med Klover, 7) Klover til Høe, 8) Klover til Græsning.

Rotationen for den anden Halvdeel er saaledes: 1) Byg i vinterlagt Gronjorð, omlagt ved Tverploining om Foraaret, harvet med Brakharven og derpaa pleiet til Saaening, 2) reen Brak, som gjødes, 3) Hvede eller Rug, 4) Kartofler, 5) Byg med Klover, 6) Klover til Høe, 7) Klover til Græsning, 8) Græsning.

70 Malkekoer holdes tvirede om Sommeren og 16 Ungheveder, 8 Kalve, 29 Heste staldfodres hele Dagen med Vikkehavre og Klover.

Dvægracen er fra Eggen ved Løndern. De ere mørkerøde af Lød, store af Bygning og gode Malkekoer. Alle Tillægskalve tages af denne Race. Dgsaa have Koer fra Eggen ved Thisted, som ligeledes skal være melkerige. Jaar holdes ikke. Sveizerie er indført. Svingploven bruges udelukkende. En Brakharve med 8 Buller og Hængsler benyttes til Brakmarken, og Ersirpatoren til Sædens Nedploining. Ligeledes benyttes en Muldsuffe til at udjævne Jorden. Paa Gaarden have en Tærskemaskine, der benyttes til al Slags Sæd. Ved Jørvens Behandling bruges den vestphalske Methode.

Disse Efterretninger har nu afdøde Grev v. Holstein, der ved en Auldsforvalter selv bestyrede Gaardens Aulning, havt den Godhed at meddele mig. Om der efter hans Død er gjort Forandring med Driivtsplanen og Gaardens Besætning er mig ikke bekendt.

Holsteinborg, den grevelige Families Residents, har i de ældste Tider havt Navnet Braadegaard. Siden er den kaldet Trolholm efter Familien Trolle, som har ladet Gaardens Hovedbygninger opføre 1648. Hvilket Navn nu atter forandredes til Holsteinborg. Den 1ste Januar 1708 blev Grevskabet Holsteinborg oprettet af Trolholm og flere Gaarde. Den første Lehnsgreve var Hr. Ulrik Adolph Holstein, Friherre af Fiurendal, Geheimeraad og Amtmand. Den nuværende Lehnsebesidder er Hr. Ludvig, Greve af Holsteinborg. Lehnsefølgen gaaer i Mandslinien.

Hyllested Pastorats Skolevæsen. Hyllested Sogn har een Landsbyeskole, hvori undervises aarlig, efter 5 Mars Middeltal, 63 Skoleborn. Skoledistrictet har en fast Capital stor 650 Rbd., og aarlig af Jorder 8 Rbd. Foruden Renten af ovennævnte Capital og den aarlige Indtægt af Jorder, er udredet til Skolevæsenet af Communen i Penge og Naturalier anslaaede til Penge, efter 5 Mars Gjennemsnit, aarlig 170 Rbd. Skolevæsenet har ingen Gjæld.

Hyllested Sogns Fattigvæsen har ingen Capital, ei heller ere Donationer eller Legater henlagte til Fattigvæsenet. De Fattiges Antal er 16, hvoraf 2 Almisselemmer ere indlagte i et Sognet tilhørende Fattighuus. Foruden de anførte 16 faste Almisselemmer erholde 8 Fattige temporair Hjelp. Communens Udgiut i Penge og

Naturalier anslaaede til Penge udgjør aarlig 221 Rbd. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

Væsløv og Hølstienborg Sogne tilsammen have 3 Landsbyeskkoler, hvori tilsammen undervises 175 Skolebørn. Skolevæsenet eier hverken Capitaler eller Indtagter af Jorder. Ei heller ere Legater eller Donationer tillagte Skolevæsenet. Skoledistricterne maae altsaa udrede alle Udgifter, der efter 5 Mars Gjennemsnit udgjøre i Penge og Naturalier anslaaede til Penge 258 Rbd. aarlig. Skolevæsenet har ingen Gjeld.

Hølstienborg og Væsløv Sognes Fattigvæsen har en rentebærende Capital paa 175 Rbd., men ingen Indtægt af Jorder. Ligefom ei heller Legater eller Donationer ere henlagte under Fattigvæsenet. Intet Fattighuus. De faste Almisselemmers Antal er 23. 5 Fattige erholde temporair Hjælp. Communens Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør aarlig 325 Rbd. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

9. Ørslov Pastorat.

A. Hoved sognet Ørslov har 1 Hovedgaard, 3 Landsbyer og indbefatter tillige Derne Glænø og Drnøe.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 78 Tdr. 1 Skpe. = 3 Tdr. 1 Alb.
 Skovskjeld 2 — 3 — 2 — 2 —

80 Tdr. 4 Skpr. 3 Tdr. = Alb.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 186 — 7 — 2 — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 267 Tdr. 4 Skpr. 1 Tdr. 2 Alb.

Areal 2479 Tdr. Land geometrisk Maal. Heleste Tact 14, laveste 8. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9.

Folkemængden 495. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 126,659 Rbd., for Glænderne 20,720 Rbd., for Bygningerne 5440 Rbd. Brandassurancesummen for Bygninger 86,050 Rbd. Sølv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 185 Tdr. ere tiendepflichtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	71	Tdr.	2	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Præstegaarden	8	—	7	—	2	—	1	—
Arvesæstegods	29	—	1	—	2	—	1	—
Hoveriefrit Fæstegods	127	—	2	—	1	—	=	—
Hoveriegjørende Fæstegods	30	—	7	—	=	—	=	—

267 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden, Hovedgaarden og Skolen, 4 Arvesæstegaarde, 25 Fæstegaarde, 2 Fæsteboelssteder, 29 Fæstehuse med Jordblod og 8 Fæstehuse uden Jord.

Da Sognet ligger høit, er endeel bakket, grændser mod Syd til Stranden og har kun libet Læe af en liden Skov mod Nordost, saa er Klimatet koldt og ofte meget taaget og derved fugtigt, hvilket især gjelder om Den Glænsø. Jordernes Grundbestanddele ere for det meste sandet Leermergel i Underlaget og Jordsmonnet, som tillige er godt forsynet med Muld. Dog maae Glænsø undtages, hvor Sandet prædominerer baade i Underlag og Jordsmon.

Den almindeligste Drivtsplan er: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak, 3) gjødet Vintersæd, 4) Bvg, 5) Bælgsæd og Kartofler, 6) Bvg udlagt med Klover, 7) Klover til Høe, 8 og 9) Græsning.

Til varig Græsning udligger en stor Strækning Strandjord, der oversvømmes om Vinteren af Havet og altsaa ikke kan benyttes til Dyrefkning, men giver ret god Græsning. Svingplovens Brug er almindelig hos Bonden. Andre nyere Agerredskaber benyttes ikke. For reen Saaesæd, Hegnets Bedligeholdelse og Markfreden sørges temmelig godt. Havedyrkningen vises Dpmærksomhed og Huussliden viser sig meget virksom.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 58 Tdr., Fødd 8; Rug 141 Tdr., Fødd 7; Bvg 314 Tdr., Fødd 7; Havre 158 Tdr., Fødd 7; Bælgsæd 137 Tdr., Fødd 5; Kartofler 336 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saaet 112 Lpd.; Hør i 12 Tdr. Land, avlet Frøe 35 Tdr. og uheglet Hør 111 Lpd.; Humle 15 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenes Antal 158; heraf Plage og Føl 24, hvoraf 1 Fuldblod og 2 forædlede. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Øvægets Antal 488; heraf Tyre og Stude 7 og Ungheveder 158.

Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 394 med Faar, Lam, Bædre og Veder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 202 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Bistader 69 og optaget 40 i Aaret 1837.

Commerstaldsfodring er ikke indført hos Bonden.

Sognet har Torvestfær til egen Forbrug, men ikke til Salg. Brænde kan kjøbes i de nærliggende Skove.

I dette Sogn ligger **Snedinge**, complet Hovedgaard, og hører til Grevskabet Holsteinborg.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 68 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

Skovsktyld 2 — 3 — 2 — 2 —

71 Tdr. 2 Skpe. = Fdkr. = Alb.

Areal 522 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 12. Af dette Areal er 272 Tdr. Agerland, 118 Tdr. Skov og Resten Eng og Mose.

Drivtsplanen er saaledes: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Bælgsæd, 4) Bng, 5) Kartofler, 6) Havre ublagt med Klover, 7) Klover til Høe, 8) Klover til Græsning. Gaarden bruger Svingplove og Erstirpator og andre forbedrede Agerredskaber, har Rensmaskine og Tærskemaskine.

Besætningen bestaaer af 16 til 20 Heste og 100 Malkøer, foruden Ungkvæg. Gaarden holder kun Faar til egen Huusholdning.

Gaarden drives uden Hoverie.

Snedinge Hovedgaard skal, efter Hofmans Samlinger, være oprettet af 8 Bøndergaarde, som en Jorgen Daae erholdt af Kong Christian den Tjerde 1598. Efter ham synes en Herlov Daae at have været Eier af Gaarden 1615. Senere kom Alexander Rabe von Poppenheim i Besiddelse af Gaard og Gods, og efter ham Herluf Trolle. Nu hører Gaard og Gods under Grevskabet Holsteinborg.

B. Pierre Sogn, Anner til Ørslov, har kun 2 Landsbyer. Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 231 Tdr. 2 Skpr.

Areal 1663 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tapt 14, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:7.

Folkemængden 382. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Taxationen til Bankhøstelsen i Sølv for Jorderne 55,186 Rbd., for Tienderne 25,900 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 51,110 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, der Alt er tiendepligtigt, er fordeelt mellem 1 Arvesæster, 24 Fæstegaardmænd, 2 Fæsteboelsmænd og 26 Fæstehuusmænd med Jordlod. Desuden er i Sognet een Skole og 14 Huse uden Jordlod.

Sognet er for det meste høitliggende og kan gjenneføres af alle Vinde. Klimatet er derfor koldt og tørt. Jorderne have i Almindelighed en heldig Blanding af Leermergel og Sand, og kunne ikke lide af skadeligt Vand.

Drivtsplanen er den samme som i Hovedsognet. Af nyere Agerredskaber benyttes kun Svingploven.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er opgivet at være saaledes: Udsæd: Hvede 28 Tdr., Fødsel 6; Rug 139 Tdr., Fødsel 7; Byg 270 Tdr., Fødsel 7; Havre 166 Tdr., Fødsel 6½; Bølgfæd 104 Tdr., Fødsel 4½; Kartofler 375 Tdr., Fødsel 8½; Kloverfrøe saet 90 Lpd.; Hør i 8 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe og uheglet Hør 65 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 146; heraf 39 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:12.

Øvrægets Antal 331; heraf 3 Tyre og Stude og 111 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 323 med Faar, Lam, Bødder og Bødder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5; engelsk Race.

Svinenes Antal 123 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Bjæstader 23 og 15 optaget i 1837.

Egentlig Sommerstaldfodring finder ikke Sted. Kun nogle Heste, gødske Køer og nogle Ungheveder holdes paa Stald og fodres med Grønt indtil Hø høsten er endt.

Der sørges for reen Saaesæd og Hegnet holdes ret godt ved-
lige. Ligesom der ogsaa nogenledes sørges for Markfred. Have-
dyrkningen gjør Fremgang og den qvindelige Huusflid viser sig virk-
som. Sognet er godt forsynet med Tørvesskær og Brænde kan
kjøbes i Skovene til Basnæs og Holsteinborg. Fra sidste Skove
erholde desuden Bønderne, der høre under Grevskabet, Udvæisning.

Saa vel Fede- som Sædevarer finde god Affatning i Kjøbstæderne
Skjælskjør og Korsør, der begge kun ligge omtrent 1 Mil fra Sognet.

Drstøv Pastorat har 3 Landsbyeskoler, tvende i Drstøv Sogn
og een i Bierre Sogn. Skolebørnenes Antal i alle Skolerne til-
sammen 151. Da Skoledistrikterne ikke have Indtægter af faste
Capitaler eller Donationer og Legater, og ei heller af Jorder, saa
maa alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge
udgjøre aarlig 435 Rbd., udredes af Skoledistrikterne. Alt er her
beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Pastoratets Fattigvæsen har hverken Hospital eller Fattighuse,
men en fast Capital paa 200 Rbd. Solv, hvoraf svares i aarlig
Rente 6 pCt. af Snebings Hovedgaard, der ligger under Grevskabet
Holsteinborg. De faste Almisselemmers Antal er aarlig 18. Des-
uden nyde 10 Fattige temporair Understøttelse. Communens aarlige
Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 301 Rbd.
Ingen Gjæld. Alt er beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

10. Tjerebye Pastorat.

Tjerebye Sogn har 6 Landsbyer og een complet Hovedgaard.
Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 112 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.
Skovskjeld 4 — 4 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 534 — — 3 — —

651 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 5138 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 15,
laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 979. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 306,969 Rbd.,
for Tienderne 60,038 Rbd., for Bygningerne 5240 Rbd. Brand-
asfurancesummen for Bygningerne 162,840 Rbd. Solv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 536 Tdr. 1 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	108	Tdr.	2	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Præstegaarden	11	—	=	—	2	—	=	—
Arvesæstegods	37	—	2	—	=	—	2	—
Hoveriefrit Fæstegods	18	—	1	—	=	—	=	—
Hoveriegjørende Fæstegods . . .	476	—	5	—	1	—	=	—

651 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Hovedgaarden, Præstegaarden og Skolerne, 1 Eiendomshuus uden Jord, 5 Arvesæstegaarde, 4 Arvesæstehuse med Jordlod og 1 Arvesæstehuus uden Jordlod, 56 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 49 Fæstehuse med Jordlod og 24 Fæstehuse uden Jordlod.

Da Sognet ligger lavt og grændser mod Syd til Havet, saa er Klimatet fugtigt og taaget, dog mindre koldt, da det høiere liggende Drølev Sogn giver Lue fra Nsten. Jorderne frembyde for det meste en jævn Overflade, men maae forsynes godt med Brakgrovter, naar de ikke skulde lide af skadeligt Vand. Saaavel i Underlagets som Jordsmonnets Grundbestanddele har Sandet nogen Overvægt for Leret og især for Kalken. Jordsmonnet er rigt forsynet med Muld de fleste Steder.

Bestemt Drivtsplan følges kun af enkelte Bønder. Dog udbreder Heelbrak og Kartoffeldyrkning sig efterhaanden mere og mere. For reen Saaesæd sørges temmelig godt af de fleste Bønder, men af de bedre og nyere Agerredskaber bruges kun Svingploven af enkelte Mænd.

Udsæd og Født i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 86 Tdr., Født 8; Rug 118 Tdr., Født 6; Byg 896 Tdr., Født 7; Havre 123 Tdr., Født 7; Bølgfod 313 Tdr., Født 5; Kartofler 147 Tdr., Født 8; Kloverfrøe saact 166 Lpd.; Vinterraps i 16 Tdr. Land, avlet 80 Tdr. Frøe; Sommerraps i 5 Tdr. Land, avlet 9 Tdr. Frøe; Hørfrøe saact i 11 Tdr. Land, avlet 44 Tdr. Frøe og 144 Lpd. uheglet Hør.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 400; heraf 62 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvrægets Antal 820; heraf 37 Tyre og Stude og 207 Ung-hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 703 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 212 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:24.

Bistader 75 og desuden optaget 57 Stader i Aaret 1837.

Staldfodring finder kun Sted om Sommeren med nogle Heste og Ungqvæg til Hø høsten er endt.

Udfiskningen er ret god. Hegnet vedligeholdes ikke tilbørligt og kunde ønskes bedre. Den kvindelige Huusflid fortjener ingen Dadel. For Havedyrkingen haves ei stor Interesse.

Sognet er temmelig godt forsynet med Tørveskjær, og Brænde kan kjøbes i Skoven til Basnes, som ligger i Sognet. Sæde- og Fedevarer finde Affætning i Kjøbstæderne Skjellsfjær og Korser.

I dette Sogn ligger Basnes, en complet Hovedgaard. Gaardens Hartkorn er følgende:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 103 Tdr. 5 Skpr. = Fdkr. 2 Alb.
Skovskylb 4 — 4 — 1 — 1 —

108 Tdr. 1 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

Matriculeret Kirketiende-Hartkorn . . . 28 Tdr. 2 Skpr. = Alb.

Bøndergodssets Ager- og Engs-Hartkorn 615 — 5 — 1 —

643 Tdr. 7 Skpr. 1 Alb.

Selve Gaardens Ager og Engs samt Skovskylbs Hartkorn, der, som anført, udgjør 108 Tdr. 1 Skpr. 2 Fdkr., har et Areal paa 1323 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14. Af dette Areal er Agerland 700 Tdr.

Eng og Moser 223 —

Skov 400 —

1323 Tdr. Land.

Skoven bestaaer af Bøg, Eg og Hassel-Underkove.

Gaardens Jorber drives ved Høverie af 64 Bøndergaarde og en stor Deel Ugedage. Dog dyrkes i hver Mark 10 Lodder af Gaardens Eier.

Drivtsplanen: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg med Klover, 4 og 5) Klover til Høe, 6) Rug, 7) Byg, 8) Havre udlagt med Klover, 9 og 10) Klover til Høe og 11) Græs. Til Ploining benytttes for det meste en Hjulplov til 2 Heste. Erstirpatoren bruges til Sædens Nedploining. Rense- og Tærskemaskine havees og benytttes. Dvægbesætningen bestaaer af 200 Kæer af sjællandsk Race, foruden Ungkvæg. Stude holdes ikke og af Faar holdes kun det fornødne Antal til egen Huusholdning. Evinene ere af almindelig Race. Høllænderie bruges.

Hvad her er anført om Drivtsplan og Gaardens Besætning har Hensyn til den Tid, da Gaardens Eier var Hr. Cand. juris Fiedler, der nu har solgt den.

Endeel Fiske damme ligge ved Gaarden, men Fisk blive ikke solgte. En stor Deel af Gaardens Enge kunne sættes under Vand og dette igjen ubledes ved anbragte Sluser. Paa Gaardens Marker er Tørveskjær, men som ikke benytttes.

Efter Hofmans Samlinger har Basnes i ældre Tider havt følgende Eiere.

1. Eiler Kruse, hvis Enke Hilleborg Bille eiede Gaarden 1559. Da Kong Frederik den Anden kom hjem fra Ditmarsker-Krigen, skal han have opholdt sig der 14 Dage. Armeen camperede ved en daværende, men senere tilgroet Indsøe, der fra den Tid blev kaldet Ditmarsk-Søe.
2. Kong Christian den Fjerde menes efter bemeldte Frue, der endnu levede 1600, at have erholdt Gaarden og overdraget den til
3. Axel Arnsfeldt, der var i Besiddelse af Gaarden 1629. Han opførte en nye Hovedbygning af Grundmuur, forsynet med et Capel, 1633. Ligeledes opbyggede han en stor Kornlade af tilhuggede Kampestenene.
4. Hans tvende Sønner, Jacob og Jørgen Arnsfeldt, erholdt Gaarden efter ham og eiede den endnu 1660.
5. Admiral Christian Wielske, der var gift med Admiral Niels Juul's Datter, Wibige Juul, og havde været i Søeflaget i

Rjøgebugt 1672, var i Besiddelse af Basnes 1692. Han opførte Ladegaardens søndre og nordre Længder og købte endeel Gods af Kongen. Han skal have været stærk af Legemsbygning, men dog hans Død være foranlediget ved at han forleste sig paa en Steen. Hans Enke blev siden givet med General-Lieutenant Gregers Juul til Erichsholm.

6. Conferentsraad og Landsdommer Povel Eggers.
7. General-Lieutenant Lorenz de Boiset.
8. Dennes Søn Oberstlieutenant de Boiset.
9. Geheime-Conferentsraad Frederik Conrad v. Holstein til Grevskabet Holsteinborg.
10. Justitsraad og Landsdommer Høyserich 1754, som efter $\frac{1}{2}$ Aar folgte Gaarden til
11. Peder Neergaard.
12. Greve Wedel af Zartsberg var Eier 1756.

1758 den 5te August afbrændte den af Ansfeldt opførte Hovedbygning, men de øvrige Bygninger bleve reddede. Gaarden skal efter Traditionen have faaet sit Navn efter en Røver ved Navn Vass, der opholdt sig i den tætbevroede Skov, men blev grebet og henrettet. Ved Byen Tinstofte findes endnu Rudera af en gammel Borg, kaldet Røvborg. Saavidt Hofman, hvortil endnu kan anføres, at ifølge et gammelt Manuskript, der indeholder en Beskrivelse af Antvorflov og Korsør Amt, forfattet af Geheimeraad Berregaard 1741, og dediceret Geheimeraad Holstein, har ommeldte Axel Ansfeldt betydelig foreget Hovedgaardens Jorder ved at nedlægge en Bondeby, kaldet Brangstrup, der havde 8 Gaarde, og inddrage denne Byes Marker under Basnes.

Som Gaardens senere Eiere nævnes i Professor H. N. Nissens Beskrivelse af Sjællands og Møens Jordegodser: Hr. Jens Lausen, der købte Gaarden 1778, hvis Enke igjen folgte den 1791 til sin Svigersen Conferentsraad Schus. Siden var Kammerherreinde de Blücher i Besiddelse af Gaarden 1806, men folgte den 1808 til Justitsraad Fiedler. Efter hans og senere hans Enkes Død erholdt den ene af Sønnene, Hr. Cand. juris Fiedler Gaarden, der nylig har solgt den til Hr. Cand. juris Scavenius, som nu er Herre til Basnes.

Tjerebye Pastorat har 2 Landsbyeskoler. Børnenes Antal til-
sammen i begge Skoler 182. Skoledistrictet eier et Legat paa 100
Rbd. Solv, givet af Oberstlieutenant de Boiset til Basnes, som
tillige har ladet opbygge den i Tjerebye værende Skole. Capitalen
staaer i Basnes Hovedgaard, hvoraf aarlig svares 50 Rbd. i Rente.
Gavebrevet er udstædt den 1ste April 1728, og findes indført i
Hofmanns Samlinger 8 T. Cap. 35. Foruden Renten af denne
Capital udgjør Udgiften til Skolevæsenet i Penge og Naturalier an-
slaaede til Penge 275 Rbd., som udredes af Communen. Skolens
Gjeld er 91 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har hverken Legater eller Donationer, men 50 Rbd.
indsat i Amtsfattigkassen. Intet Hospital eller Fattighuus. De
Fattiges aarlige Antal er 30. Communens aarlige Udgift i Penge
og Naturalier anslaaede til Penge 375 Rbd. Alt beregnet efter 5
Aars Gjennemsnit.

11. Maglebye Pastorat.

Maglebye Sogn har 5 Landsbyer, 1 Hovedgaard og nogle
enkelte Gaarde.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	116 Tdr.	1 Skpe.	=	3dfr.	1 Alb.
Skovskjold	2	—	2	—	1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	339	—	6	—	1 — 2½ —

Det sammenlagte Hartkorn 455 Tdr. 1 Skpe. 3 3dfr. 1½ Alb.

Areal 4278 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14,
laveste 9. Hartkornets Forhold til Td. Land 1 : 9.

Folkemængden 835. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Solv for Jorderne 287,012 Rbd.,
for Tienderne 38,708 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne
178,030 Rbd. Solv.

Det anførte samlede Hartkorn, hvoraf 345 Tdr. 7 Skpr. 1 3dfr.
1½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	111	Tdr.	1	Skpe.	=	Fdkr.	=	Alt.
Præstegaarden	6	—	1	—	=	—	=	—
Selveiergods	1	—	1	—	1	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	19	—	4	—	1	—	1½	—
Hoveriegjørende Fæstegods	320	—	2	—	1	—	=	—
	458	Tdr.	1	Skpe.	3	Fdkr.	1½	Alt.

I Sognet er, foruden Hovedgaarden, Præstegaarden og 2 Skoler, 1 Selveierhuus med Jordbld, 51 Fæstegaarde, 2 Fæsteboelssteder, 76 Huse med Jordbld og 11 Huse uden Jordbld.

Da Sognet grændser mod Vesten og Syden til det store Belt og ikke har betydelig Læe af Skove, saa er Klimatet koldt, fugtigt og taaget. Jorderne ere paa adskillige Steder kalkede. Deres Grundbestanddele er leret Sandmergel. En stor Deel tillige mulbrige.

Det almindeligste Sædskifte: 1) Halvbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Vælgfæd og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre med Klover, 7 og 8) Klover til Høe, 9 og 10) Græsning.

Af de nyere Agerredskaber benyttes af Bønderne kun Svingplogen, og dog kun af Enkelte.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 56 Tdr., Fødd 8; Rug 350 Tdr., Fødd 7; Byg 584 Tdr., Fødd 6; Vælgfæd 278 Tdr., Fødd 5; Kartofler 120 Tdr., Fødd 8; Havre 307 Tdr., Fødd 7; Kloverfrøe 196 Lpd. saaret; Vinteraps i 50 Tdr. Land har givet 360 Tdr. Frøe; Sommeraps i 2 Tdr. Land, avlet 9 Tdr. Frøe; Hør i 12 Tdr. Land, avlet 46 Tdr. Frøe og uheglet Hør 92 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 308; heraf 34 Plage og Føl. Af dette Antal er 1 Guldbld og 1 Halvblod. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Ørægets Antal 676; heraf 35 Tyre og Stude og 127 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 1367 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:3. Af disse Saar ere 200 af spanst Race.

Svinenes Antal 400 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:10.

Bistader 90, og optaget i 1837 84 Stader.

Sommerstaldfodringen indskrænker sig hos Bonden blot til nogle Heste og Ungheveder, der fodres med Grønt til Høehøsten er endt. Bonden sørger temmelig godt for reen Saaesæd, men Omsorgen for Markfreden og Hegnets Bedligeholdelse kunde ønskes større end den hidtil har været. Over den qvindelige Huusflid kan ikke klages. Have dyrkningen gaaer ikke frem.

Sognet er vel forsynet med Torveskjar, og Brænde kan kjøbes fra Basnes Skov. Til varig Græsning henligger en Strækning Jorder paa Stisnæs, langs med Stranden.

I dette Sogn ligger Borrebye, complet Hovedgaard, der staaer for privilegeret Hartkorn:

a) Ager og Eng	108	Tdr.	6	Skpr.	2	Fdkr.	1	Alb.
Skovskylb	2	—	2	—	1	—	1	—
	111	Tdr.	=	Skpr.	3	Fdkr.	2	Alb.

b) Kirker og Tiender:

Maglebye Kirke	21	Tdr.	=	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Boeslunde Kongetiende . .	22	—	=	—	=	—	=	—

c) Bøndergods:

Ager og Eng	528	—	6	—	2	—	$\frac{1}{3}$	—
-----------------------	-----	---	---	---	---	---	---------------	---

d) Contribuerende Kjøbstedjord	5	—	1	—	3	—	$\frac{1}{2}$	—
	580	Tdr.	=	Skpr.	1	Fdkr.	$\frac{2}{3}$	Alb.

Selve Gaardens Ager og Engs samt Skovskylbs Hartkorn har et Areal paa 1040 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14. Jorderne have omtrent samme Bonitet, som Sognets øvrige Jorder. Gaardens Marker have efter Jordernes Bessaffenhed 2de Afdelinger. Den ene Afdeling drives saaledes: 1) Heelbrak, 2) Rapsæd i gjødet Jord, 3) Hvede, 4) Byg, 5) Hæter, 6) Byg eller Rug med Klover, derefter 3 Aars Hvile. Den anden Afdeling har følgende Sædskifte: 1) Heelbrak, undertiden deri Kartofler, hvortil gjødes, 2) Rug, 3) Byg, 4) Havre med Klover, 3 Aars Hvile.

Svingploven og Erstirpatoren benyttes. Tærffningen udføres ved Maskine. Drægbesætningen udgjør 200 Kær, foruden Tyre og Ungkvæg. Stude holdes ikke. Sommerstaldfodring er ei indført. Kun Hollænderie benyttes. Intet Schæferie. Gaardens Sviin ere

for det meste af engelsk Race. Stutteriehingst bliver ikke holdt. Hovet benyttes kun til Sædens Indhegning.

Paa Hovedgaardens Marker ere gode Løvemoser. Til Gaarden hører en Skov i Maglebye Sogn paa 71 Tdr., der bestaaer af Bøg og Eg, og tvende Underskove, den ene paa 68 Tdr. Land, og den anden paa omtrent 20 Tdr. Land. Fiske damme findes ikke paa Gaardens Marker; men de Bønder, der have Fiskerettighed i Beltet, sælge Sild og Kal.

Borrebye Hovedgaard er i ældre Tider oprettet af en nedlagt Bondebye, kaldet Borrebye, der bestod af 6 Gaarde og nogle Huse. Da Cantsler Johan Friis havde erholdt Gaarden af Kong Christian den Tredie, lod han Gaardens gamle Bygninger nedbryde i Aaret 1556 og i disses Sted opføre de nuværende solide grundmurede Bygninger; hvorhos han tillige i Borgegaardens lod et Capel indrette, hvori Præsten i Maglebye endnu er pligtig at holde Gudstjeneste, naar Gaardens Eier forlanger det. De efterfølgende Eiere ere Christian Friis, en Brodersøn af ovennævnte Cantsler; Rigsadmiral Claus Daae. Dennes Søn, Baldemar Daae, der var saa hengiven til Alchymie, at han ved sine vedværende forgjæves Forsøg paa at frembringe Guld ikke alene forødt sin store Formue, men kom tillige i en saa stor Gjæld, at han maatte overlade Gaard og Gods til sin Creditor, Etatsraad Ove Rammel, og vandre fra Borrebye med sin Alchymieslæske i den ene Haand og en Stav i den anden Haand til Smidstrup, en lille Landsbye ved Skjælskjær, og der leie sig et lidet Bondehuus, hvor han boede i største fattigdom, indtil han nogen Tid efter reiste til Jylland, hvor han døde i Viborg. Etatsraad Ove Rammel døde kort Tid efter at han havde modtaget Gaarden, men hans Enke, Mette Rosenkrantz, beholdt Borrebye til sin Død, hvorefter Datteren, Else Rosenkrantz, blev Gaardens Eierinde. Ved hendes Død 1732 blev Borrebye solgt til Conferentsraad Christian Berregaard, Amtmand over Amtvorskov og Korsør Amter. Efter hans Død blev Sønnen, Kammerherre Berregaard, Gaardens Eier. I Aaret 1774 folgtes Gaard og Gods til Justitsraad Jait, der igjen folgte Borrebye 1783 til Generallieutenant Joachim Melchior Holten von Castenschiold. Efter ham erholdt Sønnen, Oberst Henrik von Castenschiold, Borrebye, der nu har

overladt Gaard og Gods til sin Søn, Cand. juris von Castenschiold, der er den nærværende Eier.

Maglebye Pastorat har 2 Landsbyeskoler, hvori tilsammen undervises 143 Børn. Til Skolevæsenet er henlagt et Legat paa 1068 Rbd. Solv, der indestaaer i Borrebye Hovedgaard, og hvoraf svares aarlig Rente 5 pCt. Dette Legat er skjænket af Statsraad Dve Hammels Enke, Fru Mette Rosenkrantz, der tillige har ladet en Skole opføre i Byen Maglebye. Legatet er oprettet 1706 og findes i Hofmanns Samlinger, 8 Tom. S. 41. Skolevæsenet havde i Aaret 1838 en Gjeld paa 616 Rbd., hvoraf 550 Rbd. afbetales med 50 Rbd. aarlig. Skoledistrictets aarlige Udgiwt til Skolevæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør aarlig 343 Rbd. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har ligeledes et Legat, stort 600 Rbd., skjænket af Admiral Claus Daae. Ogsaa dette Legat indestaaer i Borrebye, hvis Eier svarer af Capitalen aarlig i Rente 5 pCt. Legatet er stiftet 1624 og findes i Hofmanns Samlinger 8 Tom. Cap. 40. De faste Almisselemmers Antal er 36, hvoraf 12 ere indlagte i et Hospital i Maglebye. Desuden nyde 2 Fattige temporair Understøttelse. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 268 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

12. Agersøe Pastorat.

A. Hovedfognet Agersøe har kun Landsbyen Agersøe og tvende Holme Egholm og Helholm.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 4 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdk. = 11b.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 91 — 7 — 2 — 2 —

96 Tdr. 3 Skpr. = Fdk. 2 11b.

Areal 1161 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:12.

Folkemængden 335. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Taxationen til Bankhøftelsen i Solv for Jorðerne 34,897 Rbd., for Tienderne 10,299 Rbd., for Bygningerne 2310 Rbd. Brandassurance summen for Bygningerne 39,080 Rbd. Solv.

Det ovenanførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 91 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	4 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.
Selveiergods	49 — 5 — 1 — = —
Hoveriefrit Fæstegods	22 — 7 — 1 — = —
Hoveriegiørende Fæstegods	19 — 3 — = — = —
	96 Tdr. 3 Skpr. = Fdkr. = Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 15 Selveiergaarde, 9 Fæstegaarde, 21 Fæstehuse med Jordlob og 9 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Sognet frit kan gennemfares af alle Vinde, og tillige overalt er omgivet af Stranden, saa er Klimatet koldt, fugtigt og meget taaget. Jorderne frembyde en jævn Overflade og deres Grundbestanddele leret Sandmergel, men Jordsmonnet er godt forsynet med Muldjord. Dribsplanen er omtrent den samme som i Maglebye Sogn. Nogle enkelte Bønder bruge Svingploven, men forresten benyttes ingen forbedrede Agerredskaber.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 8 Tdr., Fødd 8; Rug 168 Tdr., Fødd 6; Byg 209 Tdr., Fødd 7; Havre 61 Tdr., Fødd 6; Bølgfød 59 Tdr., Fødd 7; Kartofler 3 Tdr., Fødd 10; Kloverfrøe faaet 36 Lpd.; Hør i 4 Tdr. Land, avlet 17 Tdr. Frøe og ueglet Hør 59 Lpd.

Breaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 107; heraf 18 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Qvægets Antal 207; heraf 4 Tyre og Stude og 50 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 410 med Faar, Lam, Vædre og Beeder. Antallets Forhold til Td. Land 1:3.

Svinenes Antal 32 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:36.

Bistader 33 og optaget 30 Stader i 1837.

Sommerstaldfødring er ikke indført. Markfreden og Hegnets Bedligeholdelse kan ønskes bedre. Der sørges nogenledes for reen

Saaefæd. Den qvindelige Huusflid er ret godt i Gang, men Havedyrkningen gjør ikke Fremfærd. Sognet har Dørvestfjer, men ingen Skov.

Minerget Omø har kun een Landsbye, af samme Navn som Sognet.

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 73 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.

Areal 844 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:11.

Folkemængden 172. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 24,378 Rbd., for Tienderne 8244 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 19,560 Rbd. Sølv.

Hartkornet, der altsammen er tiendepligtigt, er fordeelt saaledes:
 Selveiergods 59 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Alb.
 Hoveeriefrit Fæstegods 14 — 2 — 3 — 1 —

73 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb.

I Sognet er, foruden Skolen, 15 Selveiergaarde, 11 Selveierhuse med Jordlod og 4 Fæstegaarde.

Dette Sogn har samme Klima som Hovedsognet; thi ogsaa her kunne alle Vinde uhindrede overfare hele Den.

Med Drivtsplan, Jordernes Bonitet og Agerredskaber forholder det sig som i Hovedsognet.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Rug 132 Tdr., Fødd 7; Byg 140 Tdr., Fødd 8; Havre 31 Tdr., Fødd 7; Bølgfæd 33 Tdr., Fødd 7; ingen Kartofler; Kloverfrøe 16 Lpd. saaet; Hør i 3 Tdr. Land, avlet 14 Tdr. Frøe og uheglet Hør 45 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 66; hvoraf 2 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:13.

Øvægets Antal 99; hvoraf 1 Tyr og 28 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:9.

Saarenes Antal 379 med Faar, Lam, Vædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:2.

Svinenes Antal 30 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Ld. Land 1: 28.

14 Bistader og 4 Stader optaget i 1837.

Sommerstaldsfodring finder ikke Sted. Hvad der er anført om Markfred, Hegn, Havedyrkning og Huusflid i Hovedsognet, gielder ogsaa om dette Sogn.

Ogsaa dette Sogn har Tørvesskjer, men ingen Skøve.

Agersøe Pastorat har 2 Skoler. Den ene ligger paa Agersøe og den anden paa Dmøe. Børnenes Antal tilsammen i begge Skoler er 69. Da Skolevæsenet hverken har faste Capitaler eller Donationer og ingen Indtagter af Torder, saa maae Skoledistricterne udrede alle Udgifter, der i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre aarlig 186 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har ingen Donationer eller Indtagter af Torder, men en Capital paa 250 Rbd., indestaaende i Sorøe Amtsfattigkasse. Almisselemmernes aarlige Antal er 12, hvoraf 6 ere indlagte i et Fattighuus og 6 forserges udenfor Fattighuset. Communens aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 43 Rbd. Alt er beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Beboerne paa Agersøe og Dmøe have i ældre Tider hørt til Skjelskjer Menighed, men 1574 lod Kong Frederik den Anden et Sognekalb oprette for disse Der, hvis første Præst var Christen Tørnborg.

5. Østerflakkebjerg Herred

grændser mod Norden til Alsted Herred, mod Syden til det store Belt, mod Østen til Præstøe Amt og mod Vesten til Vesterflakkebjerg Herred.

Dets Areal udgjør 4,7227 □ Mile. Folkemængden 8883. Altsaa udgjør Folkemængden paa □ Milen 1881 Mennekker.

Herredets Hartkorn af alle Slags:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	815	Tdr.	6	Skpr.	2	Fdkr.	=	Alt.
Skovskjld	110	—	2	—	3	—	$\frac{1}{2}$	—
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	3777	—	2	—	1	—	2	—
Skovskjld	72	—	=	—	1	—	2	—

4775 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alt.

Privilegeret Molleskjld	24	—	3	—	2	—	=	—
Uprivilegeret Molleskjld	8	—	4	—	3	—	$1\frac{1}{2}$	—
Privilegeret matriculeret Konge- tiende-Hartkorn	28	—	1	—	=	—	=	—
Uprivilegeret matriculeret Konge- tiende-Hartkorn	343	—	5	—	=	—	2	—
Uprivilegeret matriculeret Kirke- tiende-Hartkorn	393	—	=	—	=	—	2	—

Det fulde Matriculs-Hartkorn 5573 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alt.

Af hele Herredets Hartkorn eier offentlige Stiftelser matriculeret Hartkorn af alle Slags 1401 Tdr. 3 Skpr. Deraf er matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn 354 Tdr. 7 Skpr., og Lehn eller Stamhuse matriculeret Hartkorn af alle Slags 1938 Tdr. 6 Skpr. Heraf matriculeret Konge- og Kirketiende-Hartkorn 164 Tdr.

Herredets Areal i Tønder Land udgjør 47,007 Tdr. Land. Paa dette Areal hviler dog kun Ager og Engs samt Skovskjlds Hartkorn, der som forannævnt udgjør 4775 Tdr. 4 Skpr. $1\frac{1}{2}$ Alt. Altsaa Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Herredets tiendeydende Hartkorn udgjør for Kongetienden 3953 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr., for Kirketienden 3953 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. og for Præstetienden 3950 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alt.

Taxationen til Bankheftelsen i Solv udgjør for Jorderne 1,928,748 Rbd., for Tienderne 405,106 Rbd., for Bygningerne 49,524 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 1,422,220 Rbd. Solv.

Herredet har 14 Kirkefogne, hvori ligge 9 complttte Hoved-
gaarde.

1. Qvislemark Pastorat.

A. Hovedfognet Qvislemark har kun een Landsbye.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	21	2	2	2	2	2	2
Skovskylvd	=	—	6	—	=	—	—
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	79	—	2	—	3	—	1

Det sammenlagte Hartkorn 101 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

Areal 1015 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 223. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorberne 40,758 Rbd., for Tienderne 7,999 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 28,540 Rbd. Solv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 79 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:
Henlagt til en Hovedgaard udenfor

Sognet	8	5	2	2	1	1	1
Præstegaarden	21	—	2	—	2	—	—
Arvesæstegods	6	—	6	—	=	—	1
Hoveriefrit Fæstegods	49	—	5	—	=	—	2
Hoveriegiørende Fæstegods	15	—	=	—	=	—	=

101 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden og Skolen, 1 Eiendoms-huus uden Jordlob, 1 Arvesæstegaard, 9 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 23 Fæstehuse med Jordlob og 5 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Sognet har nogen Læe mod Vesten af Skove og desuden er lavtliggende, saa er Klimatet temmelig luunt, men noget fugtigt.

Jorberne frembyde en jævn Glade til Dyrkning, og deres Grundbestanddele er i Almindelighed sandet Leermergel, saavel i Underlag som Jordsmon. Det Sidste tillige muldrigt.

Det almindeligste Sædfliste: 1) gjødet Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Urter og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre og Rug, som udlægges med Klover og Raigræs, 7) Høeslet, 8 og 9) Græsning.

Svingploven benyttes af adskillige Bønder, men forresten ingen af de nyere Agerredskaber.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 34 Tdr., Sold $5\frac{1}{2}$; Rug 61 Tdr., Sold $4\frac{1}{2}$; Byg 145 Tdr., Sold 4—5; Havre 97 Tdr., Sold $4\frac{1}{2}$; Boghvede 1 Tde., Sold 6; Bølgfæd 61 Tdr., Sold 4; Kartofler 58 Tdr., Sold 6; Kloverfrøe saet 74 Lpd.; Hør i 5 Tdr. Land, avlet 14 Tdr. Frøe og uheglet Hør 48 Lpd. Humle avlet $12\frac{1}{2}$ Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 78; heraf 12 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 13.

Qvæggets Antal 210; heraf 2 Tyre og Stude og Ungqvæg 73. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Saarenes Antal 144 med Faar, Lam, Bødre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 7.

Svinenes Antal 78 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 13.

Vistader 22 og optaget 29 Stader i 1837.

Kun nogle Heste og Ungqvæg staldfodres med Grønt til Høsten er endt.

Bonden sørger temmelig godt for reen Saaesæd. Hegnet vedligeholdes af nogle Bønder ret godt, men over Markfred holdes ikke tilbørlig. Havedyrkningen gjør Fremfærdt og enkelte Bønder have et lidet Skovanlæg ved deres Gaarde. Den quindelige Huusflid forsyner Huset med det Fornødne af Uldent og Linned.

Sognet har det fornødne Tørvesfjær, og Brænde kan kjøbes i Holsteinborgs Skove.

Kornvarerne finde god Affætning i Skjælsfjær og Karrebeksminde. Udfkiftningen i dette Sogn er ret god.

B. Annetet Fiurendal har 4 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	90 Tdr.	4 Skpr.	1 Tdr.	1 Alb.
Skovskylb	5	— 5	— 1	— 1
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	326	— 1	— 2	— 1
Skovskylb	2	— 6	— 1	— 2

Det sammenlagte Hartkorn 425 Tdr. 1 Skpe. 2 Tdr. 2 Alb.

Areal 4064 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 15, laveste 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1: 10.

Folk Antal 783. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Tarationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 229,958 Rbd., for Tienderne 36,535 Rbd., for Bygningerne 11,800 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 150,500 Rbd.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 326 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Compleet Hovedgaard	96	Tdr.	1	Skpe.	2	Fdkr.	2	Alb.
Arvefæstegods	25	—	1	—	—	—	—	—
Hoveriefrit Fæstegods	303	—	7	—	—	—	—	—

425 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligger, foruden Hovedgaarden og 2 Skoler, 2 Arvefæstegaarde, 36 Fæstegaarde, 1 Boelssted, 52 Fæstehuse med Jordlod og 35 Fæstehuse uden Jordlod.

Da dette Sogn har noget Læe af Skove mod Nord og Vest, og ligger lavere end Nabosognet Holsteinborg, saa er Klimatet temmelig luunt og noget fugtigt, og den sydlige Deel, der grændser til Stranden, tillige taaget. Sognets Jorder ere for det meste jævne og skøndt deres Grundbestanddele ere omtrent de samme som i Hovedsognet, saa udhæver dog Leret sig her noget mere. Jordsmønnet er godt forsynet med Muld. Hvad der er anført i Henseende til Sædskifte og Agerredskaber i Hovedsognet, gjelder ogsaa i dette Sogn.

Udsæd og Sæd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 94 Tdr., Sæd 5½; Rug 215 Tdr., Sæd 5; Byg 468 Tdr., Sæd 5; Havre 272 Tdr., Sæd 5; Bælgfæd 206 Tdr., Sæd 4—5; Kartofler 347 Tdr., Sæd 6; Kloverfrøe saact 164 Lpd.; Vinterraps i 10 Tdr. Land, avlet 45 Tdr. Frøe; Hør i 14 Tdr. Land, avlet 24 Tdr. Frøe og uheglet Hør 125 Lpd; Kommen avlet 3 Tdr. og Humle avlet 14 Lpd. 8 Pd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Heftenes Antal 244; heraf 40 Plage og Føl og af disse 1 Guldblods-Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 17.

Uvægets Antal 640; heraf 25 Tyre og Stude og 150 Ung-
hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Saarenes Antal 500 med Saar, Pam, Bædre og Beder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1: 8.

Svinenes Antal 155 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1: 26.

Bistader 69 og optaget 34 i Aaret 1837.

Commerstaldsodbring finder kun Sted med nogle Heste og gølge
Køer indtil Høehøsten er endt.

Hegnet vedligeholdes og der holdes over Markfred. Der sørges
for reen Saaesæd. Havedyrkningen fortjener Roes, og flere Gaard-
mænd have ogsaa her smaae Skovanlæg ved deres Gaarde. Den
qvindelige Huusflid viser sig meget virksom.

Sognet er vel forsynet med Tørvesfjær. Brænde kan faaes
fra Grevskabets Skove. Ved Karrebekskminde og i Kjøbstæderne
Skjælskjør og Korsør findes god Affætning paa Kornvarer. Ud-
skiftningen er for det meste god.

I dette Sogn ligger Giurendal, complet Hovedgaard, der
hører til Grevskabet Holsteinborg. Giurendal har:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	87 Tdr. 3 Skpr. = 8 Fdkr. 1 Alb.
Skovskjyd	5 — 5 — 1 — 1 —
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	20 — 5 — = — 2 —

Det sammenlagte Hartkorn 113 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
med et Areal af 948 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13.
Af dette Areal er 413 Tdr. Land Skov. Fremdeles er paa Gaardens
Marker for nogle Aar siden opført en Parcel, kaldet Ludvigsløst,
der af det anførte Hartkorn har erholdt

privilegeret Hartkorn Ager og Eng	16 Tdr. 1 Skpe. = 8 Fdkr. 1½ Alb.
uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	15 — = — = — 1 —

Talt 31 Tdr. 1 Skpe. = 8 Fdkr. 2½ Alb.
med et Areal af 201 Tdr. Land geometrisk Maal. Utsaa har
selve Gaarden Giurendal nu kun

privilegeret Hartkorn Ager og Eng	71 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2½ Alb.
Skovskjyd	5 — 5 — 1 — 1 —
uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng	5 — 5 — = — 1 —

82 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 1½ Alb.

Matriculeret Kirketiende = Hartkorn:

a) Fiurendals Kirke	21 Tdr.	=	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
b) Øvstemark Kirke	13	—	1	—	—	=	—
c) Marvede Kirke	29	—	—	=	—	=	—
d) Haarsløv Kirke	19	—	5	—	—	=	—
e) Bøndergods A. og E.	617	—	3	—	3	—	2

700 Tdr. 1 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alt.

Naar 201 Tdr. Land, som er tillagt Parcellen Ludvigsløst, fradrages, bliver kun tilbage af det ovenanførte Areal 747 Tdr. Land. Af dette Areal udgjør Agerland 260 Tdr. 4 Skpr.

Eng og Tørvemose 54 — 4 —

Skov 413 — — —

Landinger, Gjerder og Veie 19 — — —

747 Tdr. = Skpr.

Jorderne have for det meste en jævn Overflade. I Grundbestanddelene prædominerer Leret og Jordsmønnet er rigt paa Muld.

Gaardens Jorder ere inddeelte i 11 Marker, der drives saaledes:

1) Gjødets Heelbrak besaaet med Vikkehavre, der slaæes grøn, 2) Vinter-raps eller anden Vintersæd, 3) Rug eller Byg besaaet med Klover, 4) Kloverhøe og 5) Klover til Græsning, 6) Vintersæd eller Byg, 7) Kartofler i 10 Tdr. Land og Bølgæs i Resten, 8) Rug, Byg eller Havre med Klover eller Raigræs, 9, 10 og 11) Græsning.

Gaarden drives uden Høverie.

Besætningen bestaaer af 20 Arbeidsheste, omtrent 130 Køer med Unghøveder. Jaar holdes kun til Gaardens egen Huusholdning.

Paa Gaarden benyttes Tærskemaskine og en Hestemølle. Sving-ploven og andre forbedrede Agerredskaber ere indførte.

Parcellen Ludvigsløst staaer for

privilegeret Hartkorn Ager og Eng 16 Tdr. 1 Skpe. = Fdkr. 1½ Alt.
uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 15 — — — — 1 —

Det sammenlagte Hartkorn 31 Tdr. 1 Skpe. = Fdkr. 2½ Alt.
med et Areal af 201 Tdr. Land geometrisk Maal. Heraf udgjør

Agerland 178 Tdr. 6 Skpr.

Engbund 22 — 2 —

201 Tdr. = Skpr.

Jorderne ere jævnside, inddeelte i 7 Marker og have følgende Drivtsplan: 1) Havre i Grønjord, 2) gjødet Heelbrak, 3) Vintersæd, 4) Byg med Klover, 5) Klover til Høe, 6 og 7) Græsning.

Svingploven og andre forbedrede Agerredskaber benyttes. Besætningen bestaaer af 10 Heste, 40 Køer og 12 Ungheveder.

Fiurendal er i ældre Tider kaldet Bindingegaard, da den er oprettet af en Bondebøye, kaldet Bindinge, som bestod af 7 Gaarde. Borgegaarden er opbygget af Wilhelm Dresselberg og Fru Karen Grubbe til Lustrup i Aarene 1609 og 1610. Ladegaardens nuværende Bygning skal derimod være opført af Baron Fiuren, efter hvis Navn Gaarden blev kaldet Fiurendal. I Aaret 1708, den 1ste Januar blev Fiurendal tilligemed Trolholm og Smedinge oprettet til et Grevskab, kaldet Holsteinborg, hvis første Lehnsefiedder var Ulrick Adolph Holstein, Friherre af Fiurendal, Geheimeraad og Amtmand.

Ovislemark Pastorat har 3 Landsbyskoler. Een i Ovislemark Sogn og tvende i Fiurendal Sogn. I samtlige 3 Skoler undervises aarlig 172 Skolebørn. Skolevæsenet har hverken faste Capitaler eller Legater, men en Gjæld paa 86 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiwt til Skolevæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 330 Rbd. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus. De Fattiges Antal er 50, hvorhos 2 Trængende erholde temporair Hjelp. Fattigvæsenet eier en fast Capital paa 2000 Rbd., ifølge Gavebrev, udstædt den 27de Juni 1757 af Grevinde Christine Sophie Holstein, født Neventlou, Enke efter Ulrick Adolph v. Holstein, Greve til Holsteinborg. Gavebrevet findes i Hofmans Samlinger, Tom. 8 Side 98. Communens aarlige Udgiwt til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 467 Rbd. Alt er beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

2. Marvede Pastorat.

A. Hovedsognet Marvede har 2 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng . .	16	Tdr.	5	Skpr.	=	Idkr.
Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng .	303	—	5	—	2	—
Skovfyld	5	—	1	—	=	—

Det sammenlagte Hartkorn 325 Tdr. 3 Skpr. 2 Idkr.

Areal 2531 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 14, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 526. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøstelsen i Sølv for Jorderne 108,282 Rbd., for Tienderne 34,013 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 68,910 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 313 Tdr. 3 Fdkr. 1 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	7 Tdr. =	Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.
Privilegeret Hartkorn	9 — 4 — 1 — 1 —	
Arvesæstegods	37 — 6 — 1 — = —	
Høveriefrit Fæstegods	495 — 2 — 1 — = —	
Høverieglørende Fæstegods	75 — 6 — = — = —	

325 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. = Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolerne, 4 Arvesæstegaarde, 3 Arvesæstehuse, 35 Fæstegaarde, 1 Fæsteboetssted, 31 Fæstehuse med Jordbød og 11 Fæstehuse uden Jordbød.

Sognet har en temmelig lav Veligheden og Læe mod Syden af det mere høiliggende Nabosogn Karrebek. Klimatet er derfor for det meste luunt. Jordernes Grundbestanddele er sandet Leermergel. Jordsmønnet er rigt paa Muld.

Den almindeligste Drivtsplan er: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Bælgfod og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre med Klover, 4 Aar Hvile.

Af nyere Agerredskaber er Evingploven benyttet af de fleste Bønder.

Udsæd og Fod i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 84 Tdr., Fod 8—9; Rug 170 Tdr., Fod 7—8; Byg 160 Tdr., Fod 8; Havre 268 Tdr., Fod 7; Bælgfod 208 Tdr., Fod 6; Kartofler 100 Tdr., Fod 8; Kloverfroe faaet 140 Lpd.; Hør i 14 Tdr. Land, avlet 32 Tdr. Froe og ueglet 160 Lpd.; Kommen avlet 2 Tdr. og Humle avlet 10 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 231; heraf 29 Plage og Sol. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Ovægets Antal 424; heraf 19 Tyre og Stude og 123 Ung-
hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 458 med Saar, Lam, Bædre og Beder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 169 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1:14.

30 Bistader og optaget 18 Stader i 1837.

Kun nogle Heste og golde Røer faae Grønt blandet med Halm,
indtil Høehøsten er endt.

Bønderne sørge for reen Saaesæd. Havedyrkningen gjør Frem-
skridt, og den quindelige Huusflid fortjener Roes.

Sognet har det fornødne Tørveffjær, og Brænde kan erholdes
tilkjøbs fra Saltø Skove.

Udfiskningen er i Almindelighed god. Hegnet holdes nogenledes
vedlige og Markfreden overholdes ret godt af adskillige Bønder.
Sædevarerne finde god Affætning ved Karrebekskminde.

B. Anneret Hyslinge Sogn har 6 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 86 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. 1 Alb.

Skovskuld 8 — 1 — — — —

Uprivilegeret Hartkorn Ager og Eng 318 — 4 — — — 1½ —

Det sammenlagte Hartkorn 412 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb.

Areal 3434 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15,
laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 529. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Taxationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 124,956 Rbd.,
for Tienderne 35,785 Rbd., for Bygningerne 1330 Rbd. Brand-
asurancesummen for Bygningerne 77,640 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte ovennævnte Hartkorn, hvoraf 318 Tdr.
4 Skpr. 1½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard 94 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Selveiergods 4 — 3 — — — —

Arvesæstegods 53 — 4 — — — —

Hoveriefrit Fæstegods 116 — 1 — — — —

Hoveriegiørende Fæstegods 144 — 4 — — — 1½ —

412 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb.

Ugsaa dette Sogn har ikke nogen høi Veliggenhed, og da tillige Nord- og Østvinde brydes af Kastrup og Gunderløvholms Skove, saa maae Klimatet være for det meste luunt. Jordernes Grundbestanddele ere i Underlag og Jordsmøn her ligesom i Hovedsognet sandet Leermergel med meget Muld i Jordsmønnet.

Sædskiftet er omtrent det samme som i Marvede. Af de nyere Agerredskaber er kun Svingploven indført, og selv den benyttes her ikke af saa mange Bønder som i Hovedsognet.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 33 Tdr., Fødsel 8; Rug 192 Tdr., Fødsel 7; Byg 396 Tdr., Fødsel 8; Havre 295 Tdr., Fødsel 6; Bølgfæd 174 Tdr., Fødsel 5; Kartofler 100 Tdr., Fødsel 8; Kloverfrøe saact 167 Lpd.; Hør i 15 Tdr. Land, avlet Frøe 34 Tdr. og ubeglet Hør 160 Lpd.; høstet 3 Tdr. Kommen og Humle 12 Lpd.

Sognet har en fælles Enghave paa 30 Tdr. Land og et Overdrev paa 11½ Tdr. Land.

Kreaturhold i Februar 1838.

Seftenes Antal 234; heraf 39 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Øvægets Antal 508; heraf 13 Tyre og Stude og 143 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Saarenes Antal 480 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 98 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:35.

Bistader 35 og optaget 22 Stader i 1837.

Med Hensyn til Hegnets Bedlighedsbærelse og Markfred forholder det sig som i Hovedsognet, men Havedyrkingen gjør mindre Fremgang. Den qvindelige Huusflid viser sig virksom. Bonden sørger for reen Saaefæd. Udsiftningen er god.

Sognet har Mangel paa Tørveffjær, men Brænde kan kjøbes fra Førslevgaard og Harresteds Skove. Sædevarerne finde god Afsetning ved Karrebeksmünde.

I dette Sogn ligger Harrested, complet Hovedgaard, der har følgende Hartkorn:

a) Privilegeret Hartkorn Ager og Eng 86 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. 1 Alb.
Skovsktyld 8 — 1 — — — —

94 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

b) Matriculeret Kirke- og Tiende-Hartkorn:

Vallensved Kirke 32 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Alb.

Hyllinge Kirke 16 — — — — —

Samme Sogns Kongetiende . . 16 — — — — —

c) Bøndergods Ager og Eng . . . 379 — 1 — 1 — $\frac{1}{2}$ —

443 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb.

Det anførte Ager og Engs samt Skovsktylds Hartkorn hviler paa et Areal, stort 792 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 15. Af dette Areal er 230 Tdr. Land Fredskov, der for det meste bestaaer af Bøgetræer og tillige har en Plantage paa 30,000 Afskæer.

Gaardens Jorder, der ere meget muldede, ere bortforpagtede til Godsets Bønder i Vallensved og Kyse, der ere paalagte at følge efterstaaende Sædliste.

1) Gjødet Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Bølgæsæd, 5) Byg eller Havre udlagt med Klover, Hvile 4 Aar.

Harrested hører til de ældste Herregaarde i Sorø Amt. I Hofmanns Samlinger nævnes følgende Eiere:

Berner Pasberg 1487. Hans Søn Tønner Pasberg 1499. Hans Søn Berner Pasberg, der døde 1567. Hans Søn Tønne Pasberg 1583. Dennes Broder Niels Pasberg, der døde 1592. Hans Søn Frederik Pasberg, døde 1653. Cantzler Holger Bind. Hans Søn Kammerherre Wilhelm Carl Bind, døde 1733. Overkammerherre Carl von Plessen. Over-Ceremoniemester Mogens von Plessen. Den nuværende Eier er Scheel-Plessen, Kammerherre og Greve til Sierhagen, Saltø og Harrested.

Marvede Pastorat har 3 Landsbyskoler, 2 i Hovedsognet og 1 i Anneret. I disse Skoler undervises aarlig tilsammen 180 Børn. Skolevæsenet har et Legat, stort 150 Rbd. Solv, men en Gjæld paa 900 Rbd. Baade Legatet og Gjelden vedkommer kun

Hyllinge. Skoledistricternes aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 460 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Pastoratets Fattigvæsen har hverken Hospital eller Fattighuus, men eier tvende Legater. Det ene er stort 100 Rbd. Sølv, oprindelig stiftet af Tønne Pasberg til Harrestedgaard 1583, og bestod blot i en aarlig Landgilbe-Udgiwt af en Gaard i Byen Brorup, der aarlig skulde uddeles til Fattige i Hyllinge Sogn, men denne Bestemmelse er siden efter ved et under 12te December 1699 udstædt aabent Brev af Magrethe Geebe til Harrested, Enke efter asdøde Cantzler Holger Bind, forandret derhen, at Renten af 100 Rbd. skal aarlig af Harrestedgaards Eiere udbetales til de Fattige i Hyllinge Sogn. Det andet Legat, stort 50 Rbd., er stiftet den 11te Juni 1752 af daværende Sognepræst for Marvede Pastorat, Daniel Høfding. Disse 50 Rbd., hvoraf svares 5 pCt. aarlig Rente, staae i Marvede Præstegaard, og udbetales stedse af Formand til Eftermand i Kalbet. De Fattiges aarlige Antal er 24 faste Almisselemmer og 7 Fattige, der erholde temporair Understøttelse. Communens aarlige Udgiwt til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 272 Rbd. Alt er beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

3. Karrebek Pastorat.

Sognet Karrebek har 4 Landsbyer og 1 Hovedgaard.				
Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 113 Tdr. 7 Skpr. = Tdfr. 1 Alb.				
Skovskjld	3	—	2	—
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng 354	—	3	—	$\frac{9}{10}$ —
Skovskjld	8	—	5	—

Det sammenlagte Hartkorn 480 Tdr. 1 Skpe. = Tdfr. $2\frac{9}{10}$ Alb.

Areal 4528 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14, laveste 10. Endeel af det anførte Areal er Skov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9.

Folkemængden 861. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankheftelsen i Solv for Jorderne 231,413 Rbd., for Tienderne 4,857 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 122,350 Rbd. Solv.

Det anførte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 354 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{9}{10}$ Alb. ere tiendepflichtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	110	Tdr.	7	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Præstegaarden	12	—	=	—	1	—	2	—
Selveiergods	43	—	3	—	2	—	1	—
Hoveriefrit Fæstegods	153	—	4	—	=	—	1	—
Hoveriegiørende Fæstegods	160	—	2	—	=	—	$1\frac{9}{10}$	—
	480	Tdr.	1	Skpr.	=	Fdkr.	$2\frac{9}{10}$	Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden, Skolerne og Hovedgaarden, 1 Eiendomsgaard, 1 Eiendomsboelssted, 2 Eiendomshuse uden Jord, 33 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 49 Fæstehuse med Jordlod og 4 Fæstehuse uden Jordlod.

Sognet er høitliggende, og er mod Syden og for endeel tillige mod Østen omgivet af Stranden. Klimatet er derfor koldt og ofte taaget.

Hovedkarakteren af Jordernes Grundbestanddele er ogsaa i dette Sogn sandet Leermergel, og navnlig i Byerne Karrebekstorp, Gumperup og Genøe. Endskjøndt Sognet i Almindelighed er bakket har det dog nogle jævnside Jorder, der trænge til Gravning, men som ofte forsummes.

De nyere og bedre Agerredskaber ere kun lidet kjendte af Bønderne. Fireheste-Ploven er meest i Brug. Kun meget Enkelte have i den senere Tid begyndt at bruge Svingploven.

Den almindelige Drivtsplan er følgende: 1) Heelbrak, 2) gjødet Vintersæd, 3) Byg, 4) Bølgæsæd, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, Hvile 4 Aar. Kartofler er nylig begyndt at dyrkes. Der sørges for reen Saaesæd.

Udsæd og Født i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 113 Tdr., Født 8; Rug 276 Tdr., Født 8; Byg 654 Tdr., Født 8; Havre 328 Tdr., Født 7; Bølgæsæd 350 Tdr., Født 5; Kartofler 100 Tdr., Født 8; saæt 197 Lpd. Kloverfrøe; Vinterraps i 10 Tdr. Land, høstet 80 Tdr. Frøe; Hør i 15 Tdr. Land, avlet 33 Tdr. Frøe og uheglet

Hør 124 Lpd.; Kommen høstet 10 Ldr. 4 Skpr.; Humle avlet 22 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestesnes Antal 308; heraf 50 Plage og Føl. Af Føllene er 1 af forædlet Race. Antallets Forhold til Ld. Land 1:15.

Øvægets Antal 830; heraf 36 Tyre og Stude, og Ungheveder 226. Antallets Forhold til Ld. Land 1:5.

Saarenes Antal 720 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Ld. Land 1:6.

Svinenes Antal 305 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Ld. Land 1:15.

Vistader 38 og optaget 23 Stader i Aaret 1837.

Sommerstaldfødring finder ikke Sted. Der holdes ikke over Maaffred og Hegnets Vedligeholdelse forsømmes for det meste. I Havedyrkning gjøres ingen Fremgang. Den kvindelige Huusflid bliver ikke forømt.

Sognet har Mangel paa Løv, og smaae Skovanstæg finde ikke Sted, men Brænde kan erholdes tilkjøbs fra Saltoes Skove. I dette Sogn er et Dverdreiv ved Karrebekskminde paa 80 Ldr. Land, hvorigjennem den Dannefskioldske Canal er gravet. Underlaget er Gruus og Smaasteen. En stor Deel er begroet med Lyng og Mos. Dog gives paa dette Dverdreiv det saakaldte Syltgræs, der her, ligesom i Almindelighed, er meget nærende for Kæerne, som ved at fortære det give feed Melk.

Paa Genøe findes ligeledes et Dverdreiv paa 70 til 80 Ldr. Land, der blot benyttes til Græsning, da ogsaa her Underlaget bestaaer af Gruus og Smaasteen.

Kornvarerne sælges for det meste til Skippere, som komme til Karrebekskminde.

Saaavel Gaardmænd som Huusmænd have en Vinæringsvei i Fiskerie. Især fisses Aborrer, Torff og Sild, der finde god Afsetning deels paa Stedet og deels i de nærmeste Kjøbstæder. Huusmænd finde tillige god Fortjeneste ved Løsning og Ladning af Skibe ved Karrebekskminde.

I Karrebek Sogn ligger Saltø, complet Hovedgaard, der staaer for følgende Hartkorn:

a) Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	101 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.
Skovskylb	3 — — 2 — 2 —
	104 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

b) Matriculeret Kirke- og Tiende-Hartkorn:

Karrebeks Kirketiende	36 Tdr. 5 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Bøndergods, Ager og Eng . .	401 — 5 — 2 — 2½ —
Møllefylb	6 — — — — —
	444 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb.

Det anførte Ager og Engs samt Skovskylbs Hartkorn hviler paa et Areal af 833 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14.

Af det anførte Areal udgjør Agerland	500 Tdr. Land.
Eng	20 — —
Tørvemose	25 — —
Skov	288 — —
	833 Tdr. Land.

Agerlandet er inddeelt i 10 Marker, og Drivtsplanen følgende:
 1) Havre i Grønjord, 2) Vinterraps, 3) Rug eller Hvede efter Jordernes Bessaffenhed, 4) Byg, 5) Bølgfød, 6) Rug eller Byg udlagt med Klover, Hvile i 4 Aar. Kartofler lægges kun i 10 Tdr. Land, fordi det er vanskeligt at faae dem optagne.

Forpagteren har merglet 40 Tdr. Land. Svingploven benyttes kun lidet, men Erstirpatoren bruges til Sædens Nedploining. Paa Gaarden bruges Tærsk- og Haffelsmaskine.

Dvægbesætningen bestaaer af 150 Maltkever, foruden Unghøveder. Racen er sjællandsk, fynsk og jydsk. Hollænderie er indført, men intet Schæserie. Gaarden drives ved Høverie.

Det Anførte var Gaardens Drift og Besætning i Forpagter Buchholtz's Tid, som nu er død.

I Generalfrigscommisair Dr. Neergaards Beskrivelse over Østerflakkebjerg Herred findes følgende Beretning om Saltø og dens Giere.

I de ældste Tider har Saltø været et befæstet Slot og kaldtes dengang Solte. Dronning Margrethe skal have eiet Saltø Slot i det 14de Aarhundrede og skænket det for Sjelemesse til Biskop Peder

Jensen i Roeskilde, og forblev det under flere af de følgende Biskopper henlagt til Biskopbordet. Efter Reformationens Indførelse tilfaldt det Kronen. Siden gav Kong Christian den Fjerde det til sin Søn Grev Valdemar, der folgte det til Corfits Ulfeldt. Ved hans Fald kom det igjen til Kongen, der overdrog det til Generallieutenant Hans von Ahlefeld. Denne folgte det til Otto Poviss. Siden har det tilhørt Geheimeraad Knud Thott til Gaunø, Generalmajor Math. Rumsen, Overkammerherre Carl von Plessen, der ved Testamente, under Fideicommiss, efterlod Saltø og 6 andre Hovedgaarde, Gundersløvholm, Castrup, Førslovgaard, Fuglebjerggaard, Harrestedgaard og Fogedbyegaard til sin Broders, Christian von Plessens, 7 Børn og Børnebørn. Saltøes nærværende Eier er Scheel-Plessen, Kammerherre og Greve til Sierhagen, Saltø og Harrested.

Karrebecks Pastorat har 3 Landsbyeskoler, hvori tilsammen undervises aarlig 136 Skolebørn. Skolevæsenet har en aarlig Indtægt af 122 Rbd., men tillige en Gjæld stor 500 Rbd. Skolebistricternes aarlige Udgifter til Skolevæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre 594 Rbd. Alt er beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har et Legat, stort 175 Rbd. Solv, og et Fattighuus, hvori 4 faste Almisselemmer ere indlagte. Udenfor Fattighuset forses endvidere 19 faste Almisselemmer og 3 Trængende erholde temporaire Understøttelse. Communens aarlige Udgift til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 292 Rbd. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit.

4. Fogedbye Pastorat.

Fogedbye Sogn har 4 Byer og en Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	35 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr.	=	Alb.				
Skovfysld	=	4	1	1	—		
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	296	—	4	—	2	1½	—
Skovfysld	5	—	1	—	2	—	2½

Det sammenlagte Hartkorn 338 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. 2 Alb.

Areal 3945 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 15, laveste 8. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:12.

Folkemængden 747. Antallets Forhold til Td. Land 1 : 5.

Uf det anførte Areal er 357 Tdr. Land Fredskov.

Varationen til Bankhøstelsen i Sølv for Jorderne 129,779 Rbd., for Tienderne 32,608 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 99,300 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 291 Tdr. 1 Skpe. 1½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	26	Tdr.	2	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Præstegaarden	11	—	2	—	=	—	=	—
Selveiergods	11	—	3	—	=	—	=	—
Arvesæstegods	132	—	2	—	=	—	=	—
Hoveriefrit Fæstegods	33	—	=	—	1	—	=	—
Hoveriegiørende Fæstegods . . .	124	—	=	—	=	—	2	—

338 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet er, foruden Præstegaarden, Skolerne og Hovedgaarden, 1 Eiendomsgaard, 1 Eiendomsboelssted, 17 Arvesæstegaarde, 19 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 65 Fæstehuse med Jordlod og 16 Fæstehuse uden Jordlod.

Da dette Sogns Beliggenhed er lavt, og dets Jorder jævnside, for det meste med et leret og vandholdigt Underlag, og det desuden mod Sydøst grændser til Stranden, saa er Klimatet ifølge heraf fugtigt og taaget. Dgsaa dette Sogns Jorder kunde i Almindelighed, med Hensyn til Underlagets og Jordsmonnets Grundbestanddele, henføres under Categorien sandet Leermergel, naar undtages Jorderne til Byerne Skoverup og Steenbeksholm; der falde mere sandede.

Drivtsplanen hos Bonden er omtrent den samme, som følges i Karrebek Sogn, og Agerredskaberne ei bedre end i hiint Sogn. Udfikstningen er for det meste god, og der sørges temmelig godt for reen Saaesæd.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 42 Tdr., Fødd 9; Rug 239 Tdr., Fødd 8; Byg 565 Tdr., Fødd 8; Havre 328 Tdr., Fødd 7; Bølgfæd 186 Tdr., Fødd 7; Kartofler 102 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe saaat 146 Lpd.; Hør i 16 Tdr. Land, avlet 26 Tdr. Frøe og uheglet Hør 108 Lpd.; Kommen avlet 8 Tdr.; Humle avlet 7 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 250; heraf 38 Plage og Føl, og blandt Føllene 4 forædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1: 16.

Qvæggets Antal 809; heraf 69 Tyre og Stude og 221 Ung-høveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Saarenes Antal 646 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 6.

Svinenes Antal 217 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1: 18.

Bistader 59 og optaget 28 Stader i 1837.

Commerciælfodring er ikke indført. Kvret opgives og Hegnet bliver i Almindelighed ikke vedligeholdt. Havedyrkingen gjør ingen Fremgang. Derimod bliver den qvindelige Huusflid ikke forsmet.

Sognet har fornødent Løveffjær, og Brænde kan kjøbes fra nærliggende Skove. Sognet har enkelte Kilder, men som ikke tilbørlig vedligeholdes. En Vinæringsvei have Beboerne i Fiskerie, men som dog her drives i mindre Grad, end i Karrebek Sogn.

Kornvarerne finde god Affætning ved Karrebeksminde.

I dette Sogn ligger Fogedbyegaard, en complet Hovedgaard, der har følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	25 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.
Skovskjld	= — 3 — 2 — 2 —
	26 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr. 1 Alb.

Fogedbye Kirketiendes maticulerede

Hartkorn	28 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. = Alb.
Bøndergods, Ager og Engs Hartkorn	131 — 1 — 2 — 1 —
	159 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Gaardens Jorder ere indbeelte i 9 Marker, der have følgende Sædskifte: 1) gjødet Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg med Klover, 4) Klover til Høe, 5) Klover til Græsning, 6) Byg, 7) Havre udlagt med Klover, 8 og 9) Græsning.

Svingploven benyttes. Ingen Stalfodring. Qvægbesætningen er 70 Køer og nogle Unghøveder. Hollænderie er indført. Saarene ere af femmersk Race. Paa Gaardens Marker ere 3 gode Kilder.

Fogedbye Pastorat har 2 Landsbyeskoler, hvori tilsammen aarlig undervises 116 Skolebørn. Skolevæsenet har en aarlig Indtægt af det Plessenske Legat, stor 132 Rbd. Skolernes Gjæld er 250 Rbd. Desuden er endnu laant til en nye Skoles Opbyggelse 1000 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 471 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet eier et Legat paa 300 Rbd., men Legatets Giver er ikke omtalt i Præstens Indberetning til Commissionen for Labelværket, men i Hofmanns Foundationer er anført, at en gammel Fisker, ved Navn Jacob Hansen, i Geheimeraad von Plessens Tjeneste, der boede i Fogedbye og døde ugift 1730, havde medens han endnu levede givet 100 Rd. til de Fattige i Fogedbye Sogn, uden dog at oprette noget Gavebrev, men indleveret denne Sum i Geheimeraadens Kasse, hvoraf Renten aarlig af Geheimeraaden blev uddeelt til de Fattige. Muligen er derefter denne Sum af en anden Belgjører bleven forøget til 300 Rbd. og en Fundats oprettet, og saaledes nu er det ommeldte Legat. Fattigvæsenet har et Fattighuus, hvori ere indlagte 10 faste Almisselemmer. Desuden forserges 20 andre faste Almisselemmer udenfor Fattighuset og 6 Trængende erholde temporair Understøttelse. De Fattiges aarlige Antal er altsaa 36. Communens Udgift i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør aarlig 455 Rbd. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

5. Herlufsholms Pastorat

har 6 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	107 Tdr. 5 Skpr. 3 Tdr. 2 Alb.
Skovskjeld	14 — 7 — — — —
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	534 — 7 — — — —

Det sammenlagte Hartkorn 657 Tdr. 3 Skpr. 3 Tdr. 2 Alb.

Areal 6221 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 14, laveste 12. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9. Af det anførte Areal er circa 750 Tdr. Land Skov.

Folkemængden 1343. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølv for Jorderne 251,344 Rbd., for Tienderne 57,552 Rbd., for Bygningerne 1856 Rbd. Brandassuranceffummen 173,980 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 513 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Compleet Hovedgaard	112	Tdr.	5	Skpr.	1	Fdkr.	1	Alb.
Præstegaarden	9	—	7	—	2	—	1	—
Hoveriefrit Fæstegods	450	—	4	—	2	—	2	—
Hoveriegiørende Fæstegods	84	—	3	—	2	—	2	—

657 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden, Landsbyeskolerne og Hovedgaarden, 1 Arvesæstehuus med Jordlod, 68 Fæstegaarde, 70 Fæstehuse med Jordlod og 18 Fæstehuse uden Jordlod.

Da Sognet er paa adskillige Steder temmelig bakket, og Sandet tillige prædominerer, saa er Klimatet tørt, uden dog at være meget koldt, fordi Skove mod Syd og Vst for en Deel lamme Vindenes Kraft.

Jordernes Grundbestanddele saavel i Underlag som Jordsmon er for det meste leret Sandmergel, dog findes noget mere Leer i Jorderne, der høre til Byerne Lille Næstved, Ladeby og Holsted.

Egentlig bestemt Driivtsplan følges ikke af Bønderne, naar enkelte Mænd undtages. For det meste tages for ofte langstraaet Sæd, saa at Jorderne blive temmelig udslidte; dog er heri i de senere Aar gjort nogen Forandring til det Bedre.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede $4\frac{1}{2}$ Tde., Fødd $5\frac{1}{2}$; Rug 469 Tdr., Fødd 5—6; Byg 720 Tdr., Fødd 5—6; Havre 598 Tdr., Fødd 4—5; Boghvede 6 Tdr., Fødd 5—6; Vælgfæd 26 Tdr., Fødd $5\frac{1}{2}$; Kartofler 320 Tdr., Fødd 5—6; Kloverfrøe og anden Græsart faaet 296 Lpd.; Kommen avlet 11 Tdr.

De bedre Agerredskaber ere ikke indførte. Enkelte begynde dog at bruge Svingploven.

Kreaturhold i Februar 1838.

Sæstenes Antal 445; heraf 111 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1: 16.

Uvægets Antal 1015; heraf 36 Tyre og Stude og 284 Ung-
hoveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 910 med Faar, Lam, Bædre og Beder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1:7.

Svinenes Antal 345 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1:18.

Staldfodring er ikke indført. Hegnets Vedligeholdelse og
Markfreden kan ikke roses. Den kvindelige Huusflid frembringer det
Nødvendige af Uldent og Linned til Husets Fornødenhed.

Sognet har det nødvendige Tørvesskær, og Brænde kan kjøbes
fra Herlufsholms Skove. Sædevarerne finde god Affætning i Næstved
og ved Karrebeksminde. Udfikstningen er temmelig god.

I Sognet ligger Herlufsholm, en complet Hovedgaard,
der har

a) Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 97 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.

Skovskylb	14	—	7	—	—	—	—	—
	112	Tdr.	5	Skpr.	1	Fdkr.	1	Alb.

b) Matriculeret Kirke- og Tiende-Hartkorn:

Kirker og Kirketiende	161	Tdr.	=	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
---------------------------------	-----	------	---	-------	---	-------	---	------

c) Bøndergods: Ager og Eng . . 980 — = — = — = —

d) Skov- og Møllekylb 77 — = — = — = —

	1218	Tdr.	=	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
--	------	------	---	-------	---	-------	---	------

Areal 897 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14.

Heraf er Ager og Eng . 588 Tdr. Land.

Skov	309	—	—
----------------	-----	---	---

897 Tdr. Land.

Gaardens Torder ere udparcellerede, deels til Gaardens for-
fjellige Beboere og Borgerne i Næstved, og deels til Naboebønderne,
mod en aarlig Afgift i Penge eller Kornvarer.

Herlufsholm, hvis ældre Navn var Skovkloster, er 1565 med
underliggende Gods af Admiral Herluf Trolle og Fru Birgitte Gise
givet til Drettelsen af en latinsk Skole. Foundationen findes indført
i Hofmanns Samlinger. Med Hensyn til en fuldstændig Efter-
retning om Herlufsholm Hovedgaard og Kirken henvises til Prof.
Melchior's Beskrivelse over Herlufsholm.

Hørlufsholms Pastorat har 3 Landsbyeffer, hvori aarlig undervises 190 Skolebørn. Skolevæsenet havde 1838 en Gjæld paa 534 Rbd., der aarlig afbetales. Districternes aarlige Udgifter i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjøre 732 Rbd. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus. De faste Almisselemmers aarlige Antal er 32, hvorhos 10 Trængende erholde temporair Understøttelse. Communens aarlige Udgift til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 558 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

I Hofmanns Samlinger af Gavebreve findes anført, at Hr. Povel Jensen Golding, Sognepræst for Hørlufsholms Menighed, har indsat 100 Rbd. i Hørlufsholms Skolekasse, hvoraf den aarlige Rente, 5 Rbd., skulde uddeles til Sognets Fattige. Gavebrevet er dateret Mai 1630 og tilligemed Præsten undertegnet af Christopher Ulfeld til Steenstrup, Danmarks Riges Raad og Forstander for Hørlufsholms latinske Skole. En Gjenpart af Gavebrevet skal være indleveret i Skolens Archiv.

6. Vallensved Pastorat.

Vallensved Sogn har 7 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	12 Tdr.	2 Skpr.	=	8dkr.	1 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	403	— 4	— 2	— 2½	—
Skovskjld		=	— 7	— 2	—

Det sammenlagte Hartkorn 416 Tdr. 6 Skpr. 1 8dkr. 2½ Alb.

Areal 3333 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 16, laveste 13. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:8.

Folkemængden 695. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankseftelsen i Sølv for Jorderne 146,047 Rbd., for Tienderne 45,202 Rbd., for Bygningerne 10,780 Rbd. Brandassurance summen for Bygningerne 95,060 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 403 Tdr. 4 Skpr. 2 8dkr. 2½ Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	12	Tdr.	2	Skpr.	=	Jdfr.	1	Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	404	—	1	—	1	—	=	—
Hoveriegjørende Fæstegods	=	—	3	—	=	—	=	—
	416	Tdr.	6	Skpr.	1	Jdfr.	1	Alb.

I Sognet ligger, foruden Præstegaarden og Skolerne, 50 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 48 Fæstehuse med Jordlod og 6 Huse uden Jordlod.

Sognet er høitliggende og har ikke Læe af Skove. Klimatet er derfor noget koldt. Grundbestanddelenes Blanding i Underlag og Jordsmøn er i Almindelighed sandet Leermergel, og det især Jorderne til Saltøbye, Ballensved og Jønstrup. Jordsmønnet er i de fleste Jorder meget rigt paa Muld.

Det almindeligste Sædskifte er: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd i gjødet Jord, 3) Byg, 4) Bælgsæd og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre udlagt med Klover, og 3 Aars Hvile.

De nyere Agerredskaber ere kun lidet kjendte og blive ikke benyttede.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 42 Tdr., Sold $6\frac{1}{2}$; Rug 253 Tdr., Sold 7; Byg 487 Tdr., Sold 6; Havre 359 Tdr., Sold 6; Boghvede 2 Tdr., Sold 10; Bælgsæd 209 Tdr., Sold $5\frac{1}{2}$; Kartofler 194 Tdr., Sold 8; Kloverfrøe saaet 148 Lpd.; Vinterraps i 1 Td. Land, avlet 6 Tdr. Frøe; Hør i 8 Tdr. Land, avlet Frøe 21 Tdr. og uheglet Hør 112 Lpd.; Kommen avlet 10 Tdr.; Humle avlet 12 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Gestenes Antal 332; heraf 77 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:11.

Qvæggets Antal 838; heraf 19 Tyre og Stude og 325 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Saarenes Antal 706 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Svinenes Antal 221 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Bistader 96 og optaget 45 Stader i 1837.

Staldfodring om Sommeren er ikke indført. Udfiskningen er for det meste god. Udparcelleringen er ubetydelig.

Der sørges for reen Saaesæd, men ingen Markfred, og Hegnet bliver ikke vedligeholdt. Havedyrkningen gjør ingen Fremgang. Den quindelige Huusflid producerer det Nødvendige af Uldent og Linned til Husets Forbrug. Kun lidet Tørvestjær høves, men Brænde kan kjøbes i Herlufsholms Skove. Kornvarerne affættes i Næstved og Karrebeksminde. Sognet har ingen Indsøer eller Rilder.

Ballensved Pastorat har 2 Landsbyskoler, hvori tilsammen undervises aarlig 125 Skolebørn. Skolevæsenet har af det Plessenske Legat aarlig 132 Rbd. Dets Gjæld er 100 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 460 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet eier hverken Legater eller faste Capitaler, men ei heller nogen Gjæld. Almisselemmernes aarlige Antal er 16. Heraf ere 5 indlagte i et Fattighuus, 9 faste Almisselemmer for- sørges udenfor Fattighuset og 2 Trængende erholde temporair Under- støttelse. Communens aarlige Udgiut til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 177 Rbd. Alt er her beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

7. Sunderløv Sogn, Anner til Skjelbye, som ligger i Præstø Amt, har 3 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 128 Tdr. 4 Skpr. = 8dkr. 1 Alb.

Skovskjld 34 — 1 — 1 — $\frac{1}{2}$ —

Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng 203 — 7 — — 1 —

Skovskjld 6 — 3 — 2 — $2\frac{1}{2}$ —

Det sammenlagte Hartkorn 373 Tdr. = Skpr. = 8dkr. 2 Alb.

Areal 3767 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 13, laveste 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 683. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Af dette Areal udgjør 888 Tdr. Land Skove, og et Dverdbrev 68 Tdr. Land.

Exarationen til Banthestelsen i Sølv for Jorderne 144,562 Rbd., for Tienderne 33,578 Rbd. Brandasurancensummen for Bygningerne 185,020 Rbd. Sølv.

Det anførte Hartkorn, hvoraf 299 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Compleet Hovedgaard	162	Tdr.	5	Skpr.	1	Fdkr.	1½	Alb.
Arvesæstegods	2	—	1	—	—	—	—	—
Hoveriefrit Fæstegods	187	—	5	—	2	—	2	—
Hoveriegjørende Fæstegods . . .	20	—	4	—	—	—	1½	—
	373	Tdr.	—	Skpr.	—	Fdkr.	2	Alb.

I Sognet ligger, foruden Hovedgaarden, 1 Arvesæstegaard, 25 Fæstegaarde, 1 Fæsteboelssted, 65 Huse med Jordlod og 13 jordløse Fæstehuse.

Da en stor Deel af Sognet har flade og sids Jorder og paa 3 Sider er omgivet af Skove, der ved Foreningen af Træernes Udbunstning med Skyerne give ofte Regn, saa maage Klimatet antages at være luunt, men tillige temmelig fugtigt.

Jorderne ere lerede, sandede og grusede; dog synes Blandingen af Underlagets Grundbestanddele, især i nogen Dybde, temmelig at nærme sig sandet Leermergel. Jordsmonnet derimod er langt mere sandet og gruset, og er, fordi det, naar Hovedgaardens Jorder undertages, kun har lidet Muld, tillige meget skarpt.

Noget bestemt Sædsfiste have de fleste Bønder ikke. Kun Enkelte have efterstaaende Drivtsplan: 1) Vintersæd i Halvbrak, 2) Byg, 3) Havre ublagt med Klover og Raigræs, Hvile 3 Aar. Af Bølgfæd dyrkes kun lidet. Kartofler begynder dog nu efterhaanden at optages i Sædsfistet.

Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet saaledes:

Udsæd: Hvede 65 Tdr., Fødd 7; Rug 207 Tdr., Fødd 8; Byg 319 Tdr., Fødd 8; Havre 243 Tdr., Fødd 7; Bølgfæd 77 Tdr., Fødd 7; Kartofler 652 Tdr., Fødd 10; Kloverfrøe saaat 83 Lpd.; Hør i 13 Tdr. Land, avlet 29 Tdr. Frøe og uheglet Hør 100 Lpd.

De nyere Agerredskaber ere kun lidet kjendte af Bønderne. Dog begynde enkelte Bønder at benytte Svingploven.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestesnes Antal 230; heraf 31 Plage og Føl, og af disse ere 2 Fuldblods og 4 forædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1: 16.

Uvægets Antal 715; heraf 52 Tyre og Stude og 163 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1: 5.

Saarenes Antal 710 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Af dette Antal er 96 af engelsk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:5. Svineenes Antal 219 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 61 og optaget 28 Stader i 1837.

Sommerstaldfodring finder ikke Sted. Endeel af Bønderne sørge for reen Saaesæd, men Været opgives og Hegnet bliver ikke vedligeholdt. Have dyrkningen indskrænker sig kun til Kjøkkenurter. Den qvindelige Huuslid holder Huset vedlige med Udent og Linned.

Konstige Vandingsenge ere ikke anlagte, men da Sognet mod Østen begrænses af Suusaaen, saa blive de Enge, der løbe langs med Aaen oversvømmede om Vinteren og igjen ved Sommerens Nærmelse befrie fra Vandet, til stor Fordeel for Græsset. I disse Enge findes endeel Rildevæld.

Enhver Bønde har det fornødne Tørveskjær. Brænde kan faaes fra Hovedgaardens Skove.

Sædevarernes Affætning er forbundet med Vanskelighed, da Sognet ligger langt fra Søekjøbstæderne. Vel kunde Sædevarer føres med Pramme gjennem den Danneskjoldske Canal til Karrebekskminde, men de dermed forbundne Omkostninger, især ved den høie Havneafgiot, der hviler paa Ind- og Udførselen, foruden en Mængde andre Udgioter, der tynge Skibsfarten, stige til en saadan Høide, at det ikke kan svare Regning i denne Henseende at benytte Canalen.

Udfisningen er ikke den bedste.

I Sognet ligger Gundersløvholm, en complet Hovedgaard, der har følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 128 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 1 Alb.

Skovskjyd 34 — 1 — 1 — $\frac{1}{2}$ —

162 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

Areal 1588 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 13.

Af dette Areal udgjør Agerland 646 Tdr.

Eng 30 —

Skove 888 —

Gaard- og Haveplads . 24 —

1588 Tdr. Land.

Af de anførte 888 Tdr. Land Skov udgjør Fredskov 593 Tdr. Land.
Til det ommeldte Agerland 646 Tdr.

kommer endnu 42 —

tilsammen 688 Tdr. Land,

som drives under Gaarden, der er inddeelt i 12 Marker, altsaa hver Mark paa 57 Tdr. 3 Skpr. Land. De sidstnævnte 42 Tdr. Land hører til en Løb paa 56 Tdr. Land, hvoraf 4 Tdr. Land er Eng. Denne Løb ligger i Skjelbye Sogn i Præstøe Amt, men er ved Rentekammerets Bevilling af 2den September 1809 tilladt at drives under Gundersløvholms Marker.

Foruden det anførte Ager og Engs samt Skovskylbs Hartkorn, har Gaarden følgende Hartkorn:

Gundersløv matr. Kirke og Kirketiende 33 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Afb.

ditto Kongetiende 33 — 2 — = — = —

Skjelbye Kirke og Kirketiende Hartkorn 27 — 5 — = — = —

Bøndergøds Ager og Eng 423 — 6 — 3 — = —

517 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. = Afb.

Jordernes Underlag er omtrent af samme Bessaffenhed, som Sognets øvrige Jorder, men Jordsmonnet, der for en stor Deel er merglet og har erholdt en omhyggelig Dyrrøining, er langt mere muldet end paa Bøndernes Marker.

Drivtsplanen er følgende: 1) Gjødet Heelbrak, 2) Hvede, undertiden Rug, 3) Byg, 4) Havre med Klover, 5) Klover, naar Kloveren er slaaet gjødes Stubbene, ploies 2 Gange og besaaes med Rug, 6) Rug, 7) Byg med Klover, 8) Klover til Høe, 9, 10, 11 og 12) Græsning. Rapsfod saaes ikke, da Gaarden ikke kan undvære det Foder, som derved tabes. Hestene staldfodres den største Deel af Sommeren, hvortil bruges Klover og Bikkelhavre.

Om Vinteren holdes 300 Nvæghoveder. Halvdelen Køer og Halvdelen Stude, men om Sommeren holdes kun 100 Stude. Køerne ere indkjøbte i Fyen i Afsens-Eggen; de ere lidet blandede med hollandsk Race. Tillæget søges forbedret ved Krydsning med Tyre af Berner-Racen, hvilken Race viser sig baade melkerlig og trivelig. Studene indkjøbes om Efteraaret i Jylland, 3 Vinterens Løb sælges circa 50 Stykker til Brændeviinsbrændere i Naboehyerne

til Føddning. De øvrige 100 Stude fedes paa Græs om Sommeren, efter en god og kraftig Vinterfodring. Hollænderie er kun indført.

Hestebesætningen bestaaer af 35 til 40 Heste, hvoraf dog 26 til 30 ere Arbeidsheste. Hingster holdes til Brug uden Betaling for Bøndernes Hesteavl. Faar holdes ikke. Svinenes Antal er fra 50 til 100; en Blanding af dansk og engelsk Race.

Erstirpatoren, Scarificatoren og Svingploven samt andre nyere Agerredskaber benyttes stedse. Af Svingplove bruges især den mindre bayleiske Plov. Tærskemaskine, Rense- og Hakkelsesmaskine samt Hestemølle og Kjørneværk have paa Gaarden og benyttes bestandig.

Ifølge indgaaet Forening af 26de Marts 1804 forrette Godssets Bønder kun følgende Høverie: Enhver Gaardmand udfører aarlig Gjøddning paa 1 Td. Land, høster 1 Td. Land Vintersæd og 1 Td. Land Klover eller i dets Sted 2 Dages Engslet, pleier enten om Efteraaret 1 Td. Land til Vintersæd, eller om Foraaret 1 Td. Land til Byg, og forretter 2 Reiser med Sæd til bestemte Ladestæder. For det øvrige Høverie svares af hver Mand 28 Rbd. Sølvs aarlig.

Gaarden har et udstrakt Fiskerie i en stor Deel af Suseaen og i den halve Deel af Bavelse, Windstrup og Tiustrup Søer, men desuagtet kan det ved at ubleies (hvilket for Tiden er Tilfældet), ikke give meer Netto-Provenu, end til Huusholdningens Forbrug. Smidlertid fanges tillige i Bundgarn en Deel Fiske, hvis Indtægt anvendes til Redskabers Anskaffelse og Vedligeholdelse. I Markernes Mergelgrave have desuden en Deel Karudser.

Gaardens ældre Eiendomme ere følgende: Christopher Gise eiede den 1617; Eiler Urne; Flemming Ulfeld, Befalingsmand paa Holbeks Slot; Iver Krabbe 1649; Thage Krabbe 1668; Brigadeer Christian Rodsteen; Dr. Gotfried Massius; Hans Søn Cancellieraad von der Maase; Overkammerherre Carl Adolph von Plessen, der lod Gaardens gamle grundmurede Bygning nedbryde og opførte den nuværende grundmurede smukke 2-Etages Hovedbygning tilligemed en meget stor Ladegaard. Efter hans Død 1758 tilfaldt Gaarden Hr. Kammerherre og Generalmajor Ridder Frederik Christian v. Plessen. Saa vidt Hofmanns Samlinger. Ifølge Professor Nissens Efterretninger om Sjællands Jordegodser, købte Justitsraad Peter Johansen de Neergaard Gundersløvholm den 3die April 1803. Hans Søn

Hr. Proprietair og Stænderdeputeret Carl de Neergaard er nu Gaardens Eier.

Gundersløv Sogn har 2 Landsbyeskoler, hvori undervises 131 Skolebørn aarlig. Skolevæsenet har en aarlig Indtægt af 147 Rbd., uden Byrde for Districtet. Skolens Gjæld er 245 Rbd. Skoledistrictets aarlige Udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 237 Rbd.

Fattigvæsenet har et Hospital, som efter Hofmanns Samlinger Fru Karen Marsvin, Enke efter Iver Krabbe, har ladet opføre 1668 til 6 Fattige og givet en Capital paa 100 Rbd., hvoraf den aarlige Rente, 5 pCt., skulde uddeles til ommeldte Fattige. Disse Penge staae i Gundersløvholm. De faste Almisselemmers aarlige Antal er 25, hvoraf 6 ere indlagte i ommeldte Hospital. Communens aarlige udgiwt i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 184 Rbd. Alt, saavel med Hensyn til Skolevæsenet som Fattigvæsenet, er beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

S. Førslov Pastorat

indeholder kun eet Sogn.

Førslov Sogn har 5 Landsbyer og 1 Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	130 Tdr.	7 Skpr.	2 Fdkr.	1 Alb.
Skovskjld	11	—	2	—
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	275	—	1	—
Skovskjld	13	—	5	—

430 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 4142 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 16, laveste 12. Af dette Areal ere 650 Tdr. Land Skove. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 763. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhøftelsen i Sølvs for Torderne 221,606 Rbd., for Tienderne 38,114 Rbd., for Bygningerne 9638 Rbd. Brand-
asurancesummen for Bygningerne 145,360 Rbd. Sølvs.

Det ovennævnte Hartkorn, hvoraf 340 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Complet Hovedgaard	148	Tdr.	4	Ekpr.	2	Fdkr.	2	Alb.
Præstegaarden	5	—	6	—	—	—	—	—
Arvefæstegods	69	—	3	—	—	—	—	—
Hoveriefrit Fæstegods	58	—	6	—	—	—	—	—
Hoverieglørende Fæstegods	148	—	3	—	1	—	—	—

430 Tdr. 6 Ekpr. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden, Skolen og Hovedgaarden, 1 Eiendomshuus uden Jordlob, 6 Arvefæstegaarde, 1 Arvefæsteboelssted, 14 Arvefæstehuse med Jordlob og 3 Arvefæstehuse uden Jordlob, 25 Fæstegaarde, 2 Fæsteboelssteder, 32 Fæstehuse med Jordlob og 22 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Skove give Læe for Nordenvinde og Sognet just ikke er høstliggende, saa er Klimatet temmelig luunt, men noget fugtigt.

Blandingen af Jordernes Grundbestanddele deler sig i sandet Leermergel og leret Sandmergel. Det første gjelder i Almindelighed om Sognets sydlige og det sidste om dets nordlige Halvdeel. Dog ligger Mergelen, selv i den sydlige Halvdeel, paa flere Steder over 1 Alen under Jordsmønnets Overflade. Jordsmønnet er iøvrigt for det meste meget muldrigt.

Den almindeligste Drivtsplan, der følges af Bønderne, er: 1) Heelbrak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Bælgsæd og Kartofler, 5) Byg, 6) Havre med Klover, Hvile 3 til 4 Aar.

Af de nyere Agerredskaber benyttes af adskillige Bønder Svingploven. Udsæd og Fødd i jævngode Aar er opgivet at være følgende: Udsæd: Hvede 82 Tdr., Fødd 7; Rug 219 Tdr., Fødd 6; Byg 476 Tdr., Fødd 7; Havre 315 Tdr., Fødd 5; Boghvede 3 Tdr., Fødd 8; Bælgsæd 171 Tdr., Fødd 5; Kartofler 230 Tdr., Fødd 8; Kloverfrøe 183 Lpd.; Vinterraps i 15 Tdr. Land, avlet 103 Tdr. Frøe; Hør i 11 Tdr. Land, avlet 22 Tdr. Frøe og uheglet Hør 50 Lpd.; Kommen avlet 3 Tdr.; Humle avlet 14 Lpd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bøstesnes Antal 283; heraf 51 Plage og Føl, og af disse 8 forædlede med engelsk Blod. Antallets Forhold til Td. Land 1:15. Kvægets Antal 742; heraf 23 Tyre og Stude og 176 Ungbøveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Faarenes Antal 516 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Svinenes Antal 221 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:19.

Bistader 76 og optaget 49 Stader i 1837.

Sommerstaldsfodring er ikke indført hos Bønderne. Markfreden, Hegners Vedligeholdelse og Havedyrkningen kunne ikke roses. Der sørges temmelig godt for reen Saaesæd, og den qvindelige Huusflid er virksom til Husets Gavn med Hensyn til Uldent og Linned. Udsiftningen er flet. Kun faa Gaarde ere udslyttede.

De fleste Bønder have det nødvendige Tørveffjær, og Brænde kan faaes fra de nærliggende Skove. Da Sognet ligger langt fra Seekjøbstæderne, saa er Kornvarernes Affætning forbundet med Vanskeligheder.

I dette Sogn ligger Forsløvgaard, en complet Hovedgaard, der staaer for følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn Ager og Eng	124 Tdr.	4 Skpr.	1 Tdfr.	1 Alb.
Skovskjld	10	— 4	— 2	— 2
	135 Tdr.	1 Skpr.	= Tdfr.	= Alb.

Fremdeles:

Mølleffjld	5 Tdr.	7 Skpr.	1 Tdfr.	1 Alb.
Forslov Kirke	34	— 1	— 1	— =
Forslov Kongetiende	34	— 1	— 1	— =
Bøndergods Ager og Eng . .	457	— 1	— 3	— =
Skovskjld	8	— 7	— 1	— 1
Mølleffjld	1	— 3	— 2	— 1
	541 Tdr.	6 Skpr.	2 Tdfr.	= Alb.

Uf det her anførte Hartkorn hviler kun Gaardens Ager og Engs samt Skovskjlds Hartkorn paa Gaardens Areal, der udgjør 1322 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 14. Uf dette Areal udgjør Agerland 408 Tdr.

Tørvemose og Eng . . . 70 —

Dverdrej 194 —

Skov 650 —

1322 Tdr. Land.

Gaardens Driøtsplan er saaledes: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak, 3) gjødet Vintersæd, 4) Byg med Klover, 5) Klover til Høe, 6) Klover til Græs og Halvbrak, hvortil gjødes, 7) Vintersæd, 8) Bælgfæd og Kartofler, 9) Byg med Klover, 10) Klover til Høe, 11 og 12) Græsnings. I de senere Aar er ogsaa Raps begyndt at dyrkes i den ene Vintermark.

På forbedrede Agerredskaber benyttes stedse Svingploven og Erstirpatoren. Paa Gaarden haves Tærskemaskine, Rense- og Hakkelsesmaskine samt Hestemølle.

Dvægbefætningen udgjør med Køer og Ughoveeder circa 220 Kreaturer, der for største Delen ere af jydsk og fynsk Race. Hollænderie bruges. Af Faar holdes kun 50 Stkr. af blandet Race. Svinene ere en Blanding af dansk og engelsk Race. Hestene og nogle Ughoveeder sommerstaldfodres med Klover og Vikkehavre. En Hingst holdes til Forbedring af Bøndernes Hesterace.

Gaarden har nogle gode Fiskebæmme, men Fisk sælges ikke.

Med Hensyn til Gaardens ældre Eier findes i Generalkrigscommisfairs Dr. Neergaards Beskrivelse over Østerflakkebjerg Herred anført følgende: Peder Pederson eiede Gaarden 1459, fra 1496 til 1646 synes den at have været i den Reiske Familie, som har sit Begravelsessted i Torsløv Kirke; siden har den haft forskellige Eier, nemlig: Jørgen Parsberg, Ditmar Bøffe, von der Maase, den Plessenske Familie, som folgte den 1803 tilligemed Castrupgaard, Gunderslovholm og Tuglebjerggaard til Etatsraad Peder Johan de Neergaard. Dennes Søn Hr. Proprietair Peter de Neergaard er Gaardens nuværende Eier.

Torsløv Pastorat har 3 Landsbyskoler, hvori tilsammen undervises 112 Skolebørn. Skolevæsenet har en aarlig Indtægt af 128 Rbd. 4 Mk., dels af det Plessenske Legat og dels af Torsløvgaardens Eier for Brugen af nogle Jorder, der have tilhørt Degnekaldet. Skolens Gjæld var ved Slutningen af Aaret 1837 700 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiwt til Skolevæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 238 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Fattigvæsenet har 30 faste Almisselemmer, hvoraf 6 forses i et Fattighuus i Sognet og 24 udenfor Fattighuset. Fattigvæsenet

eler Legater til Beløb 600 Slettedaler, hvoraf 100 ere givne af Sognepræsten for Førslov Pastorat 1630, og 500 af Fru Elisabeth Bilde 1652 og 1655. Fundatserne findes indførte i Hofmanns Samlinger. Capitalerne indestaae i Førslovgaard og Hønterne udbetales af Gaardens Eier. Communens aarlige Udgiwt til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 363 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

9. Krummerup Pastorat.

A. Hovedfognet Krummerup har 5 Landsbyer og 1 ucomplet Hovedgaard.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	30 Tdr.	=	Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.
Skovskylb	4 — 2 — 1 — 2 —		
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	300 — 7 — 2 — 2 —		
Skovskylb	= — 1 — 2 — 2 —		

Det sammenlagte Hartkorn 335 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 2 Alb.

Areal 3488 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 13, laveste 8. Af Arealet er 190 Tdr. Land Skov. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:10.

Folkemængden 761. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Taxationen til Bankhestelsen i Sølv for Jorderne 145,723 Rbd., for Tienderne 37,083 Rbd., for Bygningerne 11,790 Rbd. Brandassurance summen for Bygningerne 129,260 Rbd. Sølv.

Det samtlige Hartkorn, hvoraf 300 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Ucomplet Hovedgaard udenfor Sognet	24 Tdr. 7½ Skpr. 3 Fdkr. = Alb.
Præstegaarden	4 — 1 — 1 — 2 —
Selveiergods	158 — 6 — 3 — 1 —
Hoveriefrit Fæstegods	137 — 7 — = — 2 —
Hoveriegiørende Fæstegods	9 — 5 — = — = —

335 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Præstegaarden og Skolen, 23 Eiendoms- gaarde, 8 Eiendomsboelssteder, 16 Eiendomshuse med Jordlob, 17 Eiendomshuse uden Jordlob, 66 Fæstegaarde, 4 Fæsteboelssteder, 37 Fæstehuse med Jordlob og 2 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Sognet har Læe fra tre Sider af Skove og desuden er af lav Beliggenhed, saa er Klimatet vel luunt, men tillige endeel fugtigt. I Jordernes Grundbestanddele prædominerer Sandet, dog findes paa flere Steder ikke saa lidet Leer i Underlaget, og i det mindste dog saa meget, at det er vandholdigt. Jordsmonnet er i Almindelighed riigt paa Muld. Dette er især Tilfældet med Byerne Krummerup og Halagermagle.

Sædskiftet, der bruges af Bonden, er for det meste Heelbrak, Vintersæd, Byg, Bølgfæd og Kartofler, Byg, Havre med Klover, Hvile 3 til 4 Aar.

Al de nyere Agerredskaber benytte flere Bønder Svingploven.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er angivet saaledes:

Udsæd: Hvede 43 Tdr., Fødsel 10; Rug 283 Tdr., Fødsel 8; Byg 534 Tdr., Fødsel 7; Havre 353 Tdr., Fødsel 9; Bølgfæd 160 Tdr., Fødsel 4; Kartofler 393 Tdr., Fødsel 8; Kloverfrøe saaet 192 Lpd.; Hør i 15 Tdr. Land, avlet 45 Tdr. Frøe og uheglet Hør 162 Lpd.; Humle avlet 20 Lpd.

Beboerne sørge temmelig godt for reen Saaesæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 250; heraf 32 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:14.

Uvægets Antal 724; heraf 17 Tyre og Stude og 163 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:5.

Saarenes Antal 539 med Faar, Lam, Bædre og Beder. Faarene ere af spansk Race. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 127 med store Sviin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:28.

Bistader 76 og optaget 62 Stader i 1837.

Kun nogle Heste og gølle Køer fodres med Klover og Vikkehavre indtil Høehøsten er endt.

Markfreden og Hegnets Bedligholdelse vises ikke tilbørlig Opmærksomhed. Derimod gjør en planmæssig Havebyrkning Fremgang, især hos de Bønder, der ligge under Grevskabet Holsteinborg.

Sognet er forsynet med Løveffjær, og Brænde kan erholdes tilkjøbs fra de omliggende Skove. Den kvindelige Huusslid fortjener at roses. Sædevarer finde Af sætning i Kjøbstaden Skjelskjør.

Udfisningen er for det meste godt udført.

B. **Annexet Juglebjerg** har kun 1 Landsbye, men 2de Hovedgaarde.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	46	Tdr.	2	Skpr.	3	Fdkr.	=	Alb.
Skovskylb	31	—	1	—	3	—	1	—
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	104	—	2	—	=	—	=	—
Skovskylb	9	—	3	—	1	—	1	—

Det sammenlagte Hartkorn 191 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2 Alb.

Areal 1735 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tært 14, laveste 10. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:9. Af Areallet ere 328 Tdr. Land Skove.

Folkemængden 294. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhestelsen i Solv for Jorderne 78,077 Rbd., for Tienderne 11,772 Rbd. Brandassurancesummen for Bygningerne 62,930 Rbd. Solv.

Det samtlige Hartkorn, hvoraf 114 Tdr. 4 Skpr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

2 komplette Hovedgaarde	77	Tdr.	5	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	35	—	6	—	=	—	=	—
Hoverieejørende Fæstegods	77	—	6	—	3	—	2	—

191 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdkr. 2 Alb.

I Sognet ligge, foruden Hovedgaardene og Skolen, 11 Fæstegaarde, 37 Fæstehuse med Jordlod og 2 Fæstehuse uden Jordlod.

Da ogsaa dette Sogn er omgivet af Skove, saa er Klimatet af samme Beskaffenhed som i Hovedsognet. Ligeledes afvige Jorderne i deres Grundbestanddele ikke meget fra Krummerups Jorder. Dog ere Gastrupgaards Jorder mere lerede, men tillige endeel stenede. Med Drejtsplan og Agerredskaber forholder det sig ligeledes som i Hovedsognet.

Udsæd og Fold i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede 16 Tdr., Fald 10; Rug 94 Tdr., Fald 8; Byg 146 Tdr., Fald 7; Havre 130 Tdr., Fald 9; Bælgfæd 44 Tdr., Fald 4; Kartofler 121 Tdr., Fald 9; Kloverfrøe saaet 95 Lpd.; Hør i 4 Tdr. Land, avlet 11 Tdr. Frøe og uheglet Hør 55 Lpd.; Humle 77 Lpd.

Der sørges for reen Saaefæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Bestenes Antal 83; heraf 13 Plage og Føl og af disse 1 Fuld-
blods. Antallets Forhold til Td. Land 1:21.

Ørregets Antal 302; heraf 6 Tyre og Stude og 37 Ungheveder.
Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Saarenes Antal 211 med Faar, Lam, Vædre og Veder. An-
tallets Forhold til Td. Land 1:8.

Svinenes Antal 88 med store Sviin og Grise. Antallets For-
hold til Td. Land 1:20.

Bistader 25 og optaget 14 Stader i 1837.

Commerstaldfødring benyttes ikke. Markfred og Hegnets Ved-
ligeholdelse kan ikke roses. Havedyrkingen gjør ikke Fremgang. Paa
den qvindelige Huusflid er intet at udsætte.

Fornødent Lervestfær haves, og Brænde kan kjøbes fra nær-
liggende Skove. Kornvarernes Afsetning er forbunden med Vanske-
lighed, da Sognet ligger temmelig langt fra Sæfjeldstæderne.

I dette Sogn ligger Fuglebjerg, complet Hovedgaard, der
har følgende Hartkorn:

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 18 Tdr. 5 Skpr. = 3 Tdr. 2 Alb.
Skovskyd 2 — = — 2 — 2 —

20 Tdr. 5 Skpr. 3 Tdr. 1 Alb.

med et Areal paa 263 Tdr. Land geometrisk Maal til Larten 14.

Af dette Areal udgjør Agerland 240 Tdr.

Eng . . 23 —

263 Tdr. Land.

Sædfkiftet er: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak, 3) Vinter-
sæd gjødet, 4) Orter, 5) Byg, 6) Halvbrak tyndt gjødet og deri
Rug udlagt med Klover, Hvile 4 Aar.

Øvægbesætningen om Sommeren er 80 og om Vinteren om-
trent 120 Øvæghoveder.

Foruden det ommeldte Ager og Engs samt Skovskyls Hart-
korn, der hviler paa Arealen, har Gaarden endnu følgende matriculeret
Kirke- og Tiende-Hartkorn:

Fuglebjerg Kirke	12	Tdr.	3	Skpr.	=	Fdkr.	=	Alt.
Sammes Kongetiende	14	—	3	—	=	—	=	—
Tjustrup Kirke	18	—	5	—	=	—	=	—
Halagerlille Kirke	10	—	=	—	=	—	=	—
Bøndergods, Ager og Eng . .	152	—	3	—	2	—	1	—
Skovskylb	11	—	4	—	=	—	=	—

219 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alt.

Fuglebjerggaard skal efter Hofmanns Samlinger være oprettet af 3 Bøndergaarde og havt følgende Eiere: Erikssen; Hans Søn Erik Herluffsen; Brigadier Nummesen til Satvi; Helmerskov; Oberst Mundt til Rønnebeksholm; Dr. Mosener og Arvinger; Johan Thommesen Neergaard, som 1722 folgte den til Overkammerherre von Plessen; Generalmajor E. F. von Plessen. Saavidt Hofmann. I Professor Nissens Efterretninger findes anført, at Kammerherre Plessen 1795 overdrog Gaarden paa Arvesætte til Kammerraad Grandjeu, der igjen afhændede den til Capitain Rügau, som derefter afstod Gaarden til Neergaard 1805.

Endvidere ligger i Fuglebjerg Sogn Hovedgaarden **Castrup**, der har Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng 27 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alt. Skovskylb 29 — 1 — = — 2 —

56 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. = Alt.

med et Areal paa 553 Tdr. Land geometrisk Maal til Tarten 10. Af dette Areal udgjør Agerland 200 Tdr. Det øvrige Areal er Skov, Overdrev, Moser, Veie og Gjerder.

Jorderne ere saavel i Underlaget som i Jordsmønnet en Blanding af Leer, Sand, Gruus og Smaasteen. Dog har Sandet Overvægten. Ligesom og Jordsmønnet ikke har meget Muld.

Sædskiftet er saaledes: 1) Havre i Grønjord, 2) Heelbrak, 3) Rug i gjødet Jord, 4) Kartofler og Bølgfæd, 5) Byg med Klover, 6 og 7) Klover, 8, 9 og 10) Græs.

Som Folge af, at Jorderne ere meget belagte med Steen, bruges kun Hjulploven.

Dvægbesætningen bestaaer af 70 Malkekoer af blandet Race, der forbedres med Tyre af Berner-Racen. Kun Hollænderie benyttes. Faarene ere en Blanding af dansk og spansk Race, der kun holdes

til egen Huusholdning. Af Sviin holdes 30 af dansk blandet med engelsk Race. Gastrup har ligesom Gundersløvholm et udstrakt Fiskerie.

Foruden det ommeldte Ager og Engs samt Skovskyls Hartkorn, der hviler paa Arealen, har Bøndergodset følgende Hartkorn:

Ager og Eng	283 Tdr.	3 Skpr.	3 Fdkr.	2 Alb.
Skovskyl	18	—	2	1
Møllefyl	7	1	1	$\frac{1}{2}$
	308 Tdr.	5 Skpr.	3 Fdkr.	$\frac{1}{2}$ Alb.

Paa Bøndergodset er 1120 Tdr. Land Skov, der bestaaer af Bøge og Egetræer.

Gastrupgaard er oprettet af Kammerherre Vind, af hvis Enke, født Rammel, Overkammerherre v. Plessen købte Gaard og Gods 1723. Senere blev Gaarden solgt til Etatsraad de Neergaard, hvis Søn Proprietair og Stænderdeputeret C. de Neergaard nu er dens Eier.

Krummerup Pastorat har 3 Landsbye-skoler, hvori tilsammen undervises aarlig 189 Børn. Skolevæsenet har i aarlig Indtægt af det Plessenske Legat 46 Rbd. og 6 Favne Brænde. Dets Gjæld er 100 Rbd. Skoledistricternes aarlige Udgiut i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 521 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Middeltal.

Fattigvæsenet har hverken Hospital eller Fattighuus, men et Legat paa 60 Rbd., hvoraf betales 4 pCt. aarlig Rente. De faste Almisselemmers aarlige Antal er 53. Temporair Understøttelse gives tillige til 6 Fattige. Communens aarlige Udgiut til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør 607 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

10. Tustруп Pastorat.

A. Hovedfognet Tustруп har 4 Landsbyer.

Privilegeret Hartkorn, Ager og Eng	4 Tdr.	7 Skpr.	3 Fdkr.	2 Alb.
Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng	163	7	—	2
Skovskyl	15	7	1	—

184 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.

Areal 2784 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Part 12, laveste 9. Af dette Areal ere 829 Tdr. Land Skove og 300 Tdr. Land Overdrev. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:15.

Folkemængden 439. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Taxationen til Bankhøftelsen i Solv for Jorderne 45,727 Rbd., for Tienderne 18,543 Rbd., for Bygningerne 2330 Rbd. Brand-
assurancesummen for Bygningerne 53,210 Rbd. Solv.

Det forannævnte sammenlagte Hartkorn, hvoraf 163 Tdr. 7 Skpr. 2 Alb. ere tiendepligtige, er fordeelt saaledes:

Præstegaarden	4 Tdr. 7 Skpr. =	Jdfr. 2 Alb.
Hoveriefrit Fæstegods	175 — 6 — = — = —	
Hoveriegjørende Fæstegods . . .	4 — = — 1 — 2 —	

184 Tdr. 5 Skpr. 2 Jdfr. 1 Alb.

I Sognet ligger, foruden Præstegaarden og Skolen, 28 Fæstegaarde, 3 Fæsteboelssteder, 22 Fæstehuse med Jordlob og 7 Fæstehuse uden Jordlob.

Da Tiustrup Sogn er meget rigt paa Skove, saa er Klimatet temmeligt fugtigt. Jorderne ere meget kalkede og deres Grundbestanddele Kobleer, Gruus, Sand og kun ubetydelig Kalk. Overfladen er tillige meget belagt med Steen. I Dalene er Jordsmonnet siidt og trænger meget til Gravning. Imidlertid har Vandet dog godt Afløb til Tiustrup og Vindstrup Indsøer, som ligge i Sognet, der tillige har nogle Kilder.

Bønderne i dette Sogn have ikke noget bestemt Sædsifte. Deres Marker drives i Almindelighed uden Orden. Dog have Nogle begyndt at bruge Heelbrak. De nyere Agerredskaber ere kun lidet bekjendte af Bønderne.

Udsæd og Sold i jævngode Aar er opgivet at være følgende:

Udsæd: Hvede saaes ikke; Rug 158 Tdr., Sold 5; Byg 208 Tdr., Sold 4; Havre 206 Tdr., Sold 4; Bølgfæd 79 Tdr., Sold 4; Kartofler 180 Tdr., Sold 8; Kløver saaet 83 Lpd.; Hør i 7 Tdr. Land, avlet 14 Tdr. Frø og uheglet Hør 80 Lpd.; Humle avlet 400 Lpd.

Der sørges temmelig godt for reen Saaesæd.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 182; heraf 15 Plage og Føl. Antallets Forhold til Td. Land 1:15.

Ovægets Antal 344; heraf 5 Tyre og Stude og 89 Ungheveder. Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 433 med Saar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:6.

Svinenes Antal 74 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:38.

Bistader 41 og optaget 19 Stader i 1837.

Sommerstaldfodring er ikke indført. Havedyrkningen gjør ingen Fremskridt. Kvædet opgives overalt og Hegnet vedligeholdes ikke tilbørligt. Den qvindelige Huusflid er ikke forsømt. Gaardmænd og Huusmænd finde en Vinælingsvei ved at kjøbe Gaavtræ paa Skovauktionerne, og deraf forfærdige Aelstokke, Harver, Skovle og River, som finde god Affætning paa Markedet i Kjøbstæderne. Ligeledes fortjenes ogsaa ved at slaae Brænde i Favn, deels for Skoveierne og deels for egen Regning, af Træer kjøbt paa Auktionerne, der slaade i Favn sælges i de nærliggende Kjøbstæder. Iøvrigt udgjør ogsaa Humleavlen endeel af Beboernes Indtægter.

Udfisfningen er temmelig god, endstjændt Udparcelleringen ikke er betydelig. De fleste Bønder have fornødent Torveffjær. Kornvarernes Affætning er besværlig, da Sognet ligger langt fra Søekjøbstæderne.

I ældre Dage skal ved Tiustrup Sø have ligget en Herregaard, kaldet Windstrupgaard, hvoraf endnu sees Ruidera.

Salagerlille, Anner til Tiustrup, har 4 Landsbyer.

Uprivilegeret Hartkorn, Ager og Eng 98 Tdr. 7 Skpr. = 1½ Alb.
 Skovskjld = — 1 — = — = —

99 Tdr. = Skpr. = 1½ Alb.

Areal 1821 Tdr. Land geometrisk Maal. Høieste Tact 12, laveste 10. Af dette Areal udgjør et Overdrev 364 Tdr. Land geometrisk Maal. Hartkornets Forhold til Td. Land 1:18.

Folkemængden 236. Antallets Forhold til Td. Land 1:18.

Tarationen til Bankheftelsen i Sølv for Jorderne 33,516 Rbd., for Tienderne 11,465 Rbd. Brandasurancensummen for Bygningerne 30,160 Rbd. Sølv.

Det sammenlagte Hartkorn, hvoraf 98 Tdr. 4 Skpr. ere tiendeplichtige, er forbeelt saaledes:

Hovedgaard	=	Tdr. 1	Skpe.	=	Tdr.	=	Alt.
Eiendomsgods	3	—	2	—	=	—	=
Hoveriefrit Fæstegods	95	—	5	—	=	—	1½
		99	Tdr.	=	Skpr.	=	Tdr. 1½ Alt.

I Sognet ligger, foruden Skolen, 1 Eiendomsgaard, 22 Fæstegaarde, 5 Fæsteboelssteder, 17 Fæstehuse med Jordlod og 8 Fæstehuse uden Jordlod.

Da ogsaa dette Sogn er omgivet af Skove og dertil har en lav Beliggenhed, saa er Klimatet temmelig fugtigt, men tillige luunt.

I Jordernes Grundbestanddele have Gruus og Sand Overvægten i den østre Deel af Sognet. Derimod har i den vestre Deel Leermergel i Underlaget Overvægten. Ligesom ogsaa her Jordsmonnet ikke alene er mindre sandet, men tillige godt forsynet med Muld. Forresten behøve de fleste Jorder i dette Sogn en Mængde Brakgrøvter.

Endsskjønt Bønderne ei heller i dette Sogn drive deres Jorder efter nogen bestemt Drivtsplan, saa have dog Nogle indført Heelbrak.

Udsæd og Fødsel i jævngode Aar er opgivet at være følgende: Udsæd: Hvede 6 Tdr., Fødsel 7; Rug 86 Tdr., Fødsel 7; Byg 139 Tdr., Fødsel 7; Havre 140 Tdr., Fødsel 5; Bølgfæd 50 Tdr., Fødsel 6; Kartofler 78 Tdr., Fødsel 8; Kloverfrøe saaret 66 Lpd.; Hør i 4 Tdr. Land, avlet 6 Tdr. Frøe og uheglet Hør 70 Lpd.; Humle avlet 260 Lpd.

Bonden sørger temmelig godt for reen Saafæd, men nyere Agerredskaber benyttes ikke.

Kreaturhold i Februar 1838.

Hestenes Antal 115; heraf 22 Plage og Jøl. Antallets Forhold til Td. Land 1:16.

Ørægets Antal 236; heraf 12 Tyre og Stude og 67 Unghe veder Antallets Forhold til Td. Land 1:8.

Saarenes Antal 475 med Gaar, Lam, Bædre og Beder. Antallets Forhold til Td. Land 1:4.

Svინenes Antal 107 med store Svin og Grise. Antallets Forhold til Td. Land 1:17.

Bistader 18 og optaget 10 Stader i 1837.

Commerstaldfødring finder ikke Sted. Alt hvad der er anført om Hovedfognet med Hensyn til Havedyrkning, Kvret og Hegnet, finder ogsaa Anvendelse paa dette Sogn. Ligeledes have Gaardmænd og Huusmænd samme Vinæringsveie som i Hovedfognet Tiustrup.

Beboerne have det fornødne Løveffjær. Kornvarenes Afsetning er forbundet med Besværlighed, af samme Grund som i Tiustrup. Udsifningen er temmelig god.

Tiustrup Pastorat har 2 Skoler, hvori tilsammen undervises 80 Børn. Skolevæsenet har ingen Capitaler, men ei heller nogen Gjeld. Skolelærernes Løn udredes af Gastrupgaards Eier. Districternes Udgiwt bestaaer i Degne=Træbens Ydelse in natura, der anslaaes til 100 Rbd. aarlig.

Fattigvæsenet har hverken Fattighuus eller faste Capitaler. Almisselemmernes aarlige Antal er 16. Communens Udgiwt til Fattigvæsenet i Penge og Naturalier anslaaede til Penge udgjør aarlig 180 Rbd. Alt beregnet efter 5 Aars Gjennemsnit.

Med Tiustrup Pastorat er nu ogsaa den specielle Beskrivelse over de enkelte Sogne tilendebragt, og jeg har derfor endnu kun at tilføie Følgende:

Alle Veie i Sorø Amt, saavel de større som mindre, ere i det Hele taget meget gode, og i de senere Aar ere flere Hovedlandeveie anlagte.

Da Sorø Academies Skove i enhver Henseende behandles forsmæssig, og her tillige ere de største Plantager af Naaletræer, saa har Hr. Justitsraad og Forstinspecteur Sarauw, paa min Anmodning, havt den Godhed at meddele mig følgende Underretning om bemeldte Skove, hvilken, som et Anhang, indlemmes i denne Amtsbeskrivelse.

Tabellarisk Oversigt

over

Størrelse og Indhold af samtlige Skove

under

Sorøe Academie,

tilligemed

nærmere Underretning om deres øieblikkelige
modne Material-Forraad samt nu- og
fremtidige Udbytte.

Die erste Art ist die gemeine, welche in allen
Theilen der Welt zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die zweite Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Storische und seltene Pflanzen

Die dritte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die vierte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Seltene Pflanzen

Die fünfte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die sechste Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die siebente Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die achte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Storische und seltene Pflanzen

Die neunte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Die zehnte Art ist die seltene, welche
nur in den Gebirgen und in den
Wäldern zu finden ist, und die
meistens in den Gärten und Feldern
wächst.

Tabellarist Dversigt over Størrelse og Indhold af Skovene under Sorø Academies første District.

Skovenes Benevnelse.	Afdelin- gernes Be- tegnelse.	Egekov.		Bøgeskov.		Naalekov.		Bevorne Moser.		Enge og ubevorne Moser.		Haarbunds- fletter.		Tjeneste- jorder.		Veie, Grusgrave m. v.		Afdelinger- nes Indhold.		Skovfogderiernes og Tilsynsdistricternes Indhold.	
		Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.	Edr.	□ Al.
Sønderstoven .	I	"	"	44	13150	"	5640	"	10280	2	2160	"	"	"	"	2	11850	51	1080	1ste Skovfogderi. 544	11510
Dito	II	"	11980	67	4650	"	"	8	580	22	1160	"	"	12	1550	2	1580	112	7500		
Herunder Lyst- skovens nordre Deel		"	"	4	4060	"	"	15	4230	1	10600	"	"	"	"	2	1520	23	6410		
Dito	III	"	"	29	4000	"	"	"	11320	31	13830	"	"	"	"	"	"	62	1150	2det Skovfogderi. 628	9700
Dito	IV	10	7500	48	12360	"	12920	50	1410	40	12970	9	8060	"	"	"	2500	161	1720		
Dito	V	17	7450	85	8650	"	"	24	12280	1	8650	4	12620	"	"	"	"	134	7650		
Dito	VI	1	2110	55	1420	"	"	29	10780	1	6370	"	6000	3	3010	"	6560	91	8280	3die Skovfogderi. 805	8240
Dito	VII	29	1950	110	10800	"	"	21	12700	12	7380	9	8870	3	8740	"	"	190	8440		
Dito	VIII	4	9000	79	4970	39	2130	18	11470	13	4150	8	12510	31	9930	"	"	195	12160		
Dito	IX	10	5400	112	13800	"	"	21	11220	"	7600	"	10700	4	2100	"	"	150	8820	Afted Skovfogderi. 502	8000
Dito	X	7	9770	125	12640	4	11680	35	3080	28	12570	10	11110	"	"	"	"	213	4850		
Dito	XI	2	11460	88	8560	"	"	3	3710	"	2660	1	500	"	"	"	10250	96	9140		
Dito	XII	5	9540	95	1970	"	"	6	7580	7	7850	5	2330	"	"	1	6230	121	7500	Topskoven 158	Tilsynsberidt. 5170
Dito	XIII	3	13970	66	13420	"	"	1	1940	"	12600	"	"	14	370	2	9200	89	9500		
Dito	XIV	5	11340	235	880	1	13000	9	12260	9	10820	5	13640	10	10250	5	3060	284	5250		
Afted Skov .	XV	"	1180	60	5870	1	13300	11	680	"	"	"	5500	4	"	"	"	77	12530	Horseshøj 190	Tilsynsdistrikt. 11830
Dito	XVI	"	12500	195	1180	"	"	9	10060	9	13470	4	1560	15	12370	5	10000	241	5140		
Dito	XVII	5	2040	159	740	"	"	5	6220	6	5930	3	8400	3	9000	"	"	183	4330		
Søserup Skov	XVIII	9	11060	20	13880	"	"	"	"	1	10060	"	"	"	"	"	"	32	7000	Stormshuus 361	Skovfogderi. 300
Topskoven	XIX	4	5750	86	5360	1	10390	5	1340	5	3280	2	4860	20	12190	"	"	125	12170		
Horseshøj . . .	XX	7	9320	75	7780	1	7720	7	3340	9	4900	"	5410	4	8360	"	"	106	4830		
Feldskov	XXI	1	3850	63	11690	"	"	14	7920	"	6000	"	8640	3	10900	"	"	84	7000	Under 1ste Skovfogderi.	
Højbjerg Skov	XXII	"	"	42	13240	"	"	11	4000	12	9100	3	3000	3	2000	"	"	73	3340		
Grydebjerg . .	XXIII	1	500	68	4320	44	260	13	640	8	1500	"	9780	9	10360	"	"	144	13360		
Haugerup Ind- hegn	XXIV	"	"	5	4800	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	5	4800		
Hjortnæs	XXV	2	4950	54	3010	"	"	31	11020	17	1560	27	5780	"	9300	3	13180	137	6800		
Af indhegnede Lystskove:		"	"	2	12100	"	700	1	3200	"	"	"	"	"	"	"	"	4	2000		
Parnasbakken		"	"	1	3000	"	"	"	6000	"	"	"	"	"	"	"	"	1	8000		
Bogholmen		"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"		
Tinghuusplan- tagen		"	5300	"	5300	"	10400	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	7000		
Summa		133	3920	2086	11600	97	4140	362	260246	9170	99	10270	145	12460	27	5930	3199	1750			

Det første Skovdistrikt under Sorø Academie havde, ved Begyndelsen af den samme nu givne Indretning, i Aaret 1833 en Træmasse i overmodne, modne og næsten modne Bevørninger af omtrent:

8000 Favne Eeg, for største Deel beskadiget;
65,000 — Bøg, for en stor Deel beskadiget;
200 — Afse- og Elmetræ.

Distriktets aarlige Udbytte medens de første 40 Aar er beregnet til:

145 Favne Eeg,
1230 — Bøg, med deri faldende lidet Afse- og Elmetræ,
6092 Cubikfod Naaletræ,

foruden det, som de tilvorende Skoves Gjennemhugning kan afgive. Bøgeskovenes Benyttelse stiger efterhaanden til henimod 1800 Favne, og vil endnu stige mere medens den anden Omgang, da hverken de ældre eller de yngre Bevørninger, paa meget nær, nu overalt svare til Standstedsboniteten, dels paa Grund af mangelfuld Bevørning, dels fordi de unge Skove lide saa meget af indvorne gamle Træer, hvis Borttagelse efterhaanden end mere vil udtynde Skoven.

Naaleskovens Udbytte stiger efterhaanden til 10 à 11,000 Cubikfod, foruden hvad Mellembenyttelserne kunne afgive.

De bevorne Moser tillade en aarlig Benyttelse af:

i den 1ste 5-aarige Periode	25,549	Cubikfod,
— 2den — —	27,384	—
— 3die — —	23,603	—
— 4de — —	22,480	—
— 5te — —	6,380	—
— 6te — —	5,815	—

hvilke sidste to Perioders ringere Udbytte har sin Grund i, at flere Driivs-Complexer, som bidrage til at danne denne Etat, have maattet blive sat paa et kortere Indretningstidsrum, end den antagne 30-aarige Turnus. Meget Ellematerial falder desforuden ved Høiskovens Igjennemhugning. Saavel dette som Overmodenhed af den større Deel af Moserne gjør forøget Affætning af Elmetræ til noget særdeles ønskeligt.

De Haardbunds=Eleter, som den meddeelte Tabel viser, ere siden Opmaalinger for det meste satte i Skovbestand, hvorimod Mosernes Cultur og Skov=Engenes Beplantning, ved Academiets Overflodighed paa Elteer og andet mindre Brændsel, kun tildeels er anseet for rigtig.

Under Secretary of the Interior

Name		Rank		Pay		Date	
John D. Smith		Major		\$1,200.00		1880	
James H. Jones		Captain		\$1,000.00		1881	
William E. Brown		Lieutenant		\$800.00		1882	
Robert L. White		First Lieutenant		\$900.00		1883	
Charles F. Green		Second Lieutenant		\$700.00		1884	
Thomas A. Black		Third Lieutenant		\$600.00		1885	
George W. Gray		Fourth Lieutenant		\$500.00		1886	
Franklin D. Hall		Fifth Lieutenant		\$400.00		1887	
Edward G. King		Sixth Lieutenant		\$300.00		1888	
Harold I. Lee		Seventh Lieutenant		\$200.00		1889	
Arthur J. Miller		Eighth Lieutenant		\$100.00		1890	
Clarence K. Nelson		Ninth Lieutenant		\$50.00		1891	
Frederick M. Phillips		Tenth Lieutenant		\$25.00		1892	
Gordon N. Quinn		Eleventh Lieutenant		\$12.50		1893	
Howard O. Reed		Twelfth Lieutenant		\$6.25		1894	
Isaac P. Stewart		Thirteenth Lieutenant		\$3.12		1895	
Julius Q. Taylor		Fourteenth Lieutenant		\$1.56		1896	
Lester R. Underhill		Fifteenth Lieutenant		\$0.78		1897	
Maurice S. Vance		Sixteenth Lieutenant		\$0.39		1898	
Norman T. Warren		Seventeenth Lieutenant		\$0.19		1899	
Oscar U. Wright		Eighteenth Lieutenant		\$0.09		1900	

Tabellariff Oversigt over Størrelse og Indhold af Skovene under Sorø Academies andet District.

Skovens Benævnelse.	Afdelin- genes Be- tegnelse.	Egefov.		Bøgefov.		Naalefov.		Bevorne Møser.		Enge og ubevorne Møser.		Haard- bunds- Sletter.		Tjeneste- jorder.		Beie, Grusgrave m. v.		Afdelinger- nes Indhold.		Skovfogderiernes Indhold.	
		Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.	Edr.	□ M.		
Gyrstinge . . .	I	=	5020	42	2100	=	=	1	5270	1	4500	=	1490	=	=	3	3720	48	8100	1ste Skovfogderi. 624 13240	
Store	II	8	4400	187	8300	=	=	12	11100	6	6900	2	4200	46	11840	=	=	264	4740		
Bøgefov . . .	III	2	10000	268	11800	=	=	24	4500	9	12300	2	10200	3	7600	=	=	312	400		
Hellestrup . . .	IV	8	1420	91	2200	=	=	22	8470	2	6320	1	8920	3	9800	1	8220	131	3350	2det Skovfogderi. 432 4500	
Nordfov . . .	V	=	6900	86	3350	=	=	12	80	5	400	2	9120	16	=	=	11800	123	3650		
Store	VI	2	13140	79	6680	=	=	13	6230	7	6780	1	5830	3	960	=	=	107	11620		
Enemærke . . .	VII	1	1640	43	5760	=	=	9	420	=	4730	1	5730	=	=	=	=	55	4280	3die Skovfogderi. 534 12682	
Lille Enemærke	VIII	=	=	12	2230	=	=	2	1780	=	830	=	4760	=	=	=	=	14	9600		
Gyrstinge . . .	IX	5	9530	65	6080	2	8710	6	5290	1	3400	=	4540	=	=	=	=	81	9550		
Lille	X	7	4430	92	1780	=	=	8	3300	3	13600	=	11160	=	=	=	=	112	6270		
Bøgefov . . .	XI	1	2930	48	9470	20	4230	6	1100	2	6610	4	3330	14	3510	=	=	97	3180		
Bjærne . . .	XII	=	=	36	2000	=	=	6	9300	57	11200	=	=	=	=	=	5000	100	13500		
Storfov . . .	XIII	=	=	15	8200	13	5000	=	9000	24	2700	35	10960	3	3000	2	6100	95	2960		
Morup Skov	XIV	=	=	9	6333	=	3810	31	8496	3	13812	1	9677	=	3440	=	1654	47	5222		
Summa		38	3410	1078	6283	36	7750	157	4336	126	10082	55	5917	90	12150	8	8494	1592	2422		

Med Undtagelse af den yngre Eftervært havde det 2det Skov-district ved Taxationen i Aaret 1833 en Træmasse, for det Meste i overmodne Bevorninger, af omtrent:

1077 Favne Eg,

55000 — Bøg,

250 — Afke- og Elmetræ.

Derhos mangler Middelalderen næsten ganske, medens de med de yngre Aldersklasser bevoxne Strækninger ei staae i Forhold, hverken til den modne Masse eller til Skovens Størrelse i det Hele.

Skjøndt en endnu betydeligere Benyttelse af dette Districts Bøgetræforraad i Forstningen, end der er beregnet, kunde have været rigtig, have de ydre Forhold dog ei tilladt at bestemme Afbenyttelsen anderledes end:

	Eg.	Bøg.	Naaletræ.
i den 1ste 20-aarige Periode	41 Fv.	1398 Fv.	1316 Ebsd.
— 2den — —	15 —	897 —	3330 —
— 3die — —	— —	653 —	4043 —
— 4de — —	14 —	538 —	7670 —
— 5te — —	20 —	895 —	9420 —
— 6te — —	6 —	812 —	8798 —

Ogsaa paa dette District findes paa mange Steder en meget ufuldkommen Bevorning, som foranlediger et ringere Udbytte i første Turnus, end Jordbunden giver Forventning paa senere.

De skovbevoxne Mosers Udbytte er beregnet til:

i den 1ste 5-aarige Periode aarlig 13,767 Ebsd.

— 2den — — — 12,177 —

— 3die — — — 12,380 —

— 4de — — — 5,873 —

— 5te — — — 2,999 —

— 6te — — — 3,288 —

hvilken sidste mindre Masse har sin Grund i den nærværende Bevornings Overmodenhed og at flere med Afke blandede Elbevoxninger i heitbeliggende Moser ere henførte til den disse Moser indesluttende Høiskov.

Da Bøgeskoven saavel for dette, som for det første District er, ved denne Forstindretning, sat paa en 120-aarig Turnus, medens

der fra saa mange Kanter hæve sig Stemmer for lavere Omgangstidens Fordeelagtighed, saa skyld vi en Forklaring om Grundene for denne Bestemmelse.

Uden at det kan modsiges, at der paa den ene Side kunne bestaae Forhold, hvor det vilde være en rigtig beregnet financier Speculation fra en høiere Turnus at sætte sine Skove paa en lavere, fordi derved en Deel af Skovens Bevoring bliver strax disponibel, ligesom paa den anden Side Mangel paa moden Skov og Trang til et saa v rent Tr material, at denne Mangel endog ved en foreget og efter bedre Grundsætninger ledet Igjennemhugning af de tilværende Skove, end hidtil sædvanlig, ei kan tilfredsstilles — hvilket, naar man ei vil hensee til Materialets Qualitet, ellers dog vel meget ofte kunde skee — kan tvinge til en kortere Turnus, eller i det mindste til Afdrifternes tidligere Begyndelse, end i den antagne Modenheds-Alder, saa maa det dog ei tabes af Sigte:

1. At det ikke kan ligge i Statens Interesse — forsaavidt vi ikke her ville forverke Tilfredsstillelse af siebliffelige Pengefordringer med Statens Vel i en høiere Betydning — at nedsætte Skovgrundens vedv rende Benyttelse med Hensyn til Materialets Qvantitet og Qualitet (forsaavidt en nedsat Turnus skulde bevirke dette, hvilket vi her ville lade blive uunders gt) for at komme til Raadighed over endeel Penge. — Penge, erhvervede saa dyrt, ville vistnok sjelden holde Staten skadesløs for den tabte National-Rigdom formedelst Grundeidendommenes, ved dalet Forrentning, nedsatte Værdi.
2. At man i de allerfleste Tilfælde — naar vi have store Skove for Dine og ikke isoleerte Parceller i skovløse Egne eller n r ved fordeelagtige Afskibningssteder — vilde komme i stor Forlegenhed med de store paa eengang til Fældning bragte Tr mas ser; et Tilfælde, som netop maa antages at ville indtræffe ved Soro Academies skovrige og med meget betydeligt fremmedt Skovgods omgivne Besiddelser.
3. At man med Hensyn til den nys berørte Veliggenhed af Soro Academies Skove, og i Betragtning af, at der til Egnens Fornødenhed i sin Tid, naar de unge Skove være mere og mere til og afgive ved Mellembenyttelserne baade mere og større

Brændsel, kun behøves lidet af Hovedbenyttelsens Material, især skal fatte vore Søveie til Kjøbenhavn i Die. Disse Søveie ere formedelst høie Afgivter, kostbar Søfragt, lave Brændepriiser i Hovedstaden, naar Skoveiernes rene Overskud betragtes, vel kun lidet benyttelige for Tiden, men sandsynligviis ei saaledes, naar man seer lidt mere til fjerne Tider. Under saadanne Forhold skal man vogte sig for at sætte Bøgeskovenes Omgangstid for lavt; ikke tabe af Sigte, at, om man ogsaa torde antage, ved en til betydeligere Tilvæxt førende — især paa vor gode Skovbund meget anvendelig — Behandling, at kunne faae et næsten ligesaa stort Udbytte ved den kortere Turnus, som ved den længere, man dog paa meget nær ei vilde faae det samme Quantum Handelsbrænde — efter det Begreb, man for Tiden forbinder med dette Udtryk — som Træet giver i den høiere Alder. Allerede ved en 120-aarig Omgangstid vil man ikke nær mere faae saa stortslaaet, i Hovedstaden især elsket Brænde, som det der for Tiden endnu løber ind i sammes Havn, saavel fra Danmarks Skove som fra Udlandet, men en Turnus af f. Ex. 80 Aar vilde, dersom ikke Meget skulde udskydes ved Opplaaningen, give et Brændsel, man for Tiden i det mindste maatte sælge med maaskee 10 à 20 pCts Tab imod stortslaaet Brænde; men hvilket Tab bliver langt betydeligere, naar man betænker, at det gaaer alene fra Skoveierens alligevel kun ringe rene Indtægt, da alle Omkostninger, den betydeligere Deel af Salgsprisen i Kjøbenhavn, blive de samme, enten der leveres stortslaaet eller smaatslaaet Brænde.

Disse Betragtninger have havt en ikke ringe Indflydelse paa Bestemmelsen af Omgangstiden i Academiets Bøgeskove; ligesom Landboernes betydelige Forbrug af mindre Bygningsmaterialier have bestemt at sætte Omgangstiden paa Naaletræ ikke høiere end 80 Aar, om hvilket der forekommer mere ved det hernæstfølgende 3die District.

Det 3die District, hvis Ege og Bøgeskov ikke er betydelig, har derimod det Meste af Naalekov. Den modne Løvtræbeholdning var 1833 omtrent:

2000 Favne Ege, tildeels kun af ringe Godhed,

15600 — Bøg, tildeels mindre bestadiget, end i flere af de andre to Districters Skove,

116 — Afketræ.

Eftervækten, forsaavidt der ei henføres til den i de overalt lysede ældre Skove, til liden Nytte, men vel til Hinder for en fremtidig Behandling, opløbne større og mindre Dypvært, staaer ikke i Forhold til det Modne, medens ogsaa her Middelklasserne næsten ganske mangle.

Vel er Planen for dette Skovdistricts tilkommende Behandling og Benyttelse lagt, men endeel Beregninger over sammes Udbytte staae tilbage og ville ikke kunne blive tilendebragte inden den Tid, hvor disse Efterretninger ønskedes meddeelt. Det kan derfor kun i Almindelighed bemærkes, at, skiondt Skovgrunden i Districtets østlige Indhegninger er fortrinlig, i dets vestlige, Nordruplundskov, vel ringere, men dog i det Hele taget god for Bøgetræet og tildeels ogsaa for Egen, have dog disse Skove maattet udstaae for meget, ere lyse for stærkt, besidde fuldkommen Eftervært i alt for ringe Udstrækning og Sammenhæng, til at deres Udbytte medens den første Turnus vedvarer, kan antages at ville svare til det, som de, engang ei blot bragte i Orden, men ogsaa satte i behørig, til Standstedets Evne svarende Væxtforhold, bør og kunne afgive, hvilket ved den bedre og ringere Jordbunds summariske Betragtning i det mindste maa blive 1 Favn paa hver Tonde Land, ercl. Mellembenyttelserne — men nu neppe for det første kan anslaaes til over $\frac{2}{3}$ Favn.

Den største af Academiets Naalekove, Brommeplantage, findes her med et bevoxet Areal af over 500 Tdr. Land, meget forskjellig i Godhed — ei saavel efter Jordbunden, der, hvor gode dens Bevøininger tildeels ogsaa ere, dog næsten overalt hører til den meget lette Sand, men efter det første Anlægs mere eller mindre heldige Udfald. Thi Udbringerne ere, naar en Deel af de i den yngre Deel af Plantagen aldeles mislykkede Anlæg og de ikke ubetydelige ved Insecters Angreb ødelagte Strækninger i den ældre Deel undtages,

Tabellariſt Overſigt over Størrelſe og Indhold af Skovene under Sorø Academies tredie District.

Skovenes Benævnelſe.	Afdelin- gernes Be- tegnelſe.	Egeſkov.		Bøgeſkov.		Naaleſkov.		Birkeſkov.		Bevorne Moſer.		Enge og ubevorne Moſer.		Haard- bunds- ſletter.		Tjeneste- jorder.		Veie, Bruus- grave m. v.		Afdelinger- nes Ind- hold.		Skovenes Indhold.		
		Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	Td.	□ Al.	
Nordreplund Skov . . .	I	=	=	12	9800	=	3980	=	=	1	570	=	6880	=	770	=	=	1	7420	16	1420	342	13440	{ hvilket udgjør et Skov- fogderi.
	II	4	9970	39	4820	4	2480	=	=	5	10580	1	2820	5	12900	8	3500	=	7590	69	12660			
	III	2	6790	66	7420	=	=	=	=	21	13260	2	8630	2	2760	=	=	=	=	95	10860			
	IV	=	3500	51	8240	=	=	=	=	15	3760	=	6270	2	9720	18	12460	=	=	89	1950			
	V	=	=	33	2050	=	=	=	=	9	8910	=	2840	=	=	=	=	=	4690	43	4490			
	VI	=	=	23	510	=	=	=	=	4	13960	=	6710	=	2880	=	=	=	=	28	10060			
Tersløse Bøge- ſkov	I	23	10550	68	12070	=	=	=	=	16	11370	=	5840	=	5430	=	=	=	1010	110	4270	296	12000	{ under en Til- ſynsmand.
	II	4	1920	63	11190	=	=	=	=	10	12270	=	6160	=	=	10	5860	=	=	89	9400			
	III	7	3510	49	4300	=	=	=	=	14	13510	=	=	=	=	23	4380	2	630	96	12330			
Dreboe Skov	IV	15	9390	57	4440	=	=	=	=	10	1750	=	610	=	1310	=	=	=	=	83	3500	170	10500	{ samlet under et Skov- fogderi.
	V	2	5780	45	3820	=	=	=	=	31	11400	=	=	1	1470	6	12530	=	=	87	7000			
Derunder Sko- ven paa Nid- loſegaards Mark . . .		2	4600	=	=	=	=	=	=	=	4000	=	=	=	=	=	=	=	=	2	8600	2	8600	{ samlet under et Skov- fogderi.
Saarup Skov- anlægs 8 Af- delinger . .		=	=	=	=	61	765	=	=	=	=	22	2279	=	1026	=	=	=	220	83	4290	83	4290	
Brommeplan- tages 29 Af- delinger . .		=	=	=	=	500	3520	6	2050	6	11370	9	2080	=	5310	21	1970	5	13700	549	12000	549	12000	{ udgjør et Skovfogderi. hver iſær un- der en Til- ſynsmand.
Namofen . . .		=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	70	=	=	=	=	=	=	=	70	=	70	=	
Dreboemoſen el- ler den brænd- te Lyng . .		=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	219	1500	=	=	7	12500	=	=	227	=	227	=	
Summa		63	10510	12660	565	10745	6	2050	150	4710	326	10619	13	1576	96	11200	10	7260	1743	4830				

Journal of the Proceedings of the General Assembly of the Presbyterian Church in the United States of America, 1854

Date	Place	Subject	Remarks
Jan 1	New York	Opening of the Session	Prayer by the Moderator
Jan 2	New York	Reading of the Minutes	Approved
Jan 3	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 4	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 5	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 6	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 7	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 8	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 9	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 10	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 11	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 12	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 13	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 14	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 15	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 16	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 17	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 18	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 19	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 20	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 21	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 22	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 23	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 24	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 25	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 26	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 27	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved
Jan 28	New York	Report of the Committee on the Minutes	Approved

hvilke Steder omtrent for 8 à 16 Aar siden atter bleve besaaede, men dog først nu, ved at undergaae en Totalubbedring, ere komne i behørig Skovbestand, ere næsten ganske blevne tilsidefatte, og saaledes er overordentlig betydelige Bestandsforskjelligheder fremkomne paa Jordbund, der er omtrent eens af Bonitet.

Sammenlignes det Naadelige med det Gode i dette Skov anlæg paa saadan omtrent lige god Jordbund, saa falder hiint til $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ og mere under dette; men ikke saa meget gode, mange taalelig velbevorne Strækninger Naalekov — for største Deel Fyr — findes her, og Omegnen forsynes nu allerede med en betydelig Mængde meget brugbart Bygningsmaterial, saavel fra denne, som fra de øvrige Naalekove under Academiet, for hvilket Pengene før gik til Udlandet. Alderen af den største Deel af dette Anlæg er henimod 40 Aar. Omgangstiden er med Hensyn til Det, som især kan vente Efterspørgsel og Affætning til vore landoeconomiske Bygninger, ansat til 80 Aar, uden at man dog har glemt at bestemme en høiere Alder for enkelte Strækninger, for at vi i sin Tid kunne komme til Erfaring om, hvorledes vort Naaletræ da vil forholde sig, og om vi ei engang kunne komme til i vore egne Skove at avle ogsaa det større Træ, som nu tilføres os fra Udlandet.

For Tiden finder det ringere Træ en bedre Affætning, end selv det større, som disse endnu kun ringe tilvorne Anlæg afgive, og Hovedbenyttelsen i Academiets Plantager, som for nogle Aar har taget sin Begyndelse, vil derfor snart endmere fremmes, og først efterhaanden vil man komme til at skove 80 Aar gammelt Træ, men efter omtrent 50 Aar tildeels stedse komme til ældre Bevørninger.

Brommeplantages hidtilværende Udbytte har ikke overstegit omtrent 20,000 Cubikfod, af hvilket det Meste faldt ved Udhugning, men det vil vist i sin Tid stige, allerede i denne Turnus, til 50,000 Cubikfod og derover, og saaledes ville disse Egne i sin Tid ei behøve at benytte ret meget fremmedt Naaletræ. Allerede nu ere disse Skove ikke uden Indflydelse paa Forbruget af udenlandskt Tømmer, og ikke blot Søes Amts Omboere høste Nytte af Academiets Naalekove, Mange fra Præsto og Holbek Amt indfinde sig paa sammes Tømmerpladse, hvor der ikke alene salbydes alle de smaae Bygningsmaterialier Bonden bruger til sine gamle Huses Vedligeholdelse, men

ogsaa Træ, af hvilket man seer fremstaae nye Gaarde og Huse, som have en Dybde af 10 à 12 Alen, og derhos langt sværere Tommer end det, som almindeligviis kjøbes til samme paa Dplagene for udenlandskt Træ. Dog er det især kun det første Skovdistrikt, hvor der falder Træ, som kan benyttes til større Bygninger, og deriblandt ogsaa Noget, som med Fordeel allerede kan lade sig udskjære til Bræder.

Rettelser.

- Side VI Linie 13 o. f. Gvne læs: Gvne,
- XI — 4 — Haver l. Haver,
- 2 Rubrik 4, 3 E. $\frac{1}{2}$ Alb. l. = Alb.
- 3 Linie 5 o. f. udgjør l. udgjøre
- 14 — 2 — Quadratt l. Quadrattet
- 14 — 6 — dannes l. danne
- 32 — 26 — Stak l. Stak,
- 37 — 5 — har l. have
- 38 — 8 — Sæd l. Sæd,
- 39 — 12 — udbringer l. udbringe
- 41 — 4 — anseer l. ansee
- 42 — 19 — længe l. længe,
- 45 — 15 — er l. ere
- 45 — 8 n. f. Bonden, l. Bonden;
- 46 — 1 — have de, l. have dog de
- 50 — 9 o. f en Deel l. endeel
- 50 — 14 — eget Forbrug l. egen Forbrug
- 60 — 24 — Hartkornet til Forhold Td. Land l. Hartkornets Forhold til Td. Land
- 68 — 9 — avles l. avlet
- 73 — 28 — Alt efter 5 Mars Gjennemsnit l. Alt beregnet efter 5 Mars Gjennemsnit
- 84 — 3 — som ogsaa til andre l. som ogsaa i andre
- 86 — 14 n. f. 1838 l. 1837
- 87 — 4 — er det samme l. ere de samme
- 89 — 4 — sandet l. sandede
- 98 — 2 o. f. 49 Tdr. 1 Skp. l. 49 Tdr. 1 Skp. 1 Fdkr.
- 98 — 4 — 349 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. l. 349 Tdr. 1 Skp. = Fdkr.
- 103 — 17 — 134 Tdr. 4 Skpr. l. 134 Tdr. 3 Skpr.
- 103 — 18 — 242 Tdr. 1 Skp. i. 242 Tdr. = Skpr.

- Side 131 Linie 6 o. f. 187 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. l. 187 Tdr. 5 Skpr.
= Fdkr.
- 134 — 2 n. f. 331 Tdr. = Skpr. 3 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb. l. 331 Tdr.
= Skpr. 3 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb.
- 134 — 1 — 454 Tdr. 1 Skpr. 3 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb. l. 454 Tdr.
1 Skpr. 3 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb.
- 145 — 15 — Obligation l. Obligation,
- 148 — 8 — har l. have
- 150 — 7 o. f. producerer l. producere
- 150 — 13 — eier l. eie
- 158 — 12 n. f. Klimater l. Klimatet
- 162 — 13 o. f. 123 Tdr. 4 Skpr. = Fdkr. 1 Alb. l. 123 Tdr.
4 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb.
- 162 — 15 — 298 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb. l. 298 Tdr.
4 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb.
- 162 — 1 n. f. Fardrup l. Forderup
- 165 — 13 — Huusfliden frembringer kun til egen Forbrug l. Huus=
fliden frembringer kun Uldent og Kinned til egen
Forbrug
- 167 — 1 o. f. Korsær l. Korsør
- 170 — 14 — Korsær l. Korsør
- 192 — 12 n. f. 15 Tdr. 2 Skpr. = Fdkr. = Alb. l. 15 Tdr. = Skpr.
= Fdkr. 1 Alb.
- 192 — 13 — 198 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb. l. 198 Tdr.
4 Skpr. = Fdkr. = Alb.
- 192 — 1 — Bonitet den l. Bonitet er den
- 204 — 4 o. f. Forbrug l. Forbrug,
- 204 — 10 n. f. er besaaet l. ere besaaete
- 246 — 1 — kan l. kunne
- 257 — 15 o. f. vedlige l. vedlige,
- 269 — 8 — kan l. kunne
- 285 — 7 — 2 Alb. l. 1 Alb.
- 287 — 14 — ligger l. ligge.
-

